

নগাঁও ছোৱালী কলেজ আলোচনী

Session : 2009-10

জ্ঞানৰ
বন্তি জ্বলাই বাখিম

হে ভাৰতীয় যুৱক!
জ্ঞান-বিজ্ঞান আৰু
মানৱতাৰ পূজাৰী!
সংকীৰ্ণ আৰু তুচ্ছ লক্ষ্য এক অপৰাধ
মোৰ স্বপ্ন মহান
মই শ্ৰম কৰিম
মোৰ দেশ মহান হওক
বিত্তশালী হওক
গুণৰ আকৰ হওক

এই প্ৰেৰণাৰ ভাৱ অমূল্য
এই বিশ্বৰ ওপৰত বা তলত
ক'ৰবাত নহয় ক'ৰবাত
বন্তি জ্বলাই বাখিম
যাৰ আলোকেৰে মোৰ দেশ মহান হ'ব।

২০০২ চনৰ ২২ মাৰ্চৰ দিনা ভাৰতৰ
প্ৰাক্তন ৰাষ্ট্ৰপতি ড° কালামে ইংৰাজীতে লিখা কবিতাৰ অনুবাদ
(ড° এ. পি. জে. আব্দুল কালামৰ আত্মকথা
'অগ্নিৰ ডেউকা'ৰ পৰা উদ্ধৃত)

নগাঁও ছোৱালী কলেজ আলোচনী
Nowgong Girls' College Magazine

২০০৯ - ২০১০ চন

Nowgong Girls' College Magazine

Annual Publication, 2009-2010

নগাঁও ছোৱালী কলেজ আলোচনী : বাৰ্ষিক প্ৰকাশ, ২০০৯-২০১০ চন

সম্পাদনা সমিতি

সভাপতি :

ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ, অধ্যক্ষা

তত্ত্বাবধায়ক :

শ্ৰীদিব্যজ্যোতি মহন্ত, অধ্যাপক, গণিত বিভাগ
ড° জয়ন্তী সাহা, মুৰব্বী অধ্যাপিকা, বাংলা বিভাগ

সদস্য :

শ্ৰীমুনি কাকতি, অধ্যাপিকা, ইংৰাজী বিভাগ
শ্ৰীবিজয় প্ৰসাদ সিংহ, মুৰব্বী অধ্যাপক, হিন্দী বিভাগ
শ্ৰীমীৰা বৰুৱা, অধ্যাপিকা, সংস্কৃত বিভাগ
ড° বিপুল মালাকাৰ, অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

সম্পাদিকা :

শ্ৰীতৰালী বৰা, স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

আৰ্হি কাকত চাওঁতা :

শ্ৰীবিজয় প্ৰসাদ সিংহ, শ্ৰীমীৰা বৰুৱা, শ্ৰীঅমিয়া পাটৰ,
শ্ৰীৰঞ্জয় সাহা, শ্ৰীউদয় ভান ভগত, শ্ৰীৰশ্মি ডেকা,
শ্ৰীপিকলী বুঢ়াগোঁহাই

প্ৰকাশিকা : অধ্যক্ষা, নগাঁও ছোৱালী কলেজ।

বেটুপাত : ভেনু গগৰ চিত্ৰশিল্প

ছপা : গিগাবাইট প্ৰেছ এণ্ড পাব্লিকেশ্যন, মিলনপুৰ, নগাঁও।

উৎসৰ্গ

নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰাক্তন অধ্যাপক তথা বিশিষ্ট সাহিত্যিক
প্ৰয়াত ড° যোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূঞা

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
GAUHATI UNIVERSITY

Guwahati - 781 014

Professor O. K. Medhi
Vice-Chancellor

MESSAGE

It gives me immense pleasure to know that Nowgong Girls' College, Nagaon has decided to publish its annual College Magazine very soon.

I take the opportunity to convey my best wishes to all concerned for a grand success of their mission and hope the magazine will be immensely beneficial to all concerned.

Date : 20.02.2011

(**Prof. O. K. Medhi**)

কৃষ্ণকান্ত হান্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়
Krishna Kanta Handiqui State Open University
Guwahati - 781 006

Professor Srinath Baruah
Vice-Chancellor

শুভেচ্ছা বাণী

প্ৰতি,
শ্ৰীদিব্যজ্যোতি মহন্ত,
সহযোগী অধ্যাপক,
নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়

প্ৰিয় মহন্ত,

আপোনালোকৰ কলেজৰ বহুৰেখীয়া আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰিবলৈ যো-জা কৰাৰ বিষয়ে আপোনাৰ চিঠিৰ পৰা গম পাই অতি সুখী হ'লো। এই আলোচনীখনিয়ে কলেজৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগতে পঢ়ুৱৈ সমাজত জ্ঞানৰ জ্যোতি বিলাব বুলি আশা কৰিলোঁ।

ইতি

শুভেচ্ছাৰে —

শ্ৰীনাথ বৰুৱা

(শ্ৰীনাথ বৰুৱা)

ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ,
অধ্যক্ষা, নগাঁও ছোৱালী কলেজ

‘নগাঁও ছোৱালী কলেজ আলোচনী’ৰ সম্পাদনা সমিতি

বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমেঃ

তবালী বৰা (আলোচনী সম্পাদিকা), শ্ৰীবিজয় প্ৰসাদ সিংহ, শ্ৰীমতী মুনী কাকতি, শ্ৰীদিব্যজ্যোতি মহন্ত (তত্ত্বাবধায়ক, আলোচনী),
ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ (অধ্যক্ষ), শ্ৰীমতী মঞ্জু জয়চোৰাল (উপাধ্যক্ষ), শ্ৰীমতী মীৰা বৰুৱা, ড° জয়ন্তী সাহা (তত্ত্বাবধায়ক, আলোচনী)।

কলেজৰ অধ্যাপক-অধ্যাপিকাসকলৰ একাংশ

বহি থকা (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : শ্ৰীবিজয় প্ৰসাদ সিংহ, শ্ৰীমুনি কাকতি, শ্ৰীগৌতম কুমাৰ গোস্বামী, ড° অজিতা দত্ত বৰদলৈ, শ্ৰীমঞ্জু জয়ছেৱাল, শ্ৰীটকেশ্বৰ বৰা, শ্ৰীপ্ৰদীপ মোহন দুবৰা
 টিয়ৰৈ বোওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : শ্ৰীজোনালী ডেকা, ড° নমিতা কলিতা, শ্ৰীস্বপ্না নেওগ, শ্ৰীৰঞ্জয় সাহা, শ্ৰীৰঞ্জনা বৰা, শ্ৰীদিব্যজ্যোতি শইকীয়া, শ্ৰীললিতা বৰবৰা, শ্ৰীমীৰা বৰুৱা,
 শ্ৰীদিব্যজ্যোতি মহন্ত, ড° জয়ন্তী সাহা, ড° বিমান কুমাৰ ভট্ট, শ্ৰীঅমিয়া পাটৰ, শ্ৰীউদয়ভান ভগত, ড° মনিকা শইকীয়া, শ্ৰীদীপক শৰ্মা, শ্ৰীবিনোদ গোস্বামী

কলেজ কৰ্তৃপক্ষ আৰু কাৰ্যালয়ৰ কৰ্মচাৰীবৃন্দ

বহি থকা (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : শ্ৰীমুহিবাম বৰা, ড° কিশোৰ কুমাৰ শৰ্মা, ড° অজিতা দত্ত বৰদলৈ (অধ্যক্ষ), শ্ৰীমঞ্জু জয়ছেৱাল (উপাধ্যক্ষ), শ্ৰীকমল চন্দ্ৰ মুন্ডিয়াৰ, শ্ৰীকুলেন চন্দ্ৰ শইকীয়া
 টিয়ৰৈ বোওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : শ্ৰীমানোমোহন ৰাভা, শ্ৰীৰাম নৰেশ ৰাই, শ্ৰীৰবীন শইকীয়া, শ্ৰীতীৰ্থজ্যোতি উজিৰ, শ্ৰীদেবজিৎ বৰদলৈ, শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ দাস, শ্ৰীহৰকান্ত শইকীয়া,
 শ্ৰীহেমন্ত বৰা, শ্ৰীগিৰিধৰ শইকীয়া, শ্ৰীভদ্ৰেশ্বৰ শইকীয়া, শ্ৰী বদন ভূঞা, শ্ৰীৰেব শইকীয়া, শ্ৰীৰামদেউ সিং, শ্ৰীদেবেন শইকীয়া

অধ্যক্ষা আৰু উপাধ্যক্ষাৰ সৈতে
ছাত্ৰী একতা সভাৰ কেইগৰাকীমান সদস্যা

বহি থকা (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ, শ্ৰীমঞ্জু জয়ছোৱাল
ঠিয়হৈ (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : শ্ৰীতবালী বৰা, শ্ৰীমানালী কাশ্যপ, শ্ৰীপলী হাজৰিকা, শ্ৰীশূলপদ্মাবতী ফুকন, শ্ৰীছায়াময়ী দেৱী

সূচীপত্ৰ

- From the Principal's Desk * ১৭
- সম্পাদকীয় * ১৯

অসমীয়া বিভাগ

- নগাঁৱত শিক্ষাৰ আদিপৰ্ব — + যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা * ২৩
- বন্ধুবৰ যোগেন ভূঞা মানুহজন + হিমাদ্ৰী দেৱী * ২৮
- যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা: এক সাৰ্থক গৱেষক, এক সজ্জন অসমীয়া — + জ্যোতিৰ্ময় জানা * ৩১
- মোৰ কথা + ড° লীলাৱতী শইকীয়া বৰা * ৪২
- স্মৃতিৰ জলঙাইদি মই পঢ়া কলেজখন + দীপ্তি দেৱী শৰ্মা * ৫০
- গণিত শাস্ত্ৰৰ বিষয়ে চমুকৈ একলম + দিব্যজ্যোতি মহন্ত * ৫৩
- আলফাৰ স্বাধীন অসমৰ দাবী আৰু কিছু প্ৰাসংগিক চিন্তা + কল্যাণ বৰা * ৫৭
- প্ৰতীক্ষা : এটি সুদিনৰ... + দেবযানী শইকীয়া * ৬০
- স্মৃতিৰ ৰোমন্থন — + মনোমোহন ৰাভা * ৬১
- যুৱ মানসিকতাৰ অৱক্ষয় ৰোধত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ভূমিকা + মনালিছা দেৱী * ৬৩
- ভাৰতীয় সংস্কৃতিত সংস্কৃতৰ অৱদান + জুলি বৰা, কাকলি দেৱী * ৬৬
- ডিমাছা জাতি— পৰ্বতৰ পৰা ভৈয়ামলৈ + তবালী বৰা * ৬৭
- বৈদিক সাহিত্যত অথৰ্ব বেদ + জুলি বৰা * ৭১
- অসমৰ ডিমাছাসকলৰ এটি পৰিচয় + গোপী লংথাছা * ৭২
- কিতাপ পঢ়াৰ আনন্দ আৰু ইয়াৰ উপযোগিতা + ৰূপৰেখা ভূঞা * ৭৪
- 'শইচ পথাৰ মানুহ'ৰ কবি হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য্যৰ স'তে এখন্তেক + ড° নমিতা কলিতা * ৭৫
- বিজ্ঞাৱালা + মূল : বাংলা, হুমায়ুণ আহমেদ (ভাবানুবাদ : মুনি কাকতি) * ৭৭
- ঘুণুচা + দেবযানী শইকীয়া * ৮১
- সংকল্প + ঋতুমনি কলিতা * ৮২
- প্ৰতিজ্ঞা + সীমা দাস * ৮৪
- ছোৱালীৰ জীৱন + দীপ্তি দেৱী * ৮৫
- আলি-দোমোজা + দেবযানী শইকীয়া * ৮৬
- অমিয়া সুঘ্ৰাণ + ড° মঞ্জু লক্ষৰ * ৮৯
- সীমাৰ সিপাৰে + দিব্যজ্যোতি মহন্ত * ৯০
- মোৰ, তোমাৰ, আমাৰ পৃথিৱীখন + ড° নমিতা কলিতা * ৯০
- সন্ধিক্ষণ + বিদিশা বুঢ়াগোঁহাই * ৯০
- দেশ প্ৰেম + মিচ চম্পীয়া বেগম * ৯১
- তগৰ + পূবালী সন্দিকৈ * ৯১
- মা + ববিতা বৰা * ৯১
- সময়ৰ অভাৱ + সাগৰিকা বৰুৱা * ৯২
- তিনিৰ মহত্ব + পম্পি বৰা * ৯২
- তোমাক দেখিলে + জ্যোতিকা দেৱী * ৯৩
- মাৰ মৰম + স্বাহিনা নাছৰিণ * ৯৩
- বিষাদ + জোনমনি দেৱী * ৯৩
- উকা কাগজত নিলিখা কলম + শিখাজ্যোতি বৰা * ৯৪
- ফুট পাথৰ বেষ্টা মই + ৰুবি মনি কলিতা * ৯৪
- সমাজ কল্যাণ + নন্দীতা ৰায় * ৯৫
- প্ৰতীক্ষা + স্বাহিনা নাছৰিণ * ৯৫

- শ্রদ্ধাঞ্জলি + নন্দিতা বায় * ৯৫
- ইতিহাস + কবিতা শইকীয়া * ৯৬
- গুরু শংকৰ + সাগৰিকা বৰুৱা * ৯৬
- তোমাৰ কথা + নন্দিতা বৰা * ৯৭
- একবিংশ শতিকা + ডিম্পী শইকীয়া * ৯৭
- কৰ্মফল + ছায়াময়ী দেৱী * ৯৮
- এক অলিখিত পৃষ্ঠা + ববিতা বৰা * ৯৮

বাংলা বিভাগ

- শিক্ষা ও মানবাধিকার : দেশীয় ও আন্তর্জাতিক প্রেক্ষাপটে + রঞ্জয় সাহা * ১০১
- জাগ্রত দেবতা + টিংকু পাল * ১০৪
- রবি প্রতিভা + নন্দিতা বায় * ১০৫
- যাত্রা + রীপা ঘোষ * ১০৬
- বাবা + সরস্বতী বসাক * ১০৬
- জীবন + স্বপ্নমাৱা বেগম বড়ভূঞা * ১০৭
- এই সুন্দর প্রকৃতি + সুইটি পাল * ১০৮

হিন্দী বিভাগ

- অসমীয়া কবিতা মেন্‌ ৰাষ্ট্ৰীয় চেতনা + ডাঁ মনিকা শইকীয়া * ১১১
- লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা কে শিশু সাহিত্য পৰ এক অবলোকন + অভিনন্দা গোস্বামী * ১১৩
- মহাদেৱী কে কাব্য মেন্‌ বেদনা + প্ৰতিভা কুমাৰী জৈন * ১১৬
- প্ৰেমচন্দ কে উপন্যাস + কবিতা শইকীয়া * ১১৯
- অন্তর্দ্বন্দ্ব + বিজয় প্ৰসাদ সিংহ * ১২১
- যাদ + কবিতা কুমাৰী ৰায় * ১২২
- তিতলী + দীপ্তি দেৱী * ১২২
- নাৰী + প্ৰহ্লা ৱানী ডেকা * ১২৩
- হমাৰা কলেজ + অঁচল কুমাৰী ৰায় * ১২৪

সংস্কৃত বিভাগ

- কালিদাস কা মেঘদূত : এক বিহঙ্গম দৃষ্টি + মঁজু জায়সবাল * ১২৭
- নীতি শ্লোক + অনিতা মঁডল * ১২৯
- সুপ্ৰভাতম্ + অপৰ্ণা শৰ্মা * ১৩০

English Section

- Globalisation and Its Impact on Nation-state System + Ranjit Barua * ১৩৩
- The Changing Perspective of the Idea of Female Body + Neetu Gupta * ১৩৬
- Vishal Bharadwaj's adaptation of 'Omkara' from Shakespeare's 'Othello' + Barsha Nandi * ১৩৮
- A Note a Manuscriptology + Sanjita Singha * ১৪০
- From Darkness to Light ... + Sant Rajinder Singh * ১৪১

প্ৰতিভা আৰু অন্যান্য

- A few Meritorious students of the college * ১৪৫
- বিশ্বৰ কেইজনমান গুণীলোকৰ প্ৰথম জীৱনধাৰা * ১৪৬
- সাধাৰণ সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন * ১৪৭
- সাংস্কৃতিক সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন * ১৪৮
- সংগীত সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন * ১৪৯
- ছাত্ৰী জিৰণী কোঠা সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন * ১৫০
- সমাজ সেৱা বিভাগৰ সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন * ১৫১
- ক্ৰীড়া সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন * ১৫২

From the Principal's Desk

'Education is still at a very low ebb throughout Assam, and that little is confined entirely to the male sex.' – So wrote John M'Cosh in 1835 in his *Topography of Assam*. Why was this gender discrimination? M'Cosh gives the answer: 'Learning was thought too dangerous a power to be entrusted to females: and no man would marry a girl if she could read or write', Opposition to women's education has a long history, which cannot be narrated in a few words. Even the nineteenth century, which brought about a drastic change of outlook on almost every subject in every society, could not extend a whole-hearted and unanimous support to the question of women's education. In mid-1880s, Lambodar Bora opposed the education of women by defining it as 'Learning to write letters (i.e. love-letters); not keeping away from dramas and novels even for a moment; forgetting regular domestic works like spinning and weaving; becoming weak, useless, and skin and bone; making the mind restless, dishonest and hard; learning how to treat bridegrooms with negligence and forgetting the kind of works women are meant for.' To Bora, education for women was a device 'to transform women into men, flowers into thunder and lakes into deserts.' Significantly, this Bora wrote a number of essays on the necessity of education, and the duties and responsibilities of students, but nowhere did he speak in favour of the education of women. Education liberates the mind and women's education is considered indispensable for the liberation of women. Bora was scared of this and, therefore, he caricatured women's liberation as a phenomenon instigating women 'to divorce their husbands or not to accept them, to go out alone to flower-gardens to refresh themselves with fresh air, ... to drive out father-in-laws and mother-in-laws from the houses or deny them food, to get domestic works like cooking and serving done by their husbands ...'.

Did not this prejudiced attitude of the male-dominated society to women's education change in the twentieth century? Or has it not changed even in the twenty-first? Yes, it has, quite remarkably, though not fully. The huge gap between male-female literacy rates is just an indicator. According to the 2001 census, the male literacy rate in India is more than 75%, whereas the female literacy rate is just 54.16%. This is a clear proof of gender discrimination in Indian society. The picture of Assam is a bit better so far as gender discrimination is concerned, though the average literacy rate in the state is disappointing. In Assam in 2001, the literacy of women was 61.87% while that of their male counterpart was 71.83%.

Though both society and the government are encouraging education in general and women's education in particular, the prevalence of huge illiteracy even in the twenty-first century is a matter to be concerned about. While we come to the question of women's education in particular, we feel compelled to say that both society and the government have still a lot more to do in this field to ensure an equal and equitable development of human resources and an improvement in the quality of life both at home and outside.

'Education is the panacea of all evils', said Swami Vivekananda. It enables a person to solve his or her problems by himself or herself. The Swami, therefore, gave a lot of emphasis on mass education. However, by education he meant an all-round development of man. He said : 'We want that education by which character is formed, strength of mind is increased, the intellect is expanded, and by which one can stand on one's feet'. This was his general opinion on education, not women's education in particular.

Coming to the specific question of women's education, Vivekananda expressed his anguish at the servile condition of Indian women since time immemorial. 'They (i.e. women)' deplored the Swami, 'have all the time been trained in helplessness, servile dependence on others, and so, they are good only to weep their eyes out at the slightest approach of a mishap or danger.' He stressed upon the need for such education for women as would make them strong not only intellectually, but also physically and mentally. He insisted : 'Along with other things they (i.e. women) should acquire the spirit of valour and heroism. In the present day, it has become necessary for them also to learn self-defence.'

Now the question is : Have women nothing to do for themselves, i.e. for the elevation of their own status and position ? Should they perpetually keep waiting for persons like Rammohan and Vidyasagar to do everything for them ? We do not expect twenty-first century women to be so callous and indifferent in matters relating to their own interest. We do feel that it is time for women themselves to understand the necessity of their empowerment through proper education and training. Modern world is highly competitive where women have to secure a space for themselves or, in Virginia Woolf's words, have 'a room' of their own, by virtue of their education and excellence. They have to assert that they can play a significant role not only in the development of their own families but also in the development of the nation : they apart from giving a strong economic support to their families, can promote the education of their children and help in the measures against population rise and the reduction of infant mortality rate. The high rate of female illiteracy and drop-out are putting a serious question-mark on the advancement of India as a strong nation. No one-winged bird can ever fly. Society in general and women in particular must understand that the empowerment of women through education is indispensable if society has to rise and make progress in different fields.

After visiting Assam three times in late nineteenth century, Ramkumar Vidyaratna, a scholarly Brahmo preacher from Bengal, praised Assamese women, saying : 'The women of Assam are comparatively free ... They are industrious and artistic by nature. They are strong and more intelligent and courageous than men. Even the upper-class Assamese women can weave exquisite silk of different kinds and make beautiful clothes for everyday wear. They are not much fond of ornaments....' Then this scholarly preacher deplored the absence of women's education in Assam, saying : 'It is sad that women's education does not enjoy much favour in the province. If Assamese society favoured the education of its women, the women in Assam must have progressed quite remarkably.' Now, we strongly feel that while the twenty-first century Assamese women must defend the time-honoured image of Assamese women in the face of 'globalization', they must move forward with the resolution that they have to progress remarkably in this fast-changing global scenario and secure a potent space for themselves by virtue of their education and edification.

Dr. Ajanta Dutta Bordoloi, Principal
Nowgong Girls' College

সম্পাদিকাৰ একাষাৰ— প্ৰণয়ৰ তাষাৰে

২০০৯ - ২০১০ বৰ্ষ

লুইতৰ দুয়োপাৰৰ বিজুৰ্ণ ডু-খণ্ডত যুগে যুগে বসবাস কৰি অহা নানা জাতি-উপজাতি পৃষ্ঠ পোষকতা অতিকৈ মন কৰিবলগীয়া। কিন্তু বৰ্তমান সময়ছোৱাত অসম জনগোষ্ঠীগত সমস্যাৰ এক পৃষ্ঠভূমিহে পৰিছে। প্ৰায়বোৰ জনগোষ্ঠীগত আন্দোলন আজি অকল গোষ্ঠীগত আত্ম প্ৰতিষ্ঠাৰ অৱস্থাতেই নাই, বৰঞ্চ এনেবোৰ আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ সংগ্ৰামৰ ফলত অন্যান্য জনগোষ্ঠীসমূহৰ মাজতো সংঘাত আৰম্ভ হৈছে। এই সংঘাতে অকল বিভ্রান্তিকে বঢ়োৱা নাই, বৰং হিংসা, বিদ্ৰোহ আৰু অনিশ্চয়তাৰো সৃষ্টি কৰিছে। ফলস্বৰূপে জাতিৰ নিৰ্দ্ধাৰণতো এক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। সেইয়ে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত সংহতি আৰু জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়াৰ ঐতিহাসিক চৰিত্ৰৰ বিভিন্ন দিশৰ পৰা অধ্যয়ন কৰাটো অতি প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে আৰু সাহিত্যত যিহেতু জাতীয় জীৱনৰ বিভিন্ন দিশবোৰ প্ৰতিফলিত হয়। গতিকে অসমীয়া সাহিত্যৰ মাজত সংহতিৰ বিভিন্ন দিশবোৰ বিশেষভাৱে গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰিছে।

বৰ্তমান পশ্চিমীয়া সভ্যতাই আমাৰ দেশৰ সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলাৱা দেখা গৈছে। বিশ্বৰ, পৃথিৱীৰ সকলো ৰাষ্ট্ৰৰ ভিতৰত ভাৰতবৰ্ষখনেই সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিত অতি পুৰণি দেশ। গতিকে বৰ্তমানৰ প্ৰজন্মক সমাজ আৰু ঐতিহ্যৰ বিষয়ে অৱগত কৰোৱাৰ প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে। যিমানেই আমি অতীতক পাহৰি বৰ্তমানক আদৰিছোঁ। ঠিক সিমানেই পুৰণি সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ পৰা আঁতৰি আহিছোঁ। যিটো আমাৰ বাবে দুখাত্মক কথা। যিমানে আমি আধুনিকতা অৱলম্বন নকৰো কয় আমাৰ প্ৰকৃত চিনাকী পুৰণি সংস্কৃতিসমূহ।

জীৱনৰ পৰিৱৰ্তন : শিক্ষা

বৰ্তমান যুগত শিক্ষাই হৈছে জীৱনৰ মাপকাঠি। শিক্ষাৰ অবিহনে সকলো অসম্ভৱ। শিক্ষাই ব্যক্তিৰ লক্ষ্য আৰু আদৰ্শ স্থিৰ কৰে। গতিকে বৰ্তমান সমাজে শিক্ষাৰ অৰ্থ বুজি পোৱাটো প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে। কিয়নো শিক্ষাই সকলোৰে জীৱনৰ পথ-প্ৰদৰ্শক হোৱাত সহায় কৰিব। শিক্ষাৰ অবিহনে সকলোৰে জীৱনটো অসম্পূৰ্ণ আৰু আধৰুৱা। সেয়ে নিজ নিজ ভৱিষ্যত সুদৃঢ় কৰিবলৈ শিক্ষাক মূল অস্ত্ৰ হিচাপে লোৱাটো প্ৰয়োজনীয়। শিক্ষা বিহীন জীৱন মানেটো পানী বিহীন সাগৰৰ দৰে, যাগ-যজ্ঞত প্ৰয়োজন নোহোৱা মদাৰ ফুলৰ দৰে। ইয়াৰ সৌন্দৰ্য আছে কিন্তু গুণ নথকাৰ কাৰণে পূজাৰীৰ পূজাৰ থলিত তাৰ সৌন্দৰ্য বৃদ্ধি কৰিব নোৱাৰে। একেদৰে শিক্ষা নাথাকিলে কাৰোৰে অন্তৰৰ আলহী অথবা সন্মানীয় পাত্ৰী হ'ব নোৱাৰে। হিংসা আৰু সন্ত্ৰাসবাদী মনেৰে কোনো সমস্যাকে সমাধান কৰিব নোৱাৰি। কেৱল শুদ্ধ চিন্তা-চৰ্চাৰ মাজেদি কৰা আলোচনাৰ যোগেদিহে সমস্যা সমাধান কৰিব পাৰি। গতিকে ইয়াৰ বাবেও প্ৰয়োজন হ'ব 'শিক্ষা'। শিক্ষাৰ বস্তিৰে গোটেই পৃথিৱীখনৰ অন্ধকাৰ আতৰ কৰিব পাৰি, মৰহি যোৱা ফুলৰ পাপৰিক সঞ্জীৱিত কৰিব পাৰি, আশাৰোৰক ৰঙীণ কৰিব পাৰি। সেইবাবেই হয়তো বিবেকানন্দই কৈছিল— 'শিক্ষা হ'ল এনে এক বস্তু যি কেতিয়াও শেষ নহয় বৰং বৃদ্ধিহে হয়।' গতিকে যিকোনো সমস্যাৰ সমাধান স্বৰূপে শিক্ষাক প্ৰাধান্য দিব লাগিব। সেয়ে কওঁ —

জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সংঘাতে নহয়
নিজৰ ৰূপহী সৌন্দৰ্যৰে নহয়
শান্তি আনিম আমি
বিশ্বাস, বন্ধুত্ব, মৰম
শিক্ষাৰ মাজেৰে...।

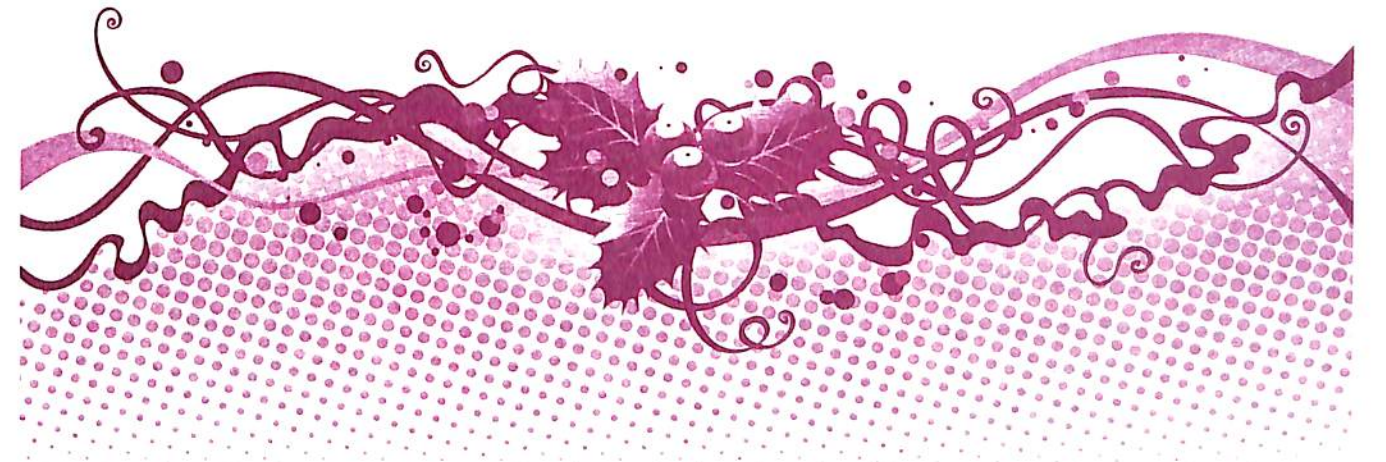
তৰালী বৰা

অসমীয়া বিভাগ

জাতীয় সাহিত্য জাতীয় জীৱনৰ ধৰণী মাথোন। যি জাতীয় জীৱন
মুক্ত আৰু স্বাধীন সেই জাতিৰ সাহিত্যও মুক্ত আৰু স্বাধীন।

— লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা।

নগাঁৱত শিক্ষাৰ আদিপৰ্ব

যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা

উনবিংশ শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকৰ শেহৰ ফালে নগাঁও জিলাৰ স্থানাপন্ন অধিপতি আছিল ব্ৰোডি চাহাব (Ensign T. Brodie, Officiation Collector)। জিলাখনৰ মানুহক সাধাৰণ শিক্ষা দিবলৈ ১৮৩৭ চনত ব্ৰোডিয়ে জিলাৰ সদৰত আৰু অন্যান্য ঠাইত কেইখনমান স্কুল স্থাপন কৰাৰ আঁচনি তৰিলে (Plan for the establishment of schools for the instruction of the people in 'the simple rules of arithmetic, reading and writing')। সদৰ ৰেভিনিউ বোৰ্ডে ব্ৰোডিৰ আঁচনিত অনুমোদন জনালে। সেই অনুমোদন বংগ গৱৰ্ণৰে কাৰ্যকৰী কৰিব পাৰিব বুলি (...this Lordship is happy to be able to comply with the recommendation of the Board) সচিব মেংগলছে (Ross D. Mangles, Secretary to the Governor of Bengal) সদৰ ৰেভিনিউ বোৰ্ডৰ স্থানাপন্ন অতিৰিক্ত সচিব ট্ৰেভেলিয়ানলৈ (C. E. Trevelian, Officiating Addiional Secretary to he Sudder Board of Revenue)

১৯৩৭ চনৰ ১ আগষ্ট তাৰিখে লিখিলে, আৰু স্কুল পতা আঁচনি ৰূপায়িত কৰিবলৈ ব্ৰোডিক কৰ্তৃত্ব দিলে। আঁচনি মতে ব্ৰোডিয়ে নগাঁও জিলাৰ সদৰত ১৫০ টকাৰে এখন স্কুল স্থাপন কৰিব পাৰিব, আৰু তাত নিযুক্ত দুজন শিক্ষকৰ বেতন বাবদ মাহিলি গাইপতি ১৫ টকাকৈ মুঠ ৩০ টকা খৰচ কৰিব পাৰিব। সদৰৰ স্কুলখনৰ অধীনত স্থাপিত হ'ব ১২ খন স্কুল। সেই কেইখন স্কুলৰ বাবে শিক্ষক যোগান ধৰিব সদৰ স্কুলেই। সেই শিক্ষকসকলৰ প্ৰত্যেকেই মাহিলি দৰমহা পাব ৫ টকাকৈ। এসময়ত ওচৰৰ মানুহখিনিয়ে স্কুলবোৰ বৰ্তি থকাটো বিচাৰিব, আৰু তেতিয়া তেওঁলোকে নিজে নিজে স্কুলঘৰ সাজিব। গোটেই আঁচনিখন বাস্তৱায়িত হ'লে মাহিলি খৰচ হ'ব ৯০ টকা (The aggregate expenses, when he whole scheme is in operation, is started to be Rs. 90 per mensem.)।

ব্ৰোডি চাহাবৰ উপৰোক্ত আঁচনিৰ বাস্তৱায়ন ৰাজহ বিভাগৰ ১৮৪০ চনৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদনত প্ৰতিফলিত হৈছে। তেতিয়াৰ নগাঁৱৰ স্থানাপন্ন কালেক্টৰ আই. জে. গৰ্ডনে

লিখি থৈ গৈছে এনেকৈ : জিলাখনত শিক্ষাৰ সম্প্ৰসাৰণ ঘটাবলৈ সুখৰ কথা। শিক্ষাৰ সুফলবোৰৰ কথা ৰাইজে উপলব্ধি কৰিছে আৰু স্কুলঘৰ নিৰ্মাণ কৰাৰ মোলটো বুজি পাইছে। জিলাখনৰ উপযুক্ত ঠাইত কেইবাখনো স্কুল স্থাপিত হৈছে। তাত শিক্ষার্থীৰ মুঠ সংখ্যা ৩৬৬। চৰকাৰে বাৰ্ষিক মঞ্জুৰি হিচাপে দিয়া এশটা টকাৰে প্ৰাথমিক কিতাপ কিনি যোগান ধৰা হৈছে। এই মজুৰিয়ে বিদ্যা শিক্ষাৰ বেলিকা প্ৰচুৰ উৎসাহ যোগোৱাৰ উপৰি শিক্ষাৰ সম্প্ৰসাৰণ ঘটাত বৰ সহায় কৰিছে। স্কুলঘৰৰ সংখ্যা বঢ়োৱাত আৰু পূৰ্বে প্ৰতিষ্ঠা কৰা স্কুলবোৰ পৰিচালনা কৰাত একমাত্ৰ বাধা হ'ল অহঁতাসম্পন্ন শিক্ষকৰ অভাৱটো। মফচলৰ স্কুল-শিক্ষকক বৰ্তমান দি থকা মাহিলি ৫ টকীয়া দৰমহাৰে এই অসুবিধাটো আঁতৰাব পৰা নাযায়। এতিয়ালৈকে যিখিনি শিক্ষিত বঙালী মানুহ আছে, তেওঁলোকৰ নিচেই কম সংখ্যককহে কামটোত লগাব পাৰি। কিন্তু গৰ্ডনৰ বিশ্বাস যে কালক্ৰমত অসমীয়া শিকাসকলৰ মাজৰ পৰাই বঙালীসকলৰ সমান অহঁতাসম্পন্ন লোক ওলাব আৰু গাঁৱৰ স্কুল-মাষ্টৰৰ যাবতীয় কৰ্তব্যখিনি তেওঁলোকৰ

ওপৰতে অৰ্পিত হ'ব ('...but I trust that in the course of time, a class will be raised up from among the Assamese scholars equally qualified and far more popular to undertake the important duties which are devolved upon the village school masters.')।

১৮৪১ চনৰ ১৩ মাৰ্চ তাৰিখে গৰ্ডনে দিয়া প্ৰবিবৰণ মতে ১৮৪০ চন বছৰটোৰ দ্বিতীয়টো ভাগত নগাঁৱৰ বিভিন্ন মৌজা বা মহলত স্কুল আছিল মুঠতে ১১ খন। সেই মৌজা বা মহলকেইটা হ'ল— ১। নগাঁও সদৰ (স্কুল ২ খন), ২। পানীগাঁও, ৩। বহা চকী, ৪। বামুণী মিকিৰ মহল, ৫। বহা চমুৱা গাঁও, ৬। কলীয়াবৰ, ৭। ডবকা-যমুনা, ৮। জাগী চকী, ৯। মৰঙী, ১০। দাঁতিপাৰ, ১১। বটালিমাৰী (ববালিমাৰী ?)। নগাঁও সদৰ স্কুলত ১৮৪০ চনত শিক্ষকতা কৰা লোককেইজন আছিল লক্ষ্মীকান্ত সেন (Lukeekant Sen), গুণেশ্বৰ শৰ্মা (Gooneswar) আৰু দুৰ্গাপ্ৰসাদ শৰ্মা (Doorga Prasad Sarma)। পানীগাঁৱত শিক্ষক আছিল বিশ্বম্ভৰ ঘোষ (Bisumbhur Ghose), বহাত বিনোদ কাকতী (Benut Kaguttee), বামুণীত দেৱী প্ৰসাদ (Davee Persaud), চমুৱা গাঁৱত মণি বৰা (Moonee Bura), কলীয়াবৰত (শাকমুঠি) পৰশুৰাম ডেকাবৰা (Pursoram Dekabura), ডবকাত নাৰায়ণ (Narain), জাগী চকীত ৰামকানাই বেনাৰ্জী। মৰঙী, দাঁতিপাৰ আৰু বটালিমাৰী স্কুলৰ বিপৰীতে কোনো

শিক্ষকৰ নাম নাই, ছাত্ৰ সংখ্যাৰো উল্লেখ নাই। প্ৰবিবৰণত দেখুওৱা মতে, ১৮৪০ চনত নগাঁও সদৰ স্কুলৰ মুঠ ৭৩ জন শিক্ষাৰ্থীৰ ভিতৰত ব্ৰাহ্মণ ৮, অন্যান্য হিন্দু ৫৫ (এইসকলৰ ১১ জন আছিল আহোম সম্প্ৰদায়ৰ), মুছলমান ৮, কছাৰী ২। সদৰৰ আনখন স্কুলৰ মুঠ শিক্ষাৰ্থী আছিল ৪০ জন (ব্ৰাহ্মণ ১০, অন্যান্য হিন্দু ২৭, মুছলমান ১, কছাৰী ২)। পানীগাঁও স্কুলৰ ১১১ জন শিক্ষাৰ্থীৰ যথাক্ৰমে ১৫, ৮৩, ১১ আৰু ২ জন উল্লিখিত সম্প্ৰদায়সমূহৰ। বহা চকী স্কুলৰ ৫০ জন শিক্ষাৰ্থীৰ (ব্ৰাহ্মণ ৫, অন্যান্য হিন্দু ৪৩, কছাৰী ২) ৭ জন আছিল কৈবৰ্ত সম্প্ৰদায়ৰ, ৪ জন আহোম আৰু লালুং (তিৰা) সম্প্ৰদায়ৰ। আনকেইখন স্কুলত ব্ৰাহ্মণ সম্প্ৰদায়ৰ ছাত্ৰ নাছিলেই। প্ৰতিখন স্কুলৰ ছাত্ৰ সংখ্যা হ'ল যথাক্ৰমে মিকিৰ মহলত ১০, চমুৱা গাঁৱত ৩৪, কলীয়াবৰত ৩০ (কলীয়াবৰ স্কুল স্থাপিত হৈছে ১৮৪০ চনৰ ৩১ জুলাইত), ডবকা-যমুনাত ১৫ (স্থাপিত হৈছিল ১৮৪০ চনৰ ২০ অক্টোবৰত)। জাগী চকী স্কুলৰ প্ৰতিষ্ঠাকাল ১৮৪১ চনৰ ১৮ ফেব্ৰুৱাৰী। মৰঙী, দাঁতিপাৰ আৰু বটালিমাৰী মৌজাত ১৮৪১ চনৰ ১৩ মাৰ্চলৈকে স্কুল স্থাপিত হোৱাই নাছিল। প্ৰবিবৰণখনৰ মন্তব্যৰ ঘৰত দেখুওৱা মতে শিক্ষক যোগাৰ কৰিব পাৰিলেই সেইকেইটা মৌজাত স্কুল স্থাপন কৰাৰ কথা (To be established as soon as teachers can be procured)। প্ৰসংগক্ৰমে উল্লেখযোগ্য যে ১৮৪১ চনত ৰচিত উইলিয়াম ৰবিনছনৰ 'এ ডেস্ক্ৰিপ্টিভ একাউণ্ট অফ আহাম'ৰ

গ্ৰন্থত দৰং আৰু নগাঁৱৰ স্কুলবোৰত ছাত্ৰৰ উপস্থিতি অতি কম আৰু শিক্ষাৰ মান অতি নিম্ন স্তৰৰ বুলি কোৱা হৈছে (...but the number of pupils that usually attend them is very small and the general standard of proficiency very low.)।

১৮৪২ চনৰ ১ জানুৱাৰীত ৰেভিনিউ কমিছনাৰ জেনকিনছলৈ পঠোৱা বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদনত গৰ্ডনে নিজে স্থাপন কৰা আৰু পৰিদৰ্শন কৰা এখন স্কুলৰ অসমীয়া ল'ৰাবোৰৰ বুদ্ধি-বৃত্তিৰ প্ৰশংসা কৰিছে ((I have had many opportunities of observing the intelligence and aptitude to learn in the Assamese youth.) স্কুলখনত ছাত্ৰৰ দৈনিক উপস্থিতিৰ গড় সংখ্যা ৩০ৰ পৰা ৪০লৈ। শিক্ষাদানৰ বিভিন্ন অসুবিধা সত্ত্বেও কিছুমান ল'ৰাৰ নিপুণতা বৰ গণ্য কৰিবলগীয়া (...the proficiency of several, with very imperfect means of instruction is very considerable)। তেওঁলোকে দুটা ভাষাৰ জ্ঞান লাভ কৰিছে, সৰ্বসৰীয়াকৈ পঢ়িব পাৰিছে আৰু শিকা কথাখিনিৰ অৰ্থ নিজৰ মাতৃভাষাত বুজাই দিব পৰা হৈছে। উপযুক্ত অৰ্হতাসম্পন্ন শিক্ষক পালে প্ৰচুৰ উন্নতি হ'ব। গৰ্ডনে কোৱা মতে, অসমত শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ (বৃটিছৰ) কৰণীয় বহুত। কাৰণ তেওঁৰ বিশ্বাস, ইমান অজ্ঞতা নাইবা এনে নৈতিক অৱনতি অসমৰ বাহিৰে বৃটিছ সাম্ৰাজ্যৰ কতোৰেই নাই (...daily experience proves that there is much to be done, for I

believe that there are few portions of our empire where so much ignorance exists or where such moral degradation abounds.)।

গৰ্ডনে কোৱা মতে, ১৮৪১ চনৰ ১৬ আগষ্টৰ পৰা স্কুললৈ যোৱা ল'ৰাৰ সংখ্যা বাঢ়িছে। কিন্তু সেই বৃদ্ধি বোলে অসমীয়াৰ উন্নতিৰ প্ৰমাণ নহয় নাইবা শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰে লোৱা যত্নৰ কথা ৰাইজে বাৰুকৈয়ে উপলব্ধি কৰিছে বুলিও বোলে সেই কথাই প্ৰমাণ নকৰে। তেতিয়া থকাতকৈ ভাল শিক্ষকৰ যোগান ধৰিব পৰা হ'লে আৰু শিক্ষকতাত নিযুক্ত মানুহখিনিয়ে মনোযোগেৰে নিজৰ কৰ্তব্য পালন কৰা হ'লে শিক্ষাক্ষেত্ৰত কৰা প্ৰচেষ্টা অধিক ফলপ্ৰসূ হ'লহেঁতেন। সেয়ে নোহোৱা বাবে গৰ্ডনে দুখ প্ৰকাশ কৰিছে। বহা আৰু বামুণী স্কুলত নিযুক্ত শিক্ষক দুজনৰ সম্পূৰ্ণ অৱহেলাৰ বাবে সেই দুজনক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰিবলৈ তেওঁ বাধ্য হৈছে (In two incidences of gross negligence. I have been obliged to remove those who were attached to the Raha and Bamunee)। বহা স্কুলৰ শিক্ষক আছিল বাপন কাকতী, বামুণী স্কুলৰজন আছিল প্ৰাণকৃষ্ণ দত্ত (Pran Krisno Datta)। আপাততঃ এজন অসমীয়া, আনজন বঙালী। সংশ্লিষ্ট বছৰটোত দুয়োখন স্কুলতে ছাত্ৰ আছিল মুঠেই ৫ জনকৈ। ডবকা-যমুনা স্কুল আৰু জাগী চকী স্কুলতো ছাত্ৰ আছিল ৬ জনকৈ। অন্যান্য কোনোখন স্কুলৰে ছাত্ৰসংখ্যা ইমান কম নাছিল। সৰ্বাধিক ছাত্ৰসংখ্যা (৬১ জন) আছিল সদৰ স্কুলত। শিক্ষক

আছিল তাত গুণেশ্বৰ শৰ্মা। বহা, বামুণী আৰু ডবকা স্কুলৰ বাহিৰে সৰ্বনিম্ন ছাত্ৰসংখ্যাৰ (২৩) স্কুল আছিল চমুৱা গাঁও। সেই স্কুলৰ শিক্ষক আছিল বণি বৰা। মন কৰিবলগীয়া কথা যে বহা চকী স্কুলৰ বাহিৰে কম ছাত্ৰ থকা আন তিনিখন স্কুলৰ শিক্ষক আছিল বঙালী লোক। (বামুণীত প্ৰাণকৃষ্ণ দত্ত, ডবকা-যমুনাত কালীশংকৰ, জাগী চকীত ৰামকানাই বেনাৰ্জী)।

অসমৰ স্কুলবোৰৰ সকলোতে শিক্ষাদানৰ পদ্ধতিটো একেআগী কৰিবৰ কাৰণে আৰু আটাইবোৰ স্কুলকে একে সজাগ এজিয়াৰলৈ আনিবৰ কাৰণে ১৮৪১ চনত গুৱাহাটী স্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষক উইলিয়াম ৰবিনছনক চৰকাৰে স্কুল-পৰিদৰ্শক (Inspector of Government schools) নিযুক্ত কৰিলে।^২ তেতিয়াৰ পৰাই অসমৰ শিক্ষা-ক্ষেত্ৰত ৰবিনছন যুগ আৰম্ভ হ'ল বুলিব পাৰি।

ৰবিনছনে স্কুল-পৰিদৰ্শক ৰূপে কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ চতুৰ্থটো বছৰতে (১৮৪৪) বংগৰ গৱৰ্ণৰৰ সিদ্ধান্তক্ৰমে অন্ততঃ দুটা নতুন কাম কৰিবলগীয়া হ'ল। এটা দেশীয় স্কুলত নিয়োগ কৰিবলগীয়া শিক্ষক যাতে চৰকাৰী স্কুলৰ পৰা উত্তীৰ্ণ হোৱা প্ৰখ্যাত ছাত্ৰ হয় (...the employment of distinguished scholars from the Government schools in preference to others), তালৈ চকু দিব লাগিব আৰু আনটো তিনি মাহৰ মুৰে মুৰে নিৰ্ধাৰিত তাৰিখত একো একোটা প্ৰবিবৰণ দাখিল কৰিব লাগিব (and make the

periodical Returns therein directed to me at the dates specified)। এই নিৰ্দেশ জেনকিনছৰ পৰা ৰবিনছনে পাইছিল ১।১১।১৮৪৪ তাৰিখে। জেনকিনছৰ নিৰ্দেশানুযায়ী ৰবিনছনে কাম কৰি গ'ল।

১৮৫১ চনৰ ২৩ জুলাইত নগাঁও স্কুলৰ ল'ৰাবোৰৰ পৰীক্ষা লৈ ৰবিনছনৰ যি অভিজ্ঞতা হ'ল, সেই কথা দুখেৰে সৈতে নগাঁৱৰ কলেজৰ জন বাটলাৰলৈ তেওঁ ২৪ জুলাইত লিখিলে। আগৰ বছৰতকৈ সেই বছৰ ল'ৰাবোৰ আগবঢ়াৰ সলনি পিছুৱালেহে (...retrograded rather than improved during the past year)। দৈনিক উপস্থিতিও কমি আহিল। ৰবিনছনৰ মতে তাৰ প্ৰধান কাৰণ স্কুলখনৰ শিক্ষক ৰুদ্ৰৰাম কাকতীৰ অৱহেলা আৰু অযোগ্যতা (the negligence of the teacher Rudraram Kakoti)। সেইবাবে শিক্ষকজনক ৰবিনছনে তাৰপৰা আঁতৰাই তেওঁৰ ঠাইত সেইদিনা (২৪ জুলাই ১৮৫১) বিশ্বনাথ দত্ত নামৰ এজনক নিয়োগ কৰিলে। নগাঁৱত স্কুলঘৰ এটাৰ অভাৱৰ কথাও কালেজৰ বাটলাৰৰ দৃষ্টিগোচৰ কৰালে ৰবিনছনে। তেতিয়ালৈকে চালি এখনৰ তলত বহা স্কুলখনৰ ওপৰৰ ঢাকনিখনো তেতিয়া নাছিল। গতিকে ৰবিনছনে বাটলাৰক পৰামৰ্শ দিলে স্কুলখন সদায় দাৰোগাজনৰ তদাৰকত থকাকৈ থানাৰ ওচৰতে নতুন ঘৰ এটা সাজিবলৈ (I beg to suggest that a new building be erected near the Tanah so that he school may always be under the supervision of the

Darogah)। লগতে তেওঁ জনালে যে স্কুলখনৰ বেলিকা মৌজাটোৰ বিষয়া (মৌজাদাৰ) জনে অলপো মনোযোগ দিয়া নাই। আনহাতে, ল'ৰাবোৰ স্কুললৈ অহাত তেওঁ বাধাহে দিছে। মৌজাদাৰজন যদি সঁচাকৈয়ে মাজে-সময়ে স্কুলখনলৈ আহিলহেঁতেন, তেন্তে স্কুলখনৰ মন ইমান নিম্নগামী নহ'লহেঁতেন।

১৮৫১ চনৰ ৫ আগষ্টত নগাঁৱৰ কালেক্টৰ বাটলাৰৰ লগত হোৱা ব্যক্তিগত কথা-বতৰাত নগাঁৱত দুখন নতুন স্কুল স্থাপিত হোৱাৰ কথা বাটলাৰে বৰিন্ছনক কৈছিল। তাৰে এখন হ'ল টোপাকুছি স্কুল, আনখন ঘাঁহী বেবেজীয়া (Gai Bebejia)। স্কুল দুখন স্থাপিত হোৱাৰ কথা ৫ আগষ্টত জানিয়েই ৬ আগষ্টত স্কুল দুখনৰ বাবে দুজন শিক্ষকক নিযুক্তি দিলে। টোপাকুছি স্কুলৰ সেই প্ৰথম শিক্ষকজন হ'ল জাতিৰাম আৰু ঘাঁহী বেবেজীয়া স্কুলৰ প্ৰথম শিক্ষকজন হ'ল বিকাৰাম ডেকা। দুয়োজনে ততালিকে কামত যোগ দিয়াটো বৰিন্ছনে বিচাৰিলে (I have this day appointed Jatiram to Topakuchi and Bikaram Deka to Gai Bebejia and desired them to enter on their duties immediately.)।

১৮৫৪ চনৰ ৩১ অক্টোবৰত বৰিন্ছনে জেন্কিন্ছলৈ পঠোৱা বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদনত নগাঁৱৰ নাৰিকলি স্কুলৰ বিষয়ে লিখিছিল যে তেওঁ ১ আগষ্টত তালৈ যাওঁতে স্কুলৰ শিক্ষকজন (ঘিনাইৰাম) উপস্থিত নাছিল। পিছদিনাও তাতে থাকি বৰিন্ছনে ল'ৰাবোৰক গোট খুৰাবলৈ যত্ন কৰিলে। কিন্তু তেওঁ বিফল হ'ল।

তেওঁ এই কথাও জানিলে যে কেইবাসপ্তাহো ধৰি ঘিনাইৰাম কামলৈ অহা নাই (I was at this place on the 1st of August and found the teacher absent. I stayed over the following day also and made an attempt to collect the boys together, but without success and was informed that the teacher. Ghinairam had really not done any duty for weeks past.)।

বৰিন্ছনৰ প্ৰতিবেদনৰ এই ছেদটো উদ্ধৃত কৰি জেন্কিন্ছে নগাঁৱৰ কালেক্টৰলৈ ১৮৫৪ চনৰ ১০ নৱেম্বৰত লিখিলে যে নাৰিকলি স্কুলৰ শিক্ষক ঘিনাইৰামক মতাই আনি কৰ্তব্যত অমনোযোগিতাৰ কৈফিয়ৎ তলব কৰিব লাগে। যদিহে সন্তোষজনক কৈফিয়ৎ দিব নোৱাৰে, তেনেহ'লে তেওঁক ততালিকে কামৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰিব লাগে (...that you will be good enough to discharge him at once.)।

১৮৫৫ চনৰ ৮ এপ্ৰিলত বৰিন্ছনে গংগা খালৰ বিৱৰণ থকা ('Narration of the Ganges Canal') কিতাপ এখনৰ ১২টা কপি নগাঁৱৰ কালেক্টৰ বাটলাৰলৈ পঠিয়াইছিল জিলাৰ চৰকাৰী স্কুলকেইখনত থকা পুথিভঁৰালকেইটাত বিতৰণ কৰিবৰ বাবে (...distributing them among the libraries in connection with the Government schools)। কিতাপখনৰ ভাষা আছিল বঙলা। ১৬ এপ্ৰিলত কালেক্টৰ বাটলাৰে

বৰিন্ছনক জনালে যে জিলাখনত পুথিভঁৰাল এটাও নাই আৰু স্কুলকেইখনৰো কোনোবা এখনতহে কেইখনমান কিতাপ আছে (there is not a single library in the district and only a few books in any of the schools)। গতিকে কিতাপকেইখন কি কামত লগাব, সেই কথা বৰিন্ছনে জনাব লাগে। ১৯ এপ্ৰিলত বৰিন্ছনে জনালে যে শিক্ষকসকলে অন্যান্য কিতাপৰ লগতে ৰাখিবৰ বাবে অনুৰোধ জনাই সেই কিতাপখনৰ একো একোটা কপি জিলাৰ প্ৰত্যেকখন চৰকাৰী স্কুললৈ পঠিয়াব লাগে। সেই কিতাপখন পাঠ্যপুথিকৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ পঠোৱা নাই, শিক্ষক আৰু ওপৰ শ্ৰেণীৰ শিক্ষার্থীসকলে আজৰি সময়ত পঢ়িবৰ বাবেহে পঠোৱা হৈছে (They are not intended to be used as class books, but are sent for the persual of masters and senior scholars out of school hours)।

প্ৰসংগক্রমে আন এটা কথা ক'ব পাৰি। জেন্কিন্ছও ১৮৫৫ চনৰ ১৩ এপ্ৰিলত বঙলা ভাষাৰ কিতাপ কেইখনমান বিক্ৰী কৰিবৰ বাবে বাটলাৰলৈ পঠিয়াইছিল। বাটলাৰে কিতাপকেইখন বিক্ৰী কৰি পোৱা ৫ টকা ৬ অনা ২৫ এপ্ৰিলত জেন্কিন্ছলৈ পঠিয়ালে। কিন্তু জেন্কিন্ছলৈ লিখা চিঠিত বাটলাৰে এইবুলিহে জনালে যে স্কুলৰ কোনো ল'ৰাই কিতাপকেইখনৰ একপিও কিনা নাই। যি কেইটা কপি বিক্ৰী হ'ল, সেইকেইটা এজন সদৰ আমীন আৰু এজন মুনচেফেহে কিনিছে। তেওঁলোক দুজনৰ এজন বঙালী,

আনজন অসমীয়া। বাটলাৰে লিখিলে যে মানুহখিনিক যদিহে শিক্ষিত কৰিব খোজা হৈছে, তেন্তে স্কুলবোৰত বিনামূলীয়াকৈ অসমীয়া কিতাপৰহে যোগান ধৰিব লাগে (The schools require to be furnished Assamese books free of cost if one wish to be successful in educating the people)। জেন্কিন্ছৰ চিঠিখনৰ আন এটা ছেদৰ সম্পৰ্কত বাটলাৰে জনালে যে কিতাপ কিনিবৰ বাবে মঞ্জুৰ কৰা টকা তেওঁৰ কাৰ্যালয়ত জমা হৈ থকা নাই। জিলাখনৰ স্কুলবোৰৰ ব্যৱহাৰোপযোগী কিতাপ কিনিবৰ নিমিত্তে বংগ চৰকাৰৰ সচিব এপ্ৰিল মাহৰ এখন চিঠি (নং ৩০০) যোগে এশটা টকা মঞ্জুৰ কৰিছে। টকাকেইটা যদিহে তেওঁৰ জিন্মাত থাকিলহেঁতেন, তেনেহ'লে তেওঁ অতি দৰকাৰী অসমীয়া কিতাপখিনি বিচাৰি আনি যোগান ধৰিলেহেঁতেন (...if it was placed at my disposal, I could procure and supply Assamese books which are much required)।

পৰিচয় : স্বৰ্গীয় যোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূঞা নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰাক্তন অধ্যাপক আৰু অসমৰ এগৰাকী বিশিষ্ট সাহিত্যিক। এই প্ৰবন্ধটি 'উৱালি যোৱা নথিৰ পৰা' নামৰ গ্ৰন্থৰ পৰা সংগৃহীত।

জিলাখনৰ শিক্ষাৰ এই আদি পৰ্বটোৰ শেহৰ অধ্যায়টো নগাঁৱৰ প্ৰধান বিষয়া (Principal Assistant Commissioner) মেজৰ জন বাটলাৰৰ দিনতে ৰচিত হৈছিল। পিছে অধ্যায়টোৰ প্ৰকৃত ৰচক বাটলাৰ নহয়, আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনহে। জিলাখনত ব্ৰোডিয়ে স্কুল স্থাপন কৰিলে, গৰ্ডনে তদাৰক-সম্প্ৰসাৰকৰ ভূমিকা ল'লে আৰু বাটলাৰ হ'ল এই নতুন অধ্যায়টোৰ পৃষ্ঠপোষক-অনুপ্ৰেৰক। স্থানীয় মানুহখিনিৰ মাজত শিক্ষা বিস্তাৰত আৰু বঙলা ভাষাৰ পৰিবৰ্তে শিক্ষানুষ্ঠানসমূহত অসমীয়া ভাষাৰ পুনঃপ্ৰতিষ্ঠাপন সম্পৰ্কত জন বাটলাৰৰ মনোভংগী ১৮৫৫ চনৰ এপ্ৰিল মাহৰ ২৪ তাৰিখে তেওঁ ফ্ৰেন্চিছ জেন্কিন্ছলৈ লিখা উপৰোক্ত চিঠিখনৰ অংশবিশেষতে প্ৰকাশ পাইছে। বাটলাৰে তেওঁৰ উপ-সহকাৰী বিষয়া (Sub-Assistant Commissioner) আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনক ১৮৫৫ চনৰ ৪ মে' তাৰিখে নগাঁও জিলাৰ স্কুলসমূহ পৰিদৰ্শন কৰি প্ৰতিবেদন এটা দিবলৈ

দায়িত্ব দিলে। সেই চনৰ ৩০ জুনত আনন্দৰামে পৰিদৰ্শন-প্ৰতিবেদনটো দাখিল কৰিলে। ৫ জুলাই তাৰিখে বাটলাৰে আনন্দৰামৰ প্ৰতিবেদনটো ফ্ৰেন্চিছ জেন্কিন্ছলৈ পঠিয়াই সংপ্ৰেৰক পত্ৰখনত আনন্দৰামৰ লগত নিজৰ একমত প্ৰকাশ কৰি লিখিলে এইবুলি : 'ছাব এছিষ্টেণ্টজনৰ মতৰ লগত মই সম্পূৰ্ণ একমত যে ল'ৰাবোৰক পোনতে মাতৃভাষা অসমীয়াত শিকোৱাটো একান্ত প্ৰয়োজন (that the boys should be first taught in their mother tongue Assamese), আৰু যদিহে আমি সৰহখিনি মানুহক শিক্ষা দিয়াত সফল হ'ব খোজোঁ, তেনেহ'লে আমি শিৱসাগৰৰ মাৰ্কিন বেপ্টিষ্ট মিছনেৰী প্ৰেছৰ পৰা অসমীয়া পাঠ্যপুথি আনিব লাগিব (and if we wish to be more successful in educating the people, we ought to procure Assamese books of instruction from the American Baptist Missionary press at Sibsagar.)। ●

- পৰিচয় :
- অজ্ঞানতাৰ সমান মানুহৰ ডাঙৰ শত্ৰু নাই। — এৰিষ্টটল
 - একো উত্তৰ নিদিয়াটো এক প্ৰকাৰ উত্তৰ হয়। — চাৰ্লিচ
 - বেয়া লোৰে কেতিয়াও ভাল ছুৰি তৈয়াৰ হোৱা নাই। — ফ্ৰেন্চলিন
 - দুখৰ মূল কাৰণ আসক্তি। — মহাত্মা
 - অহিংসা পৰম ধৰ্ম। — মহাত্মা গান্ধী
 - স্বাৰলম্বী হোৱাতো মানুহৰ ধৰ্ম, ফুটি উঠে তাত জীৱনৰ ধৰ্ম। — মহাত্মা গান্ধী
 - যি নিজক বুজি পায় তেওঁ অন্যক বুজাবলৈ নাযায়। — উইলিয়াম

বন্ধুবৰ যোগেন ভূঞা মানুহজন

হিমাদ্ৰী দেৱী

স্থান— নগাঁও ছোৱালী কলেজ, সময় দিনৰ ১০-৪২। ১০-৪৫ত স্নাতক প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ বিকল্প অসমীয়াৰ ক্লাচ এটা আছে। এখন বেদী চাইকেলত তীব্ৰ বেগে অহা এজন ওখই ৫ ফুট ৬ ইঞ্চি, ফ্লীণ, বগলী পাখি হেন বগা ধুতি পাঞ্জাবী পৰিহিত অধ্যাপকে চাইকেল ষ্টেণ্ডত চাইকেলখন থৈ শিক্ষকৰ জিৰণি কোঠাত প্ৰৱেশ কৰি বিভাগীয় ৰুটিনখন চাইছিল। এনেতে বেল পৰিল। বেজিষ্টাৰ বহীৰ আলমাৰিৰ পৰা বেজিষ্টাৰখন লৈ ক্লাচলৈ ওলাই গ'ল। এইজনেই আমাৰ ড° যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা।

ঘনুকঘানাককৈ শুনিছিলোঁ ছাত্ৰীসকলে হেনো 'টিনোপাল' ছাৰ বুলি কণা-কণি কৰে।

শ্ৰীযুত যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা নগাঁও ছোৱালী কলেজ শিক্ষক পৰিয়ালত অন্তৰ্ভুক্ত হৈছিল ১৯৬৫ চনৰ ২ জুলাই তাৰিখে। তাৰ আগৰ বছৰ ১৯৬৪ চনৰ আগষ্ট মাহৰ ১৭ তাৰিখে ময়ো সেই পৰিয়ালত যোগদান কৰিছিলোঁ। সেই অৰ্থত যোগেন ভূঞা মোৰ সহকৰ্মী-সতীৰ্থ। তাৰো চাৰি বছৰ আগতে ১৯৬০ চনত এখন গোট গোট ধুনীয়া আখৰৰ পত্ৰযোগে তেখেতৰ লগত

পত্ৰালাপ হৈছিল। তেখেতে সম্পাদনা কৰা 'আকাশী গঙ্গা' নামৰ আলোচনীৰ বাবে এটি কবিতা বিচাৰিছিল। হয়তো সেই সময়ৰ নগাঁও কলেজৰ ছাত্ৰ ভূঞাই কিবা প্ৰকাৰে গম পাইছিল মই ১৯৫৬, '৫৮ '৫৯ চনত দৰং কলেজৰ সাহিত্য শাখাৰ প্ৰতিযোগিতাৰ কবিতা প্ৰতিযোগিতাত প্ৰথম পুৰস্কাৰ পাইছিলোঁ। কবিতা এটা পঠিয়াইছিলোঁ, প্ৰকাশো হৈছিল, কিন্তু নামটো পাহৰি থাকিলোঁ। নগাঁও ছোৱালী কলেজত সেইজন যোগেন ভূঞাক লগ পাই চকুৰ চিনাকি হ'লোঁ।

অধ্যাপক যোগেন ভূঞা নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ সময়ানুবৰ্তী, নিষ্ঠাৱান শিক্ষকসকলৰ অন্যতম। মই জনাত তেখেতে অসমীয়া অনাৰ্চ শ্ৰেণীত বেজবৰুৱা পঢ়াইছিল। ছাত্ৰীসকলক বিষয়টো নিৰহ-নিপানীকৈ বুজাই দিছিল বুলি আজিও ছাত্ৰীসকলে সোঁৱৰে। আন বিষয়বোৰতো তেখেতৰ দক্ষতা তুলনাহীন। ছাত্ৰীসকলক সাহিত্য চৰ্চা কৰিবলৈ তেখেতে উদগনি দিছিল। তেখেতৰ উদ্যোগতে ছাত্ৰীসকলৰ এটি 'সাহিত্য চ'ৰা' গঢ়ি উঠিছিল। এই সাহিত্য চ'ৰাত নিয়মীয়াকৈ

ছাত্ৰীসকলৰ ৰচনাসমূহ পাঠ আৰু আলোচনা কৰা হৈছিল। ভূঞা আছিল এই সাহিত্য চ'ৰাৰ উপদেষ্টা। ড° মামণি ৰয়চম গোস্বামী, স্বৰ্গীয় হিতেশ ডেকা, স্বৰ্গীয় যোগেশ দাস আদিও একোবাৰকৈ নগাঁৱলৈ আহোঁতে ছাত্ৰীসকলৰ নিমন্ত্ৰণ ৰক্ষা কৰি এই চ'ৰাত ভূমুকি মাৰি তেখেতসকলৰ বহুমূলীয়া উপদেশ দিছিল। এইবোৰৰ মূলতে আছিল শ্ৰীযুত ভূঞা। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে ছাত্ৰীসকলক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ মৰমৰ শাসন কৰিবলৈও তেখেতে কুণ্ঠাবোধ কৰা নাছিল। মুঠতে ভূঞা আছিল এজন ছাত্ৰী প্ৰিয়, অতি সফল অধ্যাপক।

নিজে গায়ক নহ'লেও শ্ৰীযুত ভূঞা এজন সঙ্গীতপ্ৰিয় ব্যক্তি। সঁচা-মিছা নাজানোঁ, কলেজৰ ছাত্ৰ হৈ থাকোঁতে হেনো স্বৰ্গীয় সুশীল ব্যানার্জীৰ ওচৰলৈ সঙ্গীতৰ তালিম লোৱাৰ উদ্দেশ্যে চুকু-চামাককৈ দুদিনমান গৈছিল, কিন্তু সেইটো নহ'লগৈ। তেখেতৰ ব্যক্তিগত সংগ্ৰহত ৰবীন্দ্ৰ সঙ্গীত, পাৰ্বতী প্ৰসাদ বৰুৱাৰ গীত, জ্যোতি সঙ্গীত, ৰাভা সঙ্গীত, ৰুদ্ৰ বৰুৱাৰ গীত, লোকগীত আদি গীতৰ কেচট সঞ্চিত হৈ আছে। তেখেতৰ বৰ জীয়াৰী শ্ৰীমতী

অদিতি বৰুৱা (M. Mus) আকাশবাণীৰ এগৰাকী জনপ্ৰিয় কণ্ঠশিল্পী।

শ্ৰীযুত ভূঞা এজন কট্ৰৰ জাতীয়তাবাদী অসমীয়া। সাজ-পোচাক, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, কথকতাৰ নীতি-নিয়ম এই সকলোতে গোড়া অসমীয়াত্ব তেখেতৰ ব্যক্তিত্বৰ এটি উল্লেখনীয় দিশ। আলহীক সোধ-পোচ কৰা খাদ্য সন্তাৰৰ ক্ষেত্ৰতো তাৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। অসমৰ বিদেশী বিতাড়ন আন্দোলনত তেখেতে সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল। কিন্তু পিছত নেতাসকলৰ আদৰ্শবাদ নীতিহীনতা উপলব্ধি কৰি মোহভঙ্গ হৈছিল আৰু সমালোচনা কৰিবলৈও পিছ হোঁহকা নাছিল। মুঠতে নীতিহীনতাৰ লগত ভূঞাই কোনো দিনেই আপোচ নকৰে।

শ্ৰীযুত যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা প্ৰকৃতপক্ষে এজন প্ৰজ্ঞাৰ সাধক। তেখেতৰ সাৰস্বত সাধনাৰ কোনো তুলনা নাই। তেখেতৰ প্ৰিয় বিষয় আছিল ঊনবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য। ভূঞাৰ একাণপতীয়া যত্নতে প্ৰকাশ হৈ ওলাইছে ৰত্নকান্ত বৰকাকতীৰ গদ্য-সন্তাৰ, ৰত্নেশ্বৰ মহন্ত ৰচনাৱলী, জ্ঞানদাভিৰাম বৰুৱা ৰচনাৱলী, মজিন্দাৰ বৰুৱা ৰচনাৱলী, আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ অসমীয়া ল'ৰাৰ মিত্ৰ, সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞাৰ বিবিধ প্ৰবন্ধ ইত্যাদি। দ্বিতীয়তে, নগাঁৱৰ মহাফেজখানাৰ উৰলি যোৱা নথিৰ পৰা তেখেতে একাগ্ৰতাৰে বিচাৰি উলিওৱা অতীত অসমৰ ইতিহাস সম্পৰ্কীয় তিনিখন গ্ৰন্থ (১) মহাফেজখানাৰ খিড়িকীয়েদি (২) উৰলি যোৱা নথিৰ পৰা

(৩) ঊনবিংশ শতিকাৰ অসম-সংবাদ অসমীয়া জাতীয় জীৱনলৈ অনবদ্য অৱদান। ভৱিষ্যৎ প্ৰজন্মৰ ঊনবিংশ শতিকাৰ ওপৰত গৱেষণা আগ্ৰহী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এই তিনিখন গ্ৰন্থত যথেষ্ট সমল পাব বুলি মোৰ বিশ্বাস। এইখিনিতেই ভূঞাই মুখেৰে কোৱা সাধু এটি ক'বলৈ মন গৈছে। হাতত দিনটোৰ খাদ্য সন্তাৰৰ টিফিন বক্স, পানীৰ বটল, কাগজত মেৰিওৱা ফটা কাপোৰৰ টোপোলা আৰু ঘৰত পিন্ধা চুৰিয়া লৈ ভূঞাই চাইকেলত যাত্ৰা কৰি মহাফেজখানা পায়গৈ। আগতেই উপায়ুক্ত কাৰ্যালয়ৰ পৰা লৈ থোবা চাৰি পাতেৰে তলা খোলে। খিৰিকীখন খুলি দিয়ে, তাৰ পাছত চাফাই কাম। পিন্ধি অহা শুভ্ৰ সাজযোৰ সলাই থৈ, কেৱল চকু দুটা উলিয়াই মুখত সম্পূৰ্ণকাপোৰ বান্ধি দ'ম হৈ থকা ধূলি-মাকতিবোৰ চাফা কৰি তেখেত অকলশৰে সাধনাত ব্ৰতী হয়। মই ভাবি আচৰিত হওঁ, কিমান অনুসন্ধিৎসু মন এটা থাকিলে মানুহে এইদৰে জ্ঞানৰ সাধনা কৰিব পাৰে। ভৱিষ্যতে ঊনবিংশ শতিকাৰ বিষয়ে গৱেষণা কৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে থাওকতে পোৱা সমলবোৰৰ টোকা লওঁতে যেন এবাৰ এই কথা স্মৰণ কৰে।

এইবোৰ সম্পাদনা কৰা আৰু গৱেষণা কৰা গ্ৰন্থৰ উপৰিও তেখেতে আনন্দৰাম বৰুৱা বাঁটা পোৱাৰ দিনা প্ৰকাশ হোৱা Dr. Jogendra Narayan Bhuyan: A profile নামৰ গ্ৰন্থত তেখেতৰ বিভিন্ন কাকত আলোচনীত প্ৰকাশ পোৱা ৪৩১টি প্ৰবন্ধৰ তালিকা ওলাইছে। ইয়াৰ প্ৰত্যেকবোৰ প্ৰবন্ধই গৱেষণামূলক। এজন মানুহে এটা

জীৱনত গৱেষণালব্ধ জ্ঞানেৰে ইমানবোৰ প্ৰবন্ধ বা গ্ৰন্থ লিখাৰ কথা আমাৰ দৰে জ্ঞানস্পৃহাহীন ব্যক্তিয়ে কল্পনাই কৰিব নোৱাৰে। ইমানবোৰ গ্ৰন্থ আগতীয়াকৈ সম্পাদনা কৰাৰ উপৰিও শেহতীয়াকৈ তেখেতে অসমীয়া বিশ্বকোষৰ ভাৰতীয় সাহিত্যৰ খণ্ডটি সম্পাদনা কৰি উলিয়ালে।

নিষ্ঠাৱান, সাহিত্যপ্ৰেমিক যোগেন ভূঞা যে কেৱল 'ছিৰিয়াছ' সাহিত্যিক তেনে নহয়। তেখেত এজন ৰসিক সাহিত্যিকো, অৰ্থাৎ সমাজ সচেতক ভূঞাই প্ৰয়োজন সাপেক্ষে ব্যঙ্গাত্মক সাহিত্য ৰচনা কৰিও সমাজক কটাক্ষপাত কৰিব পাৰে। ২০০২ চনৰ অক্টোবৰত মহেশ্বৰী প্ৰিয় প্ৰকাশনে প্ৰকাশ কৰি উলিওৱা কৃপাবৰ বৰবালৈ চিঠি তেনে এখন গ্ৰন্থ। 'আজিৰ বাতৰি' 'আমাৰ অসম' আদি কাকতত প্ৰকাশ হোৱা নতুন পুৰুষ, স্বৰ্গ, নৰক আৰু গুৱাহাটী, ডাক্তৰৰ জাতিভেদ, মানুহে কুকুৰ কামোৰা বাতৰি, শব্দৰ প্ৰদূষণ আদি এই জাতীয় প্ৰবন্ধ।

ভূঞা যে কেৱল এজন সাহিত্যিক তেনে নহয়। তেখেত এজন সুবক্তাও। যি কোনো বিষয়ৰ ওপৰত তেখেতৰ জ্ঞান ইমান গভীৰ যে ভাষণত জ্ঞানৰ মুকুতা সৰে। ভাষণৰ ভাষা, শব্দ-চয়ন অপূৰ্ব। অৰ্থাৎ বাক্কলাতো তেখেত এজন দক্ষ ব্যক্তি। এইখিনিতেই মোৰ ফালৰ পৰা তেখেতলৈ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ। কাৰণ এনে এজন জ্ঞান-পৰিপুষ্ট ব্যক্তিয়ে মোৰ সামান্য কবিতা পুথি 'এখন প্ৰেমৰ চিঠি: আকাশলৈ'ত এটি ভূমিকা লিখি দি মোৰ 'সাৰস্বত সাধনা'ক প্ৰেৰণা

দিছিল।

মুঠতে শ্রীযুত যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞাৰ বিষয়ে লিখি শেষ কৰিব নোৱাৰি। তথাপি শেষ কৰিবই লাগিব। এইবাৰ আহোঁ বেলেগ এটা বিষয়লৈ— ইমান এজন নিষ্ঠাৱান সাহিত্য সাধকে জীৱনত কি পালে? উত্তৰটো তেনেই চমু। সৃষ্টিৰ আনন্দ। ঈশ্বৰে এই বিনন্দীয়া বিশ্ব সৃষ্টি কৰি যি পালে— সেয়া অসম সাহিত্য সভাই ২০০২ চনত তেখেতক শ্ৰমিক প্ৰাণ সৰ্বেশ্বৰ বৰদলৈ বঁটাৰে সন্মান জনালে। এইবাৰ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থাই ২০০৬ চনৰ বঁটাৰে তেখেতক পলমকৈ হ'লেও সন্মানিত কৰিলে।

কিমান চন আছিল মোৰ মনত নাই, শ্রীযুত ভূঞাৰ এবাৰ গেষ্টিক আলচাৰ অন্তোপচাৰ কৰিব

লগা হৈছিল আৰু সেই তেতিয়াৰ পৰাই শাৰীৰিক অসুস্থতা তেখেতৰ সহচৰ হৈ পৰিছিল। স্বাস্থ্য সম্পৰ্কে তেখেত সদা-সচেতন। খোৱা-বোৱা, ফুৰা-চকা সকলোতে তেখেতে সতৰ্কতা অৱলম্বন কৰে। আজি কিছুমান আগতেও তেখেতে লিভাৰৰ অসুস্থতাত ভুগি গুৱাহাটী মেডিকেল কলেজত চিকিৎসাধীন হৈ আছিল। সাধাৰণ অসুস্থতাই তেখেতক সৃষ্টি কৰ্মৰ পৰা বিৰত কৰিব নোৱাৰে।

সদৌ শেষত মই কিছু বিষয়ান্তৰলৈ যাব খুজিছোঁ। আমাৰ সমাজত এটা প্ৰচলিত কথা আছে— প্ৰত্যেক সফল ব্যক্তিৰ কৃতকাৰ্যতাৰ অন্তৰালত এগৰাকী নাৰী থাকে। এইক্ষেত্ৰত মই ভূঞাৰ সহধৰ্মিণী শ্ৰীমতী মাধন ভূঞাৰ কথা উল্লেখ কৰিব খুজিছোঁ। সংসাৰৰ সকলো জঞ্জাল সমাধান কৰিও ভূঞাৰ

মানসিক প্ৰয়োজন সাপেক্ষে তেখেতৰ সাজ-পোচাকৰ শুভতা, পৰিপাট্য বক্ষা কৰা, নিয়মীয়া পথ্যযুক্ত খাদ্যৰ যোগান ধৰা আদি শ্ৰীমতী ভূঞাৰ নিত্য নৈমিত্তিক কৰ্মৰ ভিতৰুৱা। এইগৰাকী স্বামী-প্ৰাণ মহিলাৰ ইমান নিষ্ঠাৰ্ণ সাহচৰ্য নোপোৱা হ'লে ভূঞাৰ সৃষ্টি কৰ্ম ইমান দীঘলীয়া হ'লহেঁতেন নে নহ'লহেঁতেন, তাত সন্দেহৰ অৱকাশ আছে। গতিকে এইবাৰ মই মোৰ ৰচনাৰ ইতি পেলাব খুজিছোঁ— তেখেতসকলৰ সুদীৰ্ঘ যুগ্ম জীৱনৰ বাবে ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনাই আৰু মোৰ সশ্ৰদ্ধ শুভ-কামনা জ্ঞাপন কৰি— যাতে এজনে সৃষ্টিৰ আনন্দৰ বাবে সৃষ্টি কৰি যায় আৰু আনগৰাকীয়ে স্বামীক প্ৰেম-পূৰ্ণ সাহচৰ্য আগবঢ়াই অনুপ্ৰাণিত কৰে।●

পৰিচয় : শ্ৰীহিমাদ্ৰী দেৱী নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগৰ প্ৰাক্তন মুৰব্বী অধ্যাপিকা। উক্ত প্ৰবন্ধটি 'যোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূঞা : নীৰৱতাৰ শব্দ নামৰ গ্ৰন্থৰ পৰা সংগৃহীত।

যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা: এক সাৰ্থক গৱেষক, এক সজ্জন অসমীয়া

জ্যোতিৰ্ময় জানা

ড° শিৱনাথ বৰ্মনৰ অনুৰোধত যোৱা ২০০৭ চনত আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন সম্পৰ্কে এটা প্ৰবন্ধ লিখিবলগীয়া হৈছিল, ইংৰাজীত। আনন্দৰাম আছিল কলকাতাৰ বেথুন ছ'চাইটিৰ অন্যতম প্ৰতিষ্ঠাপক সদস্য। তথ্যটো যোগেশচন্দ্ৰ বাগলে লেখা আৰু বঙ্গীয় সাহিত্য পৰিষদে প্ৰকাশ কৰা *বেথুন সোসাইটি* নামৰ কিতাপখনৰ বাহিৰে সম্ভৱতঃ আন কোনো কিতাপত নাই। বিশিষ্ট অসমীয়া লেখক-গৱেষকসকলে ৰচনা-কৰা কিতাপবোৰত আনন্দৰামক বেথুন ছ'চাইটিৰ সদস্যৰূপে নাইবা তাৰ অধিবেশনত যোগদানকাৰী ব্যক্তিকৰূপে দেখুওৱা হৈছে। কিন্তু সেইবোৰত কোৱা হোৱা নাই যে তেখেত অনুষ্ঠানটিৰ প্ৰতিষ্ঠাপক সদস্য আছিল। অথচ বঙ্গ তথা ভাৰতৰ বৌদ্ধিক উত্তৰণৰ ইতিহাসত বেথুন ছ'চাইটিৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। ইয়েই কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠাৰ আগজাননী। বেথুন ছ'চাইটিৰ প্ৰতিষ্ঠাপক সভাপতি আছিল ড° মৌঅট। ছ'চাইটিৰ প্ৰথমখন অধিবেশনতেই মৌঅটে

আনন্দৰামক সমসাময়িক অসমৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে এটা প্ৰবন্ধ লিখি পৰৱৰ্তী এখন অধিবেশনত পাঠ কৰিবলৈ কৈছিল। আনন্দৰামে সেই প্ৰবন্ধ পাঠ কৰিবলৈ কলিকতাত থকা নাছিল যদিও তেওঁ ড° মৌঅটৰ সংস্পৰ্শ লাভ কৰা কথাটো আনন্দৰাম সম্পৰ্কিত বহু লেখামেলাত ওলাইছে। কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ে মৌঅটৰ নামত এটা বৌদ্ধিক বঁটা দিয়া কথাটো জানো, কিন্তু তেওঁৰ পূৰ্ব নাম আৰু সেই নামৰ ইংৰাজী বানান নাজানো। অথচ ইংৰাজী ভাষাত লিখিব লগীয়া হোৱা প্ৰবন্ধত শুদ্ধ বানানেৰে তেওঁৰ পূৰ্ব নাম জনাটো আৱশ্যক। নহ'লে মৌঅটৰ লগত আনন্দৰামৰ যোগাযোগৰ প্ৰসঙ্গটো বাদ দিব লগীয়া হয়। হেৰম্বকান্ত বৰপূজাৰীৰ *Assam in the Days of the Company* নামৰ কিতাপখনত 'Dr. Mowat' ৰূপে তেওঁৰ নামটো আছে যদিও পূৰ্ব নাম তাত নাই। মই কে'বাখনো কিতাপ চালোঁ - ক'তো পূৰ্ব নাম নাই। তদুপৰি Mowatৰ আগত ব্যৱহাৰ কৰা Dr শব্দটোৱে কি বুজায়? PhD? DLitt? MBBS? MD? নে আন কিবা? ড°

যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞাৰ *গুণাভিৰাম বৰুৱা* নামৰ কিতাপখনত পোৱা গ'ল ইংৰাজী বানানেৰে বেথুন ছ'চাইটিৰ প্ৰতিষ্ঠাপক সভাপতিৰ পূৰ্ব নাম আৰু পৰিচয় : 'Frederick John Mowat, MD, FRCS'। ড° ভূঞাৰ তথ্যনিষ্ঠাই মোক অভিভূত কৰাৰ লগতে সমস্যাতো পেলালে। ড° বৰপূজাৰীৰ ইংৰাজী কিতাপত দিয়া বানানটো হ'ল Mowat; আনহাতে ড° ভূঞাৰ অসমীয়া কিতাপত দিয়া বানানটো হ'ল Mouat। কোনটো শুদ্ধ? কিছু লোকে মোক ড° বৰপূজাৰীয়ে দিয়া বানানটো গ্ৰহণ কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিলে। কিন্তু সেই পৰামৰ্শই মোৰ মনৰ খুদুৱনি দূৰ কৰাৰ পৰিৱৰ্তে মোৰ অনুসন্ধিৎসাক বঢ়াই তুলিলে। মই পশ্চিমবঙ্গ লোকসংস্কৃতি গৱেষণা পৰিষদৰ সম্পাদক ড° সনৎকুমাৰ মিত্ৰলৈ ফোন কৰিলোঁ। তেখেতে কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয়লৈ গৈ শুদ্ধ বানানেৰে মৌঅটৰ পূৰ্ব নাম আৰু পৰিচয় সংগ্ৰহ কৰি যি-তথ্য জনালে সি হ'ল 'Frederick John Mowat, MD, FRCS'। ড° ভূঞাই দিয়া তথ্যৰ লগত ড° মিত্ৰই দিয়া তথ্য ছবছ মিলি

গ'ল।

উনৈছ শতিকা লৈ বাদ-বিবাদৰ অন্ত নাই। এনে বাদ-বিবাদ ইংলেণ্ড, বঙ্গ, অসম — সকলোতে আছে। ইয়াত অস্বাভাৱিকতা একো নাই। অসমত এই বিবাদ বৰ তীব্ৰ। উনৈছ শতিকাৰ অসমৰ ঘটনাৱলীৰ বিশ্লেষণত ড° নগেন শইকীয়া আৰু ড° যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞাৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ লগত ড° হেৰশ্বকান্ত বৰপূজাৰী, প্ৰসেনজিৎ চৌধুৰী আৰু ড° শিৱনাথ বৰ্মনৰ চিন্তা-চৰ্চাৰ অমিল আছে। মোৰ নিজৰ জ্ঞান-বিদ্যাৰ ভাণ্ডাৰ একপ্ৰকাৰ শূন্য। তথাপি সামান্য জ্ঞান-বুদ্ধিৰে মই ড° শইকীয়া আৰু ড° ভূঞাৰ কিছুমান নিৰ্ণয়ৰ লগত একমত হ'বলৈ টান পাওঁ। কিন্তু মই 'দ্য গাৰ্ডিয়ান' কাকতৰ সম্পাদকীয়ত চি পি স্কটে কোৱা 'Comment is free, but facts are sacred' কথাষাৰ মানো। ১৮২৬ চনত অসম আনুষ্ঠানিকভাৱে ব্ৰিটিছ-ভাৰতৰ অন্তৰ্ভুক্ত হ'ল। ১৮৩৬ চনত অসমত আনুষ্ঠানিকভাৱে প্ৰৱৰ্তিত হ'ল বঙলা ভাষা। ১৮২৬-৩৬ কালছোৱাত অসমত কি ভাষা চলিছিল? অসমৰ নৱজাগৰণ: অনা-অসমীয়াৰ ভূমিকা কিতাপত ড° হেৰশ্বকান্ত বৰপূজাৰীয়ে লিখিছে: 'বংগৰ চৰকাৰে ১৮৩০ চনৰ এপ্ৰিল মাহত ফাৰ্চীৰ ঠাইত অসমত বঙলা ভাষাকে আদালতত প্ৰচলন কৰিলে।' ইয়াৰ অৰ্থ: (১) ১৯৩৭ চনৰ আগতেই অসমত বঙলা ভাষাৰ প্ৰচলন হৈছিল, আৰু (২) বঙলাই অসমীয়াক স্থানচ্যুত কৰা নাছিল, কৰিছিল অসমত ঔপনিবেশিক যুগৰ প্ৰাৰম্ভত প্ৰচলিত হোৱা ফাৰ্চী ভাষাক। কেবাটাও কাৰণত

বৰপূজাৰীৰ এই অভিমত গ্ৰহণযোগ্য যেন লাগে: (১) বঙ্গ তথা ভাৰতত দীৰ্ঘদিন ধৰি ফাৰ্চীয়েই আছিল ৰাজভাষা; সেয়েহে ৰাজা ৰামমোহন ৰায়কে ধৰি বহু অগ্ৰণী বঙালীয়ে গভীৰ যত্নেৰে ফাৰ্চী ভাষা শিকিছিল। (২) ১৮২৬-৩৬ কালছোৱাত হলিৰাম টেকিয়াল ফুকন আৰু যজ্ঞৰাম খাৰঘৰীয়া ফুকনৰ দৰে অসমীয়া সমাজৰ অগ্ৰগণ্য ব্যক্তিসকলৰ বৌদ্ধিক কাম-কাজৰ মাধ্যম আছিল বঙলা। ফাৰ্চীৰ বিকল্পৰূপে তেওঁলোকৰ চকুৰ আগত অসমীয়াৰ পৰিৱৰ্তে নিশ্চিতভাৱে জিলিকি আছিল পূৰ্বভাৰতৰ প্ৰবল ভাষা বঙলা। (৩) বঙলাই অসমীয়াক নহয়, ফাৰ্চীকে স্থানচ্যুত কৰাৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ অভিমতটিৰ প্ৰবক্তা আন কোনো নহয় স্বয়ং ড° বৰপূজাৰীৰ দৰে বিদ্বান আৰু বৰেণ্য ঐতিহাসিক। কিন্তু ড° ভূঞাৰ গৱেষণাই এই বিষয়ত বৰপূজাৰীৰ ঘোষিত সিদ্ধান্তক সমস্যাত পেলাইছে। ভূঞাই নগাঁৱৰ মহাফেজখানাৰ উৰলি যোৱা নথিৰ স্ক্ৰুপৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰিছে — ১৮২৯ চনৰ ২৩ নৱেম্বৰ তাৰিখে খোদ ডেভিড স্কট-স্বাক্ষৰিত জনৈক যজ্ঞেশ্বৰ গোসাঁইলৈ লেখা এনে এখন চৰকাৰী চিঠি যাৰ ভাষা ফাৰ্চী নহয়, অসমীয়া। ভূঞাৰ *উনবিংশ শতিকাৰ অসম-সংবাদ* কিতাপত পৰিৱেশিত সেই চিঠিৰ পৰা মাথোন দুই-চাৰিটা শাৰী ইয়াত তুলি দিলো পাঠকৰ তাৎক্ষণিক কৌতূহল নিবৃত্তিৰ অৰ্থে:

মিকিৰ লোকেৰ জে দস্তৰি টোপলা পাব লগা আচে ঐ টোপলা মিকিৰ লোকে জদি লই লব পাৰে চৰকাৰৰ পৰা তাৰ মানাছি কৰিব নওবি জদি তোমালৈ চাই নলই নলব পাৰে আৰু ঐ তোমাক দিয়া ৪০ পুজা মাটিৰ

কথা সদবলৈ এতলা দিয়া গৈচে সিঠাইৰ হুকুম পালেহে একেবাৰে খাজনা বেলেগে মাফ কৰি দিয়া যাব ...

ইয়াত দুই-এটা ফাৰ্চী শব্দ আৰু বঙলা বিভক্তিয়ুক্ত পদ নিশ্চয় আছে (যিটো যিকোনো জীৱন্ত ভাষাতেই থাকিব পাৰে), কিন্তু সেই বুলি ভাষাটো ফাৰ্চী বা বঙলা হৈ যোৱা নাই। ই যে অসমীয়া ভাষা তাক বুজিবৰ বাবে ভাষাবিদ হোৱাৰো প্ৰয়োজন নাই। তৰল আবেগেৰে নহয়, পৰিশ্ৰমলব্ধ তথ্যৰে ভূঞাই এই বিষয়ত ড° বৰপূজাৰীৰ গৱেষণাক ভুল প্ৰমাণিত কৰিছে। অন্ততঃ ১৯২৯ চনৰ ২৩ নৱেম্বৰ পৰ্যন্ত নগাঁৱত চৰকাৰী কাম-কাজত ফাৰ্চী চলাৰ প্ৰমাণ নাই। ড° ভূঞাৰ গৱেষণা যে সম্পূৰ্ণ শুদ্ধ সেই কথা প্ৰমাণিত হয় *A History of Assam* কিতাপখনত এডোৱাৰ্ড গ্যেটৰ এই মন্তব্যৰপৰা: 'For more than ten years after the annexation, Assamese was the language of the Courts in the Brahmaputra valley proper, but it was then superseded by Bengali...'

ড° মহেশ্বৰ নেওগৰ প্ৰতি ড° ভূঞাৰ গভীৰ শ্ৰদ্ধাৰ কথা আমি জানো। একাংশ অনুজ্ঞাসূচক ক্ৰিয়াপদৰ অন্তত নেওগে 'চন্দ্ৰবিন্দু' ব্যৱহাৰৰ পক্ষপাতী আছিল আৰু সেয়েহে বহুতে লিখাৰ দৰে 'তুমি লিখা', 'তুমি কৰা' নিলিখি তেওঁ 'তুমি লিখা', 'তুমি কৰা' লিখিছিল। ড° নেওগৰ *নিকা অসমীয়া ভাষা* কিতাপখনত ইয়াৰ কাৰণ বিতংকৈ আলোচিত হৈছে। ড° ভূঞাৰ উচ্চাৰণতো এনে অনুজ্ঞাবাচক

ক্ৰিয়াপদবোৰ অনুনাসিক ধ্বনিৰে শেষ হৈছিল আৰু ইয়াৰ গুৰিত ড° নেওগৰ প্ৰভাৱৰ কথা তেওঁ এবাৰ মোক কৈছিল। নেওগৰ দৰে ভূঞায়ো কেৰিক বাইবেলৰ অসমীয়া অনুবাদক বুলি অভিহিত কৰিছে। মোৰ বোধেৰে ইয়াে ড° নেওগৰ প্ৰভাৱৰ ফল। ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ মতে আত্মাৰাম শৰ্মাই বাইবেলৰ অসমীয়া ভাঙনি কৰিছিল। ড° শৰ্মাৰ নামোল্লেখ নকৰি এই অভিমত থকা-সৰকা কৰিছে নেওগে তেওঁৰ সম্পাদিত *অৰুণোদই*ৰ পাতনিত। কামটো কৰোঁতে তেখেতে যি-ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিছে তাক এজন শ্ৰদ্ধেয় গৱেষকৰ ভাষা বুলিব নোৱাৰি। নেওগৰ মতে আত্মাৰাম এজন 'বেচৰা বামুণ'; শ্ৰীৰামপুৰ বেপ্টিষ্ট মিছন প্ৰেছত মনোহৰ মিস্ত্ৰীয়ে 'বিশ্বকৰ্মাৰ মূৰ্তিটিৰ তলত বহি আখৰ কটা-ঢলাৰ দৰে আত্মাৰামেও ইষ্ট দেৱকে জপি ছপাখানাৰ কাম' কৰিছিল। আত্মাৰাম সম্পৰ্কে এই ধাৰণা ব্যক্ত কৰোঁতে খ্ৰিষ্টান মিছনাৰিৰ কৰ্মগৃহত বিশ্বকৰ্মাৰ মূৰ্তি থকাৰ অসম্ভাৱ্যতাৰ কথাও ড° নেওগে পাহৰি গৈছে। আত্মাৰামক কেৰি আদি শ্ৰীৰামপুৰীয়া পাদুৰিসকলে অসমৰপৰা বিচাৰি নিয়া বুলি এ. কে. গাৰ্নি আৰু পণ্ডিত

হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে প্ৰকাশ কৰা অভিমতটোও নেওগে খণ্ডন কৰিছে আৰু সেই কাম কৰোঁতে তেওঁ কৈছে যে উনৈছ শতিকাৰ প্ৰথম দশকত 'প্ৰবল প্ৰতাপেৰে চলি থকা আহোম ৰাজ্যৰ মাজমজিয়াৰপৰা 'বেচৰা বামুণটিক' কোনোবাই 'থাপ মাৰি চিলনীৰ দৰে উৰুৱাই' লৈ যোৱাটো অসম্ভৱ। দেখা গ'ল যে উনৈছ শতিকাৰ আগভাগত হাতৰ মুঠিত প্ৰাণটো লৈ অ'লৈ ত'লৈ দৌৰি ফুৰা স্বৰ্গদেউসকলকো নেওগে প্ৰবল-প্ৰতাপী বুলি মানি ল'বলৈ সাজু, কিন্তু আত্মাৰামক বাইবেল-অনুবাদৰ কৃতিত্ব দিবলৈ নাৰাজ। গ্ৰীক-হিব্ৰুৰ দৰে কঠিন ভাষা আয়ত্ত কৰি আত্মাৰামৰ দৰে নগণ্য বামুণ এজনে বাইবেলৰ অনুবাদ কৰিব নোৱাৰে। এয়াই নেওগৰ স্বাভাৱিক বিশ্বাস। ১৬১১ খ্ৰিষ্টাব্দত ইংৰাজী ভাষাত বাইবেলৰ অথৰাইজড ভাৰ্ছন ওলাই যোৱাৰ পিছত কেৰিয়ে যে ইংৰাজী বাইবেলৰ সলনি গ্ৰীক-হিব্ৰু বাইবেলৰ আধাৰত বিভিন্ন ভাৰতীয় ভাষালৈ বাইবেলৰ ৰূপান্তৰ ঘটাইছিল তাৰ কিবা প্ৰমাণ আছে নে? আমি বাইবেলৰ যিবোৰ অনুবাদ পঢ়োঁ, তাৰ প্ৰায়বোৰেই অনুবাদৰ অনুবাদ বা তস্য অনুবাদ। আত্মাৰামে বাইবেলৰ কেৰি-কৃত

বঙ্গানুবাদৰ আধাৰতো পুথিখনৰ অসমীয়া ভাঙনি কৰিব পাৰে। * কিন্তু ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ ছপাৰ আখৰতকৈ ব্ৰিটিছৰ ছপাৰ আখৰত ড° নেওগৰ বিশ্বাস বেছি— অন্ততঃ এই ক্ষেত্ৰত। ১৮৩৩ চনৰ অসমীয়া বাইবেলৰ (ধৰ্মপুস্তকৰ) নাম পাতত ছপা হোৱা 'Translated by the Serampore Missionaries' কথাষাৰ আত্মাৰামৰ বিপক্ষে নেওগৰ প্ৰধান অস্ত্ৰ। ইপিনে আনন্দৰাম টেকিয়াল ফুকন আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাই আত্মাৰামৰ সহায়ত কেৰিয়ে বাইবেলৰ অসমীয়া অনুবাদ কৰা বুলি কৈছে। তেওঁলোকে এইয়াৰ কথা নোকোৱা হ'লে ড° নেওগে বাইবেলৰ অসমীয়া ভাঙনিত আত্মাৰামৰ ভূমিকাৰ কথাটো যে সম্পূৰ্ণ উলাই কৰিলেহেঁতেন সি ধুকপ। ড° নেওগে আত্মাৰামক বৰ বেছি হ'লে কেৰিৰ সহায়কাৰীৰূপেহে গণ্য কৰিব পাৰে, কিন্তু তাতকৈ বেছি গুৰুত্ব দিব নোৱাৰে। লক্ষণীয় যে ড° যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞাৰ বিচাৰতো বাইবেলৰ অনুবাদ-কাৰ্যত আত্মাৰাম কেৰিৰ সহায়কমাত্ৰ যদিও এই আলোচনাত তেওঁৰ ভাষা অত্যন্ত মাৰ্জিত। তাত আছে এনে এক সাত্ত্বিক স্নিগ্ধতা যি যিকোনো গৱেষণাকেই

* বাইবেলৰ প্ৰথমটো অসমীয়া অনুবাদক কেন্দ্ৰ কৰি হোৱা এই বিতৰ্কত এই সুযোগতে মই মোৰ নিজস্ব অভিমত দাঙি ধৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলোঁ। মোৰ মতে আত্মাৰামেই বাইবেলৰ প্ৰথম অসমীয়া অনুবাদক। কলিকতীয়া কেৰিক মিসকলে এই কৃতিত্ব দিব খোঁজে তেওঁলোকে সন্তুষ্ট হৈ এই কথা গুৰুত্বসহকাৰে ভবা নাই যে ঔপনিবেশিকতা এটা ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক ধাৰণা মাত্ৰ নহয়, ই এক সাংস্কৃতিক ধাৰণাও। পৰবৰ্ত্তী অৰ্থনৈতিক সম্পদ গ্ৰাস কৰাৰ লগতে সেই ৰাজ্যৰ সাংস্কৃতিক সাফল্যকো গ্ৰাস কৰিবলৈ ই প্ৰয়াস কৰে। ইয়াৰ দৃষ্টান্ত বিচাৰি বেছি দূৰলৈ যাব নালাগে। ১৯৫৩ চনৰ আগলৈকে কোনো এজন নেপালী ছেপাৰকেই ইউৰোপীয় পৰ্বতাবোহীসকলে পৰ্বতাবোহৰ কৃতিত্ব দিয়া নাছিল; কিন্তু বাস্তৱত ই এনেহে আছিল যে ইউৰোপীয় অভিযাত্ৰীসকলে পৰ্বতৰ মিতানখিনিলৈকে গৈছিল তেওঁলোকৰ বয়বস্ত কঢ়িওৱা ছেপাৰবিলাকো সিমানলৈকে গৈছিল। অৰ্থাৎ ইউৰোপীয় অভিযাত্ৰী অবিহনে ছেপাৰবিলাকে পৰ্বতাবোহণ কৰিব পাৰিছিল যদিও ছেপা অবিহনে কোনো ইউৰোপীয়ৰ পক্ষে পৰ্বতাবোহণ অসম্ভৱ আছিল। পশ্চিমবঙ্গৰ প্ৰয়াত মুখ্যমন্ত্ৰী বিধানচন্দ্ৰ ৰায়ে বিষয়টো ভাৰতৰ তদানীন্তন প্ৰধানমন্ত্ৰী জৱাহৰলাল নেহৰুৰ দৃষ্টিগোচৰ কৰাৰ লগতে ১৯৫৩ চনত হ'ব লগা এডাৰ্বেট অভিযানত প্ৰধান ছেপাসকলক ইউৰোপীয় অভিযাত্ৰীসকলৰ সমমৰ্যাদা প্ৰদানৰ দাবী জনাইছিল। তেওঁৰ এই যুক্তিসঙ্গত দাবীৰ সন্মুখত এক দীৰ্ঘদিনীয়া ঔপনিবেশিক চৰণান্ত পৰান্ত হৈছিল, যাৰ ফলত ১৯৫৩ চনৰ ২৯ মে'ত হোৱা এডাৰ্বেট বিজয়ৰ গৌৰৱ যুটীয়াভাৱে অৰ্জন কৰিছিল জেনেৰেল ন'ৰক আৰু এডমণ্ড হিলাৰীয়ে। আত্মাৰাম শৰ্মাও সন্তুষ্ট হৈ জেনেৰেল-পূৰ্ববৰ্তী তেনে এক ছেপা যাক ব্ৰিটিছ ঔপনিবেশিকতাৰ সহযোগীৰূপে ভাৰতলৈ অহা খ্ৰিষ্টান মিছনাৰিয়ে প্ৰাপ্য স্বীকৃতি দিয়া নাছিল। ঔপনিবেশিকতাৰ চৰিত্ৰ সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱত স্বীকৃতি দিব পৰা নাছিল ঔপনিবেশিকতাৰ লগত বৌদ্ধিক সম্পৰ্ক গঢ়ি তোলা আনন্দৰাম আৰু গুণাভিৰামেও। কোনো সন্দেহ নাই, তেওঁলোকৰ বৌদ্ধিক সন্তোষ ভাঙ্গলৰে colonized হৈ পৰিছিল। উইলিয়ম কেৰি, আনন্দৰাম আৰু গুণাভিৰামৰ প্ৰতি গভীৰ শ্ৰদ্ধা ৰাখিয়েই তেওঁলোকৰ সীমাবদ্ধতাৰ বিষয়ে ড° নেওগ আৰু ড° ভূঞাই এই বিষয়ত চিন্তা-চৰ্চা কৰিলে ভাল হ'লহেঁতেন।

মহিমাম্বিত কৰে।

ড° নেওগৰ কিছুমান নিৰ্ণয়ৰ লগত ড° ভূঞাৰ চিন্তাৰ মিল কাকতালীয়ও হ'ব পাৰে। মোৰ মনত এনে চিন্তা উদয় হোৱাৰ কাৰণ এই যে ভূঞা আৰু নেওগৰ নিৰ্ণয়ৰ বিৰোধে আমি দেখিছোঁ। স্পষ্টতৰ ভাষাত ক'বলৈ গ'লে ড° নেওগৰ নিৰ্ণয়ৰ বিৰোধিতাও দেখা গৈছে ড° ভূঞাৰ লেখাত। ভূঞা-সম্পাদিত *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ* ভূমিকাত ই তাৰ প্ৰমাণ আছে। ড° নেওগৰ মতে *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ*ত আনন্দৰাম-ব্যৱহৃত বানান হ'ল 'অসমিয়া', 'অসমীয়া' নহয়। নেওগ প্ৰকাশন পৰিষদে প্ৰকাশ কৰা *অৰুণোদই*ৰ পুনৰ্মুদ্রিত ৰূপটিৰ সঞ্চলক। তাত তেওঁ 'অসমিয়া' বানানেৰে *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ*ৰ বহু অংশ প্ৰকাশিত হোৱা দেখিছে। সেয়েহে নন্দ তালুকদাৰ সম্পাদিত *আনন্দৰাম ডেকিয়াল ফুকন ৰচনাসংগ্ৰহ*ত 'অসমীয়া' বানান দেখি তেওঁ উত্থা প্ৰকাশ কৰিছে এইদৰে: "তাৰ নামটোতেই লেঠা। আনন্দৰামৰ 'অসমিয়া' গুচাই কোনো পাৰ্থিৱ কাৰণ নোহোৱাকৈ কৰা গ'ল — 'অসমীয়া'।" 'আনন্দৰাম আৰু অৰুণোদইৰ বৰ্ণবিন্যাস-ৰীতি একেই' — এয়ে ড° নেওগৰ ঘোষিত অভিমত। ভূঞাই ড° নেওগৰ অভিমত খণ্ডন কৰিছে যুক্তিৰে আৰু উদাহৰণেৰে: (১) আনন্দৰামে *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ* লিখিছিল সোতৰ বছৰ বয়সত — ১৮৪৬ চনত। ইপিনে *অৰুণোদই*ৰ বৰ্ণবিন্যাস-ৰীতি সম্পৰ্কীয় পাঠ (Style and Mode of Spelling) প্ৰকাশ পাইছিল তাৰ অন্তৰ্গত আঠ বছৰৰ পাছত।

(২) *অৰুণোদই*য়ে *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ*ৰ কেইটামান বিশেষ পাঠৰ পুনৰ্মুদ্রণ কৰিছিল আৰু সেই পুনৰ্মুদ্রণ অবিকল হোৱা নাছিল। (৩) *অৰুণোদই* আৰু *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ*ৰ বানান-ৰীতি যে একে নহয় মিছনাৰী আৰু আনন্দৰাম-ব্যৱহৃত বানানবোৰৰ ভিন্নতাই তাৰ প্ৰমাণ। যেনে, "অৰুণোদইয়ে কেৱল স-হে লিখে। আনন্দৰামে তাৰ বিপৰীতে শ, ব, স-ৰ প্ৰয়োগ কৰিছে বিভিন্ন শব্দত।" যেনে আনন্দৰামে লিখিছিল, "ইশ্বৰে সকলো ভাষাকে বুজে আৰু শুনে।" *অৰুণোদই*য়ে 'ৰণ' নিলিখি 'ৰন' লিখিছিল, আনন্দৰামে কিন্তু 'ৰণ' লিখিছিল। *অৰুণোদই*য়ে 'অসমিয়া' বানান ব্যৱহাৰ কৰিলেও আনন্দৰামৰ *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ*ৰ ২১৯ পৃষ্ঠাতেই আছে 'অসমীয়া' বানান।

নন্দ তালুকদাৰ সম্পাদিত *আনন্দৰাম ডেকিয়াল ফুকন ৰচনাসংগ্ৰহ*ত ব্যৱহৃত হোৱা 'অসমিয়া' বানানটোক সমৰ্থন কৰিলেও কিতাপখনৰ 'প্ৰথম সংস্কৰণ বৰ্তমান আমি জনাত ক'তো পাবলৈ নাই' বুলি নন্দ তালুকদাৰে কৰা আক্ষেপক ড° ভূঞাই অমূলক বুলি প্ৰমাণ কৰিছে কিতাপখনৰ প্ৰথম সংস্কৰণৰ দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় কাণ্ড দুটাৰ সুসম্পাদিত ৰূপ পাঠকৰ আগত দাঙি ধৰি। ডিম্বেশ্বৰ নেওগে *ভূগোল শিক্ষক* আৰু *অসমীয়া শিক্ষক* কিতাপদুখনক *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ*ৰ ক্ৰমে প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় কাণ্ড বুলি নিৰ্ণয় কৰি সৃষ্টি কৰা বিভ্ৰান্তিকো ভূঞাই দূৰ কৰিছে তেওঁৰ অধ্যয়নভিত্তিক সূচিন্তিত অভিমতেৰে। ভূঞাৰ মতে আনন্দৰামে আৰম্ভ কৰা

কিন্তু গ্ৰাহকৰ অভাৱত ছাৰা কৰিব নোৱৰা এখন ইংৰাজী-অসমীয়া-ইংৰাজী অভিধানেই *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ*ৰ প্ৰথম কাণ্ড। লগতে তেওঁ প্ৰমাণ কৰিছে যে কিতাপখনৰ দ্বিতীয় কাণ্ড হ'ল *বালকোপদেশক* আৰু তৃতীয় কাণ্ড *ভূগোল প্ৰকৰণ*। (ডিম্বেশ্বৰ নেওগে কোৱাৰ দৰে ই *ভূগোল শিক্ষক* নহয় আৰু ই দ্বিতীয় কাণ্ডৰো অন্তৰ্গত নহয়।)

ৰেণুধৰ শৰ্মা অসমৰ এজন খ্যাতিমান ঐতিহাসিক। আজিকালি তেওঁক আক্ষৰিক অৰ্থত ঐতিহাসিক বুলি স্বীকাৰ নকৰাৰ প্ৰৱণতাও দেখা গৈছে। আমি সেই প্ৰসঙ্গলৈ নাযাওঁ। আমি মাথোন ক'ব খোজোঁ যে ভূঞাৰ গৱেষণাই শৰ্মাৰ কিছু নিৰ্ণয়কো বিপৰ্যস্ত কৰিছে। এটা উদাহৰণ দিব খুজিছোঁ। আনন্দৰামে তেওঁৰ *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ* ছাৰা কৰিবৰ কাৰণে ৰাজহুৱা দান-বৰঙণি বিচাৰিছিল আৰু পাইছিলো। আনন্দৰামে সেই দাতাসকলৰ নামৰ তালিকাও দি থৈছে। অসমীয়া ভাষাৰসেই দুৰ্যোগপূৰ্ণ দিনত যিসকল সদাশয় ব্যক্তিয়ে দান-বৰঙণি আগবঢ়াই ভাষাটোৰ পুনৰুদ্ধাৰত সহায় কৰিছিল তেওঁলোকৰ নাম জানিবলৈ ভাষা-সাহিত্যপ্ৰেমী মানুহমাত্ৰেই আগ্ৰহী হোৱা স্বাভাৱিক। বেণুধৰ শৰ্মাই তেওঁৰ *টোকোৰা বাহৰ কুটাত* সেই দাতাসকলৰ নামবোৰ সন্নিৱিষ্ট কৰি ভাষা-সাহিত্যপ্ৰেমী মানুহৰ কৌতূহল নিৰসন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছিল যদিও তালিকাখন শুদ্ধ নহ'ল। এটা-দুটা নহয় তাত দহোটামান ভুল উলিয়াই দিছে ভূঞাই। মই ইয়াত দুটামান ভুলহে উল্লেখ কৰিব খুজিছোঁ। শৰ্মাৰ

তালিকামতে এজন দাতা আছিল কন্দৰ্পেশ্বৰ সিংহ। ১৮৪৯ চনত তেওঁৰ বয়স আছিল আঠ বছৰ। আনন্দৰামৰ কিতাপ প্ৰকাশৰ বাবে তেওঁৰ পক্ষে তেতিয়া ৪৫ টকা বৰঙণি আগবঢ়োৱাটো অসম্ভৱ আছিল। প্ৰকৃততে সেই বৰঙণি আগবঢ়াইছিল সেই সময়ৰ স্বৰ্গদেউ কামেশ্বৰ সিংহই। আনন্দৰামৰ তালিকাত সেই কাৰণে কন্দৰ্পেশ্বৰ সিংহৰ পৰিৱৰ্তে আছে কামেশ্বৰ সিংহৰ নাম। ভূঞাৰ গৱেষণাই পোহৰলৈ আনিছে এই শুদ্ধ তথ্য। ৰেণুধৰ শৰ্মাৰ তালিকাত গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ নামো আছে। শৰ্মাৰ মতে *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ* প্ৰকাশৰ বাবে গুণাভিৰামৰ দানৰ পৰিমাণ আছিল ২০ টকা। গুণাভিৰামৰ প্ৰতি ড° ভূঞাৰ শ্ৰদ্ধাৰ কথা অসমৰ বিদ্বৎসমাজত সুবিদিত। আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থাই প্ৰকাশ কৰা ভূঞাৰ *গুণাভিৰাম বৰুৱা* কিতাপখন অসমৰ বিদ্বৎসমাজত এক সমাদৃত গ্ৰন্থ। সেয়েহে *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ* প্ৰকাশৰ বাবে গুণাভিৰামে ২০ টকা বৰঙণি আগবঢ়োৱা বুলি বেণুধৰ শৰ্মাই কোৱা কথাত ড° ভূঞা উল্লসিত হ'বহে লাগিছিল। কিন্তু তেওঁ শৰ্মাৰ কথাৰ বিৰোধিতাহে কৰিছে দুটা যুক্তিত: (১) আনন্দৰামে যুগুতোৱা দাতাৰ তালিকাত গুণাভিৰামৰ নাম নাই, (২) যি গুণাভিৰামক আনন্দৰামে নিজা টকাৰে ১৮৫১ চনত কলকতাৰ কলুটোলা ব্ৰাঞ্চ স্কুলত ভৰ্তি কৰাইছিল আৰু তেওঁৰ পঢ়াশুনাৰ ব্যয়বহন কৰিব লগা হৈছিল, সেই গুণাভিৰামৰ পক্ষে ১৮৪৯ চনত ২০ টকা বৰঙণিৰে *অসমীয়া লৰাৰ মিত্ৰ* প্ৰকাশত সহায়

কৰাটো অসম্ভৱ। এই প্ৰসঙ্গত আৰু উল্লেখ কৰিব পাৰি যে ড° ভূঞাই তেওঁৰ আন এক অসাধাৰণ গৱেষণা কৃতি *সদাগৰ ভোলানাথ বৰুৱা* নামৰ কিতাপত হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে কলকতা বিশ্ববিদ্যালয়ক ৫২,৬০০ টকা দান দিয়া বুলি *Hundred Years of the University of Calcutta* গ্ৰন্থত পৰিৱেশন কৰা কথাটো নাকচ কৰিছে তেওঁৰ গবেষণালব্ধ তথ্যৰে। প্ৰকৃততে এই টকাখিনি সদাগৰ ভোলানাথ বৰুৱাৰহে দান। ১৯০৮ চনত সম্পাদিত ভোলানাথ বৰুৱাৰ ইচ্ছাপত্ৰৰ অন্যতম কাৰ্যনিৰ্বাহক আছিল হেমচন্দ্ৰ। উইলখনৰ নিৰ্বাহকৰূপে গোস্বামীয়ে বৰুৱাৰেই টকা বৰঙণিস্বৰূপে আগবঢ়াইছিল বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পুঁজিলৈ — এয়াই ভূঞাৰ নিৰ্ণয়। এই নিৰ্ণয়ত যুক্তিও যিমান, বলিষ্ঠতাও সিমানই। "সেই সময়ত হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী দুৰৈৰ কথা, আন কোনো অসমীয়া ব্যক্তিৰ এনে বদান্যতা নাছিল ভোলানাথ বৰুৱাৰ বাহিৰে" — এয়াই ড° ভূঞাৰ প্ৰত্যয়দীপ্ত সিদ্ধান্ত।

ভোলানাথ বৰুৱাৰ প্ৰসঙ্গ যেতিয়া আহিয়েই পৰিল কিতাপখনৰ বিষয়ে আৰু দুটামান কথা কোৱাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ বিবেচনা কৰিছোঁ। মোৰ বোধেৰে কিতাপখনৰ পৰ্যাপ্ত মূল্যায়ন আজিলৈকে হোৱা নাই। মোৰ এই আলোচনাতো তেনে মূল্যায়নৰ সুযোগ অনুপস্থিত। কিন্তু কিতাপখন পাঠ কৰি এই ধাৰণা হৈছে যে এইখন কিতাপ অসমীয়া তথা ভাৰতীয় সাহিত্যৰ এক মহামূল্যবান সম্পদ। কিতাপখনত ড° ভূঞাই ভোলানাথৰ জীৱনৰ বহু গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ উন্মোচন কৰিছে আৰু সেইটো কৰোঁতে তেওঁ

কঠোৰ বস্ত্ৰনিষ্ঠতাৰো পৰিচয় দিছে। ক'তো তেওঁ ভোলানাথক মহাপুৰুষৰূপে চিত্ৰিত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা নাই। চিৰকুমাৰ ভোলানাথে ব্যৱসায় কৰি বহু ধন ঘটিছিল। তেওঁ লক্ষ্মীৰ উপাসনা কৰিছিল, কিন্তু সৰস্বতীৰ সাধকসকলোকো যোগ্য মৰ্যাদা দিছিল। তেখেতৰ গুৰুত্ব বুজিছিল ছাৰ আশুতোষ মুখোপাধ্যায়ে। ১৯২২ চনত কলকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সমাৰ্তন ভাষণত ছাৰ আশুতোষে এই দানবীৰ ভোলানাথক 'one of the most enlightened sons of Assam' বুলি অভিহিত কৰাটো যিমান গুৰুত্বপূৰ্ণ ভোলানাথক অসমীয়া ৰাইজৰ আগত সঠিক আৰু সাৰ্থকভাবে তুলি ধৰা ড° ভূঞাৰ গৱেষণাও প্ৰায় সিমানই গুৰুত্বপূৰ্ণ।

ছাৰ আশুতোষ মুখোপাধ্যায়ৰ উদগণিত হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে যেতিয়া *অসমীয়া সাহিত্যৰ চানেকি* সম্পাদনাৰ কাম হাতত লয় তেতিয়া কিতাপখন ছপোৱা খৰচ দিবলৈ আগবাঢ়ি আহিছিল এই 'বাণিজ্যবীৰ' ভোলানাথ। বঙলা ভাষা সাহিত্যৰ বিদগ্ধ পণ্ডিত দীনেশচন্দ্ৰই অসমীয়াক বঙলাৰ ৰূপান্তৰ বুলি অভিমত প্ৰকাশ কৰি থকাৰ সময়ত ছাৰ আশুতোষে দীনেশচন্দ্ৰক কৈছিল *অসমীয়া সাহিত্যৰ চানেকি* যেতিয়া ওলাব তেতিয়া তেখেতৰ (সেনৰ) মুখ বন্ধ হ'ব। দীনেশচন্দ্ৰৰ মুখ বন্ধ হৈছিল নে নাই ক'ব নোৱাৰোঁ, কিন্তু যুগান্তকাৰী এইখন কিতাপ দীনেশচন্দ্ৰৰ জীৱনকালতেই ওলাইছিল ভোলানাথৰ অৰ্থসাহায্যত, কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা। সেয়া ১৯২৯

চনৰ কথা। কিতাপখনৰ প্ৰকাশ চাবলৈ আশুতোষ, হেমচন্দ্ৰ আৰু ভোলানাথ তেতিয়ালৈকে জীৱিত থকা নাছিল যদিও দীনেশচন্দ্ৰ যে জীৱিত আছিল ই নিশ্চয় সুখৰ কথা।

ভাৰতীয় বাণিজ্যক্ষেত্ৰৰ সফল কাণ্ডাৰী ভোলানাথ বৰুৱাক এজন দানবীৰ আৰু সংস্কৃতিপ্ৰেমী ব্যক্তিকৰূপে দাঙি ধৰি ভূঞাদেৱে বুজাই দিছে যে আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ আশা সফল কৰি তুলিব খোজা এজন অসমীয়া আনন্দৰামৰ মৃত্যুৰ ছবছৰ আগতে অসমৰ মাটিত উপজিছিল। আনন্দৰামৰ মৃত্যু হৈছিল ১৮৫৯ চনত নগাঁৱত, ভোলানাথৰ জন্ম হৈছিল ১৮৫৩ চনত নগাঁৱতেই।

‘ইংলণ্ডৰ বিৱৰণ’ প্ৰৱন্ধত অসমীয়া ‘মিত্ৰসকল’ক উদ্দেশি আনন্দৰামে লিখিছিল:

তোমালোকৰ ভিতৰত বাণিজ্যৰ অনুসিলন নিচেইকৈ নাই; সকলে ধন মাটিত পুতি থৈ ভালপাই, কি স্ত জিহৰ পৰা সেই ধনেৰেই ধন হই, তাক নিচিন্তে।

এই প্ৰৱন্ধত তেওঁ আৰু লিখিছিল:

দেখা আমাৰ দেশত কত ধনবন্ত লোকে সিবিলাকৰ ধন মাটিৰ তলত পুতি থৈ দেশৰ হিতলৈ এটকিয় ভাঙ্গিব নো খোজে। জদি সকলে একে বাক্য হৈ দেশৰ উপকাৰলৈ প্ৰতিগ্যা কৰে, তেন্তে কি হব নো আৰে? হে ধনবন্ত সকল, তোমালোকে নিচই জানিবা জে ইন্দ্ৰে ধন সাচি থবলৈ, নাইবা আপোন সুখলৈ দিয়া নাই; কিন্তু তাৰে পৰৰ উপকাৰ কৰিবলৈহে দিচে...

ভূঞাৰ কিতাপত ভোলানাথৰ ধন উপাৰ্জনৰ বিৱৰণ

যিমান গুৰুত্ব সহকাৰে লিপিবদ্ধ হৈছে, ততোধিক গুৰুত্ব সহকাৰে আলোচিত হৈছে তেওঁৰ দানশীলতাৰ বিৱৰণ। অসম তথা ভাৰতৰ বহু অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানলৈ দান-বৰঙণি আগবঢ়াই ভোলানাথে প্ৰকৃততে আনন্দৰামৰ স্বপ্নকেই বাস্তৱায়িত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছিল। ড° ভূঞাৰ সামগ্ৰিক গৱেষণাত আনন্দৰাম আৰু ভোলানাথ দুয়োৰে কৰ্মজীৱন সাৰ্থকভাৱে উদ্ঘাটিত হৈছে যদিও পৰৱৰ্তী কালত কোনো গৱেষক এই বিষয়ত গভীৰতৰ অধ্যয়নত লিপ্ত নহ’ল। আনন্দৰাম আৰু ভোলানাথ সম্পৰ্কে ভূঞা-উদ্ঘাটিত তথ্যবোৰৰ লগত মফট মিলছৰ ওচৰত আনন্দৰামে দাখিল কৰা বক্তব্যক সমন্বিত কৰি যদি এক নিবিড় অধ্যয়ন সম্পন্ন হয়, তেন্তে সি গৱেষণাৰ জগতত নিশ্চিতভাৱে এক মহৎ কাম হ’ব। আনন্দৰামে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বিকাশ বিচাৰিছিল; ভোলানাথে য’তেই সুযোগ পাইছিল, ত’তেই তেনে প্ৰচেষ্টাত সহযোগ কৰিছিল। আনন্দৰামে বিচাৰিছিল সাধাৰণ শিক্ষাবিস্তাৰৰ লগতে যান্ত্ৰিক আৰু কাৰিকৰী শিক্ষাৰ উৎকৰ্ষ সাধন আৰু বিস্তাৰ। ভোলানাথে তেনে অনুষ্ঠান পতাত অকৃপণভাৱে অৰ্থ-সাহায্য দিছিল। আনন্দৰাম আৰু ভোলানাথ দুয়োৰে বিষয়ে ভূঞা-উদ্ঘাটিত তথ্যৰলীয়ে এই বিষয়ত ভৱিষ্যৎ প্ৰজন্মৰ বাবে গভীৰতৰ গৱেষণাৰ বাট মোকলাই থৈছে।

ড° ভূঞাৰ গৱেষণাৰ আৰু এটা অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ আছে য’ত সম্ভৱতঃ কোনো আলোকপাতেই হোৱা নাই। অন্ততঃ এই বিষয়ত কোনো আলোচনা হোৱা বুলি মই

নাজানো। বঙালীৰ ষড়যন্ত্ৰত অসমীয়া ভাষা অসমৰ পঢ়াশালি-অফিচ-আদালতৰ পৰা নিৰ্বাসিত হৈছিল আৰু আনন্দৰাম-গুণাভিৰাম-লক্ষ্মীনাথৰ দৰে গুণী-জ্ঞানী ব্যক্তিসকলৰ চেষ্টাত অসমীয়া ভাষাই তাৰ হাতমৰ্যাদা ঘূৰাই পাইছিল – ইয়াকেই ড° ভূঞাৰ সমস্ত গৱেষণাৰ কেন্দ্ৰীয় কথা বুলি বহুতে ভাবে আৰু মূলতঃ এই বিষয়ক কেন্দ্ৰ কৰি তেওঁৰ পক্ষে বা বিপক্ষে অৱস্থান গ্ৰহণ কৰে। ময়ো এই ক্ষেত্ৰত তেখেতৰ সকলো নিৰ্ণয়ৰ লগত একমত নহওঁ, কিন্তু মই ইয়াকো ক’ব খোজোঁ যে এইটোৱেই ভূঞাৰ গৱেষণাৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপ নহয়। ভূঞাৰ গৱেষণাই উনৈছ শতিকাৰ দ্বিতীয়াৰ্ধৰ আৰু কুৰি শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভৰ বহু নিম্নবৰ্গীয় মানুহৰ জীৱন-কথাও যে উদ্ঘাটন কৰিছে তেওঁৰ গৱেষণা সম্পৰ্কীয় আলোচনাবোৰত সেই কথা প্ৰায় অনুচ্চাৰিত থাকে। ভৱিষ্যতে এই বিষয়ত যদি কোনো আলোচনা হয়, তেন্তে তাত উদীয়মান গৱেষকসকলৰ উপকাৰ হ’ব। মই দুটামান উদাহৰণ দিব খুজিছোঁ। R V Verne- সম্পাদিত *British Life in India* নামৰ কিতাপখনত ১৮৭৮ খ্ৰিষ্টাব্দত যুক্তপ্ৰদেশত (বৰ্তমানৰ উত্তৰ প্ৰদেশত) এজন ‘পাঞ্জা টনা কুলী’ৰ মাহিলি বেতন চাৰি টকা আছিল বুলি উল্লেখ আছে। মোৰ বোধে ভূঞাৰ কিতাপৰ বাহিৰে ক’তো উনৈছ শতিকাৰ অসমত এজন ‘পাঞ্জা টনা কুলী’য়ে কিমান দৰমহা পাইছিল সেই কথা জনাৰ উপায় নাই। ভূঞাৰ *মহাফেজখানাৰ খিড়িকীয়েদি* কিতাপখনত উল্লেখ আছে যে ১৮৫৫ চনৰ ১ মে তাৰিখে বাটলাৰ চাহাবে মাহিলি আঢ়ৈ টকা মজুৰিত তিনিজন

‘পাঞ্জা-টনা কুলী’ নিয়োগ কৰিছিল। ১৮৫৮ চনলৈকে সেই দৰমহা বাহাল আছিল। ১৮৫৮ চনত আনন্দৰামে সেই দৰমহা বঢ়াই কৰিছিল চাৰে তিনি টকা। মাহিলি মাত্ৰ আঢ়ৈ টকা মজুৰিত ‘পাঞ্জা-টনা কুলী’জনে কাম কৰি থকা সময়ত বাটলাৰ চাহাবৰ দৰমহা কিমান আছিল জনা নগ’লেও আনন্দৰামৰ দৰমহা যে কুলীজনৰ দৰমহাতকৈ কমেও এশগুণ বেছি আছিল সি খাটাং। ১৮৫২ চনত মাহিলি ২৫০ টকা বেতনত চব এচিষ্টেণ্ট কমিচনাৰ পদত আনন্দৰামৰ নিযুক্তিয়েই তাৰ প্ৰমাণ। ১৮৫৪ চনত জুনিয়ৰ এচিষ্টেণ্টলৈ তেওঁৰ পদোন্নতি ঘটাৰ দৰমহাও নিশ্চয় কিছু বাঢ়িছিল। যি কি হওক, এই পাঞ্জা টনা কুলীসকলৰ নিযুক্তি আছিল নিতান্ত অস্থায়ী— বছৰেকত মাত্ৰ ছয়-সাত মাহৰ কাৰণে। আনন্দৰাম-গুণাভিৰামৰ দিনত এই বিছনি ধৰা লোকসকল যে সমাজৰ অতি অৱহেলিত শ্ৰেণীৰ মানুহ আছিল, তেওঁলোকৰ নামবোৰেই তাৰ প্ৰমাণ। ভোলা ডোম, মনবৰ ডোম, ধনুকা কোচ, গেলাই ডোম, লেৰেলা ডোম, পোৰা ডোম, মান কোচ ইত্যাদি আছিল তেওঁলোকৰ নাম। ১৮৬১-৬২ চনত নগাঁও ভাৰ্নাকুলাৰ স্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষকে যেতিয়া কাম কৰিছিল মাহিলি ২৫ টকা বেতনত, তেতিয়া একেখন স্কুলৰ এজন পাঞ্জা-টনা কুলীৰ দৰমহা আছিল মাহিলি চাৰে তিনি টকা। ব্ৰিটিছৰ দিনত খাজনা-আদায়কাৰী টেকেলাসকলৰ অভিজ্ঞতা মুঠেই সুখকৰ নাছিল। খাজনা আদায় কৰাৰ দৰে কঠিন কাম এটাৰপৰা হাত সাৰিবৰ বাবে কেতিয়াবা কেতিয়াবা তেওঁলোকে ঘৰত সোমাই থাকিয়েই ভাল

পাইছিল। সেই কাৰণত সময়ে সময়ে তেওঁবিলাকৰ চাকৰিও গৈছিল। পুনৰ অনুনয়-বিনয় কৰি চাকৰি ঘূৰায়ো পাইছিল। বহু সময়ত মলিয়ন কাপোৰ পিন্ধি তেওঁলোক অফিচলৈ আহিছিল আৰু তাৰ বাবে জৰিমনাও ভৰিছিল। ১৮৭৬ চনত নগাঁৱত এজন কৃষি বনুৱাৰ দৈনিক মজুৰি আছিল তিনি অনা ছ পাই (আজিৰ হিচাপত ২২ পইছা) আৰু এজন বাটৈৰ দৈনিক মজুৰি আছিল আঠ অনা (অৰ্থাৎ ৫০ পইছা)। ভূঞাৰ কিতাপত এইবোৰ তথ্য আছে। ১৮৭৫ চনত নগাঁৱত বুট, চাউল আৰু মাটিমাহতকৈ নিমখৰ দাম বেছি আছিল। সেই সময়ত এটকাত উৎকৃষ্ট বিধৰ চাউল ১০ সেৰ, বুট ৮ সেৰ আৰু মাটিমাহ ২০ সেৰ পোৱা গৈছিল যদিও নিমখ পোৱা গৈছিল মাত্ৰ ২০ সেৰ। উনৈছ শতিকাৰ অসমত নিমখৰ নাটনিত আটাইতকৈ বেছি ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈছিল দুখীয়া মানুহ। ভূঞাৰ *মহাফেজখানাৰ খিড়িকীয়েদি* কিতাপখনত পৰিবেশিত নিমখৰ এই মহাৰ্ঘতাৰ কথা মনত ৰাখি ১৮৩৭ চনত প্ৰকাশিত John M’Cosh ৰ *The Topography of Assam* নামৰ কিতাপত থকা তলৰ বাক্যটো পঢ়িলে এক কৰুণ সামাজিক অৱস্থাৰ চিত্ৰ অনায়াসে প্ৰত্যক্ষ কৰিব পাৰি:

These enterprising men (মানে মাডোবাৰি ব্যৱসায়ীসকল) are stationed in all the principal parts of Assam, and their petty agents stroll about the frontiers whenever there is a chance of making a rupee ... bartering salt and other necessaries, for lack, gold and ivory.

এসময়ত নিমখ তেতিয়া ইমানেই দুৰ্লভ আৰু মহাৰ্ঘ আছিল যে সোৱণশিৰি আদি নৈৰ পৰা কষ্ট-সংগৃহীত স্বৰ্ণৰ বিনিময়তো অসমৰ শ্ৰমজীৱী মানুহে নিমখ কিনিব লগা হৈছিল। ভূঞা-উদ্ঘাটিত তথ্যৰ লগত মেক’ছ আদিৰ দৰে ইউৰোপীয় পৰ্যটকৰ অভিজ্ঞতা ৰিজাই অধ্যয়ন কৰিব পাৰিলে এনে বিষয়বোৰত যে আৰু আগবাঢ়িব পাৰিম তাত সন্দেহ নাই।

১৮৪৩ চনত অসমত আইনগতভাৱে দাসমুক্তি ঘটিছিল যদিও স্বয়ং ব্ৰিটিছেও ছলে-বলে-কৌশলে নিম্নশ্ৰেণীৰ মানুহক যুদ্ধলৈ পঠোৱাৰ ব্যৱস্থা অব্যাহত ৰাখিছিল। ভূঞাৰ কিতাপত পৰিবেশিত তথ্যমতে ১৮৭৯-৮০ চনত দৈনিক চাৰি অনা মজুৰিত ব্ৰিটিছে নগা যুদ্ধলৈ ‘কুলী’ পঠাইছিল আৰু সেই ‘কুলী’বিলাক যাতে পলাই নাযায় তেনে নিৰ্দেশো দিছিল। আনুষ্ঠানিকভাৱে দাসমুক্তিৰ পিছত ব্ৰাহ্মণ, মহন্ত আৰু ডাঙৰীয়া শ্ৰেণীৰ মানুহ কেনে বিপদত পৰিছিল সদৰামীন হৰকান্ত মজিন্দাৰ বৰুৱাৰ আত্মজীৱনীত তাৰ কিছু বিৱৰণ আছে। তেওঁলোকে পথনিৰ্মাণ কৰা আৰু মাথাউৰি বন্ধাৰ দৰে বহু ৰাজহুৱা কাম কৰিব লগা হৈছিল। *উনবিংশ শতিকাৰ অসম সংবাদ*ত ভূঞাই নগাঁৱৰ মহাফেজখানাৰ পৰা তেখেতৰ কষ্ট সংগৃহীত এনে এক তথ্য দাঙি ধৰিছে য’ত দেখা গৈছে যে ১৮৫৪ চনত ৰহাত এটা মাথাউৰি বন্ধাৰ কাম সম্পাদন কৰাৰ বাবে নগাঁও জিলা প্ৰশাসনে বনুৱা শ্ৰেণীৰ মানুহৰ লগতে অঞ্চলটোৰ ‘ভাল মানুহ’ অৰ্থাৎ ধনী মানুহবিলাকৰো শ্ৰম বিচাৰিছিল। কিন্তু

‘ভাল মানুহ’বিলাকে কামটো কৰিবলৈ ভাল নাপালে। তেওঁলোকে খাদ্য আৰু মজুৰি দিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে অঞ্চলটোৰ বনুৱা শ্ৰেণীৰ কিছুমান মানুহ নিয়োগ কৰিলে। কিন্তু মাথাউৰি বন্ধাৰ কাম প্ৰায় নব্বৈ শতাংশ শেষ হোৱাৰ পিছতো ভাল মানুহখিনিয়ে প্ৰতিশ্ৰুতি পালন নকৰিলে অৰ্থাৎ বনুৱাখিনিক খাদ্য আৰু মজুৰি নিদিলে। ফলত বনুৱাখিনিয়ে কাম বন্ধ কৰি দিলে। নগাঁৱৰ তদানীন্তন জিলা-শাসক লেফ্‌টেনে লিখা আনন্দৰামৰ এক প্ৰতিবেদনৰ পৰা এই গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য উদ্ধাৰ কৰিছে ভূঞাই। ছ’টিয়েল হিষ্টিত এনেবোৰ তথ্য গুৰুত্ব অপৰিসীম। যি ভোলানাথ বৰুৱা ‘ভাৰতীয় উদ্যোগ ক্ষেত্ৰৰ অন্যতম’ সফল কৃষক বুলি ভূঞা ডাঙৰীয়াৰ বিচাৰত নিৰ্ণীত হৈছে সেই ভোলানাথ বৰুৱাই তেওঁৰ বি বৰুৱা কোম্পানীত কাম কৰা কচোৱান, চহিচ, মালী, ৰাঙ্কনী, ঝাড়ুৱালা, পাঙ্খাৱালা আদিক কিমানকৈ দৰ্মহা দিছিল সেই খবৰো ৰাখিবলৈ ভূঞাই পাহৰা নাই। সদাগৰ ভোলানাথ বৰুৱা কিতাপখনত দিয়া তলৰ তথ্যখিনিয়েই তাৰ প্ৰমাণ:

কোম্পানীটোত নিযুক্ত কচোৱান আৰু চহিচ আছিল দৌলত, ইলাহি বঙ্গ, জকুক, যোগেশ্বৰ, সুখৰাম আদি। এইলোকৰ দৰমহা আছিল মাহিলি ১০/১২ টকা। কোম্পানীৰ মালীও আছিল বিভিন্ন সময়ত বিভিন্নজন। বিজিয়া, দুৰ্গাচৰণ, বেচা, দয়াল, বালগোবিন্দ আদি মালীকেইজনৰ ভিতৰত বেচাই চাকৰি কৰিছিল ৭ টকা দৰমহাত, ১৯০১ চনত দুৰ্গাচৰণে ৮ টকাত, দয়ালে কৰিছিল ১০ টকাত। ৰাঙ্কনি হিচাপে কুলমণি আৰু ৰামচন্দ্ৰ

বাহিৰে মুছলমান খানচামা এজনো নিযুক্ত হৈছিল মাহিলি ১০ টকা দৰমহাত ১৯০১ চনৰ ৭ জুনত। ১৮৯৫ চনত বি বৰুৱা কোম্পানীত নিযুক্ত ঝাড়ুৱালাই দৰমহা পাইছিল মাহিলি ১ টকা। ১৯০০ চনত ঝাড়ুৱালাৰ দৰমহা ৬ টকা হ’ল। অৱশ্যে ঝাড়ুৱালাই তেতিয়াও ৩ টকাহে পাইছিল। ...পাঙ্খাৱালা এজনৰ মাহিলি দৰমহা ১৯০১ চনত বি বৰুৱা কোম্পানীয়ে দিছিল ৬ টকাকৈ। ঘণ্টা হিচাপতো পাঙ্খাৱালাক পাৰিশ্ৰমিক দিয়া হৈছিল। ১৮৯৬ চনত এজন পাঙ্খাৱালাই ঘণ্টাত ১৫ পইছাকৈ (০.২০ টকা) পাইছিল।

ড° ভূঞাৰ কিতাপৰ পৰিৱেশিত এই বিৱৰণ উনৈছ শতিকাৰ শেষ দশক আৰু কুৰি শতিকাৰ প্ৰথম দশকত কলিকতাত থকা নিম্নবৰ্গৰ মানুহে তাৰ সদাগৰী প্ৰতিষ্ঠানবোৰৰ পৰা কিমান দা-দৰ্মহা পাইছিল সেই বিষয়ে স্পষ্ট ধাৰণা দিয়ে। যিসকলে আজি সামাজিক ইতিহাস লৈ চিন্তা-চৰ্চা আৰু অধ্যয়ন কৰে তেওঁলোকৰ বাবে এইবোৰ নিশ্চিতভাৱে উত্তেজক আৰু ৰোমাঞ্চকৰ তথ্য। বিস্মৃত গ্ৰন্থৰূপা, পোকে খোৱা বাতৰি কাকতৰূপা, উৰলি যোৱা নথিৰ পৰা ভূঞা-সংগৃহীত এনে তথ্যবোৰে তেওঁলোকক অধিক তথ্যানুসন্ধানত প্ৰবৃত্ত নকৰিব নে? যদি কৰে তেন্তে অসমত পণ্ডিত যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা তেনে প্ৰয়াসৰ অন্যতম বাটকটীয়াৰূপে চিহ্নিত হ’ব। অসমত চৰকাৰী মহাফেজখানাবোৰত স্তূপীকৃত হৈ থকা নথি-পত্ৰ শৃঙ্খলাবদ্ধ কৰি সেইবোৰ সংৰক্ষণ কৰাৰ যি

প্ৰয়াস আজি দেখা গৈছে তাৰ ধৰ্মনীত আছে ড° ভূঞাৰ সফল গৱেষণানিঃসূত প্ৰেৰণাৰ শ্ৰোত। এই কথা অস্বীকাৰ কৰিলে সমসাময়িক ইতিহাসক অস্বীকাৰ কৰা হ’ব।

ড° ভূঞাৰ যিবোৰ কথাত মই সহমত হ’ব পৰা নাই, তেনে দুই-এটা কথা এই সুযোগতে নক’লে মই নিজৰে ওচৰত অপৰাধী হৈ থাকিম। একাংশ বঙালীয়ে অসমীয়াক উপলুঙা কৰিছিল, আনকি অজ্ঞতাজনিত কাৰণত অসমীয়া ভাষাক বঙলাৰ ৰূপান্তৰ বুলিও ভাবিছিল – এনে প্ৰচলিত ধাৰণাৰ লগত আমাৰ বিৰোধ নাই। কিন্তু চাৰে তিনি দশক ধৰি অসমৰ পঢ়াশালি-অফিচ-আদালতৰূপা অসমীয়া ভাষাৰ নিৰ্বাসনৰ আঁৰত বঙালীৰ (হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ ভাষাত ‘কেৰাণী কামৰ নিমিত্তে বনাই ফুৰা’, ‘খাবলৈ নোপোৱা’, ‘কুলাৰ আগত পতানৰ নিচিনা’, ‘খেৰেচ’ বঙালীৰ) ষড়যন্ত্ৰ আছিল বুলি কোৱা কথাত মই পতিয়ন যাব নোৱাৰোঁ। এই বিষয়ত ড° হেৰম্বকান্তই বৰপূজাৰী, প্ৰসেনজিৎ চৌধুৰী আৰু ড° শিৱনাথ বৰ্মনে অভিমত প্ৰকাশ কৰাৰ পিছত মোৰ বিশেষ একো ক’বলগীয়া নাই। তথাপি মাথোন ইয়াকে ক’ব খুজিছোঁ এই ‘ষড়যন্ত্ৰ’ৰ বিষয়ে ড° ভূঞাই দাঙি ধৰা উদাহৰণবোৰক ষড়যন্ত্ৰৰ প্ৰমাণ বুলি মানি লোৱাত মই অসুবিধা পাইছোঁ। যি কালছোৱাত অসমত বঙলা ভাষা চলিছিল (১৮৩৬-৭৩), তাৰ আগতে (অৰ্থাৎ ১৮৩৬ চনৰ আগতে) বঙালীয়ে অসমত বঙলা ভাষা চলাব লাগে বুলি ব্ৰিটিছক গুপ্ত পৰামৰ্শ দিয়াৰ প্ৰমাণ নোপোৱালৈকে এই বিষয়ত ৰাজভক্ত অসমীয়া

সাহিত্যিকসকলৰ অভিমত দোহাৰি থকাটো মোৰ বিবেচনাত অসমীচীন। উনৈছ শতিকাৰ শেষ ভাগত ৰামেশ্বৰ সেনে অসমীয়া ভাষাক বঙলাৰ ‘ৰূপান্তৰ’ বুলি গডফ্ৰে চাহাবক কোৱা কথাষাৰক ষড়যন্ত্ৰৰ প্ৰমাণ নুবুলি মানুহজনৰ অজ্ঞতাৰ প্ৰমাণ বুলিহে অনায়াসে ক’ব পাৰি। কুৰি শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভতো ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰ আৰু দীনেশচন্দ্ৰ সেনে অসমীয়া আৰু বঙলাক অভিন্ন ভাষা বুলি কৈছিল। অৱশ্যে সুনীতিকুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ে অসমীয়া ভাষাক এটি সুকীয়া ভাষা বুলি অভিমত প্ৰকাশ কৰাৰ পিছত ৰবীন্দ্ৰনাথে তেওঁৰ ধাৰণাৰ পৰিবৰ্তন কৰাৰ লগতে মধ্যযুগীয় অসমীয়া গদ্যৰ ভূয়সী প্ৰশংসাও কৰিছিল হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীলৈ লিখা এখন চিঠিত এইদৰে: ‘You may very well be proud of the author of this book (*Katha-Gita*) who could handle prose in such a remarkably lucid style more than a century before we had any prose book in Bengal.’

উনবিংশ শতিকা : সৃষ্টি আৰু চেতনা গ্ৰন্থত ড° ভূঞাই ‘জোনাকী যুগ’ত বঙ্গৰ দৰে অসমতো আবেদন-নিবেদনৰহে ৰাজনীতি চলিছিল বুলি প্ৰকাশ কৰা অভিমতটোৰ লগতো মই একমত নহওঁ। ১৮৫৭ চনৰ মহাবিদ্রোহৰ আগতেই বঙ্গদেশত আৰম্ভ হোৱা আৰু ১৮৬১ চনৰপৰা অসমত এটাৰ পিছত এটাকৈ হোৱা কৃষক-বিদ্ৰোহে যি ৰাজনৈতিক বাণী উচ্চাৰণ কৰিছিল তাৰ লগত মধ্যবিত্তীয় আবেদন-নিবেদনৰ ৰাজনীতিৰ সম্পৰ্ক ক’ত? চাওঁতাল-বিদ্ৰোহ, নীলবিদ্ৰোহ, ফুলগুৰি ধোৱা,

পথৰুয়াটৰ ৰণ আদিৰ জৰিয়তে বঙ্গ আৰু অসমৰ নিৰ্দীড়িত কৃষক-বনুৱাই প্ৰকাশ কৰা ক্ষোভে যি ৰাজনৈতিক বাণী উচ্চাৰণ কৰিছিল, সি আছিল প্ৰবলভাৱে ঔপনিবেশিকতাবিৰোধী। জোনাকী যুগৰ ৰাজভক্ত সাহিত্যিকসকল এই ঘটনাবোৰৰ মৰ্মাৰ্থগ্ৰহণত অসমৰ্থ আছিল আৰু তেওঁলোকে এনে ঘটনাবোৰৰূপা নিৰাপদ দূৰত্ব বজাই ৰাখিছিল। অসমত অসমীয়া-বঙালীৰ সম্পৰ্কৰ অৱনতিৰ ক্ষেত্ৰত সমসাময়িক উন্নাসিক বঙালীসকলতকৈ এই ৰাজভক্ত অসমীয়া সাহিত্যিকসকলৰ অৱদান কম নহয়। এই ৰাজভক্ত সাহিত্যিকসকলে অসমত বঙলা ভাষা প্ৰচলনৰ বাবে ব্ৰিটিছক পোনপটীয়াকৈ জগৰীয়া নকৰি জগৰীয়া কৰিছিল বঙালীক। অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ জোনাকী যুগৰ সাহিত্যিকসকলৰ যুগান্তকাৰী অৱদানৰ কথা নতমস্তকে স্বীকাৰ কৰিও তেওঁলোকৰ এই সীমাবদ্ধতাৰ কথাটো ড° ভূঞাৰ দৰে কঠোৰ পৰিশ্ৰমী গৱেষকসকলে পোহৰলৈ অনা হ’লে অসমত এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বৌদ্ধিক সমস্যাৰ (লগতে সামাজিক সমস্যাবোৰ) কিজানি সমাধান হ’লহেঁতেন।

সকলোৱে জানে, অসমৰ চাহ-বাগিচাবোৰত চলা ঔপনিবেশিক শাসন-শোষণৰ বিৰুদ্ধে লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা প্ৰমুখ্যে জোনাকী যুগৰ বিশিষ্ট লেখকসকল ছাত্ৰাৱাস্থাত সৰৱ হৈ উঠিছিল, কিন্তু পিছলৈ তেওঁলোক নীৰৱ হৈ যায়। দুৰ্গাপ্ৰসাদ মজিন্দাৰ বৰুৱাৰ ধেমেলীয়া নাট মহৰীক প্ৰশংসা কৰি জোনাকীয়ে লিখিছিল: ‘এই সৰু নাটখনি চাহ-বাগিচাৰ

ফটফটীয়া ছবি। চাহেবৰ পৰা কুলীলৈকে সকলোকে দাপোণত দেখা দি দেখি।’ মজিন্দাৰ বৰুৱা ৰচনাৱলীৰ ভূমিকাত জোনাকীৰ এই মন্তব্য বিনা-মন্তব্যৰে পৰিৱেশন কৰিছে ড° ভূঞাই। চাহ-বাগিচাৰ বনুৱাৰ ওপৰত নিৰ্যাতন-নিপ্লেষণৰ বিৰুদ্ধে য’ত ৰামকুমাৰ বিদ্যাৰত্ন, দ্বাৰকানাথ গাঙ্গুলী, সুৰেন্দ্ৰনাথ বন্দ্যোপাধ্যায় আদি সৰৱ (আনকি শতিকোটোৰ আশীৰ দশকত কলিকতাৰ মেছত থকা লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, কালিকান্ত বৰকাকতী, মথুৰামোহন বৰুৱা আদিও সৰৱ আছিল) ত’ত চাহ-বনুৱাক কৰ্মবিমুখ অৰ্থলোভী লুপ্তপ্ৰাণে চিত্ৰিত কৰা মহৰীৰ প্ৰতি জোনাকীৰ সদৰ্থক দৃষ্টিভঙ্গীক তীক্ষ্ণ সমালোচনাৰে থকা-সৰকা নকৰাটোৱেই অস্বাভাৱিক। কিন্তু ভূঞাই সেই অস্বাভাৱিক কামটোকেই কৰিছে। মহৰীৰ বিষয়ত জোনাকীৰ মন্তব্যক পোনপটীয়াকৈ সমৰ্থন নকৰিও সামগ্ৰিকভাৱে নাটখনৰ বিষয়ে তেওঁ যি মন্তব্য কৰিছে সি জোনাকীৰ বক্তব্যকেই সবল কৰে। তেওঁ লিখিছে: ‘মহৰীত সমসাময়িক সমাজখনহে প্ৰতিফলিত হৈছে।’ জোনাকীৰ সঙ্গীৰ্ণতা আৰু সীমাবদ্ধতাৰ প্ৰতি এনে কোমল মনোভাৱ পোষণ কৰা কাৰণেই ড° ভূঞাৰ প্ৰতি গভীৰ শ্ৰদ্ধা অটুট ৰাখিও সময়ে সময়ে আমি তেওঁৰ প্ৰতি বিৰূপ হৈ পৰিছোঁ।

সাৰস্বত সাধকহিচাপে ড° ভূঞা বিনয়ী আৰু নিৰহঙ্কাৰ। কিন্তু অসমীয়া হিচাপে তেওঁ গৰ্বিত। তেখেতৰ সম্পাদিত ৰত্নেশ্বৰ মহন্ত ৰচনাৱলীত ‘গাৰো বৃত্তান্ত’ৰ যিটো পাঠ সন্নিবিষ্ট হৈছে, সেই পাঠৰ লগত

ড° নগেন শইকীয়া সংকলিত আৰু সম্পাদিত *আসাম-বন্ধুত* প্ৰদত্ত 'গাৰো বৃত্তান্ত'ৰ পাঠ হ'ব এক নহয়। বত্ৰেশ্বৰ মহন্তই গাৰোসকলৰ বিষয়ে যিবোৰ তুচ্ছ-তাচ্ছিল্য কৰিছিল, ভূঞাই সেইবোৰ যথাসম্ভৱ পৰিমাৰ্জন কৰিছে নাইবা বৰ্জন কৰিছে। বিষয়টো পোহৰলৈ আনি পৰমানন্দ মজুমদাৰে নিশ্চয় এটা শলাগযোগ্য কাম কৰিছে। কিন্তু আমি ড° ভূঞাক যিদৰে বুজিছোঁ তাৰ ভিত্তিত এই বিষয়ত দু-আষাৰ ক'বও খুজিছোঁ। ক'ব খুজিছোঁ ড° ভূঞাৰ সমৰ্থনত নহয়, সত্য আৰু বাস্তৱৰ সমৰ্থনত। *বত্ৰেশ্বৰ মহন্ত ৰচনাৱলী*ৰ সম্পাদনা ভূঞাৰ অপেক্ষাকৃত কম বয়সৰ কাম। সেয়েহে আন বহু পণ্ডিতৰ দৰে সেই সময়ত ভূঞাৰো কিছু বৌদ্ধিক সীমাবদ্ধতা আছিল। এজন সজ্জন অসমীয়া হিচাপে ভূঞাই সেই সময়ত গাৰোক ঘৃণা কৰা এজন অসমীয়া বুদ্ধিজীৱীৰ ৰূপ পাঠকৰ আগত দাঙি ধৰিবলৈ সংকোচবোধ কৰিছিল। মোৰ দৃঢ় বিশ্বাস, পৰিণত বয়সত যদি ভূঞাই কামটো কৰিলেহেঁতেন, তেন্তে পৰ্যাপ্ত সম্পাদকীয় টোকাৰে সৈতে 'গাৰো বৃত্তান্ত'ৰ সঠিক পূৰ্ণপাঠ পৰিবেশন কৰিলেহেঁতেন। যি কি হওক, তেখেতৰ পৰা যিখিনি নাপালোঁ তাৰ বাবে আক্ষেপ নকৰি যিখিনি পাইছোঁ তাৰ বাবে কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰাটো উচিত হ'ব। উনৈছ শতিকাৰ অসম সম্পৰ্কীয় গৱেষণাৰ এক বিৰাট ক্ষেত্ৰ জুৰি মহীৰুহৰ দৰে থিয় হৈ আছে ড° যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা — এই কথা আজি অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। তেখেতৰ সিদ্ধান্তবোৰক কোনোবাই স্বীকাৰ কৰক বা নকৰক, অসমৰ

মহাফেজখানাকৰুণী মৰিশালিবোৰৰ পৰা তেখেতে উদ্ধাৰ কৰা সম্পদবোৰৰ গুৰুত্ব অস্বীকাৰ কৰাৰ উপায় নাই। সেই মৰিশালিবোৰত যদি কেতিয়াবা প্ৰাণ সঞ্চয় হয়, এই বিষয়ত চৰকাৰ আৰু অসমৰ বিদ্বৎসমাজে দেখুওৱা উদ্যোগ যদি কেতিয়াবা সঁচাকৈয়ে সফল হৈ উঠে, তেন্তে তাৰ কৃতিত্ব পাব লাগে ড° ভূঞাই। এই বিষয়ত দ্বিমত প্ৰকাশৰ থল নাই।

এজন গৰ্বিত অসমীয়াৰূপে ড° ভূঞাৰ যিটো পৰিচয় আমি ইতিমধ্যে দি থৈছোঁ, সেই বিষয়ত বিতং আলোচনা কৰাটো এই প্ৰবন্ধত অসম্ভৱ। তথাপি চমুকৈ ক'ব খুজিছোঁ যে অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিক আন কোনো ভাষা-সংস্কৃতিৰ ৰূপান্তৰ বা উদৰস্থ সামগ্ৰীৰূপে গণ্য কৰাৰ যিকোনো প্ৰয়াসৰ বিৰুদ্ধে এক অতদ্ৰ সেনানী হ'ল ড° যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণ ভূঞা। তেওঁ অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিক দাতাৰ মহিমাটো চাবলৈ বিচাৰে আৰু আনৰ উদৰস্থ সামগ্ৰীৰূপে প্ৰমাণ কৰাৰ চেষ্টাক যুক্তি আৰু বুদ্ধিৰে প্ৰতিহত কৰে। অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিৰ যিবোৰ ঠাই দুৰ্বল, সেই ঠাইবোৰত নতুন যুগৰ পোহৰ পৰক আৰু অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতি সৰলতৰ আৰু উজ্জ্বলতৰ হৈ উঠক — এয়ে ড° ভূঞাৰ স্বপ্ন, এয়ে তেওঁৰ আশা। *মজিন্দাৰ বৰুৱা ৰচনাৱলী*ৰ ভূমিকাত দুৰ্গাপ্ৰসাদ মজিন্দাৰ বৰুৱাৰ সময়ত (১৮৭০-১৯২৭) "অসমীয়া মানুহৰ সঙ্গীতৰ প্ৰতি আগ্ৰহ বৰ বেছি নাছিল। সঙ্গীত-সাধনা নাছিলেই বুলিব পাৰি" বুলি লিখাৰ পিছত তেওঁ তাৎপৰ্যপূৰ্ণভাৱে উদ্ধৃত কৰিছে সঙ্গীতাচাৰ্য লক্ষ্মীনাথ বৰুৱাই তেওঁৰ

সঙ্গীত-সাধনা গ্ৰন্থৰ পাতনিত ১৯০৭ চনত লিখা কেইটামান গুৰুত্বপূৰ্ণ বাক্য:

আমাৰ কিছুমান মানুহৰ ... এটা ভুল ধাৰণা আছে যে অসমীয়া ভাষাৰে গান ৰচনা হ'ব নোৱাৰে। ... এতিয়াৰ মজলিচ, যাত্ৰা, থিয়েটাৰ ইত্যাদিৰ বঙালী গানে দেশ-বিদেশ মোহিত কৰিব লাগিছে। আমাৰো তেনেকৈ এইবিলাক কুসংস্কাৰ এৰিবৰ সময় হৈছে। কিয় অসমীয়া ভাষাৰেই প্ৰঃপদ, খেয়াল, টপ্পা ৰচনা নহ'ব? উপযুক্ত মানুহে এলাহ-আমনি এৰি লেখনী হাতত ল'লেই হয়।

বৰুৱাৰ এনে চিন্তাৰ লগত মজিন্দাৰ বৰুৱাৰ চিন্তাৰ মিল আছিল। সাৰ্থকভাৱে সেই কথা প্ৰতিপাদন কৰিছে ড° ভূঞাই। কিন্তু এনে বাক্যবোৰ উদ্ধৃত কৰাৰ মাজেদি ভূঞাৰ নিজৰ আশা আৰু স্বপ্নও উজ্জ্বলৰূপে ওলাই পৰা নাইনে? আমি বুজাত এইবোৰ ভূঞাৰো আশা আৰু স্বপ্ন। অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিক লৈ তেওঁৰ স্বপ্ন আৰু আশাৰ অন্ত নাই। তেওঁৰ অনবদ্য কীৰ্তি *গুণাভিৰাম বৰুৱা* গ্ৰন্থত এই স্বপ্ন আৰু আশাৰ এক উজ্জ্বল ৰূপ আমি দেখিবলৈ পাওঁ। নিজস্ব ব্যাখ্যাৰে সৈতে তাত তেওঁ গুণাভিৰাম-পুত্ৰ জ্ঞানদাভিৰামৰ ৰচনাৰপৰা এনে এক মৰ্মস্পৰ্শী বিৱৰণ পৰিবেশন কৰিছে যাৰ মাজত আমি গুণাভিৰামৰ লগতে যোগেন্দ্ৰনাৰায়ণকো স্পষ্টৰূপে দেখিবলৈ পাইছোঁ। বিৱৰণটো এনেধৰণৰ:

'মেডিকেল কলেজৰ প্ৰথম তিৰুতা (তিৰোতা) গ্ৰেজুয়েট' ডাক্তৰ কাদম্বিনী গাঙ্গুলী ১৮৯৩ চনত চিকাগো প্ৰদৰ্শনীলৈ যোৱাৰ আগমুহূৰ্ত্তত

গুণাভিৰাম বৰুৱাক লগ পাবলৈ আহোঁতে বৰুৱাই কাদম্বিনী গাঙ্গুলীক পাটৰ বিহা-মেখেলা এযোৰ উপহাৰ দি বোলে অসমীয়াতে কৈছিল (আন সময়ত বঙলা ক'লেও), 'এই আমাৰ অসমীয়া তিৰুতাৰ কাপোৰ এসাজ দিলোঁ আই, তাক পিন্ধি আমাৰ অসমীয়া তিৰুতাই কেনে কাপোৰ পিন্ধে দেখুৱাবা দেই।' সুদূৰ

আমেৰিকাত অসমীয়া নাৰীৰ পৰিধেয় বস্ত্ৰ প্ৰদৰ্শিত হওক, অসমীয়াৰ শিল্প নৈপুণ্যই আনৰ চকুত চমক লগাওক, এয়ে আছিল গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ আশা।

ড° ভূঞাৰ আশা এই আশাৰে এক পৰিবৰ্ধিত আৰু সম্প্ৰসাৰিত ৰূপ। অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতি-শিল্প স্বমহিমাৰে দিগ্বিদিক উজলাই তুলিব, ই দাতাৰ মহিমা আৰু

মহত্বৰে ভাস্বৰ হৈ উঠিব — এয়ে ড° ভূঞাৰ আশা। এয়ে তেওঁৰ স্বপ্ন। এই আশা আৰু এই স্বপ্নই তেওঁক কঠিন ব্যাধিৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ দুৰ্জয় শক্তি আৰু প্ৰেৰণা দিছিল। তেওঁৰ এই স্বপ্ন আৰু আশাক আমি প্ৰণিপাত জনাওঁ। প্ৰণিপাত জনাওঁ প্ৰয়াত ড° ভূঞাকো। ●

পৰিচয় : শ্ৰীজ্যোতিৰ্ময় জনা নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ইংৰাজী বিভাগৰ সহযোগী অধ্যাপক।

মহৎ লোকৰ বাণী ...

- কাৰ্যসূচীৰে নহয়, কাৰ্যৰেহে আৰম্ভ কৰা। — *ফ্লেৰেণ্স নাইটিংগেল*
- লোভ আৰু বাসনাই জগতৰ সকলো দুখ কষ্টৰ কাৰণ। — *মহাবীৰ*
- এপাটি বিদ্যাতকৈ এমুঠি সততাৰ মূল্য বহুত বেছি। — *জৰ্জ হাৰবাট*
- সত্যই সুন্দৰ আৰু সুন্দৰেই সত্য। — *জন কীট্চ*
- সত্যৰ দ্বাৰা সত্য লাভ কৰিব পাৰি। হিয়াদান কৰিলেহে হিয়া পাব পাৰি। — *মাৰ্শ্বেল*
- বিজ্ঞানৰ প্ৰত্যেকটো বিৰাট অগ্ৰগতিৰ সূচনা কৰে মানুহৰ কল্পনাৰ শ্ৰদ্ধাই। — *জন ডিউবি*
- অহিংসাত মৃত্যুবৰণ কৰাতহে সাহসৰ পৰিচয় পোৱা যায়। হত্যা কৰাত নহয়। — *মহাত্মা গান্ধী*
- এলাহ আৰু খং ত্যাগ কৰিলে প্ৰতিজন মানুহেই উন্নতিৰ পথ সুগম কৰিব পাৰে। — *জৱাহৰলাল নেহৰু*
- তুমি তোমাৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ হৃদয়ক সাহসী কৰি তোলা। তেতিয়া দেখিবা যে তুমি কেতিয়াও অকৃতকাৰ্য নোহোৱা। — *শ্বেল্পপীয়েৰ*
- উপভোগ কৰিবলগীয়া বিষয় আৰু পৰিত্যাগ কৰিবলগীয়া বিষয় বাছি ল'ব জানাটোৱেই চৰিত্ৰৰ উৎকৰ্ষতাৰ সূচক। — *এৰিষ্টটল*
- ক্ৰোধত উন্মত্ত হ'লে একো লাভ নহয়। ক্ৰোধৰ পৰাই আক্ৰোশৰ জন্ম আৰু আক্ৰোশৰ পৰা অতি বীভৎস ঘটনা ঘটে। — *মহাত্মা গান্ধী*
- অসমীয়া ডেকাৰ মেধা, মনীষা, প্ৰতিভা নোহোৱা নহয়; কেৱল সাধনা আৰু তপস্যাৰ বিমুখতাৰ বাবেই আমি তাক ফুটাই তুলিব পৰা নাই। — *জ্যোতিপ্ৰসাদ*

মোৰ কথা

ড° লীলাৱতী শইকীয়া বৰা

নাই, শেষত হাৰ মানিলোঁ। ২০০৯ চনতে মোৰ এগৰাকী ছাত্ৰই আহি ক'লেহি, 'বাইদেউ, আমি এখন নতুন আলোচনী উলিয়াব খুজিছোঁ। আপুনি আপোনাৰ জীৱনৰ কথাৰে এটা কলমত লিখক।' মই প্ৰতিবাদ কৰিলো— 'নাই, নাই বাবা, মই এতিয়াও ইমান ডাঙৰ মানুহ হোৱা নাই নিজৰ জীৱন বৃত্ত লেখিবৰ বাবে।' অৱশ্যে দুবছৰমান আগৰ পৰা 'আমাৰ অসম' কাকতৰ দুগৰাকীমান মোৰ ছাত্ৰৰ অনুৰোধত জীৱনৰ এৰি অহা দিনবোৰৰ বিষয়ে দুবাৰমান লেখিছিলো। তাৰপিছত নিজৰ গৱেষণাজনিত কাৰণত সুলেখিকা ড° তপতী বৰুৱা ভট্টাচাৰ্যই 'অসমবাণী' কাকতত আৰু মুম্বাইৰ পৰা প্ৰকাশিত 'হাৰমনি' আলোচনীত (২০০৯, মে'-জুন) আমাৰ জীৱনৰ বিষয়ে লেখিছে। সুলেখিকা নিকুমনি ছেইনেও লিখিছে 'খবৰ'ত। তেওঁ এদিন আহি ক'লেহি— 'বাইদেউ, আপোনাৰ জীৱনৰ কথা, কওকচোন, হীৰেণে বৰকৈ লাগি আছে, 'আমাৰ অসম'ৰ পূৰ্বাচলত আপোনাৰ জীৱনৰ কথাৰে এখন উপন্যাস লিখি দিব লাগে। ওহৌ, নিদিলাঁ। ভাবিলোঁ, এয়াওনো জীৱননে? ২০০৯ চনৰে কোনোবা এদিন জ্ঞানপীঠ বঁটা বিজয়ী মামনি

বাইদেউৰ লগত কথা পাতোতে প্ৰসঙ্গক্ৰমে মোৰ পঢ়া জীৱনৰ কথা ওলাল। শুনি বাইদেৱে ক'লে, 'ইছ'ৰাম, লীলাৱতী! তুমি লেখা না তোমাৰ কথাবোৰ। অন্ততঃ কলেজত কেনেকৈ পঢ়িলা তাকে লিখা।' তেতিয়া একো নকলোঁ। হাঁহিলো মাত্ৰ। এতিয়া নগাঁও বালিকা মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক দিব্যজ্যোতি মহন্তই আহি কলেজীয়া জীৱন সম্পৰ্কে লেখিবলৈ কোৱাত ভালেই পাইছোঁ যদিও শাৰীৰিক অসুস্থতাৰ বাবে সময়মতে লেখি দিব পৰা নাই। এৰা, মই কেনেকৈ কলেজলৈ আহিলোঁ, সেইটোৱেই আমোদজনক। এইখিনিতে আমাৰ মজলীয়া স্কুল আৰু হাইস্কুলৰ কথা খোৰতে ক'ব খুজিছোঁ। মোৰ জন্মস্থান হালোবাগাঁও। নগাঁও টাউনৰ পৰা বৰ বেছি দূৰৈত নহয়। ন-দহ মাইলমান হ'ব। কিন্তু যোগাযোগৰ ফালৰপৰা বৰ পিছপৰা। প্ৰায় পদূলিমূৰতে ভেৰভেৰী এম. ভি. স্কুল। ক শ্ৰেণীৰপৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীলৈ আছে। তাৰপৰাই এম. ভি. পাছ কৰিলোঁ। স্কুলত অংকত মই বৰ ভাল আছিলোঁ। প্ৰায় প্ৰতি বছৰে অংকত স্কুলৰ ভিতৰত সৰ্বোচ্চ নম্বৰ পাইছিলোঁ। বছৰেকীয়া জ্ঞানদায়িনী

সভাত বিশিষ্ট অতিথি হৈ অহা শিক্ষাবিদ উষা বৰঠাকুৰ বাইদেৱে ভৱিষ্যতে অংক লৈ পঢ়িবলৈ কৈছিল। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যৰ বিষয় মজলীয়া স্কুলৰ তৃতীয় শ্ৰেণীত থাকোতেই ঘুমুৰীয়া অসুখে পালে। সেই বেমাৰত দুই-এজন সহপাঠীয়ে স্কুল এৰিলে। কিন্তু মই আঁকোৰগোজ। স্কুললৈ যামেই। তেনেকৈয়ে তৃতীয় শ্ৰেণীৰ বৃত্তি পৰীক্ষা দিলোঁ আৰু ১৯৬১ চনত এম. ভি. ৰ বৃত্তি পৰীক্ষাৰে মজলীয়া স্কুলৰ শিক্ষা সামৰি ঘৰতে আছিলো। এই স্কুলৰ স্মৰণীয় ঘটনা হ'ল— পঞ্চম শ্ৰেণীৰ পৰা গৈ ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ ল'ৰা-ছোৱালীক অংক ছাৰৰ কথা মতে অংক বুজাই দি পিছত গালী খোৱা, ষষ্ঠ শ্ৰেণীত জ্ঞানদায়িনী সভাত পৰম শ্ৰদ্ধেয় শিক্ষাগুৰু' খগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূঞাৰ তত্ত্বাৱধানত কণ্ঠ শিল্পী খগেন মহন্তই গোৱা 'গুম গুম গাম্ গাম্' (গীতিকাৰ' যতীন বৰা) গাই পুৰস্কাৰ পোৱা নাটকত ল'ৰাৰ অভিনয় কৰা। ৰচনা লিখা, বক্তৃতা দিবলৈ শিকা এই বিদ্যালয়ৰে প্ৰভাৱ।

হাইস্কুল বহুত দূৰত। পুৰণিগুদামত। গাঁৱৰ ছোৱালী এজনী নে দুজনীয়ে সেই নিশিকান্ত বৰুৱা

হাইস্কুলত পঢ়িছিল। কিন্তু মেট্ৰিক পাছ কৰিব নোৱাৰিলে। শেষত আমাৰ গাঁৱৰ ৰাইজে খেৰ-বাঁহ তুলি আমাৰ ঘৰৰপৰা এমাইল দূৰত হালোৱা গাঁও এম. ই স্কুলৰ কাষতে চাৰি কোঠালীয়াকৈ এটা দীঘল 'হল'ঘৰ সাজি হাইস্কুল আৰম্ভ কৰিলে। প্ৰথমে আমি দহজনী ছোৱালী আছিলো। হেডমাষ্টৰ আছিল আকাশৰ দৰে উদাৰ আৰু বহল হৃদয়ৰ 'আব্দুল গফ্ৰ খান, যি গৰাকীক আমি এম. এ. পাছ কৰি আহি এ. ডি. পি. কলেজত বি. এ পঢ়াইছিলো। তেওঁ মেট্ৰিক পাছ, আই এ ফেল এম. ই স্কুলৰ শিক্ষক আৰু নতুন হাইস্কুলৰো প্ৰধান শিক্ষক। ইংৰাজী পঢ়ায়। গাঁৱতে থকা 'আগুৰ মেট্ৰিক' কাদম্বিনী দাস বাইদেৱে হাইজীন-ডমেষ্টিক চায়েন্স পঢ়ায়। অংক পঢ়া নহ'ল। নতুন স্কুল। মাষ্টৰ নাই। পুৰণি গুদাম 'বাইক' স্কুলৰ অংকৰ মাষ্টৰ 'নৰেন বৰাই আহি ডমেষ্টিক চায়েন্সৰ অংকেইটা কৰাই দিয়েহি। কাষৰ এম. ই. স্কুলৰ দুই এজন শিক্ষকেও বদন গায়ন, পূৰ্ণ গায়ন ছাৰে দুই-এটা ক্লাছ লয়। একমাত্ৰ আব্দুল গফ্ৰ খানৰ ঐকান্তিক চেষ্টা আৰু নিষ্ঠাৰ কাৰণেই আমাৰ দহজনীৰ ভিতৰত দুজনীয়ে মেট্ৰিক পাছ কৰিলো, অৰ্থাৎ হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষা। পদ্মা কাকতিয়ে তৃতীয় আৰু আমি ৫৮.৬ নম্বৰ পাই দ্বিতীয় স্থান পালো।

যি কি নহওক, ১৯৬৬ চনত মেট্ৰিক পাছ কৰিলো। গাঁওখনৰ প্ৰথমগৰাকী মেট্ৰিক পাছ ছোৱালী। পৰীক্ষা দিছিলো মাষ্টৰ খুৰাৰ সখাক গোলাপ মামাৰ বায়েকৰ ঘৰত থাকি। নগাঁও টাউনৰ পানীগাঁও চাৰিআলি।

অতি ধনী মানুহ। মামা এপেক্স বেংকৰ মেনেজাৰ। নিশা এজমা উঠিলে ওচৰতে থকা হোমিঅ ডাক্তৰ ডা° বৰদলৈৰ পৰা খুৰাই ঔষধ আনি দিয়ে। পৰীক্ষাৰ পাছত এখন সৰু বাছত উঠি খুৰা-খুৰীৰ লগত গাঁৱৰ ঘৰলৈ আহিলো। কিন্তু ইতিমধ্যে মোৰ মাষ্টৰ খুৰাই গোলাপ মামাৰ কথা মতে মোক টাইপ শিকি এপেক্স বেংকতে খালী থকা টাইপিষ্টৰ পদত যোগ দিবলৈ ক'লে। গতিকে টালি-টোপোলা লৈ আকৌ খুৰাহঁতৰ লগত নগাঁৱলৈ আহিলো টাইপিষ্ট শিকিবলৈ।

তিনিমহীয়া টাইপৰ পাঠ্যক্ৰম পাছ কৰি ঘৰলৈ আহিলো। কিছু দিনৰ পিছত টাইপিষ্টৰ চাকৰিত যোগ দিবলৈ গোলাপ মামাই চিঠি এখন দি মাতি পঠালে। সেই সময়তে লাল চান্দ টোডি গাৰ্লছ কলেজৰ তেতিয়াৰ অধ্যক্ষ মহেশচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামীৰ পৰাও এখন চিঠি আহিল — 'আপোনাৰ ছোৱালীক আমাৰ কলেজলৈ পঠাওক। বৃত্তি, কিতাপ পত্ৰ সকলো সুবিধা দিয়া হ'ব।' দুয়োখন চিঠি লৈ আমাৰ ঘৰত মিটিং। তেজপুৰৰ পৰা জেইলৰ খুৰা আহিল, লংকাৰ পৰা মাষ্টৰ ভিনদেউ আহিল আৰু কাষতে থকা মাষ্টৰ খুৰাও আহিল। দুয়োজন খুৰা মই পঢ়াৰ বিৰোধী। ইমান বেমাৰেৰে পঢ়ি কি কৰিম? দৰৰ কিনিবলৈকেচোন বহুত টকা লাগে। পাঁচজনী ছোৱালীৰে দেউতা এগৰাকী অকলশৰীয়া সাধাৰণ খেতিয়ক। যি কি নহওক, অৱশেষত আমি ছোৱালীকেইজনীৰ কান্দোন-কাটোনত আমাৰ পঢ়াটো ঠিক হ'ল। দেউতা আছিল নিৰপেক্ষ, তাই অসুখীয়া

ছোৱালী, যি কৰে কৰক। এদিন আমাৰ হাইস্কুলৰ ডেহমাষ্টৰ আব্দুল গফ্ৰ খান ছাৰে লালচন্দ টোজী গাৰ্লছ কলেজত আমাৰ নাম লগাই দিলেগৈ।

এতিয়া কলেজলৈ যাও কেনেকৈ? ঘৰৰ পৰা যে ন-দহ মাইল। যাতায়তৰ একমাত্ৰ উপায় পুৰণিগুদাম হৈ যোৱা শিলঘাট-নগাঁও ৰেলখন। ঘৰৰপৰা ষ্টেচনলৈও তিনি মাইলৰ অধিক। আকৌ ষ্টেচনৰপৰা কলেজলৈও তিনি-চাৰিমাইল দূৰ। ৰেলৰ ভাড়া চাৰি অনা যেনেতেনে যোগাৰ কৰো, কিম্বা ভাড়া নাই। গতিকে খোজৰ বাহিৰে গতান্ত নাই। বাৰিষা হাতত চেণ্ডেল লৈ বোকা গছকি ষ্টেচন পাওঁগৈ। গাৰ্ডে হাতত ৰঙা ফ্লেগ লৈ ৰেল চলাৰ ইঙ্গিত দিয়ে। মোক আৰু দুই এজনক দেখি ৰেলখন স্ত' কৰাই দিয়ে। আমি বননিতে ভৰি মটি দৌৰি উঠোঁগৈ। কেতিয়াবা কলেজ হাফ হ'লে সন্ধিয়া ৰেল অহালে ষ্টেচনৰ পাৰ্কত বহি এঅনাৰ শুকান বৃত বা বাদাম খায়েই ক্লাছৰ পঢ়াখিনি শেষ কৰো। নিশা ৭-৩০-৮ বজাত ঘৰ পাওঁহি। বেমাৰৰ কাৰণে মাহটোত দহ-বাৰ দিনহে ক্লাছ কৰিব পাৰিছিলো।

আমোলাপট্টৰ লালচান্দ টোজী গাৰ্লছ কলেজ। দুমহলীয়া পকী বিল্ডিংটোৰ সোঁফালে এখন বাঁহৰ দীঘল ছালি - ঠিক আমাৰ হাইস্কুলখনৰ দৰে। তাতকৈ অৱশ্যে ডাঙৰ, কোঠাবোৰো আহল-বহল। তাতে পঢ়াইছিল ৰীতা (চৌধুৰী নে কি আছিল।) বাইদেৱে ইংৰাজী, অসমীয়া পঢ়াইছিল যোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূঞা ছাৰ আৰু দুজনমানে। এবছৰীয়া প্ৰাক বিশ্ববিদ্যালয় (পি. ইউ.) শ্ৰেণীত

আমি নিয়মীয়াকৈ উপস্থিত থাকিব পৰা নাছিলো। ৯ বজাৰ নিয়মীয়া ক্লাছ কৰিব নোৱাৰি পৰীক্ষাত মোৰ প্ৰিয় ভূগোল বিষয় এৰি পিছত ঘৰতে পঢ়ি এডুকেশ্বনৰ পৰীক্ষা দিছিলো। শিক্ষক সকলৰ লগত বৰ ঘৰুৱা হ'ব পৰা নাছিলো আৰু শ্ৰেণীত নিয়মীয়া নোহোৱাৰ বাবে আটাইবোৰ শিক্ষককে নাজানিছিলোঁও। প্ৰাক বিশ্ববিদ্যালয় শ্ৰেণীতে মোৰ মনৰ শিলৰ বেখাৰ দৰে ছাপ বহুওৱা ব্যক্তিগৰাকী আছিল মূৰত মথুৰা পাগ মাৰি ধক্ধকীয়া খাদীৰ ধূতী-পাঞ্জীৰী পিন্ধি, বাঁহৰ দীঘল বাৰান্দাখনত পিছফালে দুয়ো হাত কৰি অহা-যোৱা কৰি কলেজখনৰ তদাৰক কৰা অৰ্থাৎ মহেশচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী ছাৰ, যি কলেজখনৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ। আমাৰ কবিতা পুথি 'সোণালী সুধান' ৰ 'তছবিৰ' কবিতাত মোৰ কলেজখনৰ বিষয়ে লিখি শেষত ছাৰৰ বিষয়ে লিখিছিলো—

*'স্মৃতিৰ পটত মাথো
জন্মল এখনি তছবিৰ
মূৰত মথুৰা পাগ
পিছনত বগা সাজ
গহীন গভীৰ এক বিশাল ব্যক্তিৰ
স্নেহৰ নিগৰে যাৰ নয়নৰ নীৰ।'*

১৯৬৭ চনত পি. উ পাছ কৰিলো। এতিয়া চাকৰি কৰিম নে পঢ়িম? ওচৰৰ প্ৰাইমেৰী স্কুলকেইখনত খবৰ কৰিলো। নাই ক'তো খালী নাই। শেষত আকৌ লালচান্দ টোডী কলেজলৈকে আহিলো। তিনিবছৰীয়া বি. এ. পাঠ্যক্ৰমৰ প্ৰথম বাৰ্ষিকত নাম লগাই বিমোৰত পৰিলো ইমান অসুস্থ মই। অনাৰ্ছ ল'মনে? লওঁ যদি কি বিষয়ত ল'ম? বৰ্ত্ত-সপ্তম শ্ৰেণীৰপৰাই কবিতা

লিখিবলৈ লৈছিলো। প্ৰেৰণা আছিল মোৰ যন্ত্ৰণাদায়ক এজমা। নিশা ছাৰে বাৰ বজাৰ পিছত আৰম্ভ হয়— মাজু বাইদেৱে টোপনিতৈ মালিছ কৰি থাকে। মই অক্সিজেনৰ অভাৱত উশাহ টানি টানি বেলি ওলোৱালে বাট চাওঁ— ভগৱানক প্ৰাৰ্থনা কৰো। ৰাতি পুৱাবনে? বেলি ওলাবনে? সম্ভৱতঃ নৱম শ্ৰেণীত থাকোতেই এজমা বেছি হোৱাত এদিন নিশা ৰুগীয়া নাম দি ছনেটৰ দৰে এটা কবিতা লিখিছিলো—

*'পুৱাৰ নিয়ৰকণা সিও ক্ষন্তেকীয়া
দুখৰ আলায় কিন্তু ৰুগীয়া জীৱন
ব্যথাৰে উপচি পৰে ৰক্ত ক্ষৰা হিয়া।'*

সেয়েহে ভাবিলো, অসমীয়াতে অনাৰ্ছ লওঁ, পাৰিম চাগে, ল'লো। অনাৰ্ছৰ ক্লাছবোৰ হৈছিল এতিয়া যি ঠাইত বালিকা মহাবিদ্যালয় আছে তাত। লালচান্দ টোডী বিল্ডিংটো ছাত্ৰীনিবাস কৰিছিল। ইয়াত আহি আকৌ লগ পালো মোৰ পৰম শ্ৰদ্ধেয় শিক্ষাগুৰু প্ৰয়াত যোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূঞাছাৰ, ইন্দ্ৰিছ আলি ছাৰ, তিলক চন্দ্ৰ মজুমদাৰ, কৃষ্ণ বৰা ছাৰ আৰু আমাক এম. এ পঢ়োতে এবছৰলৈ মাহে ৩০ টকা পঠাই সহায় কৰা বিভাগীয় মুৰব্বী শ্ৰদ্ধেয় তৰু বৰুৱা বাইদেউক। আটাইতকৈ কাষ চাপি গৈছিলো ভূঞা ছাৰ আৰু ইন্দ্ৰিছ আলি ছাৰৰ। পৰিয়াল দুটা আপোন হৈ পৰিছিল। বাইদেউ দুগৰাকী হৈ পৰিছিল যেন নিজৰহে বাইদেউ। সন্ধ্যাৰ আগে আগে ষ্টেচনলৈ যোৱাৰ আগতে কলেজৰ পৰা প্ৰায়ে যোগেন ভূঞা ছাৰৰ ঘৰলৈ গৈছিলো পুৰণি বাতৰি কাকত, কিতাপৰ পৰা টোকা লিখিবলৈ। বাইদেৱে সদায় ভাত

খুৱাইহে পঠায়— 'সেই পুৱা ৭ বজাতে আহিছা— ভাত খাই যোৱা।' নামানি নোৱাৰো। ভূঞা ছাৰে লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা পঢ়ালে আৰু ইন্দ্ৰিছ আলি ছাৰে কবিতা পঢ়ালে আমি ক'ত থাকো ক'ব নোৱাৰো। মন্ত্ৰমুগ্ধ। মজুমদাৰ ছাৰে সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী আৰু কৃষ্ণ বৰা ছাৰে ড' কাকতিৰ Assamese, its formation and Development পঢ়াইছিল। অনাৰ্ছৰ ছাত্ৰী আছিলো মাত্ৰ পাঁচজনী— আমাৰ লগত অনুপমা, তৃপ্তি, মাখনী আৰু। নামটো পাহৰিলো। আমি আটাইকেইজনীয়ে অনাৰ্ছ পাইছিলো। মই বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ভিতৰতে অসমীয়াত সৰ্বোচ্চ নম্বৰ পাই 'বিষ্ণু প্ৰসাদ দুৱৰা মেমৰিয়েল গল্ড মেডেল এণ্ড প্ৰাইজ' পাই নতুন কলেজখনলৈ সুনাম আনিলো বুলি সকলোৱে ক'লে। অধ্যক্ষ মহোদয়ৰ লগতে শিক্ষকসকল আনন্দত উৎফুল্ল হৈছিল।

কলেজখনৰ প্ৰায় প্ৰতিজন শিক্ষকেই আছিল অতি সহজ-সৰল আৰু অমায়িক। অসমীয়াৰ বাহিৰেও ৰাজনীতি, অৰ্থনীতি, ইংৰাজী, বাংলা সংস্কৃত আদি বিভাগৰ শিক্ষকসকলেও আমাক বৰ মৰম কৰিছিল। গঙ্গাপদ চৌধুৰী, ইন্দিৰা ভট্টাচাৰ্য ৰেখা বাইদেউ ভানু পদ্মাৱতী। (এন.চি.চি.ও কৰাইছিল) সবিতা ভট্টাচাৰ্য প্ৰমুখ্যে ভালেমান ছাৰ বাইদেৱে অসুখীয়া মোক বৰ মৰম কৰিছিল আৰু পঢ়িবলৈ যথেষ্ট উৎসাহ দিছিল। আটাইতকৈ বেছি প্ৰেৰণা পাইছিলো যোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূঞা ছাৰ আৰু অধ্যক্ষ মহোদয়ৰপৰা।

কলেজত পঢ়ি থকা সময়খিনি মই আৰ্থিক অৱস্থা আৰু এজমাৰ লগত বৰ যুদ্ধ দিব লাগিছিল। বি. এ. প্ৰথম খণ্ডৰ পৰীক্ষা দিব লাগে। কিন্তু ফীজ যোগাৰ কৰিব পৰা নাই। অধ্যক্ষ মহোদয়ক জনালো। মোৰ লগতে পুৰণিগুদামৰ ৰেল ষ্টেচনৰ ওচৰতে হাতীগাঁৱত থকা শ্ৰীমতী বিলি দেৱীও গ'ল। তেওঁ মোতকৈ এবছৰৰ ওপৰত। তেওঁৰো ঘৰৰ অৱস্থা ভাল নহয়। ছাৰে এখন কাগজত ইংৰাজীতে দুশাৰী মান লিখি আমোলাপট্ৰিৰ তৰুণ ফুকন নামৰ উকীল এজনৰ ওচৰলৈ পঠাই দিলে। দুয়ো গৈ কাগজখন তেওঁক দিলোঁগৈ। তেওঁ আমাৰ দুয়োলৈকে চাই ভিতৰলৈ গৈ দুটা খামত টকা আনি দিলে। 'ফৰ্ম ফিলাপ' ৰ কাম হৈ গ'ল। কিন্তু পৰীক্ষালৈ এমাহমান থাকোতেই হ'ল মোৰ চিৰিয়াছ এজমা প্ৰায় এমাহ ধৰি। কোনো মতে ভাল পালো। ধৰি ধৰি আনি মোচত থকা মোৰ বান্ধৱী সৰলা বসুমতাৰীয়ে (নগাঁও টেম্পপৰ্টৰ টাইপিষ্ট, পি ইউ একেলগে পঢ়া) পৰীক্ষা ঘৰত বহুৱাই দিয়েহি। তেনেকৈ পৰীক্ষা দিয়েহি বি. এ প্ৰথম খণ্ডতে আমি অসমীয়াত সৰ্বোচ্চ নম্বৰ পাইছিলো বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ভিতৰতে।

প্ৰথমখণ্ড বি. এ. পাছ কৰাৰ পিছত এদিন অধ্যক্ষ মহোদয়ক ক'লোঁগৈ— 'ছাৰ, অলপ আৰ্থিক বেহাই দি ছাত্ৰী নিবাসত থকাৰ ব্যৱস্থা কৰি দিবনেকি? ছাৰ এইবাৰ অলপ ভালকৈ পঢ়িব লাগিব।' ছাৰ, একে আধাৰে ৰাজি হ'ল আৰু ছাত্ৰী নিবাসৰ কাৰণে ভাড়া কৈ লোৱা লাল চান্দ টোডী বিল্ডিংলৈ পঠাই দিলে

চিঠি এখন লিখি। ছাত্ৰী নিবাসৰ অক্ষয়কা বাংলা বিভাগৰ মুৰব্বী ইন্দিৰা ভট্টাচাৰ্য। বাইদেউক চিঠিখন দিলো। বাইদেৱে কোনোবা এটা তাৰিখৰ পৰা আহিবলৈ ক'লে। তৃতীয় বাৰ্ষিকটো প্ৰায় ভালেই গৈছিল। হোষ্টেলৰ ডাক্তৰ প্ৰয়াত গণেশ ফুকনে নিয়মীয়াকৈ চাই আহিল। কিন্তু পৰীক্ষা অহাৰ লগে লগেই আৰম্ভ হ'ল আকৌ। ডাক্তৰৰ ঔষধেও কাম নিদিয়ে। অৱশেষত এনেকুৱা হ'ল যে মোক উঠাই বহুৱাই দিব লগা হ'ল। ডাক্তৰে পৰীক্ষা দিবলৈ 'ফিজিকেল ফিট' নহয় বুলি ক'লে। অধ্যক্ষ মহোদয়েও দেউতাক মতাই ঘৰলৈ নিবলৈ দিলে। মই নাচোৰবান্দা, নাযাও। মোক চোৱাৰ বিশেষ দায়িত্ব ল'লে মোতকৈ সৰু কলিয়াবৰৰ চেনীমানে এতিয়া নগাঁও কলেজৰ অধ্যাপিকা আৰু কলিয়াবৰৰ মাজানে (ৰাজনীতিবিদ অতুল বৰাৰ ভনীয়েক) কোঠালৈ ভাত আনি দিয়া, বাথৰুমলৈ ধৰি নিয়া, মাজ নিশা পিঠিবুকু মালিচ কৰি দিয়া কামবোৰ কৰি যে তেওঁলোকে মোক ইমান ঋণী কৰিলে। অৰ্থাৎ মহোদয়ৰ বাধা স্বত্বেও চেনীমানে মোক ৰিক্সাত বহুৱাই পৰীক্ষা ঘৰলৈ নিলে। পোনতে অধ্যক্ষক সেৱা জনাবলৈ যাওঁতে ছাৰ চমক খাই উঠিল, 'কিয় আহিলা?' মই ক'লো— 'ছাৰ অলপ সময় বহো, নোৱাৰিলে গুচি যাম।' বহিলোঁ পৰীক্ষা ঘৰৰ নিৰ্দিষ্ট ঠাইত। সেইদিনা লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ স্পিচিয়েল কাকতখন আছিল প্ৰশ্ন ভালেই। প্ৰশ্নখন চাই লেখিবলৈ ল'লো। দুপঠামান লেখাৰ পিছত ভৰিৰ ফালৰপৰা জিন্জিনাই আহিল।

অচতেন হৈ পৰিলো। কোনোবাই দাঙি কোঠাটোৰ পিছফালৰ বেঞ্চখনত শুৱাই দিলে। ডাক্তৰ আহিল। কি কৰিলে নাজানো, কিন্তু চকু মেলি চাই দেখো ইংৰাজীৰে ৰহমান ছাৰে চামোচেৰে লাল চাহ মুখত দি আছে মোৰ। অধ্যক্ষ মহোদয়ে ছাত্ৰীনিবাসলৈ যাবলৈ দিলে। নগ'লো। বেঞ্চতে শুই শুই লেখি পৰীক্ষা দিলো। অধ্যক্ষ ছাৰ মোৰ সমুখতে চকি এখনত বহি থাকিল। বি এ ৰিজাল্ট ওলোৱাত দেখিলো সেই কাকতত ৬৫ নম্বৰ পাইছো।

অসুখীয়া আছিলো যদিও কলেজৰ সকলো অনুষ্ঠানতে মই যোগ দিছিলো। নতুন কলেজ যদিও শিক্ষক-ছাত্ৰীসকলো বৰ উৎসাহী আছিল। নৱাগত আদৰ্শী সভা, বিদায় সভাৰ বাহিৰেও কলেজখনত জাকজমককৈ উৎযাপিত হৈছিল কলেজ সপ্তাহ। কোৰাছ গাইছিলো সু-গায়িকা সুনীতি বৰুৱাহঁতৰ লগত— 'যাই উৰি যায় এজাক চৰাই / নীল আকাশত ডেউকা কোবাই', আকস্মিক বক্তৃতা আৰু কবিতা আবৃত্তি, ৰচনা প্ৰতিযোগিতাত যোগ দি, বক্তৃতা আৰু ৰচনাৰ কাৰণে পুৰস্কাৰ পাইছিলো আৰু জুবিলী ফিল্ডখন দুপাক ঘূৰি খোজ কঢ়াটো পুৰস্কাৰ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিলো। এন. চি. চি.তো যোগ দিছিলো। ইমান অসুখতো অন্তৰৰ গভীৰৰ পৰা অহা এক দুৰ্বাৰ প্ৰেৰণাই মোক সজীৱ কৰি ৰাখিছিল।

নগাঁও বালিকা মহাবিদ্যালয়েই মোৰ জীৱনৰ গতি স্থিৰ কৰি দিছিল। বেংকৰ টাইপিষ্ট হোৱাৰ পৰা আনি বিশ্ববিদ্যালয়

পোৱাইছিল। কলেজখনৰ বিশাল হৃদয়ৰ অধ্যক্ষ-অধ্যাপক-অধ্যাপিকা-ছাত্ৰী-কৰ্মচাৰীৰ পৰা আৰম্ভ কৰি তাৰ যেন প্ৰতিটো বনপাতে মোক প্ৰেৰণা যোগাইছিল — ‘তুমি পাৰিবা, আগবাঢ়ি যোৱা।’ ৰৈ যাব খুজিছিলো চাকৰি এটা বিচাৰি। নাপালো। আনকি মই পঢ়া হাইস্কুল খনৰ খালী হৈ থকা পদতো। শেষত আব্দুল গফুৰ খান ছাৰ, তৰু বাইদেউ আৰু মোৰ ডাঙৰ ভিনদেউ ধনীৰাম শইকীয়াৰ আৰ্থিক সাহায্যত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় পালোগৈ। এতিয়া ৬২ বছৰ হ’ল। অৱসৰৰ পাছত বঢ়াই দিয়া পাঁচোতাৰ দুটা বছৰ সমাপ্ত কৰিছো। সম্পূৰ্ণ ৪০ বছৰ পাছত মোৰ কলেজীয়া জীৱনটোলে উভতি চাইছে — ইমান সুন্দৰ, ইমান মধুৰ। বি. এ পাছ কৰি এম. এ. পঢ়াৰ কথা সপোনতো ভৱা নাছিলো। ভাবিছিলো এইবাৰ চাকৰি পামেই। নাই, বছত বিচাৰিও ক’তো একো নাপালো। হালোৱাগাঁও হাইস্কুলৰ খালী হৈ থকা পদটোত অনাৰ্ছ নোহোৱা এগৰাকীক নিযুক্তি দিলে। মোৰ জীৱনৰ Friend, philosopher and guide স্বৰূপ আব্দুল গফুৰ খান ছাৰেও চেষ্টা কৰিলে। নেপালে ক’তো। হাইস্কুলত ইংৰাজী বা আন বিষয়ত সৰ্বোচ্চ নম্বৰ পালে আটাইকে চুলিত মৰা বগা ফিটা, কিলিপ, মৰ্চন দি উৎসাহিত কৰা এইগৰাকী ছাৰেই ক’লে ‘এম. এ. টোকে পঢ় নহ’লে।’ মই ক’লো, ‘ইমান বেমাৰত! তাতে টকা দিব কোনে? দেউতাই পিছা-উৰা, খোৱা-বোৱা, ঔষধ-পাতি দিছে যেনিবা, পঢ়াৰ খৰছ?’ ‘মই আছো নহয়’— ছাৰে ক’লে। বহু। সিমানেই। ছাৰে দেউতাক জনালে

দেউতাই নিজৰ অসমৰ্থতাৰ কথা ক’লে— আচলতে মোৰ অসুখৰ বাবেই। ছাৰে টকা-পইচাৰ কাৰণে চিন্তা কৰিবলৈ মানা কৰি মোৰ মাৰ্কশ্বিট-চাৰ্টিফিকেট লৈ বিশ্ববিদ্যালয়লৈ আবেদন কৰিলে। যথা সময়ত ছাৰে নামটো লগাই আহিলগৈ। ইতিমধ্যে মই শিক্ষাগুৰু তৰু বাইদেউৰ পৰা মাহে ৩০ টকাকৈ লোৱাটো ঠিক হ’ল। ভিনদেৱে দিব ২০ টকা আৰু খান ছাৰে দিব মাহে ৫০ টকা। ৬০ টকা মেছ দিউজ। বহু হৈ গ’ল। ১৯৭০ চনৰ আগষ্টৰ পৰা ক্লাছ হ’ব। কিন্তু মই আকৌ এজমাত পৰিলো। প্ৰায় এমাহ। পূজাৰ আগে আগে চেপ্তেম্বৰতহে যাব পাৰিলো। প্ৰথম গুৱাহাটী যাত্ৰা। ভিনদেৱে টেক্সি এখন আমাৰ হাইস্কুলীয়া ছাৰ পূৰ্ণ গায়নৰ লগত যুটীয়াভাৱে লৈ আমাক বিশ্ববিদ্যালয় পোৱালগৈ। দুমহলীয়া এক নম্বৰ হোষ্টেলত চিট পাইছো— কোঠা নম্বৰ ২। হোষ্টেলৰ নীতি-নিয়ম মানি কোনেমেতে কোঠাত সোমালো। তিনিজনীয়া কোঠা। এজন চকীদাৰে (মিছিলাল ভগাধীৰ) ৰহীৰে বান্ধি অনা বেডিংটো খালী থকা সৰু বিচনাখনত মেলি দিলে। নগাঁৱৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ যেন খোজকাঢ়িহে আহিলো, এনেকুৱা এক ভাগৰত থপ কৈ বহি দিলোঁ বিচনাতে।

ইতিমধ্যে মোক চাবলৈ এজনী-দুজনীকৈ কেইবাজনী ছোৱালীও সোমাই আহিল। কমমেট আছিল যোৰহাটৰ নিকুঞ্জলতা বৰা (বৰ্তমান ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপিকা) আৰু গোৱালপৰাৰ বীণাপানী (কলেজৰ অধ্যাপিকা)। নিকুঞ্জ ৰাজনীতি বিজ্ঞান আৰু বীণা

বুৰঞ্জী বিষয়ৰ। চিনা-পৰিচয়ৰ পিছত নিশাৰ ভাত খাই টোপনিত লালকাল দিলোঁ— কিয়নো যোৱা দুদিন গুৱাহাটীলৈ অহাৰ চিন্তাতে শুব পৰা নাছিলোঁ। কিন্তু জালুকবাৰীৰ বতাহে মোক নুশুজিলে। কেইদিনমান ক্লাছ কৰাৰ পিছতে আকৌ এজমা। এইবাৰ বেছিকৈ। বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হস্পিতালত ভাল নহ’লত পাণ বজাৰৰ মেডিকেল কলেজ হস্পিতালত (বৰ্তমানৰ মেডিকেল কলেজ তেতিয়া তাতে আছিল, এতিয়া মহেন্দ্ৰমোহন চৌধুৰী চৰকাৰী হস্পিতাল হৈছে।) ভৰ্তি কৰালে। সেয়ে আৰম্ভ। গোটেই বছৰটো দুমাহ তিনিমাহৰ মূৰে মূৰে পাণ বজাৰলৈ যাব লগা হ’ল। প্ৰিফেক্ট কমমেট সব হায়ৰান। মে-জুনত পৰীক্ষা। মাৰ্চত ইমান বেছি হ’ল যে বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ডাক্তৰেও পৰীক্ষা দিবলৈ Physically fit নহয় বুলি ঘৰলৈ যাবলৈ দিলে। অধ্যক্ষা ভবানীপ্ৰিয়া দাস বাইদেৱেও বুজালে— ‘জীৱনটোতকৈ পৰীক্ষা ডাঙৰ নহয়। যোৱাগৈ, অহাবাৰ দিবা।’ দুজন সহপাঠীৰ লগত কান্দি কান্দি হোষ্টেল এৰিলোঁ।

কিন্তু কি আচৰিত, ঠাই সলনি কৰাৰ লগে লগে মোৰ অসুখ ভাল হৈ আহিল। লৰালৰিকৈ বিভাগীয় প্ৰধান সুবিখ্যাত পণ্ডিত-সমালোচক ড° মহেশ্বৰ নেওগ ছাৰলৈ পোষ্ট কাৰ্ড এখনি পঠাই দিলোঁ— ‘ছাৰ, মই এতিয়া ভাল পাইছোঁ। পৰীক্ষা দিবলৈ গ’লে হোষ্টেলৰ চিটটো পামনে? লগত মোৰ ভন্টি লিলিমাও যাব।’ ছাৰে লগে লগে উত্তৰ দিলে— ‘বেছ কথা। তুমি নপঢ়াকৈ দিলেও পাছ কৰিবা। এই কেইদিন ককালত টঙালি

বান্ধি ললো। ভবানীক কৈ হোষ্টেলৰ ব্যৱস্থা কৰাই থ’ম।’ কি পঢ়িলোঁ নাজানো। ভন্টিক লৈ হোষ্টেল পালোহি। প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় প্ৰশ্ন কাকতৰ পৰীক্ষা হৈ গ’ল ভালে ভালে— যদিও মনঃপুত নহ’ল। কিন্তু তৃতীয় কাকতখনৰ দিনা নিশা বাৰ বজা মানৰ পৰা আকৌ উশাহ ল’ব নোৱাৰোঁ। প্ৰিফেক্ট দীপালী দেৱী দৌৰি আহিল। হস্পিতালৰ এম্বুলেঞ্চ আহিল। এইবাৰ সহপাঠীৰ সলনি ভন্টিক লগত গৈ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হস্পিতালতে থাকিলোঁ। নিশাটো চেলাইনৰ লগত এমিনোফাইলিন লৈ পুৱালৈ আৰাম পালোঁ। ভন্টিয়ে হোষ্টেলৰ পৰা Cultural History ৰ বহীখন আনিলোঁগৈ। বহীখনৰ কিছু অংশ (কাষত নোট কৰি যোৱাবোৰ) পঢ়ি দিলে। ৯ বজাত হোষ্টেললৈ গৈ ভাত দুটামান কোনেমেতে খাই পৰীক্ষা দিলোঁগৈ। পৰীক্ষা শেষ হ’ল। যথা সময়ত ৰিজাল্ট দিলে। ভগৱানৰ কি কৃপা! এইবাৰো ময়েই সৰ্বোচ্চ নম্বৰ পালোঁ— ৫৯%। সহপাঠীসকল আনন্দিত হ’ল আৰু মোৰ মাৰ্কশ্বিট লৈ দহজনমান ছাত্ৰীবাৰী হস্পিতালত চিকিৎসাধীন হৈ থকা ড° নেওগ ছাৰৰ ওচৰ পালোগৈ। ময়ো গৈছিলোঁ। ছাৰে ওচৰলৈ মাতি এবাৰ মোৰ মুখলৈ আৰু এবাৰ মাৰ্কশ্বিটলৈ চাই মুৰত ধৰি আশীৰ্বাদ দিলে ভালকৈ পঢ়িবলৈ। শেষান্ত বৰ্ষত অসুখ কিছু ভাললৈ আহিল। সম্ভৱতঃ জালুকবাৰীৰ বতাহে সুজিবলৈ ধৰিছিল। কষ্টও কৰিলোঁ বৰ। মাজে মাজে বেমাৰৰ লগত কুৰুক্ষেত্ৰৰ যুদ্ধ হয় যদিও নতুন নতুন ঔষধ-পাতিৰ জোৰত সহ্য কৰিব পাৰিলোঁ। ভালে ভালে এম. এ. পৰীক্ষা দিলোঁ।

১৯৭২ চনৰ ২৬ অক্টোবৰত ৰিজাল্ট দিলে। প্ৰথম শ্ৰেণীৰ প্ৰথম হৈ সোণৰ পদক পাই এম. এ. পাছ কৰিলোঁ। স্কুলৰ ছাত্ৰৰ কৰ্তব্য ৰচনাত পঢ়া ‘ছাত্ৰানাং অধ্যয়নং তপঃ’ যত্ন কৰিলে ৰত্ন পায়’ কথাষাৰৰ যেন প্ৰমাণ পালোঁ। বেমাৰে মোক কাবু কৰিব নোৱাৰিলে। এসময়ত কবিতাবে বুঢ়া আঙুলি দেখুৱাইছিলোঁ— ‘ৰ’বা, উশাহটো মোক অলপ ভালকৈ ল’বলৈ দিয়া, মোক আৰু দুঘণ্টা সময় দিয়া ...’ পান বজাৰ মেডিকেলত গোটেই নিশা চেলাইন লৈ থাকি পুৱা মোক ৰখি থকা সহপাঠীক কৈছিলোঁ— লেখাচোন কবিতা এটা — ‘এনেকৈয়ে একেকৈয়ে জীয়াই জীয়াই আছে / প্ৰতি মুহূৰ্তত / মৃত্যু উভতি যায়। বুকুত বৰফৰ হাত থৈ / ... কেৰেচীয়াকৈ পৰা দুই-এছেৰেঙা ৰ’দত / হৃদয় টঙাই লওঁ / মৃত্যুৰে হতাহতি / ভাগৰত জাপ খায় / দুচকুৰ পতা / বুকুত কচুলা পাহাৰ লৈ / এনেকৈয়ে জীয়াই আছে।’

বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকলো অতি অমায়িক, সহজ-সৰল আৰু মৰমীয়াল আছিল। নেওগ ছাৰ, অনিমা দত্ত বাইদেউ আৰু ভৱ প্ৰসাদ চলিহা ছাৰ মোৰ অতি আপোন হৈ পৰিছিল। অনিমা বাইদেৱে বন কৰা ল’ৰা পঠাই বিহুত চাহ খাবলৈ মাতিছিল। তেখেতসকলৰ অনুপ্ৰেৰণাতে পঢ়াত মনপুতি লাগিছিলোঁ। ক্লাছত গালি খাইছিলোঁ ভাষাবিদ ড° গোলোক চন্দ্ৰ গোস্বামী ছাৰৰ পৰা— ‘কিহে, এইকেইদিন ক’লে গৈছিলো? থিয় হৈ ‘ছাৰ, হস্পিতালত আছিলোঁ, অসুখ।’ ছাৰে ‘গাভৰু ছোৱালী কি অসুখ অসুখ

কৰি থাকাহে’ বুলি এক মিনিটমান গালি দিছিল। বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰতিজন শিক্ষকেই ইমান সুন্দৰকৈ পঢ়াইছিল যে প্ৰায় প্ৰতিটো শ্ৰেণীতে মন্ত্ৰমুগ্ধ হৈ থাকিব লাগিছিল। নেওগ ছাৰে ক্লাছ কৰে কম, কিন্তু যিকন আৰু যেনেকৈ পঢ়ায়, সেয়াই নিজে নিজে বাট কাটি ল’ব পৰাত সহায় কৰে। অনিমা বাইদেৱে পঢ়ালে এনে লাগে— যেন বাইদেৱে বিষয়টো কঠিন হৈ কৰি আহিছিল— এটা শব্দ পুনৰুদ্ধি নকৰাকৈ অনৰ্গল কৈ যায়। এদিন ভাষাবিদ ড° উপেন্দ্ৰ নাথ গোস্বামী ছাৰক জগৰ লগালোঁ— কেইবাটাও প্ৰশ্ন কৰিলোঁ, ছাৰৰ খং উঠিল পঢ়াৰ মাজত প্ৰশ্ন কৰাত। ৰেজিষ্টাৰ বহী টেবুলত ঠেকেচ মাৰি থৈ জিৰণি কোঠালৈ গৈছিলগৈ। পিছত কোনেমেতে কাবো কোকালি কৰিহে গোমোঠা মুখত হাঁহি বিৰিঙাইছিলোঁ। এদিন আকৌ নেওগ ছাৰে আগৰ ক্লাছত পাঠ সমীক্ষাৰ বিষয়ে দিয়া বক্তৃতাটোৰ কোনেবাই কিবা লিখিলোনে বুলি সোধাত মই ঘৰপকৈ ক’লোঁ— লিখিছোঁ ‘ছাৰ।’ ছাৰে মোৰ বহীখন খুজি নিলে। বাকীবোৰৰ এজনেও নিলিখাত গোটেই ঘণ্টা ক্লাছত থিয় কৰাই থ’লে। পিছত সহপাঠীৰ গালি।

বিশ্ববিদ্যালয়ত হোৱা দুটা ডাঙৰ অনুষ্ঠান হ’ল বিশ্ববিদ্যালয় কলেজ সপ্তাহ আৰু যুৱ মহোৎসৱ। হোষ্টেলবোৰত কি ছলছুল! নিশা চাৰি বজাতে উঠি বিহাৰ্চেল। মই ৰেহাই পাইছিলোঁ। কবিতা, প্ৰবন্ধৰ প্ৰতিযোগিতাতহে যোগ দিছিলোঁ। বিশ্ববিদ্যালয়ত পঢ়ি থাকোঁতেই কটন কলেজৰ পৰা ওলোৱা ‘মাহেকীয়া কবিতা’ত মোৰ প্ৰথম কবিতা ‘এখন

ছবি আহিনৰ' প্ৰকাশ পাইছিল। ছপাবলৈ মোৰ ভয়। সহপাঠী বান্ধৱী নগাঁৱৰ ৰুমা শইকীয়াই কবিতাটো মনে মনে নি পঠাই দিছিল। বিশ্ববিদ্যালয়ৰ এটা স্মৰণীয় ঘটনা হ'ল 'ফাঁচি বজাৰ জেলত ল'ৰাৰ লগতে আমি দহ জনীমানে বগা ভাত খোৱা।' ছাত্ৰ সন্থাৰ সাধাৰণ সম্পাদক ৰাজেন শইকীয়া (অৱসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক ড° ৰাজেন শইকীয়া)। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বিভিন্ন দাবী লৈ উপায়ুক্তৰ কাৰ্যালয়ৰ সমুখত অনশন। ছোৱালী কম হোৱাত এদিন বুজাই-ববাই অসুখীয়া মোকো লৈ গ'লহি। কিন্তু সেইদিনা আমাক এৰেষ্ট কৰি জেললৈ লৈ গৈ চাৰি দিন ৰাখিলে। জেলৰ ভিতৰৰ অনীতি দেখি আমি তাতে ইনক্লাব-জিন্দাবাদ দিছিলোঁ। উভতি আহি মই 'ইনক্লাব-জিন্দাবাদ' নাটক লিখি হোষ্টেলৰ বিদায়-সভাত অভিনয় কৰালোঁ। অতিথি অধ্যাপিকা নিলীমা দত্ত (দৰ্শন বিভাগৰ) বাইদেউ আৰু ড° নেওগ ছাৰে প্ৰশংসা কৰিলে। নাটকখন শেষত ল'ৰা হোষ্টেলো পালেগৈ। সেই বিদায় সভাত গাবলৈ পেৰডীও লেখি দিছিলোঁ— 'ইমান মৰম কিয় লাগে / জালুকবাৰীৰ সন্ধ্যা যে / এই সন্ধ্যা যে সোণালী / হোষ্টেল জীৱন বৃথা হ'ব / যদি প্ৰেমৰ ধুমুহাই / নোচোয়ে যে সমূলি /।'

এনেদৰে আনন্দ-বেদনাৰ মাজেদি ছাত্ৰ জীৱনৰ সামৰণি মাৰি ১৯৭২ চনৰ এক নৱেম্বৰত নগাঁও এ. ডি. পি. কলেজত কৰ্ম জীৱনৰ পাতনি মেলিলোঁ। অধ্যক্ষ আব্দুল হাই ছাৰ আছিল অতি মৰমীয়া। ৰিজাল্ট ওলোৱাৰ লগে লগে বিনা সাক্ষাৎকাৰে মোক কামত যোগান

কৰিবলৈ দিছিল। সাক্ষাৎকাৰ লৈছিল কিছুদিন পিছত। অসমীয়াৰ হেড আছিল ড° নৰেণ বৰ্মন ছাৰ। বাকীকেইজন হ'ল নাট্যকৰ্মী বসন্ত শইকীয়া (হাইস্কুলত তেওঁৰ নাটক 'এজুম তৰা'ত চকিদাৰণীৰ ভাও লৈ প্ৰশংসা পাইছিলোঁ), হীৰেণ শইকীয়া আৰু ড° নৰেণ কলিতা। কলেজত শিক্ষক জিৰণি কোঠা একেটাই। তাতেই চিনাকি হৈছিল সহজানন্দ ওজা, ঘনকান্ত কলিতা, কুশ শইকীয়া, কুন্সেজী, বাণেশ্বৰ শইকীয়া, ৰাইনা খানম মজুমদাৰ (এতিয়া বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আৰবী বিভাগৰ), পাৰবীন আখতাৰ আদি সহদয় অধ্যাপক-অধ্যাপিকাৰ লগত। এই কলেজৰ স্মৰণীয় দুটা কথা হ'ল— মোৰ হাইস্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষক আব্দুল গফুৰ খান ছাৰক বি. এ. শ্ৰেণীত পঢ়োৱা আৰু সহজানন্দ ওজা ছাৰৰ সাহসত এক্সাৰচনত কলিকতা, লক্ষ্মী, দিল্লী ফুৰিবলৈ গৈ কাশ্মীৰৰ ডানলেকত 'হাউচবটত' চাৰি নিশা কটোৱা আৰু যোঁৰাত উঠি হিমালয় পৰ্বতৰ গাতে লাগি থকা 'পাহেল গাম' পৰ্বতত উঠা। খেৰ-জাবৰেৰে ভৰা ঝিলাম নৈখন তেতিয়াই দেখি আলেকজেণ্ডাৰ পুৰুলৈ মনত পৰিছিল — তেওঁলোকৰ দিনত কেনে আছিল বাকু সেই নৈখন।

১৯৭৪ চনৰ এক নৱেম্বৰত এ. ডি. পি. কলেজ এৰি ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগ পালোঁগৈ। কবি-পণ্ডিত-সমালোচক ড° মহেন্দ্ৰ বৰা বিভাগীয় মুৰব্বী। লগ পালোঁ বিশিষ্ট পণ্ডিত সাহিত্যিক ড° কেশৱানন্দ গোস্বামী, ড° সত্যেন্দ্ৰ নাৰায়ণ গোস্বামী আৰু ড° নগেন শইকীয়া ছাৰক। ড° লীলা গগৈ ছাৰ

প্ৰকাশন বিভাগৰ সচিব হোৱাত তেওঁৰ ঠাইতে সোমাইছিলোঁ। তেওঁকো লগ পাওঁ, মজাৰ কথা হৈছে, মাজে মাজে মোৰ চিঠি তেওঁলৈ আৰু তেওঁৰ চিঠি মোলৈ আহিছিল। প্ৰতি গৰাকীয়েই আছিল অতি মৰমীয়া। প্ৰথম মহিলা অধ্যাপিকা মই। বিয়াও হৈছে কামত যোগ দিয়াৰ এমাহ পিছতে ১৯৭৪ চনৰ আঠ ডিচেম্বৰত। বিয়া পাতি ঘূৰি অহাৰ পিছত এওঁৰ পৰা চিঠি আহিলে ড° শইকীয়া ছাৰে পিয়ন অনিলৰ পৰা থাপ মাৰি প্ৰথমে চাহ আনিবলৈ দিয়ে, খুৰাম বুলি নক'লে চিঠিখন খুলি পঢ়িবলৈ লয়। মই চিঠিখন ল'বলৈ দৌৰা-ঢাপৰা কৰোঁ। ক্লাছলৈ যাবলৈ ওলাইছোঁ, বৰা ছাৰে কিবা কৈ আছিল। ছাৰে কয়, 'ব'বাহে, কি ক্লাছ কৰা! এইখিনি কথা শুনি যোৱা, দৰকাৰী কথা।' কামত যোগ দিবৰ সময়ত বৰা ছাৰে আৰু ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ গুচি অহাৰ সময়ত ড° শইকীয়া ছাৰে যে ইমান কষ্ট কৰিছিল! বিদায় মিটিঙত নাকান্দি নোৱাৰিছিলোঁ ডিব্ৰুগড়পৰা গুচি অহাৰ ঘাই কাৰণ আছিল অসুখ। শেষৰ বছৰটোৰ বছদিন ডিব্ৰুগড় মেডিকেলতে কটাইছিলোঁ। ডাঙৰৰ পৰামৰ্শমতেই ডিব্ৰুগড় এৰিবলৈ সিদ্ধান্ত ল'লোঁ।

১৯৭৮ চনৰ ১ ফেব্ৰুৱাৰীত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগত যোগান কৰিলোঁ। মই যোগান কৰাৰ দুমাহমান পাছতে নেওগ ছাৰ পাতিয়ালালৈ গ'লগৈ। এইবাৰ মুৰব্বী হ'ল মোৰ অতি প্ৰিয় কবি ড° নিৰ্মল প্ৰভা বৰদলৈ (১৯৭৬ চনত আহিছে)। লগ পালোঁ ড° শৈলেন ভৰালীক, * পৰীক্ষিত

হাজৰিকা আৰু ড° নগেন ঠাকুৰক। লাহে লাহে এজন এজনকৈ বিভাগৰ পৰা আটাই কেইগৰাকী শিক্ষক গ'লগৈ। তিনিজনে ইহ সংসাৰো এৰিলে। বিভাগলৈ নতুন মানুহ আহিল— মালিনী, দীপ্তি, দীপকৰ, উপেন ৰাভা, কামালুদ্দিন, বিভা, বনানী, প্ৰাঞ্জল, কনক আৰু বিমল।

সৌ সিদিনা দীপকৰো গ'লগৈ আমাক এৰি। আমিহেই এতিয়া বয়োজেষ্ঠ। সুখে-দুখে প্ৰায় চৌত্ৰিশ বছৰ এই বিভাগতে আছোঁ। তাৰ মাজতে আন্তঃ ৰাষ্ট্ৰীয় ভাষা সন্মিলনত যোগ দিবলৈ দুবাৰ বিদেশলৈ গ'লো— নেডাৰলেণ্ড আৰু থাইলেণ্ড। ভালেকেইখন ৰাষ্ট্ৰীয় সন্মিলনতো

ভাগ লৈ ভাৰতবৰ্ষৰ ভালেকেইখন বিশ্ববিদ্যালয় দেখিলোঁ। এতিয়া আমাৰো যাবৰ হ'লহি। এই অসমীয়া বিভাগটোৱে মোক যে কি দিয়া নাই! আটাইতকৈ ডাঙৰ বস্তু পাইছোঁ সহকৰ্মী-ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰপৰা হিয়াভৰা মৰম আৰু জীয়াই থকাৰ প্ৰেৰণা। আৰু কি লাগিছে মোক? ●

পৰিচয় : নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰী ড° লীলাৱতী শইকীয়া বৰা গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ অধ্যাপিকা।

জানানে

- মহাকাশলৈ পঠোৱা প্ৰথম জীৱ কি আছিল?
উত্তৰ : চোভিয়েট ৰাছিয়াই পঠোৱা 'লাইকা' নামৰ কুকুৰ এটা।
- পৃথিৱীৰ দীৰ্ঘতম ৰাজপথ কি?
উত্তৰ : ব্ৰড ৱে, নিউয়ৰ্ক।
- ভাৰতৰ প্ৰথম ক্ৰিকেট খেল ক'ত আৰু কিমান চনত হৈছিল?
উত্তৰ : ১৭৯৩ চনত কলিকতাত।
- প্ৰথম ভাৰতীয় মহিলা ৰাষ্ট্ৰদূত কোন?
উত্তৰ : বিজয়লক্ষ্মী পণ্ডিত।
- পাইলট বিহীন যান এখন কোন দেশে উলিয়াইছিল?
উত্তৰ : ভাৰতে। যানখনৰ নাম 'লক্ষ'।
- ভাৰতৰ উচ্চতম মূৰ্তি কি?
উত্তৰ : গোমতেশ্বৰ মূৰ্তি (কৰ্ণাটক)।
- গোটেই বিশ্বখনত কেইটা ভাষা কোৱা হয়?
উত্তৰ : ২,৭৯২ টা।

সীমা দাস, উঃ মাঃ প্ৰথম বৰ্ষ

বিভূ

- নতুনকৈ বিয়া কৰোৱা বোৱাৰীজনীৰ শহুৰেকৰ নাম 'মেঘ', শাহুৰেকৰ নাম 'বতাহী', গিৰীয়েকৰ নাম 'বৰষুণ' হোৱাৰ বাবে তাই বতৰৰ কথা ওলালেই ফালৰি কাটে। এদিন কিন্তু শহুৰেকে বোৱাৰীয়েকক ফান্দত পেলাবলৈ ক'লে, 'বোৱাৰী চাচোন বাহিৰত বৰষুণ পৰিছে নেকি? গৰু, ছাগলীবোৰ বাহিৰতে বন্ধা আছে, বৰষুণ দিলে তিতিব।

বোৱাৰীয়েকে সাউৎকৰে বাহিৰৰ পৰা আহি শহুৰেকক ক'লে, দেউতা আপুনি বৰ তৰ্জন-গৰ্জন কৰি আহিছে, আইয়ে যদি উৰুৱাই নিনিয়ে পুতেক এতিয়াই পৰিব যেন লাগিছে।

সাগৰিকা বৰুৱা, উচ্চতৰ মাধ্যমিক ১ম বাৰ্ষিক

স্মৃতিৰ জলঙাইদি মই পঢ়া কলেজখন

দীপ্তি দেৱী শৰ্মা

নগাঁও ছোৱালী কলেজ—
মধ্য অসমৰ নাৰী শিক্ষাৰ এখন উচ্চ
শিক্ষানুষ্ঠান। আজিৰ পৰা প্ৰায় পাঁচটা
দশকৰ আগতেই ১৯৬২ চনত নগাঁও
চহৰৰ কেইগৰাকীমান জ্ঞান তপস্বীৰ
অক্লান্ত প্ৰচেষ্টাৰ ফলত কলং নদীৰ
পাৰত গঢ়ি উঠিছিল এই জ্ঞান
সৌধটি। সেই সকল মনীষীৰ
ভিতৰত প্ৰথমতেই অৰণ কৰিব
লাগিব আদৰ্শ শিক্ষক, শিক্ষাবিদ, সু-
সাহিত্যিক, কলেজখনৰ প্ৰতিষ্ঠাপক
অধ্যক্ষ মহেশ চন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামীৰ।
অসমত নাৰী শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ আৰু
প্ৰচাৰত নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ
অৱদান অতুলনীয়। এক কথাত এই
অনুষ্ঠানটো স্ত্ৰীশিক্ষা আৰু সাহিত্য
সংস্কৃতি বিকাশৰ এগটি অক্ষয় অব্যয়
প্ৰজ্বলিত বন্তি।

এখন গণতান্ত্ৰিক দেশত
নাৰী আৰু পুৰুষ সমানে শিক্ষিত হ'ব
লাগিব। এটা জাতিৰ কলা, কৃষ্টি,
জাতীয় পৰম্পৰা, সভ্যতা নিৰ্ণীত হয়
সেই দেশৰ নাৰীৰ স্থানৰ ওপৰত।
ফ্ৰান্সৰ সম্ৰাট বীৰ নেপোলিয়নে ৰাজ
অভিষেকত সিংহাসনত বহিয়েই
কৈছিল— 'মোক ভাল মাতৃ দিয়ক,
মই এটা ভাল জাতি দিম।' জ্ঞান-
বিজ্ঞান, সভ্যতা-সংস্কৃতি শিক্ষা,
সাহিত্য, ধৰ্ম, দৰ্শন আদি সকলোবোৰ

দিশত আজিৰ নাৰীৰ ভূমিকা পুৰুষৰ
সমানেই লেখত ল'বলগীয়া। কুৰি
শতিকাৰ মাজভাগৰ পৰা নাৰী মুক্তি
আন্দোলন আৰু নাৰী শিক্ষাৰ
জাগৰণৰ ফলস্বৰূপে নাৰীসকলৰ সুপ্ত
প্ৰতিভা বিকাশৰ পথ সুগম হয় আৰু
সমাজ সংস্কাৰমুখী হয়। বিশেষকৈ
কুৰি শতিকাৰ শেষৰ দুটা দশকত
নাৰী শিক্ষাৰ দ্ৰুত বিকাশে সমাজলৈ
অভূতপূৰ্ব পৰিবৰ্তন আনে।

১৯৭২ চন। উচ্চ শিক্ষা
আহৰণৰ প্ৰৱল হেঁপাহ বুকুত বান্ধি
নামভৰ্তি কৰিছিলোহি এই
শিক্ষানুষ্ঠানত। এখন সৰু সীমিত
পৃথিৱীৰ পৰা বহল পৃথিৱীলৈ যাত্ৰা,
চকুত অযুত ৰঙীন সপোন, মনত
কিছু আশা, কিছু সংশয়, এক বুজাব
নোৱাৰা শিহৰণকাৰী অনুভৱ।
দেউতাৰ লগত এখুজি-দুখুজিকৈ
আগবাঢ়িছিলো কলংপাৰৰ কেচা
আলিটোৱেদি। মাজে মাজে ৰৈ ৰ'
লাগি চাইছিলো নগাঁও জিলাৰ
মাজেদি অকাই-পকাই বৈ যোৱা
কলংখন। এইখন কলঙে ক'ব পাৰে
নগৰ এগ ইতিহাস। গাব পাৰে
কলংপৰীয়া কবি দেৱকান্তৰ কবিতা,
বিচাৰি উলিয়াব পাৰে সু-সাহিত্যিক
নৱকান্ত বৰুৱাৰ ককাদেউতাৰ হাড়
আৰু ... আৰু ক'ব পাৰে বিয়াল্লিছৰ

গণ আন্দোলনৰ শত সহস্ৰজনৰ
শ্বহীদৰ ইতিহাস। ভাল লাগিছিল এক
প্ৰাকৃতিক পৰিবেশত গুৰুকুল সদৃশ
শিক্ষানুষ্ঠানখন দেখি। কিন্তু নিৰাশ
হৈছিলো কলেজ চৌহদত থকা শাৰী
শাৰী খেৰ-বাহৰ জুপুৰি ঘৰবোৰ
দেখি। দেউতাক সুধিছিলো,
'সেইবোৰ কি ঘৰ দেউতা?'
'সেইবোৰ শ্ৰেণীকোঠা', দেউতাই
উত্তৰ দিছিল। এইখনতো মোৰ
কল্পনাৰ কলেজ নহয়, ক্ষণেকলৈ
থমকি ৰৈছিলো। কিন্তু পদূলিয়েদি
সোমাই যাওঁতেই এই যেন পাইছিলো
এক চিনাকি সুবাস, যি সুবাস এৰি থৈ
আহিছিলো মোৰ মৰমৰ চকলাঘাট
হাইস্কুলখনত। ক্ষণেকতে জোকাৰি
পেলাইছিলো মনৰ সকলো জড়তা,
অজ্ঞতা। কাৰ্যালয় কোঠাত খাটনিয়াৰ
দাদা আৰু শইকীয়া দাদাৰ
আন্তৰিকতাৰ্ণ কথো-বতৰাই মোক
যেন প্ৰথম দিনাই শিকালে জীৱন
গঢ়াৰ আদিপাঠ। নতশিৰে প্ৰণাম
জনাইছিলো বিশাল ব্যক্তিত্বৰ
অধিকাৰী অধ্যক্ষগৰাকীক। লগৰীয়া
সকলৰ লগত গঢ়ি উঠিছিল
অন্তৰঙ্গতা। বৈচিত্ৰহীন আৰু
অনাড়ম্বৰ যেন লগা পৰিবেশটো
দিনকদিনে বৈচিত্ৰময় আৰু আনন্দময়
হৈ পৰিছিল। খেৰ বাঁহৰ

পজাবোৰতেই সঞ্চিত হৈ আছিল
জ্ঞান ভাণ্ডাৰৰ সহস্ৰ মণি-মুকুতা।
এনে সুন্দৰ শৈক্ষিক পৰিবেশ গঢ়ি
তোলাৰ এশ শতাংশই দাবীদাৰ
আছিল আমাৰ শিক্ষাগুৰুসকল।
অধ্যক্ষ মহোদয়ৰ উপস্থিতিয়েই যেন
আমাক সাঁৱৰাই দিছিল এষাৰ
কথো—

'যদিহে চাব জানা এই সুন্দৰ জগত
শিক্ষাৰ বিষয় পাবা অতি মহৎ।'

লাহে লাহে গম পাইছিলো
আমাৰ শিক্ষাগুৰুসকলৰ অধিকাংশৰে
আছে বৰ্ণাধ্য সামাজিক জীৱন, বৰ্ণাঢ্য
সাহিত্যিক জীৱন। ৰজা বিক্ৰমাদিত্যৰ
ৰাজসভাৰ নৱৰত্নৰ দৰেই
তেখেতসকলে কলেজৰ ভিতৰে-
বাহিৰে গঢ়ি তুলিছিল বৌদ্ধিক,
সাংস্কৃতিক আৰু লগতে এক সুন্দৰ
সাংস্পীতিক পৰিবেশ। স্মৃতিৰ
মানসপটত ভাহি আহিছে বহু কথা,
সপোন সপোন লগা বহু সৰু সৰু
দুখৰীয়া ছবি। গধুৰ হৈ পৰিছে মন,
সেমেকি উঠিছে চকুৰ পাই। ১৯৭২-
৭৩ বছৰটো কলেজৰ ছাত্ৰী একতা
সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদিকা আছিলো,
সুযোগ পাইছিলো মোৰ নমস্য
কেইবাগৰাকী শিক্ষাগুৰুৰ ব্যক্তিত্বত
নিহিত হৈ থকা সজা গুণবোৰৰ
সান্নিধ্য লাভ কৰিবলৈ। এৰা,
তেখেতসকলে আমাক শ্ৰেণীকোঠাত
কেৱল কিতাপৰ কথাই
শিকাইছিলনে? ওহো নহয়, তাতোকৈ
বহু কিবা, শিক্ষাৰ দ্বাৰা সজ মানৱীয়
গুণবোৰৰ উৎকৰ্ষ সাধন কৰি
কেনেকৈ মানুহৰূপে নিজকে গঢ়ি
তুলিব লাগে। সাহিত্য-সংগীত
চৰ্চাৰে কেনেকৈ সুপ্ত প্ৰতিভাৰ
বিকাশ ঘটাব লাগে। নিৰপেক্ষ
দৃষ্টিভঙ্গী, নিয়মানুবৰ্তিতা, সময়

সচেতনতা, বিষয় বস্তুৰ ওপৰত
গভীৰ জ্ঞান, নিৰহঙ্কাৰী গভীৰ
জীৱনবোধ, সৰল জীৱন যাপনৰ
আৰ্হি, প্ৰচুৰ অধ্যয়নশীল, ইতিবাচক
দৃষ্টিভঙ্গী আৰু সকলোতকৈ ডাঙৰ
কথো সকলো ছাত্ৰীৰ লগতে গঢ়ি
তোলা এক সৌহাদ্যপূৰ্ণ বাতাবৰণ।
যাৰ কাৰণে দূৰ-দূৰণিৰ পৰা অহা-
যোৱা কৰা ছাত্ৰীসকলে অনেক
অসুবিধা স্বত্বেও সময়মতে শ্ৰেণীত
উপস্থিত থকাৰ মনোবল পাইছিল।

শিক্ষা প্ৰদান আৰু শিক্ষা
গ্ৰহণ এটা মানসিক প্ৰক্ৰিয়া।
শিক্ষার্থীৰ মানসিক প্ৰস্তুতি গঢ়ি
তোলাৰ ভাৰ শিক্ষকৰ। মনত পৰে
পাঠদানৰ মাজে মাজে ৰসৰ নিজৰা
বোৱাই দিয়া সদ্যপ্ৰয়াত ড° যোগেন্দ্ৰ
নাৰায়ণ ভূঞা চাবলৈ মনত পৰে
গীতিকাৰ ইন্দ্ৰিচ আলি চাবলৈ,
পাঠদান ইমানেই আকৰ্ষণীয় আছিল
যে গোটেই সময়খিনি এটি সুমধুৰ
সংগীতহে যেন শুনি আছিলো। মনত
পৰে মিঠা হাঁহিটোৰে মালতী
বাইদেউলৈ। খোপাতো হাঁহি থাকে
এপাহ ফুলে। (বাকী সকলো
শিক্ষাগুৰুলৈ ক্ষমা প্ৰাৰ্থনাৰে)
এইসকল শিক্ষাগুৰুৰ পৰা শিক্ষা লাভ
কৰিবলৈ পোৱাটো আমাৰ জীৱনত
ভগৱানৰ আশীৰ্বাদ ৰূপেই সদায় গণ্য
কৰি আহিছোঁ। মনত পৰে গঙ্গাপদ
চৌধুৰী চাৰ, ড° ৰাজেন শইকীয়া
চাৰ, সুপ্ৰকাশক মহেন্দ্ৰ আহোম চাৰ,
ড° জ্যোতি চক্ৰৱৰ্তী, অপূৰ্ব শৰ্মা
আদি চাৰসকললৈ। যিসকলে সময়
বাগৰি যোৱাৰ লগে লগে অসমৰ
শৈক্ষিক, সামাজিক, সাহিত্য-
সংস্কৃতিকে আদি কৰি বিভিন্ন দিশত
প্ৰভুত বৰঙণি আগবঢ়াই উজ্জ্বল
নক্ষত্ৰৰ দৰে সমাজত জিলিকি আছে।

সময় গতিশীল। গতিশীল
সময়ৰ লগত সংগতি ৰাখি পৰিবৰ্তনৰ
চল নামে। কলঙৰ বুকুয়েদিও বাগৰি
গ'ল বহু বহু পানী। সময়ৰ সোঁতত
পৰিবৰ্তনৰ আৰু প্ৰগতিৰ জখলাত
এখোজ-দুখোজকৈ আগবাঢ়ি গৈ
আমাৰ মৰমৰ নগাঁও ছোৱালী
কলেজখনো সাজি-কাচি সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ
হৈ পৰিল। আগৰ খেৰ-বাঁহৰ
পজাঘৰৰ ঠাইত তিনিমহলীয়া দালান
ঘৰ হ'ল। বৰ্তমানৰ অধ্যক্ষাৰ
সুপৰিচালনাত 'নগাঁও ছোৱালী
কলেজ' বৃহত্তৰ নগাঁও জিলাৰ স্ত্ৰী
উচ্চ শিক্ষা সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ উৎকৰ্ষ
সাধনৰ কেন্দ্ৰৰূপে পৰিগণিত হৈছে।
এয়া আমাৰ বাবে অতি গৌৰৱ আৰু
আনন্দৰ কথা।

বৰ্তমান উচ্চ শিক্ষাৰ গুণগত
মানদণ্ডৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়া
হৈছে। চিন্তাবিদ তথা শিক্ষাবিদসকলে
উচ্চশিক্ষাৰ ওপৰত অনেক চিন্তা-
চৰ্চা, গৱেষণা, অধ্যয়ন চলাই
আহিছে। কলেজৰ আন্তঃগাঠনি,
পাঠ্যক্ৰম, পুথিভঁড়াল, শিক্ষকৰ
অৰ্হতাকে আদি কৰি সকলোতে
বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগে স্বৰ্ত্ত
বান্ধি দিছে। যথেষ্ট পৰিমাণে আৰ্থিক
সাহায্যও আগবঢ়াইছে।

সুদীৰ্ঘকাল চহৰৰ পান্থৰতী
এখন মহাবিদ্যালয়ত শিক্ষকতা কৰাৰ
অভিজ্ঞতাৰে ক'বৰ মন যায় শিক্ষাৰ
মানদণ্ড ৰক্ষা কৰিবলৈ অন্য কিছুমান
মানৱীয় গুণৰাজিৰো প্ৰয়োজন আছে।
যি বিলাক গুণৰ আজিৰ
শিক্ষাব্যৱস্থাত সততে অভাৱ ঘটিছে।
আইনষ্টাইনে কৈছিল, 'সৃষ্টি
আৰু জ্ঞানৰ আনন্দৰ উন্মেষ কৰিব
পৰাটোৱেই শিক্ষকৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ
অৰিহণা।' যদি সেয়ে হয় ন দি ক'ব

পাৰো যে আজিৰ পৰা প্ৰায় পয়ত্ৰিছ বছৰৰ আগতেই আমি উৎকৃষ্ট শিক্ষা লাভ কৰিছিলো, যাৰ বাবে শিক্ষাগুৰুসকল আমাৰ মনত স্মৰণীয়, বৰণীয় হৈ আছে আৰু থাকিব। এই কথা হয়তো মোৰ দৰে সেইদিনৰ প্ৰতিগৰাকী প্ৰাক্তন ছাত্ৰীয়েই অকপটে স্বীকাৰ কৰিব।

সৌ সিদিনা মুঠেই নগাঁও

কলেজত হোৱা অসম কলেজ শিক্ষক

সহাৰ অধিবেশনত ড° জ্যোতিনাথ চক্ৰৱৰ্তীচাৰে নিজে গীত লিখি সুৰ দি সমবেত সংগীত পৰিচালনা কৰি অধিবেশনৰ শুভাৰম্ভ কৰিলে।

‘এয়া লুইত বৰাকৰ দেশ

সুন্দৰ সেউজীয়া বেষ

হৈছিল ইয়াতেই কত অপ্ৰমাদী

মনীষাৰ সমাবেশ’

একেথেৰে চাই ব’লো

চক্ৰৱৰ্তী চাৰলৈ। আমাক তাহানিয়েই

কলেজ সংগীত ‘আমি এই কলঙৰ পাৰতে পোহৰৰ কাৰেং, সজাওঁ শিকোৱা চিৰসেউজ চক্ৰৱৰ্তী চাৰৰ আজিও একে উদ্যম, একেই অমলিন হাঁহি। এক সুন্দৰ মনৰ অধিকাৰী আমাৰ শিক্ষাগুৰুসকল সদায় চিৰসেউজ হৈ থাকক.....। তাৰেই শুভকামনাৰে —

জয়তু নগাঁও ছোৱালী

কলেজ। ●

পৰিচয় : নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰী শ্ৰীদীপ্তী দেৱী শৰ্মা বহা মহাবিদ্যালয়ৰ সহযোগী অধ্যাপিকা।

হাঁহিৰ খুনপাক...

■ বৰকৈ বৰষুণ অহাত ষ্টেচনত বৈ থকা ট্ৰেইন এটাৰ যাত্ৰীবোৰে দুৱাৰ-খিৰিকীবোৰ বন্ধ কৰি দিলে।

তেতিয়া এজন T.I.C. আহি যাত্ৰী এগৰাকীক ক’লে— ‘দৰবাজা খুলিয়ে হম T.I.C. যাত্ৰী : ইমান সময় ক’ত মৰি আছিলি? এতিয়া তিতিছ তিতি থাক।

× × × ×

■ সাধাৰণ গণিত বিষয়ৰ জ্যামিতি বিভাগৰ পৰীক্ষা চলি আছে। এজন শিক্ষকে ছাত্ৰ সকলক উদ্দেশ্য ক’লে —

‘ল’ৰাহঁত জ্যামিতিৰ পৰীক্ষা, অলপ ভাষা খটুৱাই লিখিবা।’

এজন ছাত্ৰই এটা উপপাদ্যৰ অংকণত লিখিলে—

‘এ’ বিন্দুৰ পৰা কুলু কুলু সুৰেৰে, ক্ষুদ্ৰতমো বেঁকা নোহোৱাকৈ ‘বি’ বিন্দুলৈ এডাল সৰল ৰেখা এনেভাবে বঢ়াই দিয়া হ’ল যাতে ৰেখাডালে অলপো ফালৰি কাটি নগৈ সেই ঠাইতেই নিগাজীকৈ বসবাস কৰে।

× × × ×

■ গিৰীয়েক আৰু ঘৈণীয়েক একেলগে বজাৰলৈ গ’ল। বজাৰত ঘৈণীয়েকে ‘ইটো বস্ত্ৰ ধুনীয়া লাগিছে’,

‘সিটো বস্ত্ৰ ভাল লাগিছে’ ইত্যাদিৰে কম দৰমহা পোৱা গিৰীয়েকৰ অৱস্থা কাহিল কৰিলে। শেষত যেনিবা নিশা বহুত হোৱাত দুয়ো নৈৰ পাৰে পাৰে ঘৰলৈ উভতিল।

মেঘৰ মাজেৰে ধুনীয়াতকৈ ওলাই থকা জোনটোলৈ চাই ঘৈণীয়েকে গিৰীয়েকক ক’লে— ‘চোৱাচোন জোনটো ইমান ধুনীয়া লাগিছে।’

অন্যমনস্ক গিৰীয়েকে ক’লে : লাগক দিয়া ধুনীয়া, মোৰ লগত আৰু পইচা নাই।

× × × ×

সংগ্ৰহ : স্বাহিনা নাছৰিণ, উচ্চতৰ মাধ্যমিক ২য় বৰ্ষ

গণিত শাস্ত্ৰৰ বিষয়ে চমুকৈ একলম

দিব্যজ্যোতি মহন্ত

উচ্চ পৰ্যায়ৰ গৱেষণামূলক চিন্তা-চৰ্চাৰ কথা একাধৰীয়াকৈ থৈ, দৈনন্দিন জীৱনৰ অতি সাধাৰণ কামবোৰলৈ চালেই সহজে বুজিব পৰা যায় যে গণিত শাস্ত্ৰৰ জ্ঞান আমি কিদৰে কামত ব্যৱহাৰ কৰো। এইয়া আজিৰ কথা নহয়। মানৱ সভ্যতাৰ ইতিহাসেই নিঃসন্দেহে গণিতৰ ইতিহাস।

পৌৰাণিক কালতো যে গণিত শাস্ত্ৰৰ যথেষ্ট সমাদৰ আছিল বেদাংগ জ্যোতিষৰ এটি পংক্তিৰ পৰাই এই কথা ভালদৰে অনুমান কৰিব পৰা যায়। বেদাংগ জ্যোতিষত উল্লেখ আছে—

‘যথাশিখা ময়ুৰাণাং

নাগানাং মনয়ো যথা

তদব্দ বেদাংগ শাস্ত্ৰাণাং

গণিতং মুদ্ধাণি স্থিতম্’

(ম’ৰা চৰাইৰ মূৰত থকা

চূড়া যেনেকুৱা, সাপৰ ফণাত থকা

মুক্তা যেনেকুৱা, ঠিক তেনেকৈ

বেদাংগ শাস্ত্ৰৰ শীৰ্ষত আছে গণিত।)

গণিত শাস্ত্ৰনো কি থোৰতে

কোৱা সম্ভৱ নহয়। বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত

এই গণিতৰ ব্যৱহাৰেহে গণিতৰ

গুৰুত্ব উপলব্ধি কৰাত সহায় কৰে।

অংকশাস্ত্ৰ বুলিলে অনেক

সত্যাত্মক চিন্তাধাৰাৰ সংমিশ্ৰণ আৰু

তাৰ চিহ্ন সূচিত তাৎপৰ্যপূৰ্ণ ব্যাখ্যা- বিশ্লেষণকেই বুজোৱা হয়। আদিম অৱস্থাৰ পৰা প্ৰতিকূল পৰিবেশত নিজক নিঃচিহ্ন হৈ যোৱাৰ পৰা ৰক্ষা কৰাৰ বাবে চলোৱা মানুহৰ কঠোৰ সংগ্ৰামৰ যি বৰ্ণিল ইতিহাস, ক্ৰম বিকাশৰ যি স্বাক্ষৰ, তাৰ মাজতেই সোমাই আছে অংক শাস্ত্ৰৰ অতীত বুৰঞ্জী। এই ক্ৰমবিকাশৰ বুকুৰেই বৈ আহি আহি গণিত শাস্ত্ৰই ৰূপ লৈছে এখন পাৰাপাৰহীন সাগৰৰ। সময়ৰ পমখেদি যিখিনি অনুমান কৰা সম্ভৱ, তাৰ পৰা বুজা যায় যে মানুহৰ চকুত দৃষ্টিৰ চেতনা অংকুৰিত হোৱাৰ মুহূৰ্তৰ পৰাই গণিতৰ (সংখ্যাৰ ধাৰণা) জ্ঞানেও জন্ম লাভ কৰিছিল। বাৰেবৰণীয়া চৌপাশৰ ৰূপ-গুণ, ক্ৰিয়া-কলাপ বুজাবলৈ ‘শব্দ’ নেথাকিলেও সেইবোৰৰ অস্তিত্ব চকুত ধৰা পৰিছিল। ইয়াতেই নিহিত আছিল গণিতৰ জ্ঞান, গণিত মানসিকতা।

গণিতৰ জ্ঞান আদিম কালৰে পৰাই ব্যৱহৃত হৈছিল বুলি আমি নিশ্চিত হ’লেও কিদৰে গণিত শিক্ষাই আনুষ্ঠানিকতা লাভ কৰিলে সেই সম্পৰ্কে আজিও অনুসন্ধান চলি আছে। ইতিহাসে ঢুকি পোৱা দিনৰ পৰা জনা যায় যে অতীতত ইজিপ্ত,

ইৰাক, ভাৰত আৰু চীন দেশৰ লোকে স্বতন্ত্ৰভাৱে অংকশাস্ত্ৰলৈ অৰিহণা যোগাইছিল। শাসক বা নেতৃত্বস্থানীয় লোকৰ পৃষ্ঠপোষকতাত তাকৰীয়া লোকে ইয়াৰ চৰ্চা কৰিছিল। অংকশাস্ত্ৰলৈ (আদিম কালত সংখ্যা বা গণনাৰ জ্ঞান, বস্ত্ৰৰ আকাৰ বা আৰ্হিৰ জ্ঞান) পদ্ধতিগত চৰ্চা বা দাৰ্শনিক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়নৰ সোঁত প্ৰবাহিত কৰাত গ্ৰীকসকলৰ যথেষ্ট অৱদান আছে। কোনো এজন ব্যক্তি, কোনো এটা বিশেষ জাতি বা কোনো এখন দেশৰ একক বা অদ্বিতীয় বৰঙণিৰ ফলতেইহে যে গণিত বিষয়টোৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থালৈ উত্তৰণ ঘটিল তেনে নহয়, বৰঞ্চ দীৰ্ঘদিনৰ অনেক লোকৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ অৱদানৰ বাবেইহে গণিত শাস্ত্ৰই আজিৰ অৱস্থা পাইছে। যুগে যুগে অনেক চৰ্চা হৈছে। এই পৃথিৱীৰ নানা ঠাইৰ অনেক মনিষীৰ নানান বিশ্লেষণে গণিতৰ ক্ষেত্ৰখন মহীয়ান কৰিছে। তাৰেই ফলত গণিত শাস্ত্ৰই এক সুদৃঢ় ভেটি স্থাপনত সফলতা লাভ কৰিছে।

মানুহে কেনেকৈ গণিবলৈ শিকিলে এই বিষয়ে সঠিককৈ কোৱা উজু নহয়। এই সম্বন্ধে অনেক গৱেষণা চলিছে যদিও কোনো সঠিক

সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পৰা নাই। সংখ্যাৰ সাধাৰণ ধাৰণা সহজাত একপ্ৰকাৰৰ প্ৰবৃত্তি। কিন্তু এতিয়া কথাটো আমাৰ বাবে অতি গুৰুত্বহীন যেন লাগিলেও আদিম মানুহৰ ক্ষেত্ৰত কথাটো ইমান সহজ নাছিল। নৃতত্ত্ববিদসকলৰ পৰা আভাস পোৱা যায় যে আদিম লোকবিলাকৰ বেলেগ বেলেগ গোটে 'এক' আৰু 'দুই' এই দুটা প্ৰাথমিক সংখ্যাৰ ধাৰণা প্ৰকাশ কৰিব জানিছিল, কিন্তু দুটাতকৈ অধিক হ'লেই সমস্যাৰ সৃষ্টি হৈছিল। তেতিয়া বহুতেই 'বহুত'ৰ ধাৰণাহে দিয়ে, সঠিক সংখ্যা কব নোৱাৰে। বেলেগ বেলেগ আদিবাসীৰ মাজত এক আঙুল, দুই আঙুল, এবাৰে, এআঠু আদি দৈৰ্ঘ্যৰ বা জোখৰ ধাৰণা শৰীৰৰ অংগবিলাকক জড়িত কৰি প্ৰকাশ কৰিছিল। 'সংখ্যা' সম্পৰ্কীয় যি অনুভূতি, ঠিক একে ধৰণেৰেই প্ৰাকৃতিক জগতখনৰ লগত অনবৰতে নিবিড়ভাবে প্ৰাত্যহিক কাৰণতেই সংপৃক্ত থকাৰ বাবেই আকৃতি-প্ৰকৃতি, আয়তন আদিৰ সচেতনতা আদিম লোকৰ আছিল বুলিয়েই বিশ্বাস হয়। জনা গৈছে যে পৰবৰ্তী সময়ত ফৰাচী ভাষাত আশীক four-twenty, এশক five-twenty আদি ধৰণেৰে প্ৰকাশ কৰা হৈছিল। অৱশ্যে এইবিলাক আদিম অৱস্থাৰ বহু পিচত অৰ্থাৎ যেতিয়া সংখ্যা বুজাবলৈ প্ৰতীক বা চিহ্ন ব্যৱহাৰ হৈছিল আৰু ভাষাৰ বিকাশো উপলব্ধ হৈছিল। ফৰাচী ভাষাত যিদৰে four twenty আৰু five-twentyৰে আশী আৰু এশক বুজোৱা হৈছিল আমাৰ অসমীয়া সমাজখনত এতিয়াও চাৰিকুৰি আৰু পাঁচকুৰিৰে আশী আৰু এশক বুজোৱা

হয়। বৰ্তমানৰ সামাজিক পৰিস্থিতিতো বিজ্ঞানৰ ভাবিব নোৱাৰা অগ্ৰগতিৰ যুগতো অতীজৰ বহু সংখ্যা বুজোৱা শব্দ বা আৰ্হিৰ ধাৰণা দিয়া শব্দ নিঃশেষ হৈ যোৱা নাই। সভ্যতাৰ ক্ৰম বিকাশত গ্ৰীক আৰু ৰোমানসকলৰ ভূমিকাৰ বিস্তৃত বিৱৰণ দুৰ্লভ নহয়। তথাপি যেন কিছু কিছু প্ৰাপ্ত তথ্যই আমিও যে (ভাৰতীয় লোক) বৰ পিচপৰি থকা নাছিলো তাৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰিছে। গ্ৰীকসকলৰ মাজত 10ক মূল বা ভূমি হিচাপে লৈ সংখ্যাৰ বাবে প্ৰতীক ব্যৱহাৰৰ প্ৰথা আছিল যদিও ইয়াৰে 10⁴ (myriad) পৰ্যন্তহে এই প্ৰতীকবোৰৰ নাম (terminology) আছিল। সেইদৰে ৰোমান বিলাকেও 10³ (mille) লৈকেহে terminology ব্যৱহাৰ কৰিছিল। কিন্তু 'যজুৰ্বেদ সংহিতা' (Yajurveda samhita)ত থকা সংখ্যা কিছুমান এইদৰে পোৱা যায়— 10 (dasa), 100 (sata), 1000 বা 10³ (sahasra), 10,000 (ayuta), 100000 (niyuta), 10⁶ (prayuta), 10⁷ (arbuda), 10⁸ (nyarbuda), 10⁹ (samudra), 10¹⁰ (madhya), 10¹¹ (anta), 10¹² (parardha) যিবিলাক হ'ল ক্ৰমে দশ, শত, সহস্ৰ, অযুত, নিযুত, প্ৰযুত, অৰ্বুদ, ন্যাৰ্বুদ, সমুদ্ৰ, মাধ্য, অন্ত আৰু পৰাৰ্ধ। ইয়াৰ পৰা বুজিব পৰা যায় যে ভাৰতত সংখ্যা লিখা পদ্ধতি এনে আছিল যে তাৰ সহায়ত বহুত ডাঙৰ সংখ্যা পৰ্যন্ত লিখিব পৰা গৈছিল। ইয়াৰ বাহিৰেও পঢ়িবলৈ পোৱা 'ছান্দোগ্য উপনিষদ' (Chandogya Upanisad)ৰ এটা আখ্যান এনেধৰণৰ আছিল— এবাৰ নাৰদ মুণি 'ব্ৰহ্ম বিদ্যা' (supreme

knowledge) বিচাৰি সনৎ কুমাৰৰ ওচৰলৈ গ'ল। সনৎকুমাৰে নাৰদৰ আয়ত্বাধীন বিদ্যাবিলাকৰ বিষয়ে জানিব বিচাৰিলে। তেতিয়া নাৰদে কি কি বিদ্যাবিলাক ইতিমধ্যে আয়ত্ব কৰিব পাৰিছে সনৎকুমাৰক জনালে। নাৰদে সেইসময়ত যি বিলাক বিদ্যা জানিছিল বুলি সনৎকুমাৰক কৈছিল তাৰ ভিতৰত এবিধ উল্লেখযোগ্য বিদ্যা হ'ল 'নক্ষত্ৰ বিদ্যা' (astronomy) আৰু 'ৰাশি বিদ্যা' (arithmetic)। গতিকে ইয়াৰ পৰাই বুজিব পৰা গৈছিল যে সেইসময়ত জ্যোতিৰ্বিদ্যা বা নক্ষত্ৰ বিদ্যা যাক বৰ্তমান জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান বুলি কোৱা হয় এই বিষয়টোৰ লগতে সংখ্যা বা ৰাশি বিদ্যা যাক বৰ্তমান পাটিগণিত বুলি কোৱা হয় এই বিষয়টোৰো চৰ্চা হৈছিল। আন কিবা গণিত শাস্ত্ৰৰ চৰ্চা হৈছিল যদিও আখ্যানটোৰ পৰা ইয়াৰ বিষয়ে জনা নেযায়। কিন্তু কব পাৰি যে গণিত শাস্ত্ৰৰ আন কোনো বিভাগৰ চৰ্চা সেই সময়ত হৈছিল যদিও সেই বিষয়ত নাৰদৰ ইচ্ছা নাছিল বা তেনে বিষয় নাৰদৰ আয়ত্বাধীন নাছিল — সেইবাবেই তেনে বিষয়ৰ কথা নাৰদে কোৱা নাছিল।

গ্ৰীচ, ৰোম, ভাৰতবৰ্ষৰ লগে লগেই আন দুই এক ঠাইতো গণিতৰ চৰ্চা আদিতে হৈছিল। তেনে কিছু ঠাই হ'ল চীন, মিচৰ (বৰ্তমানৰ ইজিপ্ত), মেচ'পটেমিয়া (বৰ্তমানৰ ইৰাক)ত গণিতৰ চৰ্চা হৈছিল বুলি বিজ্ঞানীসকলৰ অধ্যয়নৰ পৰা জনা গৈছে। দাৰ্শনিক চিন্তা-চৰ্চাত থকা ভূমিকাৰ বাবে গ্ৰীচৰ নাম প্ৰথমতেই লব লাগিব। এই দাৰ্শনিক চিন্তা চৰ্চা প্ৰায় সকলো দিশতেই হৈছিল। সেই

কাৰণতেই গণিত শাস্ত্ৰতো দাৰ্শনিক চিন্তাৰ ধাৰা গ্ৰীকসকলেই প্ৰবৰ্তন কৰিছিল বুলি ধাৰণা কৰা হয়। গ্ৰীচৰ 'আইঅ'নিয়া' আৰু 'এথেল' গণিত শাস্ত্ৰৰ বুলিয়েই ক'লে ভুল হ'ব, প্ৰায় সকলো বিষয়ৰ জ্ঞান চৰ্চাৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰ আছিল এই দুখন ঠাই। খেলছ, পাইথাগ'ৰাছ আদি মণিষীসকল আছিল এইবিলাক ঠাইৰ উল্লেখযোগ্য জ্ঞানৰ পূজাৰী। সেই সময়ৰেই আন এখন উল্লেখযোগ্য স্থান হ'ল আলেকজেন্দ্ৰিয়া— যিখন ঠাইৰ লগত জড়িত ব্যক্তিসকল হ'ল ইউক্লিড, এৰাট'স্থেনিছ, আৰ্কিমিডিছ আদি।

ভাৰতবৰ্ষৰ ক'ত, কেতিয়া আৰু কাৰ দ্বাৰা দশমিক পদ্ধতিৰ প্ৰচলন আৰু শূণ্যৰ আবিষ্কাৰ হ'ল ইয়াৰ সঠিক তথ্য পোৱা নগ'লেও বিশ্বৰ বিজ্ঞানী মহলে এই কথা স্বীকাৰ কৰিছে যে শূণ্য আৰু দশমিক পদ্ধতিৰ প্ৰচলন ভাৰতবৰ্ষতেই প্ৰথমে হৈছিল। ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰখ্যাত গণিতজ্ঞসকল হ'ল— আৰ্য্যভট্ট, বৰাহমিহিৰ, ব্ৰহ্মগুপ্ত, মহাবীৰ, শ্ৰীধৰ ভাস্কৰাচাৰ্য্য আদি উল্লেখযোগ্য।

যদিও ইয়াত দুই এজনৰ নামহে উল্লেখ কৰা হৈছে তথাপি এই কথা ভাবিলে শুদ্ধ নহ'ব যে গণিত শাস্ত্ৰত এইসকলৰেইহে বিশিষ্ট বৰঙণি আছিল। প্ৰাচীন কালৰ বহু দিগ্গজ ব্যক্তি আছিল যিসকলৰ অনন্য বৰঙণি অবিহনে গণিত বিজ্ঞানৰ বৰ্তমানৰ ৰূপ সম্ভৱ নহ'লহেতেন। গেলিলিও, ক'পাৰ্নিকাচ, কেপ্লাচ, ট'ৰিছেলি, নেপিয়াৰ আদিও পুৰণি কালৰ উল্লেখযোগ্য পণ্ডিত।

বিজ্ঞানীসকলৰ অনুসন্ধানৰ পৰা জনা গৈছে যে ষোড়শ শতিকাত

বিজ্ঞান সম্বন্ধীয় আলোচনী, বা-বাতৰি আদিৰ প্ৰচলন হোৱা নাছিল। সেইদৰে বিজ্ঞানীসকলৰ মাজত আলোচনা চক্ৰৰো প্ৰচলন হোৱা নাছিল। স্কুল বা বিশ্ববিদ্যালয় সমূহতেই শিক্ষাদানৰ ব্যৱস্থা সীমাবদ্ধ আছিল। কোনো কোনো অধ্যয়নৰ পৰা জনা গৈছে যে সেই সময়ত কোনোবা এজন গণিতজ্ঞক কেন্দ্ৰ কৰি উল্লেখযোগ্য গণিতজ্ঞসকলে জ্ঞানৰ আদান-প্ৰদান কৰি নিজস্ব মত প্ৰকাশ কৰিছিল আৰু আনসকলৰ মন্তব্য বিচাৰিছিল। লিখিতৰূপত জ্ঞানৰ এই মত বিনিময় ষোড়শ শতিকাৰ এক উল্লেখযোগ্য পদক্ষেপ। ফাদাৰ মেৰিণ মাৰ্ছেনি (Father Marin Marsenne) আছিল এনে এজন গণিতজ্ঞ যিজনলৈ আনসকলে নিজৰ অধ্যয়নলব্ধ তথ্য বা আবিষ্কাৰ প্ৰেৰণ কৰিছিল আৰু তেওঁৰ পৰা অন্যান্য গণিতজ্ঞলৈ এই বাতৰি প্ৰেৰিত হৈছিল, অৰ্থাৎ ফাদাৰ মাৰ্ছেনিক কেন্দ্ৰ কৰি মতৰ আদান প্ৰদান চলিছিল। এইধৰণেই ক্ৰমে জ্ঞান চৰ্চাৰ স্বার্থত আলোচনা চক্ৰৰ প্ৰবৰ্তন হৈছিল আৰু এই সহযোগিতাই ক্ৰমে ক্ৰমে উল্লেখযোগ্য কেন্দ্ৰস্থানত গৱেষণাগাৰ প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাত উল্লেখযোগ্য ভূমিকা লৈছিল। কেইটামান উল্লেখযোগ্য জ্ঞান চৰ্চাৰ কেন্দ্ৰস্থল হ'ল 'নেপলছ অকাডেমি', 'ৰোমান অকাডেমি', 'ৰয়েল ছচাইটি (ইংলেণ্ড)', 'ফৰাচী অকাডেমি' আদি। এইধৰণৰ কেন্দ্ৰস্থল বিলাকৰ গৱেষণামূলক অধ্যয়নে ষোড়শ শতিকাৰ পিচৰ পৰাই অকল গণিত শাস্ত্ৰৰ দিশতেই নহয়, প্ৰায় সকলোবিলাক শিক্ষা আৰু সামাজিক

ক্ৰিয়া কাণ্ডলৈ এক নতুন জাগৰণৰ সোঁত প্ৰবাহিত কৰিলে। এই জাগৰণৰ ফলশ্ৰুতিয়েই হ'ল জ্ঞানৰ প্ৰচণ্ড অগ্ৰগতি, বিপুল সামাজিক পৰিবৰ্তন। সোতৰ শতিকাৰ বিখ্যাত গণিতজ্ঞসকল হ'ল ডেকাৰ্ট্‌ছ, পাঙ্কেল, নিউটন, লিৰনিজ, বাৰ্ণ'লি আদি। সোতৰ শতিকাত আবিষ্কাৰ হৈছিল কলন গণিত (calculus), মহাকৰ্ষণৰ সূত্ৰ, মাধ্যাকৰ্ষণৰ সূত্ৰ, স্থানাংক জ্যামিতিৰ প্ৰবৰ্তন, তৰংগৰূপী পোহৰৰ সূত্ৰ আদি উল্লেখযোগ্য বিষয়সমূহৰ। এই সমূহ আবিষ্কাৰে গণিতশাস্ত্ৰলৈ কেনে পৰিবৰ্তন আনিলে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰত ইয়াৰ আলোচনা সম্ভৱ নহয়।

ওঠৰ শতিকাৰ গণিতজ্ঞসকলৰ ভিতৰত অইলাৰ লাগ্ৰাঞ্জ, লিজেণ্ডাৰ, লাপ্লাছ আদি উল্লেখযোগ্য। এই শতিকাত জলগতি বিজ্ঞান (Hydrodynamics), অসীম শ্ৰেণী, কাল্পনিক সংখ্যা আদিৰ দিশত উল্লেখযোগ্য গৱেষণা চলিছিল।

উনৈশ শতিকাৰ প্ৰমুখ গণিতজ্ঞসকল হ'ল গাউছ, পয়'কাৰে, জেক'বি, ৱেইবষ্ট্ৰাছ, ৰিমান, কেইলি, ফ'ৰিয়াৰ, কছি, আবেল আদি। এই স্বনামধন্য ব্যক্তিসকলৰ কামৰ জোখ লোৱা আমাৰ বাবে একেবাৰে অসম্ভৱ। তেওঁলোকৰ বিশাল কৰ্মক্ষেত্ৰ আৰু তাতেকৈ বিশাল কৰ্মৰাজিয়ে গণিত শাস্ত্ৰক এক বিশেষ মান্যতা প্ৰদান কৰিছে। এই শতিকাৰ বিভিন্ন কামৰ ভিতৰত Tensor calculus, Group, Astronomy, Thermodynamics আদি উল্লেখযোগ্য।

সময়ৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে গৱেষণামূলক কাম কাজৰ প্ৰসাৰতা

ভাবিব নোৱাৰা ধৰণেৰে বাঢ়ি যায়। নতুন নতুন আৱিষ্কাৰে একো একোটা বিষয়ৰ গুৰুত্ব আৰু গভীৰতা ক্ৰমাৎ বঢ়াই নিয়ে। গণিত শাস্ত্ৰৰো ঠিক একেই দশা হৈছে। বিংশ শতিকাৰ অংকশাস্ত্ৰৰ বিশালতা ইমানেই বাঢ়ি যায় যে ইয়াৰ উম্ঘাম পোৱা অতি কঠিন। বিভিন্ন দিশত গণিতৰ ব্যৱহাৰ আৰু প্ৰায়োগিক ক্ষেত্ৰৰ প্ৰসাৰতাই গণিতৰ বিশালতা আগতকৈয়ো অধিক কৰিছে। এই শতিকাৰ গণিতজ্ঞসকলৰ ভিতৰত আইনষ্টাইন, ৰাছেল, নয়মেন, লেবেগ, ৰামানুজ আদি উল্লেখযোগ্য।

বুৰঞ্জীয়ে ঢুকি পোৱা দিনৰে পৰা ধৰি এতিয়ালৈকে গণিত শাস্ত্ৰই অনেক ঢাপ পাৰ হৈ আহিছে। প্ৰতিটো ঢাপৰ, প্ৰতিটো পদক্ষেপৰ গুৰুত্ব বেলেগ বেলেগ। এই সুদীৰ্ঘ সময়চোৱাৰ বিস্তৃত বিৱৰণ

পুংখানুপুংখভাৱে অধ্যয়নৰ প্ৰচেষ্টা বিভিন্ন প্ৰান্তত চলি আছে। এই বিশাল কৰ্মৰাজিৰ তথ্যভিত্তিক বিশ্লেষণ কোনো এজন ব্যক্তিৰ বাবে কৰা সম্ভৱপৰ নহয়। দলবদ্ধ প্ৰচেষ্টাৰে যদি গণিত বিজ্ঞানৰ ইতিহাস প্ৰণয়নৰ কাম কৰা হয় বহু নতুন কথাই পোহৰৰ মুখ দেখিব। অসমীয়া ভাষাত এই দিশত যথেষ্ট কম কাম হোৱা যেন অনুভৱ হয়। হাততে পোৱাকৈয়ো মাত্ৰ আমাৰ ভাষাত দুই এখনহে কিতাপ আছে। ইংৰাজী ভাষাত ভালেমান কিতাপ পত্ৰ আছে। কিন্তু ইয়াত সহজলভ্য নহয় আৰু দামৰ ফালৰ পৰাও যথেষ্ট বেছি। প্ৰতিটো বিষয়ৰেই একো একোটা গৌৰবোজ্জল ইতিহাস আছে যি ইতিহাসে প্ৰতীয়মান কৰে বিষয়সমূহৰ ক্ৰমাগত বিকাশৰ ধাৰা আৰু প্ৰতিটো যুগৰ অনেক তীক্ষ্ণধী

মনিষীৰ একাগ্ৰপতীয়া নিঃস্বার্থ ত্যাগ আৰু গৱেষণামূলক প্ৰচেষ্টাৰ কথা। এইসকল মহান ব্যক্তিৰ বাবেই আজি আমি উন্নতিৰ এক চৰম সীমাত উপনীত হৈছো। কোনো বিষয়ৰ ক্ৰমাগত বিকাশ আৰু মহান ব্যক্তিসকলৰ কৰ্মৰাজিৰ সাধাৰণ জ্ঞানেও আমাক সদায় উপকৃত কৰে, বিষয় একোটাৰ গুৰুত্ব উপলব্ধি হোৱাত সহায়ো কৰে। ইতিহাস আৰু জীৱনীমূলক গ্ৰন্থৰ মহত্ব এয়ে যে উঠি অহা নতুন প্ৰজন্মই একো একোটা বিষয়ৰ প্ৰতি আগ্ৰহ দেখুওৱাত ইয়াৰ পৰা সহায় পায় আৰু মহান লোকৰ কামৰ অনুপ্ৰেৰণাৰে নিজকো ভাল কামত প্ৰবৃত্ত কৰাত ইয়াৰ পৰা সহায় হয়। ●

আলফাৰ স্বাধীন অসমৰ দাবী আৰু কিছু প্ৰাসংগিক চিন্তা

কল্যাণ বৰা

‘সংযুক্ত মুক্তি বাহিনী, অসম’ চমুকৈ আলফাৰ উত্থান তথা প্ৰতিষ্ঠা অসমৰ সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক তথা মনস্তাত্ত্বিক সকলো দিশতে এক প্ৰভাৱশালী পৰিঘটনা। অসমীয়া সমাজ জীৱনত এই উত্থানৰ প্ৰভাৱ ইমানেই সুদূৰ প্ৰসাৰী যে অনাগত দিনবোৰত যিমানেই অসমৰ ইতিহাসৰ পাত লুটিওৱা হ’ব সিমানেই এই ঘটনা বিন্দুৰ পৰা ইতিহাস চৰ্চাৰ ধাৰাটো বহুদূৰ সলনি হ’ব।

ঐতিহাসিক অসম আন্দোলনৰ সময়তে ১৯৭৯ চনৰ ৭ এপ্ৰিলত জন্ম লাভ কৰা এই সংগঠনটোৱে বাংলাদেশী প্ৰব্ৰজনৰ ইচ্ছাটোকে ভেঁটি কৰি দীৰ্ঘদিনীয়া সশস্ত্ৰ সংগ্ৰামৰ পাতনি মেলে। পৰৱৰ্তী সময়ত আলফাই আন্তঃসাম্ৰাজ্যবাদ (Internal Colonialism) ৰ ভিত্তিত ৰাজ্যখনৰ অৰ্থনৈতিক কাঠামোৰ বিশ্লেষণ দাঙি ধৰিলে আৰু অসমৰ কাৰিকৰী কামসমূহত ইঞ্জিনিয়াৰ ইত্যাদিৰ কামৰ ওপৰত কাঢ়া চকু ৰাখি ঘোচখোৰ, অসৎ চৰকাৰী তথা বেচৰকাৰী কৰ্মচাৰীক ৰাজহুৱা শাস্তি প্ৰদান কৰি কিছু পৰিমাণে হ’লেও

জনসাধাৰণৰ ওচৰ চাপিব পাৰিছিল। এনেদৰে এখন শ্ৰেণী বৈষম্যহীন প্ৰগতিশীল অসমৰ সপোন দেখা সংগঠনটোৱে নিজৰ সদস্য সকলকেই এই নীতিবোৰ কাৰ্যকৰী কৰিবলৈ বাধ্য কৰাব নোৱাৰিলে। এসময়ত বাংলাদেশী প্ৰব্ৰজনৰ বিৰুদ্ধে সোচ্চাৰ হৈ উঠা সংগঠনটোৱে হাস্যকৰ ভাৱে নিজেই বিদেশী ৰাষ্ট্ৰখনত নিজৰ ঘাটি পাতি বহিলগৈ। এইখিনিতে সংগঠনটোৰ কিছুমান মন্তব্য তাৎপৰ্যপূৰ্ণ : The mixture of nationalities that is the Assamese, in reality, is the result of immigration. We consider the immigrants from East-Bengal to be a major part of national life of the people of Assam. All the labouring masses are our friends and the main motive force of our freedom revolt’ (Source: Sanjukta Mukti Bahini, Asom Prachar Patra, July, 1992).

আলফাৰ মূল দাবী হৈছে এখন সাৰ্বভৌম অসম। ১৮-২৬ চনৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধি কৰি বৰ্মা

সেনাই বৃটিছৰ হাতত এৰি যোৱা অসমখনক প্ৰকৃত অসমৰ স্বীকৃতি প্ৰদান কৰি আলফাই এক অবাস্তৱ সপোনৰ পাচত দৌৰি আছে। অন্যহাতে, এই দাবী তুলি আলফাই ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামত অসমীয়া লোকৰ আত্মবলিদান তথা অৱদানক পোনচাতেই নাকচ কৰিছে।

এনেদৰে প্ৰায় তিনিটা সুদীৰ্ঘ দশক (১৯৭৯-২০১০) ধৰি চলা এই সংগ্ৰামত আলফাৰ ডায়েৰীত হত্যা, গুলিয়াগুলি, অপহৰণ, ধনদাবী, বোমা-বিষ্ফোৰণ, অসম বন্ধ ইত্যাদি প্ৰসংগ সংযোজিত হ’ল। আলফাই বাৰম্বাৰ এটা কথা দোহাৰি আহিছে কেন্দ্ৰই অসমক সদায় মাহী আইৰ চকুৰে চাই শোষণ কৰি আহিছে। ১৯৫০-৯৯ চনত অসমৰ জনমূৰি আয় ৰাষ্ট্ৰীয় আয়তকৈ ৪ শতাংশ বেছি আছিল যদিও ১৯৯৮-৯৯ বৰ্ষত এই আয় ৰাষ্ট্ৰীয় আয়তকৈ ৪ শতাংশ কমিলহে। তদুপৰি অসমৰ দৰিদ্ৰতাৰ হাৰো ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়তকৈ বেছি। কিন্তু, বেছিভাগ যুক্তিবাদী লোকে অসমৰ এই দুৰ্বল অৰ্থনৈতিক অৱস্থাৰ বাবে আলফাৰ দৰে উগ্ৰবাদী সংগঠনৰ ক্ৰিয়া কলাপকে জগৰীয়া কৰিছে।

(১৯৯৫ চনৰ ৭ চেপ্তেম্বৰত নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ত History of Mathematics— its contribution to civilization and culture’ শীৰ্ষক এখনি চেমিনাৰ অনুষ্ঠিত হৈছিল। সেই চেমিনাৰৰ ‘পাতনি বক্তব্য’ (Key-note address) আগবঢ়াইছিল এই প্ৰবন্ধটোৰ লিখকে। সেই বক্তব্যৰ লিখিত ৰূপটোৱেই এই প্ৰবন্ধ। সেই সময়তে বিভিন্ন কিতাপ আৰু প্ৰবন্ধৰ সহায় লৈ এই বক্তব্য প্ৰস্তুত কৰা হৈছিল।)

পৰিচয় : শ্ৰীদিব্যজ্যোতি মহন্ত নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ গণিত বিভাগৰ সহযোগী অধ্যাপক।

- মহৎ আদৰ্শ কামত থাকে যাৰ, জগতযোৰা খ্যাতি ৰৈ যায় তাৰ। — চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানী
- যতন কৰিলে সৰুৰেই বৰ হয়, কৰ্মনিষ্ঠাৰ ফল লোকে তাকে কয়। — মোমাই তামুলী বৰবৰুৱা
- আনন্দৰ গছ পুলি বুদ্ধিৰ পথাৰতকৈ নীতিৰ পথাৰতহে অধিক লহপহীয়া হয়। — মীটৰ লিন্ক
- অন্যান্য আৰু অত্যাচাৰ কৰাটো সিমান দোষী নহয়, যিমান তাক সহন কৰা জন হয়। — তিলক
- সমাজৰ মহান উৎকৰ্ষ ব্যক্তিগত চৰিত্ৰৰ ভিতৰত আছে। — মহাত্মা গান্ধী
- ক্ষুদ্ৰ স্বার্থ তিয়াগি কৰিবা দহৰ কাম, শান্তি লভিবা আৰু উজ্জলিৰ নাম। — ফ্ৰাৰেঞ্জ নাইটিংগেল
- যোনে কিবা কৈ কৰিব নোৱাৰে তেওঁৰ কথা গন্ধ নোহোৱা ফুলৰ নিচিনা ফলহীন। — বুদ্ধদেৱৰ বাণী
- এটুকুৰা শিলো হ’ব পাৰে মহামূল্যবান, চিন্তা আৰু শ্ৰম তাৰবাবে হয় প্ৰয়োজন। — মাইকেল এঞ্জেলো
- যাৰ আত্মবিশ্বাস নাই, সি ভগৱানত অবিশ্বাসী। — স্বামী বিবেকানন্দ

দীপা দাস, স্নাতক ৩য় বাৰ্ষিক

পাৰিসাংখ্যিক তথ্যমতে ১৯৯০-৯১ চনৰ পৰা ২০০০-০১ আৰ্থিক বৰ্ষলৈকে ৰাজ্যখনে সন্ত্ৰাসবাদ দমনৰ নামত সৰ্বমুঠ ৬৬৩,৪৬,২১,৬২৮.০০ টকা খৰছ কৰিছে। এই বিশাল অৰ্থৰ মাত্ৰ ৩২৬ কোটি টকাহে কেন্দ্ৰই বহন কৰিছে। বাকী অৰ্থখিনিৰ গুৰুভাৰ অসমে অকলেই বহন কৰিব লগাত পৰিছে।

ইয়াৰ উপৰিও সংগঠনটোৰ বিভিন্ন ব্যয় বহন কৰিবৰ বাবে এক বিপুল পৰিমাণৰ ধন দেশৰ বাহিৰলৈ সংগ্ৰহ কৰি লৈ যোৱা হৈছে। এইবোৰ ধনৰ হিচাপ তেওঁলোকে কোনোদিন দিয়া নাই। লক্ষ্মীভাৱে বিশ্বৰ অধিকাংশ সন্ত্ৰাসবাদী গোটাৰ মাজত এক শৃংখলাবদ্ধ হিচাপ-ৰক্ষণ ব্যৱস্থা আছে। কিন্তু, আলফাৰ এই ধৰণৰ কোনো ব্যৱস্থা নাই। তদুপৰি 'গ্ৰাম্য উন্নয়ন'ৰ বিভিন্ন শিতানত অহা এক বুজন পৰিমাণৰ ধন সংগঠনটোৱে অধিগ্ৰহণ কৰি আহিছে। তদুপৰি, ছালফা, ঠিকাদাৰ, চৰকাৰী কৰ্মচাৰী তথা ৰাজনৈতিক নেতাৰ লগত বুজাপৰাৰ যোগেদি সংগঠনটোৱে সীমাহীন ধনৰ পাহাৰ কৰিছে বুলি বিভিন্ন প্ৰতিবেদনত প্ৰকাশ পাই আহিছে। ভাৰতৰ গৃহ মন্ত্ৰালয়ৰ তথ্যমতে আলফাৰ শীৰ্ষনেতা সকলে বাংলাদেশত বিভিন্ন ব্যৱসায়ত পুঁজি বিনিয়োগ কৰি লাভজনক ব্যৱসায় চলাই বিলাসী জীৱন-যাপন কৰি আছে। তথ্যমতে, সংগঠনটোৰ ঢাকাত কেইবাখনো বিলাসী হোটেল, ব্যক্তিগত ক্লিনিক আৰু 'মটৰ ড্ৰাইভিং স্কুল' আছে। ১৯৯২-৯৩ চনৰ তথ্যমতে সংগঠনটোৰ নামত বাংলাদেশৰ 'সোণালী বেংক'ত প্ৰায় ৬০০ কোটি

টকা আছে। যি সময়ত অসমৰ খাটিখোৱা ৰাইজৰ সন্তান-সন্ততিয়ে ধনৰ অভাৱত শিক্ষা গ্ৰহণৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব লগা হৈছে তেনে সময়তে আলফাৰ শীৰ্ষ নেতাসকলৰ সন্তানে অতিশয় দামী, সুবিখ্যাত শিক্ষানুষ্ঠানত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি আছে। অসমৰ ৰাইজক ভূৰা স্বাধীনতাৰ সপোন দেখুৱাই লুপ্তন কৰি অহা এইসকল নেতাৰ সন্তানে কিন্তু অসমীয়া ভাষা ক'ব নাজানে। শেহতীয়াকৈ গ্ৰেপ্তাৰ হোৱা আলফা নেতা অৰবিন্দ ৰাজখোৱাৰ সন্তানে সংবাদ মাধ্যমৰ আগত বাংলা ভাষাতহে কথা কোৱা বিষয়টো তাৎপৰ্যপূৰ্ণ।

গতিকে, সততে অৰ্থনৈতিক শোষণ, বঞ্চনাৰ কথা কোৱা সংগঠনটোৱে নিজেই ৰাজ্যখনৰ অৰ্থনৈতিক শোষণৰ উৎস হৈ পৰিছে। এনে এক অৰ্থনৈতিক মাধ্যমৰ শোধাই সংগঠনটোৰ নেতৃত্বদৰ অলপো মানসিক সংঘাত হোৱা নাইনে? প্ৰথম অৱস্থাত সংগঠনটোৱে দিয়া প্ৰতিশ্ৰুতি আৰু সপোনবোৰৰ অসাৰ্থকতাই আজি অসমীয়া ৰাইজক সম্পূৰ্ণ মোহভংগ কৰিছে। আন্তৰ্জাতিক বাতৰি প্ৰতিষ্ঠান 'Agent France Press' (AFP) ৰ এক প্ৰতিবেদনৰ মতে বিগত পোন্ধৰ বছৰত অসমত প্ৰায় বিশ হাজাৰ মানুহ সন্ত্ৰাসবাদৰ চিকাৰ হৈছে। ইয়াৰ উপৰিও হিন্দীভাষী ৰাইজক উৎপীড়ন, কাৰ্গিল যুদ্ধৰ সময়ত পাকিস্তানক মুক্ত সমৰ্থন, পাকিস্তানী চোৰাংচোৱা সংস্থা আই.এচ.আইৰ সৈতে মিত্ৰিতা, সঞ্জয় ঘোষ-ৰশ্মি বৰাৰ হত্যা, ধেমাজীৰ স্বাধীনতা দিৱসৰ বোমা বিস্ফোৰণ তথা

শেহতীয়াকৈ গুৱাহাটীৰ ধাৰাবাহিক বোমা বিস্ফোৰণত এন.ডি.এফ.বিক সহযোগ কৰা ইত্যাদি কাৰ্য্যই সংগঠনটোক ৰাইজৰ পৰা বহু যোজন দুৰলৈ লৈ গ'ল।

দুৰ্ভাগ্যজনক ভাৱে আলফা বিষয়টো বৰ্তমান এক ৰাজনৈতিক ইচ্ছা হৈ দলসমূহৰ গাদী দখলৰ চাবি-কাঠী ৰূপত ব্যৱহৃত হ'বলৈ ধৰিছে। নব্বৈ দশকৰ আগভাগতে আলফা বিষয়টোৰ এক সমাধান সূত্ৰৰ সন্ধান বৃদ্ধি হৈছিল যদিও তদানীন্তন মুখ্যমন্ত্ৰী হিতেশ্বৰ শইকীয়াৰ নেতৃত্বই এই বিষয়টোক সুকীয়া গতিৰে ব্যাখ্যা কৰি সকলো সন্ধান মৰিমূৰ কৰিলে। তদুপৰি এইজনা মুখ্যমন্ত্ৰীৰ দিনতে আৰম্ভ হোৱা 'আত্মসমৰ্পণ পৰ্ব'ৰ জৰিয়তে ছালফা হোৱা অধিকাংশই মাথো কাগজে-কলমেহে মূলসুঁতি লৈ উভতি আহিল। হত্যা, গুণাগিৰী, অপহৰণ, ধন-আত্মসাৎ, মাফিয়া ৰাজ, ক'লা ব্যৱসায় আদিৰ নানান কাৰ্য্যকলাপেৰে বহু প্ৰাক্তন আলফা নেতাই ৰাইজৰ মাজত ট্ৰাসৰ সৃষ্টি কৰিলে। অসমৰ নিৰ্বাচন সমূহতো বহু ছালফা নেতাৰ ভূমিকাই ৰাইজৰ চকু কপালত তুলিলে। এনেদৰেই সমস্যাৰ গাত ভেঁজা দি অন্য এক সমস্যাৰ উদ্ভৱ দুৰ্ভাগ্য অসমে গা-পাতি ল'ব লগাত পৰিছে।

সময় আগবঢ়াৰ লগে লগে আলফা বিষয়টোৱেও এক নতুন মোৰ লৈছে। সাম্প্ৰতিক সময়ৰ একাংশ বুদ্ধিজীৱীৰ আলফাক কৰা চোকা সমালোচনাৰ বিপৰীতে আন একাংশই এফালে আলফাৰ পক্ষত থিয় দি আৰু অন্যফালে চৰকাৰ আৰু আলফাৰ মাজত মধ্যস্থতাকাৰীৰ

ভূমিকা ল'ব খোজা বিষয়টোৱে এক অন্য মাত্ৰা পৰিগ্ৰহণ কৰিছে। তদুপৰি বৰ্তমান অসমৰ গৰিষ্ঠসংখ্যক জনসাধাৰণে স্বাধীন অসম নিবিচাৰে। কিয়নো এনে দাবী আজিৰ দিনত কিমান প্ৰাসংগিক? আলফাই 'স্বাধীন অসম'ক লক্ষ্য হিচাপে নলৈ 'বিশেষাধিকাৰ' বা অন্যান্য সা-সুবিধাৰ দাবী তোলাহেঁতেন নিশ্চয়কৈ অধিক সুফল পোৱা গ'লহেঁতেন।

গতিকে, আলফা আৰু তেওঁলোকৰ এই তিনি দশক ধৰি

চলা যুজখনৰ এক শান্তিপূৰ্ণ সমাধান ৰাজ্যখনৰ বাবে এই মুহূৰ্তত সবাতোকৈ সুখৰ বতৰা হিচাপে চিহ্নিত হ'ব। কেৱল সুৰক্ষা বাহিনীৰ মোতায়েনেই এই সমস্যাৰ সাধান হ'ব নোৱাৰে। এনে হোৱা হ'লে ভাৰতৰ কিছুসংখ্যক ৰাজ্যত গা কৰি উঠা নক্সাল সমস্যাবোৰো কেতিয়াবাই সমাধান ওলালেহেঁতেন। মুঠৰ ওপৰত এই সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৰ লগত সাঙোৰ খাই আছে অসমৰ সামগ্ৰিক উন্নয়নৰ প্ৰশ্ন আৰু ৰাজ্যখনৰ ভৱিষ্যত। এই ক্ষেত্ৰত এক স্থায়ী

সমাধানেই এই মুহূৰ্তত অসমবাসীৰ কাম্য। ●

- সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী :
1. B. Pakem (Ed.) : 'Insurgency in North-East India' (1997)
 2. P.B. Dutta : 'The Insurgency (ULFA) problem and its overall effect on the state Assam' (Prpject Report, 2005).
 3. S.K. Das : 'ULFA : A Political Analysis' (1994).
 4. পৰাগমণি আদিত্য : 'স্বাধীনতাঃ সপোন আৰু দিঠকঃ এক শিহৰণকাৰী অনুসন্ধান', ২০০২।
 5. S.....'Strangers of the Mist'(1995).

পৰিচয় : শ্ৰীকল্যাণ বৰা নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ বুৰঞ্জী বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

হাঁহিৰ খুনপাক...

- এজন গাঁৱলীয়া ৰোগী ডাক্তৰৰ ওচৰলৈ বেমাৰ ভাল কৰিবলৈ গৈছিল।
ৰোগী : চাৰ মোৰ পেটতো বৰকৈ বিষাইছে?
ডাক্তৰ : পাইখানা কেনে?
ৰোগী : কলাপাতৰ বেৰৰ চাৰ!
xxxx
- এজন বিদেশী পৰ্যটক ভাৰতলৈ আহি এখন মাছৰ দোকানত সোমাল, আৰু দোকানীজনক সুধিলে—
বিদেশী : What is this
বেপাৰী : ৰৌ মাছৰ ফিচ।
বিদেশী : What
বেপাৰী : খাবলৈ বৰ সোৱাদ।
বিদেশী : Nonsense
বেপাৰী : তেলত দিলে চেন চেন।
xxxx
- পৰীক্ষাৰ বহী দিয়াত দেউতাকে পুতেকক সুধিলে
দেউতাক : অংকত কিমান পালা বোপা?
পুতেক : পিংকুতকৈ এক কম পালো দেউতা।
দেউতা : পিংকুয়েনো কিমান পালে?
পুতেক : ১ পালে দেউতা।

জোনমনি দেৱী, উচ্চতৰ মাধ্যমিক, প্ৰথম বৰ্ষ

প্রতীক্ষা : এটি সুদিনৰ...

দেবযানী শইকীয়া, স্নাতক দ্বিতীয় বৰ্ষ

খোলা খিৰিকীখনেদি বৰষুণৰ পানী পৰি বিছনাখন তিয়াই পেলাইছে। শোৱাৰ পৰা উঠি তাই খিৰিকীখন বন্ধ কৰি দিলে। লগে লগে যেন আন্ধাৰ হৈ পৰিল কোঠাটো। তাই দুৱাৰখনেৰে বাহিৰলৈ চালে। পৰিৱেশটো নিজান হৈ আছে। মাথো বৰষুণজাকেহে যেন নিজান পৰিৱেশটোৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ ঘোষণা কৰি শব্দ সৃষ্টি কৰিবলৈ উঠি-পৰি লাগিছে।

তাইৰ চকু গ'ল বেৰত ওলোমাই থোৱা কেলেণ্ডাৰখনলৈ। আজিৰ দিনটো, হয় আজিৰ দিনটোতে তাই ভনীয়েকক হেৰুৱাইছিল, লগতে হেৰুৱাইছিল তাইৰ নিজৰ এখন ভৰি। আজি ১৫ আগষ্ট। দুবছৰ আগৰ আজিৰ

দিনটোতে তাই ওলাই গৈছিল ভনীয়েকৰ সৈতে, স্বাধীনতা দিৱসৰ কাৰ্যসূচী উপভোগ কৰিবলৈ। সিহঁত গৈ তাত উপস্থিত হৈছিলহে মাথোন। এটা কাণ তালমৰা শব্দই কঁপাই তুলিছিল চাৰিওদিশে। তাৰ পাছত তাই আৰু একো ক'ব নোৱাৰে। সাৰ পাই উঠি তাই নিজকে আৱিষ্কাৰ কৰিছিল এখন বিছনাত। তাই ভনীয়েকক বিচাৰিছিল, কিন্তু পোৱা নাছিল। কোনেও কোৱা নাছিল ভনীয়েকৰ কথা।

তাই অবাক হৈছিল। উঠি বিচাৰিছিল। ভনীয়েকক বিচাৰি যাব খুজিছিল। কিন্তু উঠিব লওঁতেই তাই দেখিছিল তাইৰ সোঁভৰিখন নাই। তাই কান্দিবলৈ পাহৰি গৈছিল। পাহৰি গৈছিল কথা ক'বলৈ। পিছত

তাই গম পাইছিল বোমাৰ আঘাতত চূৰ্ণ-বিচূৰ্ণ হৈ পৰিছিল ভনীয়েকৰ কুমলীয়া দেহটো। তাই হেৰুৱাইছিল নিজৰ এখন ভৰি।

কিন্তু তাই আজিও নাজানিলে কি দোষ আছিল তাইৰ? অথবা তাইৰ ভনীয়েকৰ যি বুজিও পোৱা নাছিল স্বাধীনতাৰ প্রকৃত অৰ্থ। সেই দুৰ্বৃত্তকেইজন কিন্তু আজিও ধৰা নপৰিল। মানুহৰ মনতো অতীত হৈ গ'ল সেই ঘটনাটো। মাথো তাই পাহৰিব পৰা নাই। তাই সদায় কামনা কৰে কেতিয়াকৈ এনে এটা দিন আহিব যেতিয়া সকলোৱে মুক্তমনে নিৰ্ভয়ে কাম কৰিব পাৰিব। নাজানে সেই দিনটো আহিবনে নাহে। মাত্ৰ তাই প্রতীক্ষা কৰে— এটি সুদিনৰ...। ●

(২০০৯-১০ চনৰ কলেজ সপ্তাহ সমাবেশ উপলক্ষে হোৱা খিতাতে লিখা গল্প প্রতিযোগিতাত দ্বিতীয় স্থান প্ৰাপ্ত গল্প)

মহৎ লোকৰ বাণী ..

- মোৰ অভিধানত অসম্ভৱ বুলি একোৱেই নাই। অসম্ভৱ দুৰ্বলৰ অজুহাত। — নেপোলিয়ন বোনাপাৰ্ট
- কালি যিটো কৰিবা সিটো আজি কৰা, আজি যিটো কৰিবা সেইটো এতিয়া কৰা। — কবীৰৰ বাণী
- আলচা কথা নহয় সিদ্ধি, বাটত আছে কণা বিধি। — সত্যনাথ বৰা
- শিক্ষাৰ চাবিকাঠি ঘাই তিতা ইয়াৰ ফল বৰ মিঠা।
- চেপ্তাৰ অসাধ্য একোৱেই নাই। — ডেল কাৰ্ণেগী
- আনন্দ হ'ল জীৱন উপভোগৰ মূলমন্ত্ৰ। — ডেল কাৰ্ণেগী

দীপা দাস, স্নাতক ৩য় বাৰ্ষিক

স্মৃতিৰ ৰোমন্থন

মনোমোহন ৰাভা

আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ বঙালী বিষয়ৰ অধ্যাপিকা শ্ৰীমতী জয়ন্তী সাহা বাইদেৱে আমাৰ কলেজৰ প্ৰথম অধ্যক্ষ, বিখ্যাত সাহিত্যিক মহেশচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামীৰ বিষয়ে লিখিবলৈ কয়। মই বৰ বিমোহিত পৰিলো। এজন বিখ্যাত কবিৰ বিষয়ে লিখিবলৈ যাওতে বহুতো কথাই ভাবিব লগীয়াত পৰে, কিন্তু শেষত মই বহুত চিন্তা চৰ্চা কৰি ভুলে-শুদ্ধই লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰিলো।

১৯৬৬ চনৰ কথা, মোৰ বয়স প্ৰায় ১২ বছৰ হওঁতে মই আৰু মোৰ দুজন সম্বন্ধীয় খুৰা ক্ৰমে মনেশ্বৰ ৰাভা আৰু বনেশ্বৰ ৰাভাৰ সৈতে কামৰূপ জিলাৰ বকোৰ পৰা ভ্ৰমণৰ উদ্দেশ্যে নগাঁও জিলালৈ আহিলো। মোৰ খুৰা মনেশ্বৰ ৰাভাই পূৰ্বতেই আহি সাহিত্যিক মহেশচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামীৰ ঘৰত থিতাপি লৈছিল। ১৯৬৬ চনৰ ৯ মাৰ্চ তাৰিখে আমি প্ৰয়াত বিখ্যাত সাহিত্যিক মহেশচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামীৰ ঘৰত আহি উপস্থিত হৈছিলো। সেইদিনা আছিল ৰঙৰ উৎসৱ। উক্ত দিনাই নগাঁৱৰ বিখ্যাত সংগীতজ্ঞ খগেন মহন্তক লগ পাইছিলো। সেই ভ্ৰমণত নগাঁও জিলালৈ যি আহিলো আৰু ঘৰলৈ দুনাই উভতি যাম বুলি ভবা নহ'ল।

গোস্বামী দেৱৰ ঘৰতে থাকিয়ে মই পঢ়া-শুনা কৰিলো। সেই সময়ত মই মোৰ খুৰাৰ সৈতে তিনিও পুৰণি সেই বিহলঙণি ছপাগৃহতে থাকিবলৈ লওঁ। গোস্বামী দেৱক মই দেউতা আৰু গোস্বামী দেৱৰ পত্নীক মই মা বুলি মাতিবলৈ লওঁ। গোস্বামী দেউতাই মোক চাকৰী প্ৰদান কৰে। সেই সময়ত নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ নাম আছিল লালচন তোড়ি ছোৱালী মহাবিদ্যালয়। সেই সময়ত মহাবিদ্যালয় খনত ছাত্ৰীৰ সংখ্যা আছিল তেনেই তাকৰ। ঠিক একেদৰে শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ সংখ্যাও তেনেই কম আছিল। ক'বলৈ গ'লে গোটেই মহাবিদ্যালয়খনত মুঠ শিক্ষক কৰ্মচাৰীৰ সংখ্যা আছিল ২০ জনমানহে। সেই সময়ত মই গোস্বামী পৰিয়ালৰে এজন সদস্য হৈ পৰিলো। মই দেউতাৰ তিনিটা সন্তানৰ সৈতে একে লগে ডাঙৰ দীঘল হৈছিলো। দেউতাৰ জীয়াৰী শ্ৰীযুতা মঞ্জীৰা গোস্বামী (মামনি বাইদেউ)য়ে বৰগীত গাইছিল, ডাঙৰ পুত্ৰ শ্ৰীযুত ৰঞ্জীত কুমাৰ দেৱ গোস্বামীয়ে তবলা, বেহেলা আদি বজাইছিল আৰু সৰু পুত্ৰ শ্ৰীযুত গুণজিৎ দেৱগোস্বামী (অকন) যে আধুনিক গান আৰু কবিতা আবৃত্তি কৰিছিল। আমাৰ ঘৰ খনত প্ৰায়ে সন্ধিয়া সংগীতৰ সোঁত

বৈছিল। কেতিয়াবা কেতিয়াবা ইন্দ্ৰিছ আলি চাৰ আৰু জ্যোতি নাথ চক্ৰৱৰ্তী চাৰে বাইদেউক গান শিকাইছিল। মায়ে গুৱাহাটী অনাঁতাৰ কেন্দ্ৰত বৰগীত পৰিবেশন কৰিছিল। মামনি বাইদেউৰেও অনাঁতাৰত বৰগীত গাইছিল। দাদাক বেহেলা আৰু তবলা শিকাইছিল মতিউৰ ৰহমান চাৰে। দেউতাই তেতিয়া চেতাৰ বজাইছিল। সেই সময়ত অনাঁতাৰত দেউতাৰ নীতিবচন দিছিল। এই ঘৰ খনত অসমৰ বহুকেইজন মহান ব্যক্তিক লগ পাইছিলো। সেই সকলৰ ভিতৰত অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সম্পাদক হৰিপ্ৰসাদ নেওগ চাৰক প্ৰায়ে লগ পাইছিলো। ১৯৬৯ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহৰ ১২ তাৰিখে অসমৰ প্ৰাক্তন ৰাজ্যপাল বি. কে. নেহেৰু আমাৰ কলেজৰ বৰ্তমানৰ পি ডি পি হোস্টেলৰ আধাৰশিলা স্থাপন কৰিবলৈ আহে। সেইদিনাই সন্ধিয়া দেউতা, হঠাৎ অসুস্থ হৈ পৰে। সেই সময়ত কলেজৰ কাম প্ৰায় আমি চাই দেউতাক শুধি লিখা মেলা, টাইপকৰা আদি কামবোৰ কৰিছিলো। দেউতা প্ৰায় এবছৰৰ পিছত হে সুস্থ হৈ পৰে। যেতিয়া অসম সাহিত্য সভা ধিংত হৈছিল তেতিয়া ভালে কেইজন সাহিত্যিকক লগ পাইছিলো। অসম সাহিত্যসভাৰ

সমালোচক *মুনি বৰকটকী চাৰ, অসম বাতৰি কাকতৰ সম্পাদক *চাৰ মহন্ত চাৰ আদি। এইলোক সকল দেউতাৰ ঘৰতে আছিল। *নিমল প্ৰভা বৰদলৈ, মহেন্দ্ৰ বৰঠাকুৰ, *মেদিনী মোহন চৌধুৰী আদি লোক সকল দেউতাৰ ঘৰলৈ আহিছিল। দেউতাৰ সৈতে সকলো কেইজন সাহিত্যিক ধিং সাহিত্য সভালৈ অহাযোৱা কৰিছিল। দেউতা সেই সময়ত দুখন কলেজৰ অধ্যক্ষ আছিল। তেওঁ নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ লগতে বি.টি মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ আছিল। তাৰ পাছত যোৰহাটত থকা হৰেশ্বৰ গোস্বামী চাৰক মাতি আনে। দেউতাৰ প্ৰথম হোৱা বিহলঙণি মই পোৱা নাই। কিন্তু যিবিলাক কিতাপ বা বিহলঙণি আছিল সেইবোৰ মই আৰু মা লগলাগি কিতাপৰ বাকচত ভৰাই থৈছিলো। সেই সময়ত এই ঘৰখনলৈ প্ৰখ্যাত গায়ক সকলৰ আহাযোৱা আছিল। সেইসকলৰ ভিতৰত ড° ভূপেন হাজৰিকা, ৰুদ্ৰ বৰুৱা, প্ৰভাত শৰ্মা, ড° বীৰেন দত্ত আদি। হেম কলিতা দেউতাৰ এজন ভাল বন্ধু আছিল। তেওঁক দেউতাই পণ্ডিত বুলি মাতিছিল। আমি তেখেতক পণ্ডিত আতা বুলিয়ে সম্বোধন কৰিছিলো। তেখেত নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰথম ৰক্ষক আছিল। দেউতাৰ আন এজন বন্ধু আছিল দেৱেন শৰ্মা। বিহলঙণি অসমৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ জনাজাত হৈছিল। আনকি সেইসময়ত ছামছুল হুদা চাৰেও বিহলঙণি বিলাইছিল।

মাৰ কেতিয়াবা অসুখ হ'লে দেউতাই মোক কলেজলৈ যাবলৈ

দিয়ে আৰু দেউতা তেতিয়া ঘৰত থাকিব বুলি কয়। কিন্তু মই কলেজ গৈ পোৱাৰ পিছ মুহূৰ্ততে দেউতাই মোক ভিতৰতহে ঘৰত তলা লগাই কলেজত উপস্থিত হয়গৈ আৰু মোক ঘৰলৈ আহিবলৈ কয়। দেউতাৰ লগত থাকি মই বহুত নজনা কথাই শিকিছিলো। দেউতা যেতিয়া কলেজৰ পৰা অবসৰ গ্ৰহণ কৰে তাৰ পাছত অথাৎ ১৯৮০ চনৰ পাছত পুনৰ বিহলঙণি প্ৰেছ কাকতখন পুনৰ আৰম্ভ কৰে। সেই সময়ত অসমৰ আন্দোলন চলি আছিল। বিহলঙণি আলোচনী আৰু কাকত খনত বহুকেইজন ন-পুৰণি লেখক আছিল। দেউতা বিহলঙণি কাকতৰ সম্পাদক আছিল। তেওঁক শ্ৰীযুত নৰেণ কলিতা চাৰে বহুত লিখা মেলাত সহায় কৰিছিল। আনকি দেউতাই লিখা কবিতা আৰু গল্প বোৰৰ তেখেতে প্ৰেছৰ পৰা উলিয়াবৰ বাবে চাইচিটি দিছিল। মই বিহলঙণি নগাঁও চহৰত বিলাই ফুৰিছিলো। সেই সময়ত মামনি বাইদেউৱে লণ্ডনত বসবাস কৰিছিল। মা আৰু দেউতাই যেতিয়া দেউতাৰ চিকিৎসাৰ বাবে তালৈ যায় তেতিয়া দেউতাই মোলৈ বহুতো চিঠি পত্ৰ প্ৰেৰণ কৰিছিল যিবোৰ মোৰ অসাধনতাৰ বাবে ভালদৰে ৰাখিব নোৱাৰিলো। দেউতাই বিহলঙণি প্ৰেছৰ কিছুমান বস্ত্ৰ মোক নৱজ্যোতি প্ৰেছৰ মালিক *বীৰেন বৰুৱা দেৱক বিক্ৰী কৰিবলৈ কয়। দেউতাই শেষ পৰ্যায়ত এখন কিতাপ লিখিছিল তেতিয়া কম্পিউটাৰৰ কোনো সুবিধা নথকাৰ কাৰণে দেউতাই মোক কলেজলৈ তেওঁৰ লিখা সমূহ লৈ যায় আৰু সুৰেণ শইকীয়া বা

মুক্তিয়াৰে সেইবোৰ টাইপ কৰি দিয়ে। মই সেইবোৰ পুনৰ লৈ আহি দেউতাক দিও। দেউতাই সেইবোৰ পিছদিনা ভূঞা চাৰক দিবলৈ মোক পঠিয়াই দিয়ে। সেই কিতাপ খন লিখা সম্পূৰ্ণ হ'ল যদিও চপাহে হৈ নুঠিল।

১৯৮৯ চনৰ ৩০ মে তাৰিখে দেউতাই ৰাতি শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰিলে। সেই সময়ত বাইদেউ, দাদা আৰু অকন কোনো এজন ব্যক্তিয়ে ঘৰত নাছিল। মই আৰু মায়ে সকলো লৈকে খবৰ দিছিলো। দেউতাৰ সেইদিনা অসুখ হৈ আছিল। মই সেইদিনা প্ৰথমে ডাঃ কৃষ্ণ বৰাদেৱৰ ঘৰলৈ গৈছিলো কিন্তু তেখেত নাছিল। তাৰপাছত মই ডাঃ ম'ৰৰ ওচৰলৈ গৈছিলো কিন্তু তেওঁ আহিবলৈ অমান্তি হয়। মই তেতিয়া ওচৰৰ দেৱেন সিং আৰু ননি গোপাল শৰ্মাৰ গাড়ী লৈ ডাঃ দে চাৰৰ ঘৰলৈ যাওঁ তেখেতক লৈ আনিবলৈ। ডাঃ দে চাৰে তেতিয়া আহি দেউতাক চায় আৰু মোক ক'বলৈ ধৰে যে এতিয়া আপুনি ধৈৰ্য্য ধৰিব লাগিব। এতিয়া আপুনিয়েই ঘৰৰ মূল মানুহ। ডাঃ দে চাৰে বহুত সময়ৰ পাছতহে দেউতাৰ মৃত্যু হৈছে বুলি কৈছিল। ১৯৬১ চনত প্ৰথম অসুখ হওঁতে তেতিয়া ডাঃ দে চাৰে পাইছিল আৰু একেবাৰে শেষত দেউতাক ডাঃ দে চাৰে পাইছিল।

দেউতাৰ দৰে এজন মহান ব্যক্তিক মই মোৰ জীৱনত লগ পোৱাৰ বাবে ভগৱানক ধন্যবাদ জনালোঁ। ●

যুৱ মানসিকতাৰ অৱক্ষয় ৰোধত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ভূমিকা

মনালিছা দেৱী, স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

সময় গতিশীল। সময়ৰ লগে লগে পৰিবৰ্তন হয় সমাজ ব্যৱস্থাৰ। বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ উন্নতিয়ে বৰ্তমান মানৱ সমাজলৈ পৰিবৰ্তনৰ বতৰা কঢ়িয়াই আনিছে। গোলকীকৰণৰ (globalisation) প্ৰভাৱত আমাৰ পৃথিবীখন এখন ক্ষুদ্ৰ গাঁৱলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। গোলকীকৰণ আৰু উদাৰ বাণিজ্যীকৰণৰ লগতে মুক্ত অৰ্থনীতিৰ প্ৰভাৱে আমাৰ দেশৰ সমাজ জীৱনতো সদূৰ প্ৰসাৰী পৰিবৰ্তন আনিছে। সমাজ বিৰ্বতনৰ লগে লগে পৰিবৰ্তনৰো সূচনা হয় আৰু এই ক্ৰমবৰ্দ্ধমান পৰিবৰ্তনে প্ৰগতিও আনে। কিন্তু সকলো ধৰণৰ পৰিবৰ্তনৰ ধাৰা সমাজৰ বাবে ইতিবাচক নহ'বও পাৰে। ভাৰতবৰ্ষৰ দৰে পৃথিবীৰ সৰ্ববৃহৎ গণতান্ত্ৰিক ৰাষ্ট্ৰখনত গোলকীকৰণৰ প্ৰভাৱে আজি সাতামপুৰুষীয়া যৌথ পৰিয়াল ব্যৱস্থাৰ কাঠামো ভাঙি থানবান কৰি পেলাইছে আৰু ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ একক পৰিয়ালৰ কঠোৰ অনুশাসন, আদৰ্শ নীতি নিয়ম, মৰম চেনেহৰ এনাৰ্জী, সামাজিক বাঞ্ছন এইবোৰ যেন আজি লাহে লাহে আমাৰ সকলোৰে

মূল্যহীন হৈ পৰিছে। উদাৰ বাণিজ্যীকৰণ আৰু গোলকীকৰণৰ লগে লগে আমদানি হৈছে পশ্চিমীয়া সংস্কৃতিৰ। পৰম্পৰাগত মাতৃভাষাৰ মাধ্যমত শিক্ষা গ্ৰহণৰ ঠাইত ইংৰাজী ভাষাৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ লগতে সকলোৰে অজানিতে আমাৰ সমাজত সোমাই পৰিছে পশ্চিমীয়া আদৰ-কায়দা, অপসংস্কৃতি। বিশেষকৈ ক্লাব, নাইট বাৰ সংস্কৃতিয়ে উঠি অহা যুৱ প্ৰজন্মৰ মাজত ক্ৰমান্বয়ে জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে।

আমি স্বাধীন হ'লো সঁচা, কিন্তু স্বাধীন ভাৰতত মানুহৰ ভাৰ-কাপোৰৰ সমস্যা, জীৱনৰ মৌলিক প্ৰয়োজন পূৰণৰ সপোন সপোন হৈয়ে ৰ'ল। যিসকল মহানবীৰ ভাৰত সন্তানে আত্ম বলিদান দি আমাক স্বাধীন ভাৰতৰ নাগৰিক ৰূপে বিশ্বৰ সন্মুখত সগৌৰৱে থিয় দিব পৰা কৰিলে কিন্তু পৰৱৰ্তী কালত সেই দেশৰ ভূমিতেই স্ব-অধিকাৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ দাবীত আন্দোলনমুখী হ'ব লগা হ'ল নিঃসহায় জনসাধাৰণ। বৃটিছৰ শোষণৰ অন্ত পেলাই দিল্লীৰ মচনদ আমাৰ দেশৰ নেতাই দখল কৰিলে যদিও শোষিত জনতাৰ অৱস্থাৰ

পৰিবৰ্তন আজিও নহ'ল। ফলত দিল্লীৰ সুদীৰ্ঘ দিনৰ বঞ্চনাৰ বাবেই চৌদিশে উচ্চাৰণ হ'ল আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰৰ ধ্বনি। ক্ষুদ্ৰ বহিমান যুৱচামে আনকি হাতত অস্ত্ৰ তুলি ল'বলৈও কুষ্ঠাবোধ নকৰা হ'ল। বৰ্তমান পৰিস্থিতি 'ৰামো নাই অযোধ্যাও নাই' লেখীয়া অৱস্থা হ'ল।

এখন দেশৰ সামগ্ৰিক উন্নয়নৰ মূল চালিকা শক্তি হ'ল যুৱ সমাজ। সম্প্ৰতি এই যুৱ শক্তিক কেন্দ্ৰ কৰি সমাজত গা কৰি উঠা এটা প্ৰধান সমস্যা যুৱ উচ্ছৃংখলতাই ভয়াবহ ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰিছে। ঘাইকৈ ১৪/১৫ বছৰ বয়সৰ পৰা ২৫/৩০ বছৰৰ অনুৰ্দ্ধ, অবিবাহিত যুৱক-যুৱতীৰে যুৱ সমাজ গঠিত। পৰিবেশ, পৰিস্থিতিৰ প্ৰতিকূলতাত ইয়াৰে এচাম যুৱক-যুৱতীয়ে আত্ম নিয়ন্ত্ৰণ হেৰুৱাই পেলোৱাৰ ফলতেই সৃষ্টি হয় যুৱ মানসিকতাৰ অৱক্ষয়। ক্ৰমশঃ ই কৰ্কট ৰোগৰ দৰে ছানি ধৰে সমাজ, সংস্কৃতি, ৰাজনীতি সকলোতে। হৈ পৰে এক সামাজিক ব্যাধি।

যুৱ মানসত কেৰোণ লাগিলেই সৃষ্টি হয় উচ্ছৃংখলতা।

পৰিচয় : শ্ৰীমনোমোহন ৰাভা নগাঁও ছোৱালী কলেজ গ্ৰন্থাগাৰৰ কৰ্মচাৰী।

কোনো উটি অহা ডেকা-গাভৰুৱে স্ব-ইচ্ছায়ে উচ্ছৃংখল আচৰণ প্ৰদৰ্শন নকৰে। ইয়াৰ নেপথ্যত থাকে আন কিছুমান কাৰণ। (আনুষংগিক বিষয়) সেয়ে যুৱ-মানসিকতাৰ বিপৰীতে উচ্ছৃংখল মানসিকতাক আকোঁৱালি লোৱাৰ বাবে পোনচাটেই যুৱ সমাজক জগৰীয়া কৰিলে অন্যায় কৰা হ'ব। এইচাম যুৱক বিপথে যোৱাৰ মূল কাৰণ পৰিয়াল, সমাজ, ৰাজ্য তথা দেশৰ পাৰিপাৰ্শ্বিক অৱস্থা। এটি সন্তানে শৈশৱৰে পৰা পৰিয়ালৰ সদস্যসকলক অনুকৰণ কৰে। 'পিতৃ চাই পুত্ৰ' অথবা 'মাক চাই জীয়েক' আদি প্ৰবচনে সন্তানে মাক-দেউতাকক অনুকৰণ কৰাটোকে বুজায়।

সাম্প্ৰতিক সমাজ মানেই বন্ধহীন, উন্মত্ত সমাজ। এনে এখন সমাজত অভিভাৱকৰ সময়োপযোগী নিয়ন্ত্ৰণ অবিহনে যুৱ মানসত উচ্ছৃংখল অৰ্থাৎ অৱক্ষয়ৰ সৃষ্টি হোৱাটো অৱশ্যস্তাৱী।

বৰ্তমান টেলিভিছনৰ ৰিম'ট হাতত তুলি হকে বিহকে চেনেলৰ অনুষ্ঠান চোৱা, ইণ্টাৰনেটত জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ বতৰা লোৱাৰ সলনি নেতিবাচক ইংগিত বহন কৰা, বিলাসিতাপূৰ্ণ গাড়ী, বাইকত উঠি হাতে হাতে ম'বাইল ফোন লৈ পঢ়াৰ নামত ইভটিজিং, ৰেগিং, নিচায়ুক্ত দ্ৰব্য যেনে মদ, ভাং, গাঞ্জা তাৰ উপৰিও চিগাৰেট, ড্ৰাগছ, ব্ৰাউন চুগাৰ, হিৰোইন আদি সেৱন। ভোগবাদী সৰ্বস্ব বস্তুবাদী সমাজৰ স'তে ফেৰ মাৰিবলৈ গৈ এচাম যুৱক-যুৱতী সহজে বলি হয় এনে মাৰাত্মক বৰ বিহৰ। এই বৰ বিহক জানিও বৰ্তমান যুৱকসমূহে সেইবোৰ

সেৱন কৰে। ড্ৰাগছৰ সংজ্ঞা হ'ল : শৰীৰ আৰু মনত প্ৰতিক্ৰিয়া কৰিব পৰা এক ৰাসায়নিক পদাৰ্থ। চিগাৰেটৰ ওপৰত লিখা চৰ্তেও সেইবোৰ সেৱন কৰে। চিগাৰেটত— 'Cigarette smoking is injurious to health.' এই কথাষাৰ লিখা থাকে। মদ এবিধ কাৰ্ব হাইড্ৰেট হোৱাৰ হেতুকে শৰীৰত প্ৰয়োজন হোৱা 'B-Complex' মদ হজম কৰোতে শেষ হয়। চিৰিঞ্জৰে সেৱন কৰা নিচায়ুক্ত দ্ৰব্যয়ে AIDS (Acquired immune dif...syndrome) প্ৰদান কৰে। সাপে একমাত্ৰ দেহটোহে ধ্বংস কৰে কিন্তু সুৰাপানৰ অভিশাপে আত্মাকো কৃমিত কৰে।— মহাত্মা গান্ধী

যোৱা ইং ২৭ মে' ২০০৮ তাৰিখৰ 'আজি' কাকতৰ এটি বাতৰি প্ৰকাশ পাইছিল 'লুকাব নালাগে। মুকলিকৈয়ে মদ খোৱাৰ সুযোগ দিব মন্ত্ৰী গৌতমে, ইং ২০০৭/২০০৮ বৰ্ষত ১৯,০৬৭ কোটি টকাৰ মদ খালে অসমৰ মানুহে।' এই কথাষাৰৰ পৰা বুজিব পাৰি অসমৰ ৰাজনৈতিক নেতাসকল কিমান দুৰদৰ্শী, বিবেকবান। আৰু এটি বাতৰি 'আমাৰ অসম'ত ১৯/০৫/২০০৮ 'মহানগৰীত ব্ৰাউন চুগাৰ আৰু গাঞ্জাসহ চাৰি দুৰ্বৃত্তক গ্ৰেপ্তাৰ'। হোটেল তাৰা, এলেকা পল্টন বজাৰ। সেয়ে ক'ব পাৰি — প্ৰথমতে কৌতুহলী চেঙেলীয়া হাতে ইঞ্জিনক চলাবলৈ পেট্ৰল ডিজেল, মানুহক চলাবলৈ সুৰাৰ 'বেৰেল' তাৰোপৰি হিৰ'ইন ধপাত ভাং কোকেইন নহ'লে যে মানুহৰ ইঞ্জিন নেচেল। 'দেশৰ ভৱিষ্যৎ যুৱ প্ৰজন্মৰ হাতত' বুলি ক'লেই নহ'ব তাৰবাবে

ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ উপৰিও অগ্ৰজ সকলৰ প্ৰধান কৰ্তব্য। 'বামুণেই মৰক বা লগুণেই ছিগক' ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু অগ্ৰজসকলে মনত ৰখা উচিত।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে নিঃস্বার্থ ত্যাগ কৰি প্ৰেমৰ পৰিচয় সমাজৰ আগত তুলি ধৰিব লাগে। আৰু এই প্ৰেম যেতিয়া পৰিয়ালৰ মাজৰ পৰা আনি জনসাধাৰণক বিলায় দিয়া হয় তেতিয়া জনসাধাৰণৰ অৰ্থাৎ সমাজ ব্যৱস্থাৰ ভেটি নিৰ্মাণ হয় সুদীৰ্ঘভাবে। যুৱ শক্তিক সৎ কৰ্ম, সৎ চিন্তাত প্ৰবিশ্ত ৰখা। ইয়াৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নিজেই বিবেকৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হ'ব লাগিব। তাৰ উপৰিও পিতৃ-মাতৃ, সমাজৰ অগ্ৰণী লোক, শিক্ষক আৰু চৰকাৰো সদা সচেত্ব হ'ব লাগিব। ঘৰুৱা পৰিবেশ হ'ব লাগিব আধ্যাত্মিকতা সম্পন্ন, সুস্থ আৰু নিকা। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে খেলা-ধূলা, নৃত্য গীত, সংগীত, চিত্ৰকলাৰ দৰে সুকুমাৰ শিল্পৰ চৰ্চা, জ্ঞানৰ পৰিসৰ বৃদ্ধি কৰি সৃষ্টিশীল কামত নিয়োগ হৈ বৰ্তমান পৰিস্থিতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পাৰে। নিজৰ পথ সঠিকভাৱে নিৰূপণ কৰি লোৱাত দিশদৰ্শী হোৱা বিষয়বোৰ এতিয়াৰ পৰা নিয়ন্ত্ৰণ কৰিলে যুৱ মানসিকতাৰ অৱক্ষয় নহ'ব।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰী নিজেই যদি সৎ পথেৰে ধন আৰ্জন কৰে তেনেহ'লে সমাজত উচ্ছৃংখল যুৱ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসমূহৰ অপৰাধসমূহ নিৰ্মূল হ'ব। তাৰ উপৰিও পঢ়ি থকা কালৰ পৰায়ে যাতে নিবনুৱা হৈ বহি থাকিব নালাগে তাৰবাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী অৱস্থাতে অন্যান্য প্ৰতিযোগিতামূলক পৰীক্ষাৰ বিপৰীতে বৃত্তিমূলক পৰীক্ষা আৰু কাৰিকৰী শিক্ষাৰ ওপৰত গুৰুত্ব

দিব লাগে। চাকৰিহীন সলনি বিভিন্ন বেচৰকাৰী প্ৰতিষ্ঠানত যোগ দিব লাগে। তাৰ উপৰিও জীৱনৰ সময় সীমা নিয়ন্ত্ৰণ, বিফলতাৰ প্ৰতিৰোধ ব্যৱস্থা, আপোন মনৰ গৰাকী হোৱা,

সম্ভাৱনীয়তাক নিশ্চয়তালৈ ৰূপান্তৰ কৰা আদি সাৰ্থক ৰূপত সজালে নিশ্চয় বৰ্তমানৰ যুৱ মানসিকতা অৱক্ষয় ৰোধ হ'ব। ফুলনি আৰু জংঘলৰ মাজত

পাৰ্থক্যৰ এটাই কাৰণ— সেয়া হ'ল চাওঁতাৰ বিচাৰ বোধ।— অজ্ঞাত ●

সঁহাৰি
টোকাৰ বৰ্ণনা :

- মুৰ্খ আৰু অজ্ঞানীয়ে সত্য কি বস্তু নাজানে। — বুদ্ধদেৱ
- বিশ্বৰ বাবে প্ৰয়োজন খাদ্য, আশ্ৰয়, মৰম-চেনেহ, প্ৰাৰ্থনা, শান্তি আৰু ঐক্যৰ বান্ধোন। যুদ্ধ কেতিয়াও নহয়। — মাদাৰ টেৰেচা
- জ্ঞানতকৈ ন্যায়পৰায়ণতা উৎকৃষ্টতৰ। — চফোক্লিচ
- ক্ষুধাত মানুহক ধৰ্মৰ কথা কোৱা বা দৰ্শন শাস্ত্ৰ পঢ়োৱাটো হ'ল তেওঁক অপমান কৰা। — স্বামী বিবেকানন্দ
- জ্ঞানীলোকে অসম্ভৱৰ ফালে ধাবিত নহয়। — মেচেওহাৰ
- জ্ঞান, প্ৰেম আৰু ক্ষমতাৰ মাজতে জীৱনে পূৰ্ণতা লভে। — এইচ. এফ. এমিয়েল
- বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ডৰ প্ৰতিটো ক্ৰিয়াৰে সমান আৰু বিপৰীতমুখী প্ৰতিক্ৰিয়া সদায় বিদ্যমান। — চাৰ আইজাক নিউটন
- নিজৰ জুইকুৰা নিজে জ্বলাব পৰা ক্ষমতাই হ'ল প্ৰতিভা। — জনফ্ৰষ্টাৰ

সঁহাৰি
প্ৰশ্নপক :

- এজোপা গছৰ ওপৰৰ অংশত কল আৰু তলৰ অংশত নেমু লাগে। ক'লে সদায় নেমুক নিজতকৈ হয় বুলি প্ৰতিপন্ন কৰিব খোজে। এদিনাখন কলে নেমুক হয় প্ৰতিপন্ন কৰাৰ উদ্দেশ্যে ক'লে— হয় : তোৰ ফুটা কপাল। মই সদায় তোতকৈ ওপৰত থাকো আৰু তই সদায় মোতকৈ তলত থাক।
নেমু : তই ওপৰত থাকিও তললৈ চাই থাক। তোৰ দৃষ্টি সদায় বোকাৰ পিনে আৰু মই তলত থাকিও সদায় ওপৰলৈ চাই থাকো গতিকে মোৰ দৃষ্টি সদায় আকাশৰ পিনে।
কল : আকাশলৈ দৃষ্টি! সেই কাৰণেইতো মানুহে তোক চেপি খায়।
নেমু : মানুহে মোক চেপিহে খাই, তোক যে নাঙঠ কৰি খায়।
- দোকানী : বুজিছে দাদা, সদায় মদ খাব। মোৰ দেউতাই সদায় মদ খাইছিল কাৰণে মৰিবৰ সময়তো দাঁত সৰা নাছিল আৰু চুলিও পকা নাছিল। আনকি দেউতা বুঢ়াও হোৱা নাছিল।
গ্ৰাহক : তোমাৰ দেউতা কিমান বয়সত মৰিছিল?
দোকানী : ৩০ বছৰ বয়সত।

xxxx

স্বাহিনা নাছৰিণ, উচ্চতৰ মাধ্যমিক ২য় বৰ্ষ

ভাৰতীয় সংস্কৃতিত সংস্কৃতৰ অৱদান

জুলি বৰা, কাকলি দেৱী, স্নাতক ২য় বৰ্ষ, সংস্কৃত বিভাগ

ভাৰতীয় সংস্কৃতিত সংস্কৃত ভাষা সাহিত্যৰ অৱদানৰ বিষয়ে এটি নিবন্ধত ক'বলৈ যোৱা মানে হাতী মাৰি ভুৰুকাত ভৰোৱাৰ দৰে অসাধ্য সাধন মাথোঁ। কাৰণ ভাৰতীয় সভ্যতা সংস্কৃতিত সংস্কৃতৰ অৱদান অসীম।

ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ লগত সংস্কৃত ভাষাৰ ওতঃপ্ৰোত সম্বন্ধ আছে। এক কথাত ক'বলৈ গ'লে সংস্কৃত ভাষাই ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ বাহক স্বৰূপ। সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো ভাষাৰে মাতৃস্বৰূপা ভাষা হৈছে সংস্কৃত। আমাৰ যি ভাৰতীয়ত্ব সি মূলতঃ সংস্কৃত ভাষাৰ সাহিত্যাশ্ৰয়ী বুলি ক'ব পাৰি। তদুপৰি এইকথা ন দি ক'ব পাৰি যে ভাৰতীয় ধৰ্ম, দৰ্শন, সংস্কৃতি আৰু প্ৰায়বোৰ নব্যভাৰতীয় ভাষা সাহিত্যৰ বিকাশ তথা পুষ্টি সাধন সংস্কৃত ভাষাৰ প্ৰেৰণাতেই সম্ভৱ হৈছে।

প্ৰাচীন ভাৰতীয় সভ্যতা সংস্কৃতি, শিক্ষা-দীক্ষা, দৰ্শন, জীৱন

চৰ্চা সকলোবোৰ সংস্কৃত ভাষাৰ দ্বাৰাই জন সমাজত বিস্তাৰ হৈছে। সংস্কৃত সাহিত্যৰ অন্যতম অৱদান চাৰিবেদ, ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণৰ মুখৰ বাণীস্বৰূপ শ্ৰীমদ্ভগৱদ্গীতা, আদিকবি বাশ্বিকীৰ ৰামায়ণ, পুৰাণ, অৰ্থশাস্ত্ৰ আদিৰ জ্ঞানৰ অবিহনে ভাৰতীয়ত্ববোধৰ কথা কল্পনা কৰিব নোৱাৰি। প্ৰাচীন কালৰ পৰাই ভাৰত বিশ্বৰ জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ কেন্দ্ৰ আছিল।

ভাৰতৰ তক্ষশীলা, নালন্দা, কাশী আদি বিখ্যাত বিশ্ববিদ্যালয় সমূহত দৰ্শন, সাহিত্য, পদার্থবিদ্যা, গণিত, জ্যোতিষ, নৃত্য, সংগীত, চিকিৎসা আদি বিবিধ শাখাত শিক্ষা দিয়া হৈছিল। সেয়েহে দেখা যায় যে ভাৰতৰ সৰ্বকালৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ সাহিত্যৰ ৰচনা হৈছিল। উদাহৰণস্বৰূপে সংস্কৃত সাহিত্যৰ অন্যতম গ্ৰন্থসমূহৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰিব পাৰি। ইয়াৰ ভিতৰত মহাকবি কালিদাসৰ অভিজ্ঞান শকুন্তলম, মেঘদূতম, ৰঘুবংশম আদি গ্ৰন্থত যি মানৱীয় আচৰণ, অনুভূতি,

মনঃস্তাত্ত্বিক ভাবৰ প্ৰকাশ পোৱা যায় সি সঁচাকৈয়ে অতুলনীয়। ঠিক সেইদৰে অৰ্থৰবেদত বিভিন্ন চিকিৎসা প্ৰণালীৰ বিৱৰণ পোৱা যায়। চকুৰ চাণি পৰা, প্লাষ্টিক চাৰ্জাৰী আদিৰ অত্যাধুনিক চিকিৎসা প্ৰাচীন ভাৰততে কৰাৰ প্ৰমাণ আছে। জ্যোতিষবিজ্ঞানৰ বিকাশো প্ৰাচীন ভাৰততে হৈছিল বুলি বহু প্ৰমাণ পোৱা যায়। এনেদৰে সংস্কৃত ভাষাৰ ব্যৱহাৰ তথা বহুল প্ৰচলন প্ৰাচীন কালৰে পৰা অব্যাহত আছিল। বৰ্তমানৰ বহুতো বিজ্ঞান দৰ্শন তত্ত্ব উদ্ভাৱন শ শ বছৰ আগতে ঋষি-মুনিসকলে উপনিষদ আদিত ৰচনা কৰি থৈ গৈছে। গতিকে দেখা যায় যে সংস্কৃত ভাষাই ভাৰতীয় জীৱনক ধৰ্মীয়, বৈজ্ঞানিক লোকসংস্কৃতি আদি সকলো দিশতে অৰিহণা যোগাইছে। 'যাৱদ ভাৰতবৰ্ষ স্যাদ যাৱদ বিহ্ন হিমাচলৌ। যাৱদ গংগা চ গোদা চ তাৱদেৰ হি সংস্কৃতম।' ●

ডিমাছা জাতি— পৰ্বতৰ পৰা ভৈয়ামলৈ

তৰালী বৰা, স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

পাতনি: ডিমাছা জাতিটো উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ আদিম আদিবাসী জাতিটোৰ ভিতৰত অন্যতম জনজাতি আছিল। এই জাতিটোৱে পূৰ্ব প্ৰথমে ইয়াংচিকিয়াং আৰু হোৱাংহো এই দুয়োখন নদীৰ মধ্য অংশত বসতি কৰিছিল। নৃতাত্ত্বিকসকলৰ মতে ডিমাছা জাতিটো ভাষাগত ফালৰপৰা তিব্বত ধৰ্মী আৰু জাতিগতৰ ফালৰ পৰা তেওঁলোক মংগোলীয় লোক আছিল।

বহুতো লোকতত্ত্ববিদৰ মতে জনা যায় যে, ডিমাছা জাতিটোৱে অসমৰ সকলো ঠাইতে আনকি বাংলাদেশতো নিজৰ আধিপত্য স্থাপন কৰাত সক্ষম হয়। ডিমাছা সকলৰ মতানুসৰি তেওঁলোকৰ জাতিটোৰ সৃষ্টিৰ মূলতে আছিল ডিলাও আৰু সংগীম নৈৰ সংগম স্থল। কিন্তু ভৌগোলিক পৰিসীমাৰ ফালৰপৰা দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিলে দেখা যায় যে, ডিমাছা জাতিটোৰ উক্ত স্থান আছিল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দাঁতিত, হয়তো সেইবাবে ডিমাছাসকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীক ডিলাও নদীৰ আখ্যাও প্ৰদান কৰিছিল। এই নদীৰ সংগমতেই তাৰখীমা নামৰ এজন পুৰুষ আৰু এগৰাকী নাৰীৰ আৰিভাৱ হয়। তেওঁলোক দুয়োজন মিলনান্ত

হোৱাত সাটোতা কণীৰ প্ৰসৱ হয়। এই কণী এটাৰ পৰা শিৱাই আৰু বাকী পাঁচটাৰ পৰা দেৱতা আৰু সপ্তমটোৰ পৰা অৱদেৱীৰ আৰিভাৱ হয়। আৰু ডিমাছা জাতিয়ে এই অৱদেৱীকে ৰোগ-ব্যাদি-সংকট মোচন কৰিবৰ নিমিত্তে পূজা-অৰ্চনা কৰা দেখা যায়।

ডিমাছা জাতিৰ এফাঁকি কথাৰ পৰা আমি জানিব পাৰোঁ যে, ডিলাওৱা সংগীতৰ অৱস্থান কালত ডিমাছা জনগোষ্ঠীসকলে কোনোধৰণৰ দেৱ-দেৱীক পূজা-অৰ্চনা কৰা দেখা পোৱা নাছিল। সেই সময়ছোৱাত তেওঁলোকৰ সৰু-ডাঙৰ সকলো একগোটহৈ সভা-সমিতি আয়োজিত কৰি তেওঁলোকৰ মতাদৰ্শন প্ৰকাশ আৰু নিয়ম-কানুন সৃষ্টি কৰে।

ডিমাছাৰ সামাজিক জীৱন:

ডিমাছাসকলৰ সমাজত পিতৃ-মাতৃ উভয়েই বংশ বা গোষ্ঠী আছে। বংশগত প্ৰাধান্য হেতুকে যিকোনো ডিমাছা ডেকাই তেওঁলোকৰ পিতৃ অথবা মাতৃৰ কুলৰ ছোৱালীৰ লগত সম্বন্ধত লিপ্ত হ'ব নোৱাৰিব। বৰ্তমান সময়ছোৱাত ডিমাছা সমাজত ৪০টা পিতৃৰ বংশধৰ আৰু ৪২টা জুলু

জাতি মাহৰ বংশধৰৰ তাৎপৰ্য্যৰ বিষয়েও পোৱা গৈছে। তাৰোপৰি ডিমাছাসকলে নিজকে কেতিয়াবা মহাকাব্যৰ ভীমসেনৰ বংশধৰ বুলিও নিজকে পৰিচিত কৰাও দেখা যায়। লগতে তেওঁলোকে নিজকে নদী-মাতৃক সন্তান বুলিও আখ্যা প্ৰদান কৰে।

ডিমাছাসকলৰ জীৱিকা সম্পৰ্কে বহুতোধৰণৰ মতবাদ পোৱা গৈছে। তেওঁলোকৰ বংশগত পদবীৰ তালিকাত 'ৰিপাসগাউ', 'ৰিপা পাৰাইন', 'বাদেৰ ভাগিয়া'— এই তিনিটা পদবীৰ নাম পোৱা গৈছে। এই পদবীকেইটা ডিমাছা জাতিয়ে অতি উচ্চতম আসন প্ৰদান কৰে। লগতে এই পদবী কেইটাৰ পৰাই তেওঁলোকৰ বংশগত উপাধিৰো ৰূপান্তৰিত ঘটাইছিল। লগতে তেওঁলোকে নতুন নতুন নামেৰে বিভূষিত হৈছিল আৰু উপাধিও নিক্ষেপ কৰিছিল যেনেদৰে, ডিপু (ডিফু), হাগডেৰ আৰু থাওচেন এই তিনিজন ককাই-ভাই লগতে হান্সু আৰু হাপ্লাংকৰ এই দুই ককাই-ভাই প্ৰভৃতি। পুৰুষৰ ক্ষেত্ৰত যিদৰে পদবী আৰু উপাধিৰ বিষয়ে উল্লেখ আছে, ঠিক একেদৰে স্ত্ৰীৰ ক্ষেত্ৰতো একেই মতবাদ পোৱা যায়।

কাছাৰত বসবাস কৰা ডিমাছা জাতিসকলে পোন প্ৰথমে বঙালী জাতিক অনুকৰণ কৰিহে ঘৰ-দুৱাৰ কৰিছিল আৰু সুন্দৰকৈ ডিমাছা গাঁও এখনলৈ পৰিবৰ্তন কৰিছিল। যিসকল ডিমাছা ব্যক্তি অৱস্থান আছিল তেওঁলোকে নিজৰ নিজৰ বাবে পুখুৰী আদি খন্দাইছিল যাৰ ফলস্বৰূপে তেওঁলোকক নৈ পৰীয়া বাসিন্দা আখ্যা প্ৰদান কৰা হৈছিল।

প্ৰকৃততে ডিমাছা জাতিটো শান্ত আৰু নিৰ্ভু প্ৰকৃতিৰ লোক আছিল। যাৰবাবে তেওঁলোকে জীৱ-জন্তুৰ পৰা ত্ৰাণ পাবৰ নিমিত্তে দলগতভাৱে বসবাস কৰিছিল। উত্তৰ-কাছাৰত পাহাৰীয়া নৈ, জান, জুৰিৰ পাৰত বসবাস কৰা ডিমাছা জাতিটোৱেও দলগতভাৱেই বসবাস কৰে। অৱশ্যে আজিকোপতি ধৰিও তেওঁলোকে নিজৰ অতীতৰ পৰম্পৰাসমূহ ৰক্ষা কৰি আহিছে। এই অতীতত চলি থকা পৰম্পৰাসমূহ ৰক্ষা কৰা নেফাত (বৰ্তমান অৰুণাচল) বসবাস কৰি থকা জনজাতিক ১৯৫৯ চনত লোকেশ্বৰ গগৈদেৱে দেখা পাইছিল।

ডিমাছাৰ জীৱিকা নিৰ্বাহ আৰু পুঁজি প্ৰচলন: ডিমাছাসকলে জীৱিকা নিৰ্বাহৰ বাবে গাহৰি, ম'হ, ছাগলী, কুকুৰা আদি জন্তু পোহে লগতে ৰাজহাঁহ, চীনাহাঁহ, পাৰ, পাতিহাঁহ আদিবোৰকো পোহ-পালন দিয়ে। তেওঁলোকে গাহৰি-কুকুৰা আদিবোৰক গঁৰালত থৈ পোহপালন দিয়ে, কিন্তু ম'হবিলাকক মুকলিমুৰীয়াকৈ ৰখায়। যাৰ ফলস্বৰূপে গোটেই গাঁওখন অপৰিষ্কাৰ হৈ উঠে। কিন্তু

অঞ্চলভেদে অৰ্থাৎ কোমোৰা কটা, মাটিখলং, গজালিপাৰ, আদি টাইৰ মানুহসকলৰ ঘৰ-দুৱাৰ, বাৰীসমূহ অপৰিষ্কাৰ হোৱা দেখা পোৱা নাযায়। তেওঁলোকৰ প্ৰতিঘৰতে মাছ পোহা পুখুৰী আৰু পানী খাবৰ বাবে দমকল আৰু কুঁৱা নিৰ্মাণ কৰি লোৱা দেখা যায়। এই অঞ্চলৰ গাঁওবোৰ পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্নতা হ'লেও ঠাই অনুযায়ী শৃংখলাবদ্ধ হোৱা দেখা পোৱা নাযায়। আনকি তেওঁলোকে য'তে ওখ ঠাই নিষ্কেপ কৰিছিল তাতেই তেওঁলোকে ঘৰ সাজি বসবাস কৰিবলৈ লয়।

আমি সহজতে দেখা পোৱা ঠাই কাৰ্বিআংলং জিলাৰ অন্তৰ্গত হোৱা পূৰ্ব গজালিপাৰ, মাটিখলা আদি ঠাইত তেওঁলোকে নিজৰ ইচ্ছা অনুসৰি ঘৰৰ সন্মুখত এখনকৈ মুকলি বাগিছা নিৰ্মাণ কৰে। লেখক লোকেশ্বৰ গগৈৰ লিখনিৰ পৰাও আমি দেখা পাওঁ যে, নগাঁও জিলাত বসতি কৰা ডিমাছাসকলে নিজ নিজ বাৰীত তামোল-পাণ, নাৰিকল আৰু অন্যান্য ধৰণৰ বহুতো ফল-মূলৰ লগতে চৰকাৰৰ পৰা পোৱা জীৱ-জন্তুবোৰ পুহিও নিজৰ জীৱিকা প্ৰণালী সুচাৰুৰূপে চলায় আছে।

উত্তৰ কাছাৰ জিলাত বসবাস কৰা ডিমাছাসকলৰ ঘৰ-দুৱাৰ নিৰ্মাণ কৰা প্ৰণালীটো হ'ল বৰ অপৰিষ্কাৰি আৰু অপৰিষ্কাৰ। লগতে তেওঁলোকে ঘৰ নিৰ্মাণ কৰা সময়ত সংখ্যা অৰ্থাৎ পাকঘৰটো পৃথক কৰি সাজি নলয়। তাৰ ঠাইত ঘৰৰ এচুকত কঠায় ছাঃ (কোঠা) এটা সৰুকৈ নিৰ্মাণ কৰিহে লয়। তেওঁলোকে নিৰ্মাণ কৰা সৰু ঘৰটিত হাঁইগাজিক

(বিবাহিতা লোক), মাটলা (যুৱতী), মীটলাছা (বালিকা) আৰু আনছা (কিশোৰী) সকলো নিদ্ৰানিত হয়। সেয়েহে তেওঁলোকৰ গোটেই ঘৰটো 'নসংৰ' অৰ্থাৎ প্ৰশালাস্বৰূপ হৈ থাকে। আৰু সেই ঘৰটোৰ এটা চুক বেৰি ভঁৰাল ঘৰলৈ নিৰ্মাণ কৰে। সেইটোৰ সোঁমাজত হাগাম অৰ্থাৎ জুহাল ঘৰ সাজি লয়। ইয়াত বহি আদহীয়া (জালদি) সকলে নানান বাৰ্তালাপ কৰে। আনহাতে কাছাৰত বসতি কৰা ডিমাছাসকলে ঘৰৰ পূৰ্ফালে কাৰিনঃ (ঘৰ-বাৰী) সাজে। অৱস্থাগত অনুসৰি নক্লা (চাপৰি ঘৰ), সংখ্যা (পাকঘৰ), মুখো (গোহাঁলি ঘৰ), দাউখো (হাঁহ-মুৰ্গী গঁৰাল), টেঙ্গীখো (টেকীশাল), কিঃ খো (পায়খানা), ছিডীখো (প্ৰস্ৰাৰ ঘৰ), কুপছা ; (ঢোলাঘৰ), দাওফাখো (তাঁতশাল) আদি সাজি লয়। আৰু নমাঃৰ (প্ৰধান ঘৰ) ভিতৰত নমাং (প্ৰধান কোঠা) নিৰ্মাণ কৰি লয়। তাৰ উপৰিও ঘৰত দৰ্জা, থিৰিকী, বাৰান্দা আৰু খৰি থোৱা ঘৰ আৰু অন্যান্য ধৰণৰ মানুহ থাকিবৰ বাবে সৰু ঘৰ সাজি লয়।

আনহাতে ডেমোৰা, ডিজোৱা, বকলিয়া, কাছমাৰী, লাংহিন, হাওৰাঘাট আৰু লংকাৰ আশে-পাশে বসবাস কৰা ডিমাছাসকলৰ ঘৰ-দুৱাৰবোৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ মানুহৰ লেখীয়া। যদিও তেওঁলোকে জীৱ-জন্তু পোহপালন দিয়ে তথাপিও তেওঁলোকে নিজৰ সুবিধাৰ অৰ্থে নঙলা দিয়া ব্যৱস্থা অৱলম্বন কৰে। পাহাৰীয়া আৰু সমতল ভাগত বসবাস কৰা ডিমাছা জাতিসকল থকা-মেলাসমূহ পৃথক পৃথক। প্ৰকৃততে ডিমাছাসকল

পাহাৰীয়া জাতি নহয়। ইয়াৰ কাৰণসমূহ বৰ্তমান কাছাৰ আৰু উত্তৰ কাছাৰ জিলাৰ পৰা আহি কাৰ্বিআংলং আৰু নগাঁও জিলাত বসবাস কৰা লেখক লোকেশ্বৰ গগৈদেৱে দেখা পাইছে। সঁচাকৈয়ে হাওৰাঘাটৰ ওচৰৰ মাটিখলা গাঁৱৰ নিবাসী শ্ৰীআদিৰাম বৰ্মণ আৰু তেওঁলোকৰ বংশধৰসকল তাৰে দৃষ্টান্তস্বৰূপ।

ডিমাছাসকল প্ৰকৃততে কৃষিজীৱি লোক। তেওঁলোকে হাল ম'হেৰেই বায়। উত্তৰ কাছাৰ জিলাৰ ৫০ শতাংশ লোকে জুম প্ৰণালীৰে খেতি-বাতি কৰে। এই খেতিবোৰ কৰিবৰ নিমিত্তে জংঘল ভাঙিব লগা হয়। এই জংঘল খেতিয়কসকলে নিজ নিজ মতে ভাঙিব নোৱাৰিছিল। তাৰ কাৰণে তেওঁলোকে কুলাঙৰ (গাঁওবুঢ়া) আদেশ ল'বলগীয়া হৈছিল। ডিমাছাসকলে প্ৰধান আৰু মুখ্য খেতি হিচাপে ধানক অধিক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। কিন্তু সমতল অঞ্চলত বসবাস কৰা ডিমাছাসকলে ঠাঠাই (আলু), পান্টাউ (বেঙেনা), মিলাউ (লাউ), গালা (কেৰেলা), ছাবাঈ হাঃ (মাটিমাহ), মাছাঈ (কেৰেলা), যাওলাই (সৰিয়হ), ছিৱীং (তিল), চাবাই ভাওবু (লেছেৰা মাহ), কাউকু মংগাঈ (মিঠা কোমোৰা) ট্ৰায়ুঃ (কাঠ আলু) এই খেতিসমূহ কৰে। ইয়াৰোপৰি তেওঁলোকৰ আপুৰুগীয়া আৰু সন্মানীয় দ্ৰব্য 'মাদক দ্ৰব্য'। এই দ্ৰব্যবিধ তেওঁলোকে 'টেঙ্গা' নামৰ এবিধ গছৰপৰা তৈয়াৰ কৰে। তেওঁলোকে এই দ্ৰব্যবিধক দুবিধ নামেৰে নামাকৰণ কৰিছে, পৰ আপং (ছাই মদ) আৰু নাগিন আপং

(বগামদ) নামেৰে।

ডিমাছাসকল কৃষিজীৱি যদিও বৰ্তমান তেওঁলোকৰ ল'ৰা-ছোৱালীসকলে শিক্ষা লাভ কৰাৰ ফলত বহুতো উন্নতি জখলাত উত্তীৰ্ণ হোৱা দেখা যায়। ঘৰ-দুৱাৰ ক্ষেত্ৰতো ৩৫ শতাংশ লোকৰ ঘৰ-দুৱাৰসমূহ টিনপাতৰ ঘৰলৈ উন্নত শিখৰত পোৱা গৈছে।

ডিমাছা জাতিৰ লোক-সংস্কৃতি আৰু লোক সাহিত্য: ডিমাছা জাতিটো লোক-সাহিত্য আৰু লোক-সংস্কৃতিৰ ফালৰ পৰা বহুতো ধৰণেৰে আগবঢ়ায়। লগতে দেখা পোৱা যায় যে, ডিমাছাসকলে স্থাল-কাল আৰু পৰিস্থিতি অনুযায়ী নিজকে খাপ খুৱাই ল'ব পৰা ক্ষমতা আছে। আৰু পৰিস্থিতিক কেন্দ্ৰ কৰি গীত-মাতো পৰিৱেশন কৰিব পাৰে।

ডিমাছাসকলে বিহুক অতি ওখ আসন প্ৰদান কৰিছিল আৰু লগতে গীতসমূহকো উচ্চ শিখৰত ৰখাইছিল। আমাৰ অসমীয়া সমাজৰ দৰে তেওঁলোকৰ বিহুগীতৰ সন্দৰ্ভতো বিৰহ-বেদনা, ক্ষোভ, আশা-আকাংক্ষা আদিবোৰ বিজড়িত হৈ থাকে। এনেধৰণৰ —

আজাংজাং আজাংলং চেৰে
মাজাংডাও
খাইকটিং খাইকটা নাইখাবো
আজাং মাজাংজও

অনুবাদ:

চেনাই তোৰে মোৰ মাজতে
কোননো ধুনীয়া চৌদিশে চালেও
তোৰ দৰে নাই ধুনীয়া।

এই গীতবোৰত হৃদ আৰু অলংকাৰৰ প্ৰয়োগ সুন্দৰভাৱে ব্যৱহৃত হৈছে। যাৰ ফলস্বৰূপে

গীতবোৰ পৰিৱেশন কৰাত সুবিধা হৈছে। এই জাতিটোৰ লোক-সংস্কৃতিৰ লগতে লোক সাহিত্যৰ প্ৰভাৱো মন কৰিবলগীয়া। অসমীয়া লোক-সাহিত্যত যিদৰে গীতসমূহ বিভাজিত কৰা হৈছে, ঠিক একেদৰে ডিমাছাৰ লোক-সাহিত্যতো সেই একেধৰণেই গীতসমূহ বিভাজন কৰা দেখা যায়। ডিমাছা সমাজতো নিচুকণি গীত, ওমলা গীত আদিৰো প্ৰাধান্য মন কৰিবলগীয়া। এনেদৰে—

ডাগাৰা নানঃ ডাগাৰা
নাফা টংডু ঠাইলুফাং গাইমা
ডাগাৰা নানঃ ডাগাৰা

অনুবাদ:

নাকান্দা মইনা নাকান্দা, দেউতাৰা
গৈছে কল ৰুবলৈ, কল লাগিলে
খাবি নাকান্দা মইনা নাকান্দা।

ডিমাছাৰ লোকউহৰ (মাদাই হাইদী) আৰু মুখ্য তীৰ্থস্থান (কপিলী তীৰ্থ): ডিমাছাসকল সদ্যহতে আছিল শাক্ত ধৰ্মাৱলম্বী লোক। তেওঁলোকে অতীতৰে পৰা শিৱ-পূজা দি আহিছে। কালক্ৰমত তেওঁলোকৰ আৰ্য-অনাৰ্য সকলোবোৰ একেলগে একগোট হয়। কিন্তু ১৫৩৫ খৃঃ পূঃ ডিমাপুৰৰ পৰা মাইবঙলৈ ৰাজধানী স্থানান্তৰিত হোৱাৰ পাছৰ পৰা তেওঁলোকৰ ধৰ্মৰ ৰূপান্তৰিত হয়।

মাইবঙত থকা অৱস্থাত তেওঁলোকৰ সেই সময়ছোৱাত ডিমাছাৰ মহাৰাজা 'সুৰদৰ্প নাৰায়ণে' শ্ৰীহট্টৰপৰা ভূৱনেশ্বৰ বাস্পতি নামে এজন পণ্ডিতক নাৰদীয় পুৰাণ ৰচনা কৰিবলৈ দিছিল। মহাৰাজা সুৰদৰ্পই হেড়েস্বৰী আৰু দুৰ্গাদেৱীক পূজা কৰিছিল আৰু নৰবলিও দিছিল।

তুলাৰাম সেনাপতিৰ দিনত নৰবলি দিছিল। কিন্তু বৰ্তমান সময়ত ম'হ বলি দিয়া হয়। ডিমাছাসকলৰ ভিতৰত যিসকল কাচিয়া বাবা বা অন্যান্য ধৰ্মৰ ভিতৰত দক্ষীত হৈছে, লগতে তেওঁলোকে দেৱ-দেৱীক পূজা-অৰ্চনা কৰাও দেখা যায়। সদ্যহতে হাওৰাঘাট, আৰু কোমোৰাকটা অঞ্চলত দেখা পোৱা যায়। তেওঁলোকে 'ব্ৰাই শিপ্ৰাই', 'চাণ্ডী', 'হেডেমডী', 'ডিলাওজু', 'কাছইম', 'মুংগ্ৰা', 'ৰাৰাজা' আৰু 'লাৰিকগং' আদি দেৱীক পূজা-পাতল কৰে।

উল্লেখ আছে যে, ডিমাছাসকলে পূজা-পাতলৰ বাবে ১২টা মন্দিৰ নিৰ্মাণ কৰিছিল। সেই মন্দিৰসমূহত তেওঁলোকে হাসাংছকা পূজা, লংলাই পূজা, গেবৰা পূজা হাচং পূজা, ৰাজিনী গাবৰা পূজা, হৰণী গাবৰা পূজা, মংৰাং পূজা, টেলেংগা আৰু ডিয়াল্লাউ পূজা, পাত্ৰী জঁকোৱা কাৰ্যৰ বাবে মাডাই সাৰ্গাইং (এইবিধ পূজা যথ-যথিনী খেদাবলৈ আয়োজন কৰে) চাগাই-জিক পূজা, মাডাই দাখিন, জাগামা আৰু মাডাই ডিলাউজিক পূজা ইত্যাদি।

ডিমাছাসকলে বেছিভাগ পূজা কৃষি কাৰ্যৰ উন্নতিৰ বাবেই কৰা দেখা যায়। এনেদৰে—
হাসাংছকা পূজা: এই পূজাৰ ফলস্বৰূপে আহাৰ-শাওণত ৰোৱা কঠিয়াসমূহ ভাদ-আহিনলৈ লহপহকৈ বাঢ়ি আহে আৰু এই পূজাত বলিস্বৰূপে হাঁহ-কুকুৰা উছৰ্গা কৰে।

ইয়াৰ বাহিৰেও তেওঁলোকে বাকীবোৰ পূজা ভিন্নতা সাপেক্ষে পূজা-পাতল কৰে।

ডিমাছাসকলৰ প্ৰধান আৰু মুখ্য তীৰ্থস্থান হৈছে কপিলী তীৰ্থ। এই তীৰ্থস্থানখন পূৰ্ব গজালি পাৰৰ, পানীমোৰ নামৰ ঠাইত অৱস্থিত। এই তীৰ্থস্থানখন মাটিখলা গাঁৱৰ পৰা চাৰি-পাঁচ কিঃমিঃ দূৰত্বত। ডিমাছাসকলে ইয়াক লাং খলাং নামেৰেও নামাকৰণ কৰিছে। ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে বহলভাবে তিৰবিৰাই থকা। এই থানখনত অস্থি বিসৰ্জন দিয়া সময়ত বহুতোধৰণৰ গীত পৰিবেশন কৰা হয়। তাৰ ভিতৰত—
দিদিনি ফ্ৰাংলা নয়ুংমা হাইগাৰ্মা গ্লাইখা হায়ুংমা হাইগাৰ্মা গ্লাইখা চাৰিজিং
য়াউগামা গ্লাইখা চুবিজিং য়াউগাৰ্মাং গ্লাইখা
চাৰিজিং দংখাব নিনি নিয়াখা চুবিজিং
দংখাব নিনি নিয়াখা, দিনি চেংচিনিফ্ৰাং
থাংলা মুদুখু তাঠাওচি যামখা মামা নিনঠানে।
জফ্ৰণ বিহাচু নিনঠানে বিহাচু গ্ৰেচা পজৰ জাং থাংলা গাব মামা বিদায় জালাইখা নুংজং আংজাংদে আংখ খাৰেবা পাও মাইয়া মুবেবা পাওমাইয়া
দেই থাংলা গাব মামা
অনুবাদ:
আজিৰ পৰা ঘৰ এৰিবলগীয়াত পৰিছা, ঘৰ-বাৰী এৰিবলগীয়া পৰিছা, হাজাৰ পুত্ৰ এৰিবলগীয়াত পৰিছা, হাজাৰ পুত্ৰী এৰিবলগীয়া পৰিছা। হাজাৰ পুত্ৰ থাকিলেও এতিয়া তোমাৰ নহ'ব হাজাৰ পুত্ৰী থাকিলেও তোমাৰ নহ'ব। আজিৰ পৰা বিদায় লোৱা মা। মনত কোনো দুখ-বেজাৰ নাৰাখিবা, বেয়া চকুৰে নাচাবা। বিদায়

মা, তোমাৰ বাবে মোৰ মৰম যাচিছে। তোমাৰ বাবে ঘঁৰিয়াল পোৱালি এহাল দি দিছোঁ। যোৱাগৈ মা বিদায় তোমাৰ লগত মোৰ...।
মোৰ মনত বেয়া নাপাবা, বেয়া চকুৰে নাচাবা দেই মা, তুমি যোৱাগৈ বিদায়।

ডিমাছাসকল স্বপ্ন বিশ্বাস: ডিমাছা জাতিটোৱে নিজকে যিমান বিশ্বাস কৰিছিল, তাতোকৈ অধিক বিশ্বাস কৰিছিল নিজে দেখা সপোনসমূহক। তেওঁলোকে হেনো সপোন ৰাজ্যৰ মাজেদি নিজ ভৱিষ্যতৰ আগজাননী পাইছিল। ঠিক এনেদৰে—

আৰক্ষী বাহিনীৰ সপোন দেখিলে অনিষ্টকাৰী দেৱতা, ভূত-প্ৰেত, যম আগমন হয় বুলি ভাৱে। সপোনত কন্দা দেখিলে, হাঁহিবলৈ পায় বুলি ভাৱে। ক'লা বস্তুক অসুখ অশান্তিৰ প্ৰতীক বুলি ভাৱে। সপোনত খুচুৰা পইচা পালে মৰা মানুহৰ হাড় দেখা পায়, খৰি ফলা বা কটা দেখিলে আপোন মানুহৰ মৃত্যু হয়। গাহৰি দেখিলে বদনাম আহে। গাই গৰু দেখিলে সুখী হয়। ঘৰলৈ আলহি অহা দেখিলে ... ভূত অহা যেন দেখা পায়। জুই লগা দেখিলে, দেখোতাৰ ঘৰত ডাঙৰ ৰোগ হয়। সপোনত ঘোঁৰা দেখিলে, বাস্তৱত বাঘ দেখে। চন্দ্ৰ দেখিলে, বাস্তৱত সন্মান লাভ হয়। চুলি কটা দেখিলে আয়ুস কমে। ছাতি দেখিলে, দুখ মোছন হয়। জীৱ-জন্তু দেখিলে মৃত্যুৰ বাতৰি পায়। বান মৰা দেখিলে, দুৰ্ঘটনা হোৱা দেখা পোৱা যায়। দাঁত সৰা দেখিলে সপোন দেখোতাৰ মানুহ মৰে। নিজৰ মৃত্যু দেখিলে, আয়ুস বাঢ়ে। ডিমাছাই সপোনত হাঁহ

দেখিলে চকুপানী টুকিবলৈ পায়। ৰূপ পালে ছোৱালী হয় আৰু সোণ পালে ল'ৰা হয়।

এনেধৰণৰ বহুতো বস্তু, জীৱ, দ্ৰব্য আদি দেখাৰ ফলস্বৰূপে বহুতো কিবাকিবি হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে বুলি লোক বিশ্বাস আছে।

মূল্যায়ণ: প্ৰাচীন কালৰপৰা পাহাৰ-পৰ্বত-ভৈয়ামত বসবাস কৰি অহা এই জনজাতিটোৱে বৰ্তমান অসমত নিজৰ প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। সময়ৰ লগে লগে নিজকে খাপ খুৱাই ল'ব পৰাকৈ বুদ্ধিও আছিল প্ৰখৰ। আচৰিত কথা এয়ে

যে, তেওঁলোক পাহাৰীয়া জনজাতি হ'লেও সাহিত্য জগতখন সুন্দৰভাৱে চহকী কৰি থৈ গৈছে। যাৰ কাৰণে তেওঁলোকে নিজকে কেতিয়াও হেয়জ্ঞান নকৰে। বৰঞ্চ সকলোৰে আগত গৌৰৱেহে নিজৰ জাতিৰ কথা ব্যক্ত কৰে। ●

বৈদিক সাহিত্যত অৰ্থৰ বেদ

জুলি বৰা, স্নাতক ২য় বৰ্ষ

অৰ্থৰ বেদৰ প্ৰাচীন নাম অৰ্থৰ্বাঙ্গিৰস। অৰ্থৰ আৰু অঙ্গিৰস এই দুজন ঋষিৰ নামৰ পৰাই অৰ্থৰ্বাঙ্গিৰস নামটো নিষ্পন্ন হৈছে। দুয়োটা শব্দই অৰ্থৰ বেদৰ দুটা ভাগকো বুজায়। 'অৰ্থৰ্ব' শব্দই ভৈষজ্য বিদ্যা, শাস্তি, পৌষ্টিক, প্ৰভৃতি মাংগলিক কাৰ্যক বুজায় আৰু 'আঙ্গিৰস' শব্দই শত্ৰুৰ কাৰক, উচাটনমূলক অমংগল কাৰ্যক বুজায়। গোপথ ব্ৰাহ্মণ হৈছে অৰ্থৰ সংহিতাৰ একমাত্ৰ ব্ৰাহ্মণ। এই সংহিতাক ভূখাঙ্গিৰস, ধনুৰ্বেদ, গান্ধৰ্ববেদ, ভূমিবেদ আৰু ব্ৰহ্মবেদ নামেৰেও জনা যায়।

অৰ্থৰ্ব শব্দই পোন প্ৰথমে অগ্নিৰ পুৰোহিতক বুজাইছিল। তাৰ পিছত অৰ্থৰ্ব বুলি ভৱা হৈছিল যাৰ অৰ্থ হৈছে— অগ্নিৰ সংৰক্ষক

পুৰোহিত। প্ৰাচীন কালৰে পৰা অগ্নিক, ঋষি-মুনি সকলৰ পৰা আৰম্ভ কৰি সকলোৱেই ৰক্ষা কৰি আহিছে। প্ৰত্যেক দ্বিজৰ ঘৰতে সেই উদ্দেশ্যে এটা পবিত্ৰ কক্ষ নিৰ্দিষ্ট আছিল। পৰবৰ্তী কালত এই অগ্নি কক্ষক 'অগ্নিশৰণ' বোলা হৈছিল। এই অনিবাৰ্ণ অগ্নিয়েই পাছত গাৰ্হস্থ্য অগ্নিলৈ ৰূপায়িত হয়। সুপ্ৰাচীন কালত অৰ্থৰ্ব অৰ্থাৎ অগ্নিৰ সংৰক্ষক পুৰোহিতক ইন্দ্ৰজাল আদি বিদ্যাত পাৰদৰ্শী বুলি ধাৰণা কৰিছিল। নানাধৰণৰ ব্যাধিৰ নিৰাময়, অতিবৃষ্টি অনাবৃষ্টি আদি নিৰাময়ৰ কাৰণে তেওঁলোকৰ সাহাৰ্য প্ৰাৰ্থনা কৰা হৈছিল। ইয়াৰ বিপৰীতে আঙ্গিৰস শব্দই শত্ৰুৰ, উচাটন ইত্যাদি অমংগল বা অশুভজনক কাৰ্যক

বুজায়। শুভজনক অৰ্থৰ্ব আৰু অশুভজনক আঙ্গিৰস এই উভয় বিদ্যাই যি বেদত পোৱা যায় তাকে সংক্ষেপে অৰ্থৰ্ববেদ বোলা হয়।

ভাৰতীয় ভৈষজ্য আৰু চিকিৎসা ইতিহাসত অৰ্থৰ্ববেদৰ স্থান অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। ঋগ্বেদ আৰু যুৰ্জবেদতো বিভিন্ন চিকিৎসা বিষয়ক বৰ্ণনা পোৱা যায় যদিও, অৰ্থৰ্ববেদৰ দৰে ব্যাপক আৰু বিশেষ ধৰণৰ আলোচনা পোৱা নাযায়। বিভিন্ন ধৰণৰ যেনে— বাত, পিত্ত, কফাদি ৰোগ নিৰাময়ৰ বাবে নানা প্ৰকাৰৰ বৃক্ষ, লতা, গুল্ম আদিৰ নাম পোৱা যায়। প্ৰাকৃতিক চিকিৎসা শাস্ত্ৰৰ মূল উৎস হিচাপে অৰ্থৰ্ববেদক গণ্য কৰিব পাৰি। ●

অসমৰ ডিমাছাসকলৰ এটি পৰিচয়

গোপী লংথাছা, স্নাতক ৩য় বাৰ্ষিক

বহু হেজাৰ বছৰৰ আগতেই সিন্ধু নদীৰ উপত্যকাত মানৱ জাতিৰ প্ৰাচীনতম সভ্যতাই গঢ় লৈছিল। ইতিহাসে ঢুকি নোপোৱা যুগতেই তেওঁলোক অসমলৈ প্ৰবজন কৰি বিভিন্ন ঠাইত সৰু সৰু ৰাজ্য স্থাপন কৰিছিল। ডিমাছা কছাৰীসকল অসমৰ এক গৌৰৱময় তথা ঐতিহ্যপূৰ্ণ জনগোষ্ঠী। তেওঁলোকৰ ইতিহাস নানা ৰং-বিৰঙৰ কলা কৃষ্টিৰে বৰ্ণাঢ্য। এই ডিমাছা কছাৰীসকলৰ বহুধৰণৰ ঠাল-ঠেঙুলি আছে। যেনে— বড়ো, কোছ, হাজং, ৰাভা, লালুং (তিৱা), গাৰো, সোণোৱাল, দেউৰী, ঠেঙাল, মৰাণ, মটক ইত্যাদি।

ডিমাছা শব্দৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে বিভিন্নজনে বিভিন্ন ধৰণে মত প্ৰকাশ কৰিছে। কোনো কোনোৰ মতে, ডিমাপুৰত ৰাজধানী পতাৰ পাছতহে ডিমাছা শব্দৰ উৎপত্তি হৈছে। কাৰণ ধনশ্ৰী নৈক 'ডিমা' বুলিও কোৱা হয়। ডিমাছা শব্দই বৃহৎ নদীৰ তীৰবাসী লোক বুজায়। ডি— পানী, মা— বৃহৎ আৰু ছা— সন্তান অৰ্থাৎ ডিমাছাসকল বৃহৎ নদীৰ সন্তান। কিছুমানে কব খোজে যে, ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈখনে সেই বৃহৎ নদী। মানৱ সভ্যতা বিকশিত কৰা জাতিটোৱে পূৰ্বমুখী পৰিক্ৰমাত এনে

বহুত বৃহৎ নদী পাই আহিছে। আন এটা মহলে হিড়িম্বা শব্দৰ পৰাহে হিড়িম্বাপুৰ— ডিমাপুৰ আৰু ডিমাছা শব্দৰ সৃষ্টি বুলি কয়। কিছুমানে এই জাতিক ডিমাছা বা 'ডিমা-ফিছা' বুলিও কয়।

মানুহৰ প্ৰথম আৱিষ্কাৰ জুই জ্বলোৱাৰ উপায় উদ্ভাৱন। জুইত পোৰা মাংস আৰু ফলৰ সোৱাদ পোৱাৰ উপৰিও শীতৰ পৰা ৰক্ষা পোৱাৰ উদ্দেশ্যত প্ৰয়োজন অনুসৰি জুই জ্বলোৱাৰ উপায় বিচাৰি মানুহে কিমান শতিকা অতিক্ৰম কৰিব লগা হৈছিল জনা নাযায়। ইয়াৰ উৎপত্তি শুকান বাহঁৰ ঘৰ্ষণৰ ফলত হোৱাটো অনুসন্ধান নিশ্চিত। ডিমাছা ভাষাৰ 'ৱাণ্ণি'ৰ পৰা সংস্কৃত শব্দ 'অগ্নি' প্ৰচলন হৈছে। ৱাণ্ণি-অগ্নি। এই অগ্নি শব্দৰ প্ৰচলন বিভিন্ন ভাৰতীয় প্ৰাচীন ভাষাত বিদ্যমান। সংস্কৃত অথবা কোনো প্ৰাচীন ভাষাই অগ্নিৰ উপযুক্ত অৰ্থ বহন নকৰে, কিন্তু ডিমাছা ভাষাত ৱা-বাহ আৰু গ্নি-দুই খণ্ড বাহৰ ঘৰ্ষণ কাৰ্য প্ৰকাশ কৰিছিল। বৰ্তমান ডিমাছাসকলে জুইক ৱাণ্ণি বুলিহে চিনি পায়। সেয়ে জুই আৱিষ্কাৰ কৃতিত্ব ডিমাছা সকলৰহে বুলি দ্বিধাহীনভাৱে কব পাৰি। সংস্কৃত শব্দ আঙ্গাৰ— অসমীয়া ভাষাত এঙাৰ— ডিমাছা

ভাষাত হাঙ্গাৰ। হাঙ্গ-দন্ধ হোৱাৰ পিছৰ অৱশিষ্ট। সেইদৰে কৃষি সভ্যতাৰ প্ৰধান আহিলা নাঙলটো সংস্কৃত আৰু বহুতো প্ৰাচীন ভাষাত নাঙল বুলি পৰিচিত, কিন্তু এই ভাষাসমূহৰ কোনোটোৱেই ইয়াৰ যথোপযুক্ত অৰ্থ বহন নকৰে। আনহাতে ডিমাছা ভাষাত লাং— ফালি দিয়া ভাঙি দিয়া আৰু গল - গলি যোৱা বা গুৰি হোৱা। তদুপৰি হাল শব্দৰ ডিমাছা ভাষাত অৰ্থ হয় 'হা'—মাটি আৰু ল— ফালি দিয়া। লাং + গল = লাঙ্গল আৰু হা + ল = হাল উৎপত্তিগত অৰ্থবহ শব্দ। এই পৰিপ্ৰেক্ষিতত নিশ্চয়কৈ কব পাৰি যে, ডিমাছাসকলৰ সৃজনীশীল প্ৰতিভাসম্পন্ন উপৰিপুৰুষ সকলেই কৃষিৰ বাবে উন্নত আহিলা সৃষ্টি কৰিছিল। তেওঁলোকেই ইয়াৰ অৰ্থবহ উপযুক্ত নামকৰণ কৰা কৃষি সভ্যতাৰ জনক।

ডিমাছাসকলৰ ৰাজ্যখণ্ড প্ৰথমতে উজনি অসমত আছিল আৰু পাছত ডিমাপুৰলৈ ৰাজধানী স্থানান্তৰিত হয়। সেয়েহে আহোম সকলৰ ৰাজত্বকালত ডিমাছাসকলৰ লগত কেইবাটাও সংঘৰ্ষ হৈছিল। ১৫২৬ চনত ডিমাছা ৰজা খুনখৰাই আহোম ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰে। সেই সময়ত আহোম ৰজা আছিল চুহুংমুং

দিহিসীয়া ৰজা। তেওঁৰ সেনাপতি

কনচেং বৰপাত্ৰ গোহাঁইৰ হাতত ডিমাছাসকল পৰাস্ত হয়। ডিমাছা ৰজাৰ ভায়েক ডেটচুং সেনাপতি কনচেং বৰপাত্ৰ গোহাঁইৰ হাতত পৰাস্ত হয়। ডিমাছা ৰজাৰ ভায়েক ডেটচুং সেনাপতি ৰণত পৰে আৰু আহোমসকলে তেওঁলোকৰ ৰাজধানী ডিমাপুৰ দখল কৰে। ডিমাছা কছাৰীসকল যুদ্ধত হাৰি মাইবঙলৈ পলায় যায়। আৰু তাৰ পৰাই ৰাজ্য স্থাপন কৰিবলৈ লয়। সেয়েহে বৰ্তমানেও মাইবং খাছপুৰ আদি ঠাইত ডিমাছা ৰজাসকলৰ দিনৰ অনেক কীৰ্তি চিহ্ন মঠ-মন্দিৰ, ৰাজকাৰেং আদি দেখিবলৈ পোৱা যায়। তাত থকা শিলালিপিসমূহৰ পৰা ডিমাছা ৰাজ্যৰ ইতিহাস সম্পৰ্কে বহু কথা জনা যায়। ১৮৫৪ চনত ডিমাছা ৰাজ্য ইংৰাজ শাসনৰ অধীনলৈ যায়। ইংৰাজৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰাম কৰা সম্ভ্ৰুণ ফংলোছা ডিমাছা সকলৰ জাতীয় বীৰ আছিল।

ভাৰতীয় প্ৰাচীন সভ্যতাৰ

কৰ্ণধাৰ ডিমাছা সকলৰ আদি ভূমি

অথবা 'ডিমাছা' নামৰ উৎপত্তি য'তেই নহওঁক কিয় তেওঁলোক অসমৰ আদিম বাসিন্দা। তেওঁলোকৰ অৱদানে অসমীয়া ভাষা, কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰ চহকী কৰি তুলিলে। ডিমাছাসকল শিৱৰ পূজাৰী, তদুপৰি তেওঁলোক শক্তিৰ দেৱী ৰূপত কালী পূজা কৰে। সেই উপলক্ষে এই জাতিয়ে নিজকে হিন্দু হিচাপে পৰিচয় দিয়ে। তেওঁলোকক 'কিৰাট' বুলিও জনা যায়। তেওঁলোকে শিৱ পূজা তথা কিছুমান ঘৰুৱা পূজাবোৰ বলি বিধান দিহে কৰে।

এই জনজাতিৰ নিৰ্দিষ্ট ভাষা তথাপোছাক আছে। ডিমাছাসকলে আদিম কালত ৰামধেনুৰ সহায় লৈ নিজৰ পোছাক নিজে তৈয়াৰ কৰি লৈছিল। ৰামধেনুৰ বিভিন্ন ৰঙৰ দৰে পোছাকটো ৰং-বিৰঙৰ। এই পোছাকটোক 'ৰিজামফাইন' বুলি কয়। ডিমাছাসকলে এই পোছাকটো বিভিন্ন বিয়া তথা উৎসৱ পাৰ্বনত পৰিধান কৰে। ডিমাছাসকলে বছৰৰ

'বিহু ডিমা' পাতে। এই 'বিহু ডিমাত'

ডেকা-গাভৰুসকলে নিজৰ জাতিৰ পোছাক পৰিধান কৰি নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰে। তেওঁলোকৰ জাতিৰ ঢোল তথা 'খাৰাম' থাকে আৰু মূৰি নামৰ পেপা বজাই বিহু আদৰি লয়। এই বিহু ডিমাছাসকলে যেতিয়া খেতি সামৰি ভঁৰালত ভৰাই আৰু আৰ্থিক দিশত টনকিয়াল হয় তেতিয়া আনন্দ উপভোগ ল'বলৈ মাঘ মাহত পালন কৰে। আৰু তেওঁলোকে নিজৰ ঘৰুৱা পূজা হিচাপে 'ডিয়ালো' পূজা আৰু ৰাজ্যত যুদ্ধ বিগ্ৰহৰ পৰা হাত সাৰিবৰ বাবে 'হিড়িম্বা' পূজা কৰে। এই পূজাবোৰত তেওঁলোকে পূজাৰ নৈবেদ্য ৰূপে চৰাই, কণী, ছাগলী, হাঁহ বলি দিয়ে।

বৰ্তমানেও তেওঁলোকে নিজস্ব পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰি অহা দেখা যায়। লগতে অসমীয়া জাতিৰ লগত মিলিত হৈ বৃহৎ অসমীয়া জাতিৰ ভাষা, কৃষ্টি, সংস্কৃতিৰ ভঁৰাল চহকী কৰাত অৰিহনা যোগাই আহিছে। ●

হাঁহৰ খুনপাক ...

- লাইট নোহোৱাকৈ ৰাতি চাইকেল চলোৱাৰ বাবে মিহিৰক পুলিচে ধৰিলে। মিহিৰে ক'লে— ইমানজোনাকত আকৌ বেলেগ পোহৰ কিয় লাগে। পুলিচজনে চাইকেলৰ দুয়োটা চকাৰ বতাহ খুলি দিলে। মিহিৰে জক্জকাই উঠিল— বতাহ খুলিলে কিয় ?
- ঃ প্ৰকৃতিৰ ইমান বতাহ আছে, টায়াৰত বতাহ নহ'লেও নচলিব জানো! পুলিচজনৰ উত্তৰ।

সাগৰিকা বৰুৱা, উচ্চতৰ মাধ্যমিক ১ম বাৰ্ষিক

কিতাপ পঢ়াৰ আনন্দ আৰু ইয়াৰ উপযোগিতা

ৰূপৰেখা ভূঞা, উচ্চতৰ মাধ্যমিক, দ্বিতীয় বৰ্ষ

‘শইচ পথাৰ মানুহ’ৰ কবি হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য্যৰ স’তে একন্তক

ড° নমিতা কলিতা

মানুহৰ এটা ভাল অভ্যাস হৈছে কিতাপ পঢ়া। কিতাপে সমাজ সভ্যতাত বৰ অভূতপূৰ্ব ঘটনা ঘটাইছে। কিতাপে সমাজক উন্নতিৰ দিশত আগবাঢ়ি যাবলৈ শিকাইছে। জ্ঞান বিস্তাৰ কৰে কিতাপে। যিখন দেশ বা সমাজত কিতাপৰ প্ৰচলন নাই সেইখন দেশ বা সমাজ নথকাই ভাল। কথাত কয় ‘কিতাপ বিহীন ঘৰ খিৰিকী বিহীন কোঠাৰ দৰে’।

মানুহে কিতাপ পঢ়াৰ মাজেদি বহুতো নজনা কথা জানিব পাৰে। কিতাপে দিয়ে সৃষ্টিৰ এক অনাবিল আনন্দ। বিশিষ্ট বিজ্ঞানী ড° এ.পি.জে আব্দুল কালামে কৈছিল যে “তুমি দিনটোৰ এঘণ্টা সময় কেৱল কিতাপ পঢ়াৰ কাৰণে উলিয়াই ল’বা, দেখিবা তুমি কিছুদিন পাছত তোমাৰ মনটো এক জ্ঞানৰ কেন্দ্ৰলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিব পাৰিবা।’ গল্প,

উপন্যাস, সাধুকথা আদিয়ে মনত আনন্দ দিয়াৰ লগতে উপদেশো দিয়ে।

কিতাপে এই বিশ্বত এক সুকীয়া আসন দখল কৰি আছে। এজন ভাল বন্ধুতকৈ এখন কিতাপ মানুহৰ জীৱনত বেছি উপকাৰী। এখন শ্ৰেষ্ঠ গ্ৰন্থ মৃত্যুঞ্জয়ী। মানৱ সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ মূল ধৰ্ম্মা বহন কৰি গ্ৰন্থই আদিম যুগৰ পৰাই মানুহৰ মাজত যথেষ্ট প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি আহিছে।

কিতাপৰ পৰা যে কেৱল জ্ঞান অৰ্জন কৰি সৎ পথত আগবাঢ়িব পাৰি নাইবা আদৰ্শ জীৱন যাপন কৰিব পাৰি এনে নহয়, কিতাপে আজৰি সময়খিনিকো সুন্দৰভাৱে পাৰ কৰাই দিয়ে। খ্ৰীষ্টফাৰ মলিয়ে কৈছে যে ‘প্ৰতিদিনে এনে এখন কিতাপ পঢ়িবা, যিখন কিতাপ আন কোনেও

পঢ়া নাই। প্ৰতিদিনে এনে এটা চিন্তা কৰিবা, যিটো চিন্তা আন কোনেও কৰা নাই। নামহীন, মুখহীন জনপুঞ্জৰ মাজত নিজকে কেতিয়াও হেৰাই যাবলৈ নিদিবা।’

শেষত মই কওঁ যে, প্ৰতিটো পুৰাণ সূৰুয়ে যিদৰে ৰশ্মি কঢ়িয়াই আনে, ঠিক সেইদৰে প্ৰতিখন কিতাপেই আমাৰ জীৱনলৈ কঢ়িয়াই আনে জ্ঞানৰ অফুৰন্ত ৰশ্মি। আজিৰ সভ্যতা নতুন জখলাৰে আঙুৰাই গৈছে একমাত্ৰ কিতাপৰ বাবেহে। আমিও উন্নতিৰ জখলাৰে আগবাঢ়ি যাবলৈ হ’লে কিতাপক ভাল পাবই লাগিব। দিনটোত এঘণ্টা সময় লোৱা মহৎ কিতাপবোৰ পঢ়াৰ বাবে। ইয়ে সময় অতিবাহিত কৰাৰ লগতে জ্ঞানো অৰ্জন কৰাই দিয়ে। ●

হীৰু, সকলোৰে পৰিচিত নাম। হীৰুদা বুলিলে মনলৈ আহে আৱৰণ খুলি হৃদয় জুৰাব বিচৰা এজন ব্যক্তি। যিজন কবিতাকো গোপনে ৰাখি ৰোমহন কৰে তেখেতৰ ল’ৰালী কালৰ কথা, যিদৰে গাখীৰৰ পৰা মাখন আৰু মাখনৰ পৰা ঘিউ তৈয়াৰ কৰা হয়। সকলোৰে মৰমৰ, শ্ৰদ্ধাৰ হীৰুদাৰ মনৰ কবিতা, প্ৰেম আৰু গোপন বেদনাৰ আভাস ল’বলৈ এদিন কোমল পুৱাতেই ‘স্নেহতীৰ্থ’ত উপস্থিত হৈছিলো। লগত আছিল বান্ধবী শ্ৰীজুৰ্তিকা কলিতা।

সুন্দৰকৈ সজাই থোৱা ড্ৰয়িংৰুমত হাঁহি হাঁহি ধেমেলীয়া পৰিবেশতেই হীৰুদাই আমাৰ লগত কথা পাতিছিল। আমি জানিব বিচৰা কথাবোৰৰো উত্তৰ আন্তৰিকতাৰে দি সেই মুহূৰ্তখিনি সৰব কৰি তুলিছিল আৰু প্ৰতিফলিত হীৰুদাৰ গোলাপ গোলাপ শব্দবোৰে আমাক স্পৰ্শ কৰি গৈছিল। তেখেতে আমাৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিছিল এনেধৰণে—

▶ আপোনাৰ কবিতা, প্ৰেম আৰু গোপন বেদনাৰ উৎস কি বাক?

⇒ গোপনতো গোপনেই থাকে, নহয়

জানো?

▶ আপোনাৰ কবিতাবোৰ পঢ়িলে এনে লাগে যেন কোনো গোপন বেদনাৰ পৰশতেই সৃষ্টি হৈছে। সেই বেদনাবোৰৰ কথা কাকো কেতিয়াও নক’ব জানো?

⇒ ক’বলগীয়া নহয় বাবে কাৰো আগতেই কোৱা নাই।

▶ আপোনাৰ কবিতাৰ মাজত বহুতো পাঠক হেৰাই যাব খোজে, এনে কবিতা লিখিবলৈ আপোনাৰ প্ৰেৰণা?

⇒ কথাবোৰ ঠিক তেনেকৈ ক’ব নোৱাৰি। প্ৰেৰণা আচলতে সকলোৰে পৰা পাওঁ। কেতিয়াবা কাৰোবাক লগ পালে, কোনো এখন কিতাপ পঢ়ি অথবা সমাজৰ পৰা পোৱা সমলেৰেই কবিতা লিখো। প্ৰত্যেক বস্তুৰ পৰাই কবিতাৰ সৃষ্টি হ’ব পাৰে। মানুহে কি গ্ৰহণ কৰে বা কি বৰ্জন কৰে সেইটো ব্যক্তি বিশেষে নিজস্ব কথা। কিন্তু মানুহে গ্ৰহণীয় আৰু বৰ্জনীয় দুয়োটাকে আদৰি লোৱা দেখা যায়।

▶ প্ৰেমৰ অনুভূতি আপোনাৰ

কবিতাত খুবেই প্ৰবল, অনুগ্ৰহ কৰি আপোনাৰ প্ৰথম প্ৰেমৰ আভাস এটি দিবনে?

⇒ মোৰ কবিতা অকল প্ৰেমৰ বুলি নহয়। সকলোবোৰ কবিতা প্ৰায় একেই, কিন্তু অইনৰ পৰা ব্যতিক্ৰম। প্ৰথম প্ৰেম বুলিবলৈ স্মৰণযোগ্য একো নাই।

▶ আপুনি কেতিয়াৰ পৰা কবিতা লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল বাক?

⇒ ডাঙৰ হৈ মই কবিতা লিখিছিলো (হাঁহিৰে) ঠিক তোমাৰ মান বয়সৰ পৰা।

▶ আপুনি কেতিয়াও কাৰো ওচৰত অভিযোগ কৰা দৃষ্টিগোচৰ হোৱা নাই যে, আপুনি কবি হিচাপে যথাযোগ্য সন্মান নাপালে। আপোনাৰ জীৱনৰ বাবে বা আন কাৰো প্ৰতিও একো অভিযোগ নাইনে?

⇒ মই কেতিয়াও কাৰো প্ৰতিয়ে অভিযোগ কৰি পোৱা নাই। জীৱনত একো হ’ব খোজা নাছিলো। তুমি পেপাৰত মোৰ নামটো নিলিখিলেও কোনো অভিযোগ নাই।

মহৎ বাক্য :

■ মুখৰ সৌন্দৰ্যৰ লগত অন্তৰৰ সৌন্দৰ্যৰ মিল নাথাকিলে কোনো নাৰীয়েই সুন্দৰ হ’ব নোৱাৰে।
— জৰ্জ বানার্ড শ্ব’

■ বহুত আৰু বিৰাট ভুলৰ মাজেদি নহাকৈ কোনো মানুহেই মহান আৰু ভাল হ’ব নোৱাৰে।
— শ্বেইক্সপিয়েৰ

▶ আপুনি কাৰ বাবে, কিহৰ বাবে কবিতা লিখে বাক?

⇒ সকলো মানুহেই নিজৰ কথাখিনি জনাব বিচাৰে। কোনোবাই গীতেৰে, কোনোবাই ছবিৰে আৰু কোনোবাই ভাষাৰে জনাব বিচাৰে। মানুহে মোৰ কথাখিনি জানক। মোকতো ঘৰত কোনোৱে কোৱা নাছিল কবি হ'বলৈ। খুউব বেছি কথা কৈ থাকিলে আচল কথাটো তল পৰি যায়। সেইবাবে মই কবিতাক গোপন কৰো। কবিয়ে যি লিখে সেইটো কবিতালৈ যোৱাৰ বাটহে, কবিতা নহয়। সেই অনুসৰি ময়ো কবি নহয়। মানুহে গল্প-প্ৰবন্ধতে নাথাকি কবিতা লিখে, কাৰণ গল্প প্ৰবন্ধৰ আৰম্ভণিতে ভাবি ল'ব পাৰে; কিন্তু কবিতাৰ আৰম্ভণি কবিয়ে নিজেই বুজি নাপায়। কবিয়ে নিজেও নজনা বাবেহে লিখে।

▶ কবিতা এটি লিখিবৰ সময়ত আপোনাৰ পৰিবেশৰ প্ৰয়োজন নহয় নেকি বাক? যদি হয়, কেনে পৰিবেশ বা কেনে মুহূৰ্ত আপোনাৰ অন্তৰৰ ভাষাবোৰে কবিতাৰ ৰূপ লয়?

⇒ আজি বহুদিন ধৰি কবিতা লিখাই নাই, যাহওক পৰিবেশৰ বাককৈয়ে প্ৰয়োজন। খুউব অকলে অকলে কোনেও নেদেখাকৈ, সৰু কোঠা এটিত লিখি ভাল পাওঁ। লিখি উঠি কাৰোবাক দেখুৱাও, কিন্তু প্ৰকাশ

হোৱাৰ পিছত কোনোদিন নপঢ়ো।

▶ আজৰি সময়বোৰ কেনেদৰে কটায়?

⇒ মোৰ ব্যস্ততা একো নাই। যথেষ্ট আজৰি সময়। সময়বোৰ এনেয়ে কটাও, মানুহৰ লগত কথা পাতি ভাল পাওঁ। কবিতা লিখিবলৈ বাদেই দিছে প্ৰায়।

▶ আপোনাক যে ৰাইজে ইমান ভাল পায়, আপুনি জানেনে?

⇒ মই গম পাওঁ। ৰাইজে মোক মাতে, মই যাওঁ। মিটিঙত মই এষাৰ কথাও কৈ পোৱা নাই। ধন্যবাদ শব্দটোও আনকি কৈ পোৱা নাই কিজানি। কবিতাকেইটা পঢ়ি মই গুছি আহো। ল'ৰা-ছোৱালীৰ লগত যিখিনি কথা পাতে, আন দহজনৰ আগত সেইখিনিও কৈ পোৱা নাই। মই কবিতা নিলিখিলেও সেইটো কৰিলোহেঁতেন। তথাপিও কিয় জানো ৰাইজে মোক ভাল পায়, সেয়াহে নাজানো।

▶ আপুনি নিজৰ ইচ্ছাত কবিতা লিখা আৰম্ভ কৰিছিল হয়, নিজৰ ইচ্ছাত কিন্তু শেষ কৰিব নোৱাৰিব।

⇒ মোক আৰু এজনী ছোৱালীয়ে এনেদৰে কৈছিল।

▶ আপোনাৰ আঁৰৰ নাৰীগৰাকী কোন বাক?

⇒ নিশ্চয়কৈ মোৰ আই।

▶ নবীন কবিসকলৰ প্ৰতি আপোনাৰ ক'বলগীয়া?

⇒ নবীন কবিসকলৰ কবিতাৰ ভাষা শুদ্ধ হ'ব লাগে। ভাৰতকৈ ভাষাক প্ৰাধান্য দিয়া উচিত বুলি ভাবো। মোক ভাৱে ভৱায়, ভাষাই ভৱায়। মই ভাৱেৰে নিলিখো, ভাষাৰেহে লিখো। শব্দৰ অৰ্থটো মোৰ কাৰণে বেলেগ। ভাল শব্দ হ'লেই কবিতা নহয়। কবিতা অকল বুজাৰ কথাই নহয়, ইয়াত নুবুজা অনুভূতিও থাকে।

আমাৰ অনেক সৰু সৰু প্ৰশ্নৰ উত্তৰত তেখেতে বহু কথাই জনাইছিল। তেখেতে গছ-গছনি, মানুহ আৰু ফুল খুবেই ভাল পায়। তেখেতে ক'লে— তুমি হাজাৰ টকা দিলেও মই নৈৰ পাৰত অথবা নিৰ্জনতাত এঘণ্টাও বহিব নোৱাৰো, বৰঞ্চ পানবজাৰ বা ফাঁচীবজাৰত ঘূৰিহে ভাল পাম।

শেষত 'শ্লেহতীৰ্থ'ৰ পৰা আহিছিলো কেতিয়াবা আকৌ আহি আমনি কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে। স্বপ্নৰ নীলিম দুৱাৰৰ দুৱাৰৰ গৰাকীক এৰি আহি মোৰ মনত বাৰে বাৰে প্ৰশ্ন জাগিছিল— হীৰুদাই কবিতা নিলিখিলে সৃষ্টি হ'ব জানো কেতিয়াবা 'জীৱনৰ কঠিন শিলত কটা নিৰ্লোভ ভাস্কৰ্য্যৰ। ●

(এই সাক্ষাৎকাৰটি 'প্ৰথম বছৰ'ৰ শাৰদীয় বিশেষ (চতুৰ্থ) সংখ্যা ১৯৯৬ (অক্টোবৰ)ৰ 'অনন্য'ত প্ৰকাশিত)

পৰিচয় : ড° নমিতা কলিতা নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ দৰ্শন বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপিকা।

ৰিক্সাৱালা

মূল: বাংলা, হুমায়ুন আহমেদ
ভাবানুবাদ: মুনি কাকতি

ৰিক্সাৱালাটোক ইছহাক চাহাবৰ অকলো পছন্দ নহ'ল। চেহেৰাটোতেই তাৰ যেন এটা উদ্ধত উদ্ধত ভাৱ। ঘামে ধোৱা মুখখন টিক টিককৈ ৰঙা। চুলিখিনি অবিদ্যস্ত, কান্ধলৈকে ওলমি পৰা। দেখিলেই ভাৱ হয়, নিৰ্বিকাৰ ভঙ্গীত যেন ট্ৰাকৰ সমুখৰেও তাৰ ৰিক্সাখন দূৰন্ত গতিত সি পাৰ কৰাই নিব। ৰাস্তাৰ ৰঙা লাইট তাৰ বাবে যেন একো কথাই নহয়। ভাৰা লৈও যেন সি যাত্ৰীৰ লগত বৰ গুণ্ডগোল লগাব। ভাৰা উলিয়াই দিয়া মাত্ৰেই যেন সি কৈ উঠিব, সাত টকাত ঠিক কৰি পাঁচ টকা দিছে কিয়?

অৱশ্যে দেখা ধৰণৰ মানুহটো সি নহ'বও পাৰে। চেহেৰা দেখিয়েই মানুহৰ ভিতৰ বুজি পোৱা এটা কঠিন কাম। কিন্তু সমস্যাটো হৈছে তাৰ চুলিখিনিক লৈ। চুলিখিনি তাৰ দীঘল। দীঘল চুলি মানেই ফেশ্ব্যনৰ কথা। ৰিক্সাৱালা হৈও সি কৰা চুলিৰ ফেশ্ব্যনটোৰে তাক কিবা গুণ্ডগোলীয়া যেন লাগে।

ইছহাক চাহাবে ৰিক্সাৱালাক সুধিলে, জিকাতলীলৈ কিমান ভাৰা ল'বা? ফিচকৈ দাঁতৰ ফাঁকেৰে থুৱাই

সি ক'লে — ন্যায্য ভাৰা যিমান হয় সিমান দিব।

আচ্ছা, ন্যায্য ভাৰানো কিমান কোৱাচোন শুনো...

বিৰক্তিতে মুখখন কোচাই সি মাথো চাই ৰ'ল। কোনো উত্তৰ নাছিল তাৰ পৰা। ইছহাকে বুজিলে, ভাৰালৈ ই বৰ ৰামেলা কৰিব বোধহয়। ভাৰা আগবঢ়াই দিয়াৰ লগে লগে হয়তো ক'ব, কি দিলে এইটো? এইয়া কি ন্যায্য ভাৰা? হয়তো এনেকৈ ছলছুল লগাব যে চাৰিওফালে অনেক মানুহ জমা হৈ যাব।

ইছহাকে কিছু কঠোৱা সুৰেই ক'লে পাঁচটকা দিম যাবানে?

হা বা না কোনো কথা নকৈ সি ফিচকৈ আকৌ এবাৰ থুৱাই ললে। ধাৰণা হ'ল তাৰ যাবলৈ ইচ্ছা নাই।

জেঠৰ প্ৰচণ্ড ৰ'দ। এনেকুৱা ৰ'দত আগতে ৰাস্তাৰ পিচ্ৰবোৰ গলি যায়। কিন্তু আজিকালিচোন ৰাস্তাবোৰৰ পিচ্ৰবোৰ নগলে। বোধহয় নতুন ধৰণৰ নগলা পিচ্ৰ ব্যৱহাৰ হৈছে।

কোৱা, যাবা নেকি?

উঠক।

পাঁচ টকাই দিম কিন্তু।

যাবাতো...?

পাঁচ টকাতেই ৰাজি হৈ

যোৱাটো যেন এটা সন্দেহজনক কথা। এই জেঠ মহীয়া প্ৰচণ্ড ৰ'দত পাঁচ টকা ভাৰা নিতান্তই কম ভাৰা। ৰিক্সাৱালাটোৰ মতলব ভাল হয়তো! নে ইও কিবা গুণ্ডগোলীয়া। ইমান সহজে পাঁচ টকাতেই যে মান্তি হৈ গ'ল। ইছহাকৰ এনে এটা অভিজ্ঞতাৰ কথা মনত পৰি গ'ল। এবাৰ তেওঁ মিশ্ব্যন মাৰ্কেটৰ পৰা বৰবজাৰ যাবলৈ ৰিক্সা ৰখাই তিনি টকাত মান্তি হোৱা ৰিক্সা এখনত উঠিল। অলপদূৰ গৈয়ে ৰহস্যৰ ভেদ ভাঙিল। ৰিক্সাত উঠিয়েই ৰিক্সাৱালাই তাৰ কাহিনী কবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। আজিয়েই বোলে তাৰ ছোৱালীজনীৰ বিয়া। সন্ধিয়ালৈ বৰযাত্ৰী আহিব। একো নোৱাৰিলেও দুমুঠি দাইল ভাতকে খুৱাব লাগিব। কিন্তু সেই জোখাৰে পইছা এতিয়ালৈ গোট খোৱাৰ পৰাই নাই। ৰিক্সাৰ মালিকক দিব লগা দৈনিক ভাৰাটো উঠিবলৈও বাকী — ইত্যাদি অনেক কথা।

কথাবোৰ যে একেবাৰে মিছা

ইছহাকে চাহাবৰ তাত কোনো সন্দেহ নাই। কিন্তু সেয়ে হ'লেও তাক উপেক্ষা কৰাৰোতো কোনো উপায় নাই। চক্চকীয়া দহটকীয়া নোট এটা তাৰ হাতত গুজি দি মনে মনে প্রতিজ্ঞা কৰিলে এইবাৰৰ পৰা আৰু জীৱনত কোনো বিজ্ঞাৰালাৰ বিজ্ঞাত নুঠে যি কম ভাৰতেই বিজ্ঞাত উঠাবলৈ মান্তি হয়।

আজিৰ এই বিজ্ঞাৰালাটোও দেখোন কম ভাৰতেই যাবলৈ মান্তি হ'ল। কথাটো বা কি! বিজ্ঞাত উঠি লৈ ইছহাক চাহাব মনে গঢ়া কাহিনী শুনাৰ অপেক্ষাত মনে মনে সাজু হৈ ব'ল। সময় পাৰ হ'ল। কিন্তু কাহিনী দেখোন আৰম্ভ নহয় যে নহয়। মূৰটো তললৈ কৰি বাবৰি চুলিকোচা উৰুৱাই উৰুৱাই বিজ্ঞাৰালাটোৱে কেৱল বিজ্ঞা চলাই গ'ল। বোধকৰো এই বিজ্ঞাৰালাটো ইমান বেয়া নহয়। ইছহাক চাহাবে লাহেকৈ সুধিলে, তোমাৰ নাম কি হে?

সি মূৰটো ঘূৰাই চালে।

— কি, মোক সুধিছে নেকি?

— অ, তোমাৰ নামটো বা কি?

— ইছহাক।

এহু ই আকৌ কি কয়? ইয়াৰ নামো ইছহাক! ইছহাক চাহাবৰ এটা অস্বস্তিবোধ হ'বলৈ আৰম্ভ কৰিলে। অবশ্যে হওতে অস্বস্তিবোধৰ কোনো কাৰণ থাকিব নালাগে। মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ মানুহৰ নামৰ সংখ্যা খুব কম। ঘূৰাই পকাই একেখিনি নামেই ব্যৱহাৰ হয়। এবাৰ এঘৰ মানুহৰ ঘৰত নিমন্ত্ৰণ খাবলৈ গৈ লগ পোৱা ৰাফিকজানৰ নাম সোধাত উত্তৰ পালে যে তেওঁৰ নামো ইছহাক। আৰু আচৰিত ধৰণে তাৰ চেহেৰা তেওঁৰ নিজৰ লগত বহুখিনি মিলি যোৱা

ধৰণৰ। বৰ অস্বস্তিবোধ হৈছিল তেতিয়া তেওঁৰ। কিন্তু এই বিজ্ঞাৰালাৰ সৈতে সেইধৰণৰ মিল তেওঁ দেখা নাই অৱশ্যে।

— তোমাৰ ঘৰ ক'ত?

— মোকেই সুধিছে নে আপুনি?

— অ', তোমাৰ ঘৰ ক'ত?

— এহু মোৰ কোনো ঘৰ-দুৱাৰ নাই। ঘৰ-দুৱাৰ থাকিলে আৰু বিজ্ঞা চলাওঁনে?

— ৰাতিনো ক'ত শোৱা

তেন্তে? তুমিতো আৰু বিজ্ঞাতেই শুৱ নোৱাৰা? নে কি?

বিজ্ঞাৰালাটোৱে এইবাৰ কোনো উত্তৰ নিদিলে। ফিচ্কে থু পেলাই বিজ্ঞা টানিয়েই গ'ল।

এনেকৈ থু পেলাই থকাতো বোধহয় তাৰ মুদ্ৰাদোষ। ভীষণ ৰ'দ। অতি কষ্টেৰে বিজ্ঞাখন সি চলাই থাকিল।

ইছহাক চাহাবৰ মনে মনে খুব অস্বস্তি লাগিল। এই অস্বস্তিৰ কাৰণ বাক তাৰ আৰু তেওঁৰ নাম একে প্ৰত্যেক

মানুহৰে নিজৰ নামৰ প্ৰতি এটা অহেতুক মমতা থাকে। তেওঁৰ অসহজ ভাৱৰ কাৰণো বোধহয় এইটোৱেই!

— তোমাৰ ল'ৰা ছোৱালী আছেনে ইছহাক?

— আছে।

— কেইটা?

— দুজনী ছোৱালী।

কি সৰ্বনাশ! কি কয় ই?

ইয়াৰো দুজনী ছোৱালী! তেওঁৰ নিজৰোতো দুজনীয়েই ছোৱালী — লোপা আৰু ইন্দ্ৰাণী! ইছহাক চাহাবৰ উৎসুকতা আৰু বাঢ়ি গ'ল। তেওঁ সুধিয়েই পেলালে।

— তাহাঁতৰ নাম কি ৰাখিছা?

— নাম জানি কি কৰিব?

— তথাপিও কোৱাচোন শুনো...

— এজনীৰ নাম...

কৈ কৈ সি ৰাস্তাটোৰ

একাষলৈ বিজ্ঞাখন টানি লৈ গৈ থাকিল। ধাৰণা হ'ল সি যেন বিজ্ঞাখন বখাব খুজিছে।

— হেৰা, কি হ'ল? কিয় ৰখাইছা বিজ্ঞা?

— মোৰ গাটো বৰ বেয়া লাগিছে। পেটটো খুব বিষাইছে।

এইটো বোধহয় এটা নতুন ধৰণৰ বুদ্ধি। গাটো বেয়া বুলি কৈ বেছি ভাৰা আদায় কৰাৰ চেষ্টা

নহয়তো! প্ৰচণ্ড ৰ'দত হয়তো তাৰ আৰু যাবৰ ইচ্ছা নাই। বোধহয়

ইছহাক বিজ্ঞাৰ পৰা নামিব লাগিব। ভাৰা কিন্তু পুৰাপুৰিয়েই আদায় দিব লগা হ'ব। এইধৰণৰ কায়দা কৰাত

ইহঁত পুৰামাত্ৰাই উস্তাদ। হাড়ে হাড়ে বইজ্জাত।

চিগাৰেট এটা জ্বলাই ইছহাক চাহাবে আঁৰ চকুৰে বিজ্ঞাৰালাটোৰ

ধৰণ কৰণ লক্ষ্য কৰাত লাগিল। সি বাক সঁচাই পেটৰ বিষত ভুগিছে, নে

ভাও জুৰিছে? হঠাৎ দেখোন সি ৰাস্তাৰ কাষত শুই পৰিল। দুই

হাতেৰে পেটত হেচি ধৰি ইলুটি সিলুটি কৰি বাগৰি থাকিল। মুখেৰে

কোনো যন্ত্ৰণাসূচক চিঞৰ বাখৰৰ শব্দ নোলাল। বোধকৰো সি কোনো

চং কৰা নাই। চং কৰা হ'লে সি নিশ্চয় চিঞৰ বাখৰ কৰি মানুহ চপোৱাৰ চেষ্টা কৰিলেহেতেন।

ঠাইখিনিত যেন মানুহৰ চলাচলো কিছু কম। পাঁচ কি ছয় বছৰীয়া মান বয়সৰ ছোৱালী এজনীয়ে মাথো ৰাস্তাৰে যাওঁতে বিজ্ঞাৰালাটোক

গ'ল। তাইৰ বাবে দৃশ্যটো হয়তো হাঁহি উঠাই আছিল।

ইছহাক চাহাব বিজ্ঞাখনৰ পৰা নামিল। কি যে কৰা যায় এতিয়া! টকা পাঁচটা তাৰ হাতত গুজি দি

ঠাইখন এৰি যায় নেকি? কিন্তু সিমানখিনি কৰিব পৰা হৃদয়হীন

মানুহো তেওঁ চাগৈ নহয়। তেনেকৈ ভবাটো যিমান সহজ, কৰাটো

সিমানাই টান।

— তোমাৰ অসুবিধাটো কি? কি হৈছে তোমাৰ?

— পেটটো খুউব বিষাইছে মোৰ।

— এনেকুৱা আগে পিছেও হয় নেকি তোমাৰ?

— অ', প্ৰায়ে হয়।

— পাগল নেকি? এনেকুৱা হয় যদি তুমি বিজ্ঞা চলোৱা কিয়?

বিজ্ঞাৰালাটোৱে একো উত্তৰ নিদিলে। কেৱল তাৰ ৰঙা চকু হাল

তুলি ইছহাক চাহাবলৈ চালে। ইছহাক চাহাবে ধৰিব নোৱাৰিলে চকুহাল

আগৰ পৰাই তেনেকুৱা ৰঙা নে এতিয়াহে এনে হৈছে।

— চাহাব, দয়াকৰি মোৰ বিজ্ঞাখন অলপ চাব। এনেই দুখীয়া

মানুহ মই। বিজ্ঞাখন গ'লে সৰ্বনাশ হ'ব। আপোনাৰ ভৰিত ধৰি কাবো কৰিছো বিজ্ঞাখন যাতে সুৰক্ষিত

চাহাব, মোৰ বিজ্ঞাখন চাব। মোৰ বিজ্ঞাখন...

চাওঁতে চাওঁতে ঠাইখন অ'ৰ ত'ৰ পৰা বহু মানুহ আহি ঘেৰি

ধৰিলেহি। কোনো কোনো আঙুৱাই আহিল তাক সহায় কৰিবলৈ।

পৃথিৱীত মানুহ বোধহয় একেবাৰে নিৰ্দয় হৈ পৰাওঁ নাই। দুজনমানে

তাক ধৰি ধৰি নি এখন অট'ত তুলি ল'লে। হস্পিতাললৈ নিব লাগিব।

অনেকে তাৰ বিজ্ঞাখনক লৈও ব্যস্ত পৰিল। ইছহাক চাহাব কিন্তু কোনো

কাৰণতেই বিজ্ঞাখন এৰি যাবলৈ মান্তি নহ'ল। প্ৰথৰ ৰ'দকো গ্ৰাহ্য

নকৰি নিজেই বিজ্ঞাখন টানি টানি কিছু দূৰতে থকা পুলিচ থানাৰ

অভিমুখে আগবাঢ়িল। এনেকুৱা বিপদতো মানুহ যে পৰিব পাৰে

ভাবিব নোৱাৰি। বিজ্ঞাখন থানাত জমা দি ঘৰলৈকে যে যাব তাৰো

উপায় নাই। হস্পিতাললৈকো তেওঁ যাব লাগিব। ইছহাক মিঞাক ক'বগৈ

লাগিব যে তাৰ বিজ্ঞাখন সুৰক্ষিত হৈ আছে। সি মাথো আৰোগ্য হৈ উঠক।

কিন্তু আজি তেওঁ সোনকালে ঘৰগৈ পোৱাৰ কথা আছিল। ইন্দ্ৰাণীৰ দাঁতৰ

বিষ। তাইক ডাক্তৰৰ ঘৰলৈ লৈ যোৱাৰ কথা আছিল।

মানুহ হৈ জন্ম লোৱাও যে কি এক বিড়ম্বনা! পুলিচ থানা

ধৰিলে। এই চহৰখনৰ মানুহৰ কৌতুহলৰ এনেও অস্ত নাই।

মাটিত খান্দি থোৱা গাঁত এটাইও মানুহক এনেকৈ উৎকণ্ঠিত কৰে যেন

গাঁতটোৰ পৰা যিকোনো সময়তে এটা জন্তু ওলাই ওপৰলৈ উঠিহে

আহিব। ইছহাক চাহাবৰ খুব পিয়াহ লাগিল। বুকুখন ভাগৰত ঢপ

ঢপাবলৈ ধৰিলে। আহ কি যে যান্ত্ৰণা! কোনো চিনাকি মানুহৰ চকুত

নপৰিলেই ৰক্ষা। নহ'লে লাখ প্ৰশ্নৰ জবাব দিবলৈ সাজু থাকিব লাগিব।

অফিচৰ নিজামুদ্দিনে যদি কেনেকৈ দেখে চিধাই হয়তো ক'ব — আপুনি

যে অফ টাইমত বিজ্ঞা চলায় জনাই নাছিলো, হা— হা— হা...। ইয়াৰ

পৰা পানীগাঁৱলৈ ভাৰা কিমান ল'ব? নিজামুদ্দিনৰ ৰসিকতা কৰাৰ স্বভাৱ

এনেকুৱাই। ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে তেওঁৰ মুখৰ পৰাও ফিচ্কে থু

ওলাল। নিজৰ আচৰণত নিজেই চমকি উঠিল। তেওঁ কি ক'ব

নোৱাৰাকৈয়ে বিজ্ঞাৰালাটোৰ দৰেই হ'বলৈ আৰম্ভ কৰিছে? কি যে

সৰ্বনাশ হৈছে মোৰ?

হস্পিতালত ইছহাক বিছাৰি উলিওৱাত তেওঁৰ বিশেষ কষ্ট

নহ'ল। ইমাৰজেঞ্চি ৱাৰ্ডৰ এখন বেঞ্চত তাক শুৱাই থোৱা হৈছে।

পেলাল — বিজ্ঞাৰালাজন কেতিয়া
চুকাল বাক?

— ভাৰলেশহীন ভাবে
ডাক্তৰজনে ক'লে, নাজানো কেতিয়া
চুকাল।

— এওঁৰ বিজ্ঞাখন মই থানাত
থৈ আহিছে। মই কথাটো এতিয়া
কাক কওঁ, কি কওঁ?

— আপুনি মোক এইবোৰ
কেছে কিয়?

বাধ্য হৈ ইহহাক চাহাব
বাবান্দাৰ ফাললৈ আতৰি আহিল।
কেইটামান মুহূৰ্ত অকলশৰে ইফালে
সিফালে পায়চাৰি কৰি পাৰ কৰিলে।
ক্ৰমে বেলি লহিয়াইছে। আকাশত

মেঘ জমা হৈছে। হিম্পিতেলৰ পৰা
ওলাই তেওঁ এবটল ঠাণ্ডা পেপ্‌সি
কিনি খাই ল'লে। ছয় বাজিবলৈ বেছি
দেৰি নাই। ইন্দ্ৰাণীক ডাক্তৰৰ ওচৰলৈ
নিব লাগিব। এখন বিজ্ঞাত তেওঁ
জাপ মাৰি উঠি পৰিল।

বিজ্ঞাৰালাটোৰ বয়স খুব কম।
উৎসাহ বেছি। প্ৰচণ্ড জোৰত
আলাসতে যেন সি বিজ্ঞাখন উৰুৱাই
নিব। অকাৰণে বেলটো বজাই বজাই,
খুব কায়দাৰে দুই তিনিখন বিজ্ঞা
অভাৰটেক কৰি সি আগবাঢ়িল।
ইহহাক চাহাবে কোমল সুৰেৰে তাক
সুধিলে, কি নাম তোমাৰ?

— হাসেন।

একেই কোমলতাৰে ইহহাক
চাহাবে তাক পুনৰ সুধিলে— কেনে
আছ তুমি?

কিছু আচৰিত হৈ হাসেনে
ইহহাক চাহাবলৈ ঘূৰি চালে। উত্তৰ
কিন্তু একো নিদিলে। একেই গতিৰে
সি বিজ্ঞাৰ পেডেল ঘূৰাই গ'ল।
সমুখত ট্ৰেফিক চিগনেল। বহুসময়
সেউজীয়া লাইট জ্বলি আছে। ৰঙা
লাইট জ্বলাৰ আগেয়ে সি পাৰ হৈ
যাব লাগিব। যাত্ৰীৰ আজি বাজে
কোনো কথাৰ উত্তৰ দিয়াৰ সময় তাৰ
নাই। ●

পৰিচয় : নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰী শ্ৰীমুনি কাকতি ইংৰাজী বিভাগৰ সহযোগী অধ্যাপিকা।

মহৎ লোকৰ বাণী ...

- যি সাহস আৰু দৃঢ়তাৰে আমি আক্ৰমণৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিছিলো, সেই
সাহস আৰু দৃঢ়তাৰে আমি এতিয়া শান্তিৰ হকে যুঁজিব লাগিব।
— লালা বাহাদুৰ শাস্ত্ৰী
- যিকোনো জাতি বা লোক যেতিয়ালৈকে নিজৰ মুক্তিৰ ভাৰ আনৰ
ওপৰত দি নিশ্চিত থাকে তেতিয়ালৈকে সি মুক্ত নহয়।
— অম্বিকাগিৰি ৰায়চৌধুৰী
- হিন্দুৱেই হওঁক বা মুছলমানেই হওঁক লুণ্ঠনকাৰী আৰু গুন্দা বিলাক,
লুণ্ঠনকাৰী আৰু গুন্দাই।
— নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈ
- নেতা হ'বলৈ নাযাবা, সেৱা কৰা। নেতৃত্বৰ পাশৰ প্ৰবৃত্তিয়ে জীৱন
সমুদ্ৰত বহুত ডাঙৰ ডাঙৰ জাহাজ বুৰাইছে।
— স্বামী বিবেকানন্দ
- শ্ৰম নকৰি ভাত মোকোলোৱাৰ কাৰো অধিকাৰ নাই। শ্ৰম নকৰি
আহাৰ খোৱাসকলৰ চোৰ কৰি আহাৰ খোৱাৰ দৰে কথা হয়।
— যীশুখৃষ্ট
- ভাল অসমীয়া নহ'লে ভাল ভাৰতীয় হ'ব নোৱাৰি আৰু ভাল
ভাৰতীয় নহ'লে বিশ্বৰ শৰীৰত পংগু অংগৰ স্থান নাই।
— ভূপেন হাজৰিকা

ঘুনুচা

দেবযানী শইকীয়া, স্নাতক দ্বিতীয় বৰ্ষ

আহঁতৰ তলৰ চাৰি
আলিটো পাৰ হৈ আহিয়েই
জংঘলডাৰৰ মাজতে অকণমান
পৰিষ্কাৰ যেন লাগে। সেই ঠাইখনতে
এটা জুপুৰী ঘৰত এজনী মহিলা
থাকে। নাম তাইৰ ঘুনুচা। ঘুনুচাৰ
জীৱনত একমাত্ৰ সম্বল বুলিবলৈ
তাইৰ ১২ বছৰীয়া ল'ৰা পুনাকণ।
প্ৰথমতে দুদিনমান সি স্কুললৈ
গৈছিল। কিন্তু স্কুলৰ কৰ্তৃপক্ষৰ
ওচৰত বেতন দিব নোৱাৰাৰ কাৰণে
তাক বহিষ্কাৰ কৰা হ'ল।

ঘুনুচায়ে দিনৰ দিনটো
আনৰ ঘৰে ঘৰে কৰি মেলি আবেলি
যি কেইটা পায়, তাৰে ৰাতিৰ সাজ
খাই ৰাতিপুৱাৰ কাৰণে কেইটামান
থৈ আকৌ দিনটোলৈ ওলাই যায়।
মাক নথকাত পাণিৰাম আগতে লগৰ
লগৰীয়াৰ লগত খেলা-ধূলা
কৰিছিল, কিন্তু লগৰ আটাইবোৰ
স্কুললৈ যোৱাৰে পৰা তাৰ লগ
নোহোৱা হ'ল। দুদিনমান হাবিয়ে
হাবিয়ে খৰি লুৰি ফুৰিছিল। কিন্তু

আজি কেইদিনমানৰ পৰা সি ব্যৱসায়
কৰে। অৱশ্যে সেই কথা মাকে
নাজানে। গাঁৱৰে নোমল নামৰ এজন
মানুহে তাক এই ব্যৱসায়টোত
সুমুৱাই দিছে। কাষৰ কাৰ্বি গাঁওখনত
তৈয়াৰ কৰা মদবোৰ চহৰত বা
চুবুৰীয়া অঞ্চলতে বিক্ৰী কৰিব
লাগে। তাৰ বাবদ সি মোটা ধনো
পায়।

এই কেইদিন মাক কামলে
যোৱা নাই। পুতেকে ইমান টকা
উপাৰ্জন কৰিছে যে আকৌ মাকে
দুটা টকাৰ কাৰণে দিনটো আনৰ
ঘৰত থকাৰ প্ৰয়োজন নাই। পুণাকণৰ
মাকে গাঁৱৰে এজনী সম বয়সীয়া
তিৰোতাৰ লগত কথা পাতিছে—
পদুমী— হেৰ' ঘুনুচা আজি কালি
কামলৈ নহ' নেকি?
ঘুনুচা— নাই, সিয়ে কিবা এটা কৰে,
তাৰেই ঘৰখন চলে। সি মোক
যাবলৈ মানাকে কৰিছে। আমি দুই
মা-পুহে থাকিম দে যেনেতেনে।
কেইমাহমান পাৰ হ'ল।

ঘুনুচাৰ এতিয়া একো অভাৱ নাই।
কিন্তু ল'ৰাটোৰহে কি হৈছে জানো,
একেবাৰে শুকাই-খীনাই গৈছে।
খায়ো দেখোন তথাপিতো কি হৈছে
জানো।

আজি দুদিনমান ধৰি তাৰ
বৰ অসুখ। পেটৰ বিষ একো খাব
নোৱাৰে, হলকে হলকে বমি হয়। সি
বিচনাত পৰাৰ পৰা চলাও টান হৈ
পৰিছে। ইফালে তাক ডাক্তৰৰ
ঘৰলৈকো নিব লাগে। গাঁৱৰে
কোনোবায়ো হেনো কোৱা-মেলা
কৰিছে ল'ৰাটোৰ ক'লা জ্বৰ হৈছে।
বাচেনে নাবাচে ঠিক নাই। বেচেৰী
মাকজনীৰ অৱস্থা নোহোৱা হৈছে।

প্ৰথমতে দুদিনমান দৰে
কাম কৰিছিল। কিন্তু কালি ৰাতিপুৱা
পুণাকণে মাকক এই সংসাৰত
অকলে এৰি গুছি গ'ল। ঘুনুচাৰ
এতিয়া আপোন বুলিবলৈ কোনো
নাই। ●

(২০০৯-১০ চনৰ কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহ উপলক্ষে 'স্বৰচিত গল্প লিখা' প্ৰতিযোগিতাত বঁটা প্ৰাপ্ত গল্প)

সংকল্প

ঋতুমনি কলিতা, উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বৰ্ষ

আলিবাটৰ কাষৰ

আঁহতজোপাৰ তলত দপদপকৈ জ্বলি উঠা চিতাৰ জুইকুৰাই তাইৰ অন্তৰ কপাই তুলিলে। অপ্রতিৰোধ্য চকুলোৰ মাজত সপোনৰ দৰে ভাঁহি উঠিল তাইৰ ককায়েকৰ জীৱন্ত মুখখন। তাইৰ চিঞৰে কঁপাই তুলিছিল সিহঁতৰ সৰু সেই গাঁওখন। মাথোন তাই চোতালৰ দূৰৰি বনদৰাতে মগজুৰ ভাৰসাম্য হেৰুৱাই চলি পৰিছিল।

নগৰৰ পৰা কিছু নিলগৰ এখন পিছপৰা গাঁৱৰ বাসিন্দা বতন বৰুৱা। এটি সৰু পৰিয়ালৰে আৰ্থিক অনাটনৰ মাজেৰেই বৰুৱাই পৰিয়ালটোৰ ভৰণ-পোষণ দিছিল। একমাত্ৰ পুত্ৰ পীয়ুষে দৰিদ্ৰতাক ভালদৰেই উপলব্ধি কৰিব পাৰিছিল। সেয়েহে ভনীয়েক জীনা আৰু মীনাৰ লগত প্ৰতিটো মুহূৰ্তই আনন্দৰ মাজেৰে পাৰ কৰিছিল সি। আনহাতে শিক্ষাৰ মানদণ্ড বুজি পোৱা বতন বৰুৱাই নিজৰ সন্তানক উচ্চ শিক্ষিত কৰি তোলাৰ আশা বুকুত বান্ধি দিন হাজিৰা কৰি কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰিবলগাত পৰিল। অৱশ্যেই বৰুৱাৰ পত্নী নীহা বৰুৱাও পৰিয়ালটোৰ দায়িত্ব সম্পৰ্কে সদায় সচেতন আছিল।

দৰিদ্ৰতাৰ কৰাল গ্ৰাসৰ পৰা

পৰিয়ালটোক মুক্ত কৰাৰ সপোন বুকুত বান্ধি শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈয়েই পীয়ুষ ভৰ্তি হ'লগৈ ভাৰতীয় সৈন্যদলত। জীনা তেতিয়া নৱম শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰী আৰু মীনা আছিল পঞ্চম শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰী। ককায়েকৰ মৰম আৰু মাক বাপেকৰ দুখ দৈন্যৰ প্ৰতি সিহঁত দুয়োজনী সদাই শ্ৰদ্ধাশীল আছিল। সৈন্যদলৰ ট্ৰেইনিং চলি থকা দিনবোৰত সি পাহৰিব পৰা নাছিল এৰিয়োৱা সিহঁতৰ জুপুৰীটোত থকা মাক বাপেক আৰু চেনেহৰ ভনীয়েক দুজনীক। সময়ৰ বুকুত দিন বোৰে বাগৰ সলালে আৰু তাৰ মাজতেই চিঠিৰ আদান প্ৰদানৰে বাতৰি পাই থাকিল। এনেদৰেই দুটি বছৰ পাৰহৈ গ'ল।

তৃতীয় বছৰ শাৰদীয় দুৰ্গা পূজা মহোৎসৱ। বতন বৰুৱাৰ ঘৰত আনন্দৰ উখল মাখল। কিয়নো পীয়ুষ সেইদিনা ঘৰ পাবহি। ওচৰ-চুবুৰীয়া সকলো আহি পীয়ুষক আৱৰি ধৰিলে। পীয়ুষে লগত অনা বেগটো খুলি মাক দেউতাক আৰু ভনীয়েকহঁতক বস্তুবোৰ এপদ এপদকৈ বিলাই দিছিল। দুৰ্গা দশমীৰ দেৱীক ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত ৰাইজে বিসৰ্জন দিলে। পীয়ুষেও শেষ কৰিলে

তাৰ পোন্ধৰ দিনীয়া ছুটি। পুনৰ কৰ্তব্যস্থলীলৈ বুলি পীয়ুষে সকলোৰে পৰা বিদায় লৈছিল যদিও কিবা এক অজান আংশকাত তাৰ বুকুখন কঁপি উঠিছিল। মীনাই কান্দি কান্দি তাৰ হাতখনত ধৰি কৈছিল বিহুত আহোতে তাইলৈ এটা স্কুল বেগ আনিবলৈ।

তিনিদিনৰ মূৰত কৰ্তব্যস্থান পাই ঘৰলৈ চিঠি লিখিলে। জীনাইও ককায়েকলৈ চিঠিৰ উত্তৰ দিছিল। জীনাই কিন্তু ককায়েকৰ প্ৰতি অভিমান কৰি লিখিছিল। সি বছৰৰ মূৰত এবাৰ ছুটি পোৱা বুলি লিখাৰ বাবে। তাৰ কাৰণ জীনাক বুজাই উত্তৰ দিছিল সৈন্যদলৰ কৰ্তব্য কিমান যে কঠোৰ। তাৰ মাজতেই নীহা বৰুৱাই পাহৰা নাছিল নিজ পুত্ৰৰ মংগলৰ কাৰণে থাপনাৰ বেদীত বন্তি দিবলৈ। বতন বৰুৱাৰ ঘৰৰ অৱস্থা আগতকৈ বহু পৰিবৰ্তন হ'ল। জীনাই শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত প্ৰথম বিভাগত উত্তীৰ্ণ হ'ল, মীনাইও সপ্তম শ্ৰেণীৰ দুৱাৰদলি অতিক্ৰম কৰিলে। জীনাই অধীৰ উৎকণ্ঠাৰে বাট চাই ৰ'ল তাই লাভ কৰা নম্বৰ তালিকাখন ককায়েকক দেখুৱাবৰ বাবে।

শীতৰ প্ৰচণ্ড হাড় কঁপোৱা দিনবোৰ পাৰ হৈ মানুহৰ মনত আনন্দ

দিব পৰা বসন্ত আহিল। জীনাৰ মনটোও বসন্তৰ ৰঙে বাউল কৰে। বিহুত মাত্ৰ কেইদিনমানহে বাকী। পীয়ুষে তাইলৈ লিখিছিল এইবাৰ বিহুত সি কেইদিনমান বেছিকৈ ছুটি লৈছে। সৰু ভনীয়েক মীনাইও স্কুল বেগৰ আশাৰে ককায়েকলৈ বাট চাই আছে। জীনাই ককায়েকে ভালপোৱা পিঠা-পনাবোৰ বনোৱাত ব্যস্ত। এইবাৰ ককায়েকৰ লগত সিহঁতে বহু আনন্দ কৰিব। বিহুত মাথোন দুদিন বাকী, পৰিয়ালৰ সকলোৱে পীয়ুষলৈ অধীৰ আগহেৰে বাট চাইছে। সেইদিনা আছিল ৰঙালী বিহু। ঘৰখনত বিহুৰ উলহ-মালহৰ মাজতেই ঘৰৰ সকলোৱে পদুলিলে চাই আছিল। অস্তগামী সূৰ্য্যটো পশ্চিম আকাশত বুকু-বুকু হৈছিল। ককায়েকৰ

অনুপস্থিতিয়ে জীনাৰ লগত ঘৰৰ সকলোকে বেদনাত কৰি তুলিলে। ঘৰখনত যেন এক নিজন নিস্তন্ধ পৰিৱেশ। সেই নিস্তন্ধতাৰ মাজত জীনা যেন এটি শব্দত উচপ খাই উঠিল। গাড়ীখন আহি লাহে লাহে সিহঁতৰ পদুলি মূৰ পালেহি। জীনাৰ মনটো আনন্দত উদ্বেলিত হৈ পৰিছিল। তাই যেন ককায়েকৰ পলম হোৱাৰ বাবে অভিমান কৰিব আৰু বহু কিবা কিবি ক'ব। সেয়েহে তাই দৌৰ দিছিল পদুলিলৈ বুলি। কিন্তু হঠাৎ তাই দেখা পাইছিল কেইজনমান সৈন্যৰ মাজত বগা কাপোৰেৰে ঢকা এটা শ। বগা কাপোৰখন আঁতৰাই দি চিঞৰি চিঞৰি কান্দি তাৰ বুকুতেই ঢলি পৰিল। তাইৰ কান্দোনে গোটেই জগতখনকে কঁপাই তুলিলে। গাঁৱৰ

সকলো আহি সিহঁতক সান্তনা দিলে। তাৰ মাজতে চাৰিজন মানুহে সাঙি কৰি ককায়েকক ক'বলৈ লৈ গ'ল। সংজ্ঞাহীন অৱস্থাতেই তাইৰ মনৰ মাজত ভাহি উঠিল ককায়েকৰ মুখখন। বিগত দিনৰ সেনাৰ সাজেৰে আহি সিহঁতক মতা মাতৰাৰ আৰু নিভাজ হাঁহিটো। “জীনা, তই নাকান্দিবি। মই এতিয়াও তহঁতৰ মাজত জীয়াই আছোঁ। তহঁতৰ অন্তৰৰ নিভৃত কোণত যেতিয়ালৈ মোৰ স্মৃতি সজীৱ হৈ থাকিব, তেতিয়ালৈকে মই অমৰ হৈ থাকিম। মই শ্বহীদ হ'লো। তহঁতে নাজান জানো শ্বহীদৰ যে মৃত্যু নাই। জীনাই উচপখাই চাৰিওফালে ধূৱলী-কুৱলী দেখিলে।●

মহৎ লোকৰ বাণী ..

- পাৰ্থিৱ খ্যাতি বতাহৰ নিশ্বাসৰ বাহিৰে একো নহয়। — ডাণ্টে
- বিশ্বমানৱৰ অসংখ্য তাঁৰৰ এডালো তাঁৰ যি সাহিত্যিক কঁপাব পাৰিব তেওঁৰেই প্ৰকৃত সাহিত্যিক। — লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা
- ভাষাৰ বাপেক ভাৰ আৰু ককায়েক হ'ল জ্ঞান। — কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য
- প্ৰকৃত ছাত্ৰই কেতিয়াও খ্যাতি, ক্ষমতা নাইবা আমোদ নিবিচাৰে। তেওঁ বিচাৰে কেৱল জ্ঞান আৰু সত্য। সত্য আৱিষ্কাৰ কৰিবৰ বাবে তেওঁ সকলো কৰিবলৈ সাজু। — আচাৰ্য্য জগদীশ চন্দ্ৰ বসু
- কিতাপৰ পাতৰ পৰা শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীসকলে তোমালোকক চৰিত্ৰ দিব নোৱাৰে। চৰিত্ৰ গঠন আচল জীৱনৰ পৰাহে আহে। প্ৰকৃত পক্ষে তোমালোকৰ নিজৰ ভিতৰৰ পৰাহে চৰিত্ৰ বিকাশ হ'ব লাগিব। — মহাত্মা গান্ধী
- জাতীয় সাহিত্য জাতীয় জীৱনৰ ধৰণী মাথোন। যি জাতীয় জীৱন মুক্ত আৰু স্বাধীন সেই জতিৰ সাহিত্যও মুক্ত আৰু স্বাধীন। — লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা
- নজনাটো সিমান লাজৰ কথা নহয়, শিকিবলৈ যত্ন নকৰাটো যিমান। — বেঞ্জামিন ফ্ৰেংকলিন
- কোনো এটা ভাষা চিৰকাললৈ লুপ্ত হৈ যোৱা বুলি শুনিলে মই বৰ দুখ অনুভৱ কৰোঁ; কাৰণ ভাষাই হ'ল জাতি সমূহৰ বংশ তালিকা। — ড' জনছন

প্ৰতিভা

সীমা দাস, উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বৰ্ষ

এখন গাঁৱত যদু আৰু মধু নামৰ দুজন ন'লে-গ'লে লগা বন্ধু আছিল। যদুৰ দেউতাক এজন ডাঙৰ ব্যৱসায়ী আৰু মধুৰ দেউতাক এজন সাধাৰণ দোকানী আছিল। যদু আৰু মধু একেখন স্কুলতে পঢ়িছিল আৰু একে লগে স্কুললৈ গৈছিল। আৰু দুয়োৰে ভাল ফলাফলো হৈছিল। সিহঁতে এটা শ্ৰেণীতে পঢ়িছিল। এদিন দুদিনকৈ সিহঁতৰ হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষা দিবৰ সময় হ'ল।

সেই সময়ত দুৰ্ভাগ্য ক্ৰমে মধুৰ দেউতাকৰ এটা ডাঙৰ পিত্ত পাথৰ হ'ল। সেয়েহে মধুৱে প্ৰিয় বন্ধু যদুৱে সহায় কৰিব বুলি যদুৰ ঘৰলৈ গৈছিল। কিন্তু যদুৰ দেউতাকে যদু নাই বুলি মধুক গেটৰ বাহিৰৰ পৰাই খেদি পঠিয়ালে। যদুৱে ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰাই তাৰ বন্ধু মধুক দেউতাকে খেদি পঠোৱাৰ বাবে তাৰ মনত বৰ দুখ লাগিল। ইফালে মধুৱে যদুৰ

দেউতাকৰ পৰা এনে ব্যৱহাৰ পাই মনত বৰ আঘাত পালে। মধুৱে মাকৰ আগত সকলো কথা কোৱাত মাকৰ বৰ দুখ লাগিল। আৰু মাকে তাক পৰীক্ষাত ভাল ফলাফল দেখুৱাৰ কথা কলে। লাহে লাহে পৰীক্ষাও ওচৰ চাপিল আৰু মধুৱেও পঢ়া-শুনাত মন দিলে। কিন্তু ইফালে দেউতাকৰ অৱস্থা বেয়া হৈ আহিল। সি উপায়-নাপাই ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ পৰা টকা পইচা গোটাই লৈ দেউতাকৰ চিকিৎসা কৰালে। ভগৱানৰ কৃপাত দেউতাক সুস্থ হ'ল। মধুৰো পৰীক্ষা শেষ হ'ল। কেইদিনমানৰ পিছত সিহঁতৰ পৰীক্ষাৰ ফলাফল ঘোষণা কৰিলে। এইবাৰ মধু অসমৰ ভিতৰত প্ৰথম হ'ল। আৰু যদু দ্বিতীয় বিভাগত উত্তীৰ্ণ হ'ল। মধুৰ এই সুনামৰ বাবে শিক্ষক তথা শুভাকাংক্ষীবোৰে খবৰ লবলৈ আহিল আৰু বৰ আনন্দ পালে। পূৰ্বৰ কথাবোৰে তাৰ মনত বৰ আঘাত

দিলে যদিও বৰ্তমান তাৰ মনত স্মৃতি দিলে। কিন্তু সি দেউতাকৰ লগত বহুত টকা খৰচ হোৱাত পঢ়িব নোৱাৰিলে। কিন্তু তাক চৰকাৰৰ ফালৰ পৰা পঢ়িবলৈ সুবিধা দিয়া হ'ল। শেষত সি এটি ভাল চাকৰি পালে। কিন্তু যদু কিছুমান বেয়া ল'ৰাৰ সংগত পৰি সন্মাসবাদীত সোমাল। সন্মাসবাদত সোমোৱাৰ কেইদিনমানৰ পিছত পুলিচৰ গুলিত তাৰ মৃত্যু হ'ল। আৰু তাৰ মৃত্যুৰ বাতৰি পেপাৰ-পত্ৰত লিখিত হ'ল। মধুৰ প্ৰিয় বন্ধু যদুৰ মৃত্যুৰ বাতৰি পায় সি মনত বৰ দুখ পালে। আৰু তাৰ ঘৰলৈ গ'ল। তেতিয়া মধুক দেখি যদুৰ দেউতাকে তাক সাবটি ধৰি কান্দিছিল আৰু তেতিয়াই যদুৰ দেউতাকে মধুক আগতে কৰা ব্যৱহাৰৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰিলে আৰু উপলব্ধি কৰিলে দুখীয়া বুলি কেতিয়াও কাকো ঘৃণা কৰিব নালাগে। ●

ছোৱালীৰ জীৱন

দীপ্তি দেৱী, উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বৰ্ষ

এসময়ত এখন গাঁৱত অনিমা নামৰ এজনী ছোৱালী আছিল। তাই মাক-দেউতাকৰ একমাত্ৰ ছোৱালী আছিল। তাইৰ পৰিয়ালত তাইৰ মাক সৰলা আৰু দেউতাক মাধৱৰ বাহিৰে আৰু কোনো নাছিল। তেওঁলোকৰ আৰ্থিক অৱস্থা মধ্যমীয়া আছিল। গাঁওবাসীসকলৰ মনত ছোৱালীৰ স্থান অতি নিম্ন আছিল। তেওঁলোকে ভাবিছিল যে ছোৱালীয়ে কেৱল ঘৰৰ কামৰ বাহিৰে আৰু একো কৰিব নোৱাৰে। সৰু কালত মাকক ঘৰুৱা কামত সহায় কৰা আৰু ডাঙৰ হ'লত বিয়া পাতি গিৰিয়েকৰ ঘৰত কাম-বন কৰি আৰু ল'ৰা-ছোৱালীৰ চোৱা-চিতাৰ বাহিৰে ছোৱালীৰ আৰু কোনো কাম নাই বুলি ভাবিছিল। কিন্তু অনিমাৰ মাক-দেউতাকৰ তেনে কোনো মনোভাৱ নাছিল। তেওঁলোকে ল'ৰা-

ছোৱালীক সমান বুলি ভাবিছিল। তেওঁলোকে অনিমাৰ এটা ল'ৰাৰ দৰেই ভাবিছিল। গাঁওখনত অনিমাই আছিল একমাত্ৰ ছোৱালী যিয়ে স্কুললৈ গৈছিল। তাই পঢ়া শুনাত বৰ চোকা আছিল। শ্ৰেণীত তায়েই প্ৰতিবাৰ প্ৰথম হৈছিল।

কিন্তু গাঁওবাসীসকলে তাইক পঢ়া-শুনা কৰাৰ বাবে ভাল পোৱা নাছিল। তেওঁলোকে তাইৰ মাক-দেউতাকক তাইৰ পঢ়া-শুনাৰ বিপক্ষে কৈছিল। কিন্তু তেওঁলোকে গাঁৱৰ মানুহ সকলৰ কথাত মন দিয়া নাছিল। হঠাৎ তেওঁলোকে সেই গাঁওখন এৰি বেলেগ ঠাইত যাব লগা হ'ল।

কেইবাবছৰ পাৰ হৈ গ'ল। গাঁওবাসী সকলে হয়তো তেওঁলোকৰ কথা পাহৰিয়েই গৈছে। ইতিমধ্যে গাঁওখনত চিকিৎসা কেন্দ্ৰ খুলিছে। গাঁৱৰ সকলো সেই চিকিৎসা

কেন্দ্ৰতেই যায়। তাত নতুন কৈ এগৰাকী মহিলা চিকিৎসক আহিছে। এদিন গাঁৱৰ এজন বয়সস্ত ব্যক্তি তাত নিজৰ চিকিৎসাৰ বাবে গ'ল। ব্যক্তি জন সেই মহিলা চিকিৎসক গৰাকীৰ তালৈ গ'ল। ব্যক্তিজনক দেখিয়েই চিকিৎসক গৰাকীয়ে তেওঁক সেৱা জনালে। ব্যক্তি জন আচৰিত হ'ল। তেওঁ মহিলা গৰাকীক এনে কৰাৰ কাৰণ সুধিলে। তেতিয়া মহিলা গৰাকীয়ে তেওঁক ক'লে, আপুনি মোক চিনি পোৱা নাই খুৰা, মই অনিমা, মাধৱ গগৈৰ জীয়েক। তেতিয়া ব্যক্তিজনে অনিমাৰ চিনি পালে আৰু নিজৰ ওপৰত লাজো অনুভৱ কৰিলে। তেতিয়া তেওঁ ক'লে, আজি মই বুজি পালো যে ছোৱালীয়ে ল'ৰাৰ দৰেই প্ৰতিটো কামেই কৰিব পাৰে। ●

- চতুৰ্দ্দেশে বেষ, চাৰিওফালে খাল মাজত সুন্দৰী ৰাণী দেখিবলৈ ভাল।
— কেৰম বৰ্ড।
- ভকতক সুধি চোৱা সম্বন্ধ লাগে তাৰ কি, বাপেকে বিয়া কৰাইছে মোৰ বাপৰ জী।
— ভাগিন।
- একেডাল মাৰলি, দুখন ছাল, নবন্ধাকৈ আছে সৰ্বতিকাল।
— কলপাত।

সীমা দাস, উঃ মাঃ প্ৰথম বৰ্ষ

- তবলাবাদক কাশ্যপ কুমাৰৰ ওচৰলৈ হাঁহিৰামে তবলা শিকিবলৈ গৈ সুধিলে — মহাশয় মই তবলাৰ প্ৰশিক্ষণ ল'ব বিচাৰোঁ অনুগ্রহ কৰি মাছুলৰ বিষয়ে ক'বনে?
তবলাবাদক কাশ্যপ কুমাৰ : হয়, প্ৰথম মাহত দুশ টকা আৰু দ্বিতীয় মাহত তাৰ আধা অৰ্থাৎ এশ টকা।
হাঁহিৰাম : সুন্দৰ কথা তেন্তে মই পাছৰ মাহৰ পৰা আহিম।

চাহনাজ এলজীন চুলতানা, উঃ মাঃ দ্বিতীয় বৰ্ষ

আলি-দোমোজা

দেবযানী শইকীয়া, স্নাতক দ্বিতীয় বর্ষ

প্ৰণৱ ছাৰৰ টিউচনৰ চিনিয়ৰ ছাত্ৰখিনি পিক্নিকলৈ যাব। আজি পুৱা ৫.০০ বজাত। আবতৰীয়া বতৰত পিক্নিক। প্ৰতিবছৰৰ দৰে এইবছৰো ২৬ জুনৰ দিনটো আন্তৰ্জাতিক নিচায়ুক্ত দ্ৰব্যৰ অপব্যৱহাৰ আৰু অবৈধ ব্যৱসায় বিৰোধী দিৱস হিচাপে পালন কৰা হৈছে। এই সুযোগতে এওঁলোক পিক্নিকলৈ ওলাইছে। এটা দুটাকৈ আহি কোনোবা দুটামান পাইছেহি।

তনয়ে গাড়ীৰ ওপৰত কিবা বান্ধি আছে। নৱয়ে যোগান ধৰি আছে। মৃগাংকয়ে আহি মাতিলেহি—
মৃগাংক: নৱ খবৰ ভাল।
(কাম কৰিবলৈ পাই এনেয়ে তাৰ খং উঠি আছে, তাতে ইজোকালেহি।)
নৱ: কথা নকৰি, ঠেতলিং দিব আহিছ।
মৃগাংক: কি কৰি আছনো?

(তনয়ে মাত লগালে)

তনয়: চকুৰ আগত কোন, নিয়ৰী?
পাৰ্থ: উ... নিয়ৰী মইনাইত কেঞ্চেল
(ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহি ভংগীৰে)
মৃগাংক: (দুখুজমান আঙুৱাই আহি)
চাৰ আৰু কোন কোন আছনো?
(তেওঁ বস্ত্ৰৰ হিচাপ কৰি আছিল।
বিশেষ গুৰুত্ব নিদিলে।)
(কাণৰ পৰা হেডফোন আতৰাই
প্ৰশান্তয়ে ক'লে)
প্ৰশান্ত: চিন্তা নাহি কৰবো। অঙ্গৰাৰ

আগমন হ'বয়ে হ'ব।

মৃগাংক: ভাওনাৰ অসুৰৰ জাল হ'বলা
গুচায় নাই?
(ইতিমধ্যে কিন্তু প্ৰশান্তয়ে হেডফোন
কাণত লয়)

।। দ্বিতীয় দৃশ্য ।।

(ছাৰে বাৰাণ্ডাত চবজিৰ টোপোলা
বান্ধিছিল, প্ৰশান্তয়ে হাতত ট্ৰিপাল
এখন লৈ ছাৰৰ ওচৰতে পেলাই লৈ
বহে)

প্ৰশান্ত: ছাৰ, দিনটিয়া পিক্নিক এটাত
(পিয়াজ, নহৰু আৰু আলুৰ টোপোলা
দাঙি দাঙি) এনেকোৱা এটোপোলা
পিয়াজ। সমান সমান নহৰু আৰু
প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড বিহাৰী আলু লৈ যাওঁ
তেন্তে, ইহঁতক চেলাওঁতেই মূৰ্গীলৈ
সময়ে নহ'বচোন। এতেকে
(প্ৰশ্নবোধক দৃষ্টিৰে চায়)

ছাৰ: (মিচিকিয়াই) ছ... এতেকেৰ (:.)
চিন্তা কৰিব নালাগে আগতে
এইকেইটা সিহঁতৰ হাতত দি আহ।
(মৃগাংকয়ে কাৰোবালে ফোন কৰি
আছে। হয়তো পোৱা নাই। তাৰ
ওচৰলৈ গৈ প্ৰশান্তয়ে টোপোলা
নচুৱাই গায়)
প্ৰশান্ত: কিচকা হে যে তুমকৌ
ইনটজাৰ মে ছ না, দেখালৌ ইধৰ তৌ
একবাৰ মে ছ না (মুখৰ ওচৰত

টোপোলা জোকৰি গুচি যায়।)

।। তৃতীয় দৃশ্য ।।

(প্ৰশান্তয়ে আহি নৱৰ হাতত
টোপোলা দিয়েহি)
নৱ: এইসোপা যে এনেকে লৈছে,
কোনে কৰিব? (ইতিমধ্যে ছাৰো
পালেহি)

ছাৰ: তুমি নাভাবিলেও হ'ব দিয়া। তনয়
গোটেইখিনি হ'ল।
তনয়: (হাত চপৰিয়াই নামি আহি)
অ' হ'ল। ইহঁতহে আহি নাপালেহি।

মৃগাংক: আৰু কোন আছনো?
পাৰ্থ: উহ... সেইফেৰায়ে নাজানেই।
মৃগাংক: মৰিয়াই মাৰিম।
নৱ: থু থু, পুৰণা ডাইলক সোপা।
ছাৰ: উ হ'ব হ'ব। কোনোবা এটোয়ে
ইহঁতক চাই আহাচোন।

(মৃগাংক যাবলে ওলায়। এনেতে
গাড়ী এখন আহি পদূলিতে বয়হি।
তাৰ পৰা আকাশী আৰু তৰালী নামি
আহে লগত খুড়াক)

খুড়াক: (ৰাতিপুৱাই টিং টিং হৈ
আহিছে, খাই আহিছে যদিও ধৰিব
নোৱাৰি, মাত্ৰ গোকতেহে চাৰিও দিশ
মলমলাই গৈছে। মানুহটো বিৰাট ভদ্ৰ।
তেওঁৰ মতে দেশীটোপালৰ সোৱাদেই
বেলেগ। সেইকাৰণে বজাৰৰ
ভেজালটো নাখায়)

প্ৰশান্ত, তুমি গাৰ্ড নহয়,
ইহঁতক চকু দিবা। তুমি যাবা বুলি
কওঁতেহে আনিলো নহ'লে
নানিলোৱেইহেঁতেন।

(মৃগাংকৰ মুখৰ পৰা আপোনা-আপুনি
ওলাই আহিল) ভাগ্যে...।

(মানুহজনে নুশুনিলে নহ'লে আজি
তাক সোধালেহেঁতেন)

খুড়া: বাৰু বাৰু মই যাওঁ। ভালকৈ
উপভোগ কৰিবা। বাই। (পাৰ্থয়ে
ক'লে)

পাৰ্থ: তহঁত ছোৱালীবিলাকক
সেইকাৰণেই ল'ব নাপায়। তহঁত
ফুৰিবলে যাবলে ওলাই সাজোন-
কাচোন কৰমানে ল'ৰাহঁত ঘূৰি আহি
পায়হি।

তৰালী: তহঁতো পালিহিয়েই নেকি?
(মানুহজনক আগবঢ়াই ছাৰ সোমাই
আহে)

ছাৰ: ল'ৰালৰি কৰা দেই। নহ'লে
আধাবাটতে উভতিব লাগিব।
(চব গৈ গাড়ীত উঠে।)

।। চতুৰ্থ দৃশ্য ।।

(গাড়ীৰ পৰা বস্ত্ৰখিনি নমাই মৃগাংক
আৰু পাৰ্থয়ে তস্তু তৰে। ছাৰে
জুৰিটোৰ ফালে যায়।)
(ছাৰে পেণ্টৰ ওপৰত গামোচা এখন
মাৰি লয়। কাৰণ মাংস বন্ধাৰ দায়িত্ব
ছাৰৰ।)

আকাশী: ছাৰ আপোনাৰ সাজটো বেছ
আমোদজনক হৈছে।
ছাৰ: মোৰ পিছত তুমিয়েই পাবা।
(চবেই কিবা কিবি এটা খায় লয়।)
(তৰালীয়ে ছাৰৰ ওচৰত গুচাই থোৱা
পিয়াজ, আলুখিনি দিয়েহি।)

তৰালী: (চৰিয়াটো থৈ) ছাৰ আমাৰ
কাম হৈ গ'ল। এতিয়া যাব পাৰিনে?

প্ৰশান্ত: ছাৰ (কিবা এটা ক'বলৈ ধৰি
ৰৈ গ'ল।)

ছাৰ: যোৱা সোনকালে আহিবা আৰু
হাবিৰ বেছি ভিতৰলে সোমাই নাযাবা।

।। পঞ্চম দৃশ্য ।।

(প্ৰশান্ত, মৃগাংক, আকাশী আৰু
তৰালী হাবিত সোমায়। এইটো সিহঁতৰ
আগৰে পৰায়ে ঠিক হৈ আছিল।
কলপাত অনাৰ লেচতে হাবিত
সোমাব। তাৰ হাবিত সোমোৱা বৰ
চখ। লগতে ইহঁতো উজান দিলে)

প্ৰশান্ত: (গৈ গৈ) তৰালী তোৰ আগত
যদি এতিয়া ভুত এটা ওলায়, কি
কৰিব?

তৰালী: মোক যদি ধৰে তেন্তে মোৰ
নামটো তোৰ বুলি কৈ পলাম।

প্ৰশান্ত: ভুতে হ'বলা নাম কৈ কৈ
মাতে গজ মুৰ্খ। আকাশী, তই কি
কৰিব?

আকাশী: ক'ব নোৱাৰো, দৌৰিম
চাগে।

মৃগাংক: কিন্তু লাভ নাই।
প্ৰশান্ত: সঁচাকৈয়ে যদি এনে হয়। ভুত
নালাগে ভয়তে মুখৰ মাত হৰিব।

তৰালী: মিছা কথা।
(অলপ দূৰ গৈয়ে মানুহৰ ফুচফুচনি
শুনা যায়)

(আগত গৈ থকা মৃগাংক এখোজ
পিচুৱাই আহে। লগে লগে ইহঁতো ৰৈ
যায় আকাশ-পাতাল ভাবি হাত নচুৱাই
আহি থকা প্ৰশান্তয়ে; প্ৰায় তৰালীক
খুন্দাকে মাৰিলে)

প্ৰশান্ত: কি হ'ল এইজনী ৰৈ গ'লি
কিয়?

মৃগাংক: শুনিছনে, কোনোবাই ফুচফুচাই
আছে।

প্ৰশান্ত: কবিতাৰ ফাঁকি এটা মাতে

(ফাঁকিটো দুটা কলিৰ মিশ্ৰিত)

পাতে পাতে কিবা ফুচফুচাইছে

মাৰিছে মিচিকি হাঁহি

হাবিৰ মাজৰ পৰা কোনেনোবা

মাতি উঠে 'মৰ মৰ?' ব'ল

তৰালী: প্ৰশান্ত, ধেমালি নকৰ, সঁচায়ে
অ'।

প্ৰশান্ত: মই যাওঁ দে। এইকণ সাহ
লৈয়ে আহিছিলি?

(কেইটামান চেঙেলীয়া ডেকায়ে ভাং
হপি আছে, লগতে আফিং। ডেকা
ল'ৰা, কিন্তু চেহেৰালৈ কি চাবা
আধাপোৰা বেঙেনা। নিচা কৰোতে

কৰোতে চকুকেইটা ওলমি পৰিছে।
গালত মঙহ বুলিবলে নায়েই।
হাড়ডালে, ছালখনে মাত্ৰ জীৱটো
ৰাখিছে।)

(সিহঁতক দেখি খকামকাকৈ উঠে।)
প্ৰথম ল'ৰা: কোন তোমালোক ইয়াত
কি বিচাৰিছা?

(ঠাইখন দেখিলেই অনুমান কৰিব পাৰি
যে ইয়াত সিহঁতৰ বহুতদিনীয়া বাস।)
প্ৰশান্ত: আমি চহৰৰ পৰা আহিছো।
তহঁতক বিচাৰি।

দ্বিতীয় ল'ৰা: কিয়?
প্ৰশান্ত: এনেদৰে নিচা কৰাতো যে
অপৰাধ তহঁতে জাননে? ই তহঁতৰ
স্বাস্থ্যৰ কিমান হানি কৰিছে?

প্ৰথম ল'ৰা: আমি কৰিছো তহঁতৰ কি
হ'ল?
প্ৰশান্ত: ঠিকেই কৈছা আমাৰ একো
নহয়। ক্ষতি তোমালোকৰহে।

কেতিয়াবা নিজৰ অৱস্থাতো চাইছা,
কি হৈছে। হাড়ৰ মাজত জীৱটো
আছে। আনক ফাঁকি দি এই জংঘলৰ
মাজত এইবোৰ খাইছা। ক্ষতি কাৰ?

মৃগাংক: তোমালোকে জানানে
প্ৰতিবছৰে ৭.৫ কোটি মানুহ মৰিছে
নিচা সেৱনৰ ফলত। অহা

কেইদিনমানতে তোমালোকো
এনেকৈয়ে নমৰিবানে?

(ল'ৰা কেইজনে গুজৰি আহে।)

প্রথম জন: তহঁত ইয়াৰ পৰা গুচ।
আমাক উপদেশ দিবলৈ আহে। ইয়াতে
পাৰ মুচৰাদি মুচৰি পেলাম।

প্রশান্ত: তোমালোকো একো কৰিব
নোৱাৰা। ইচ্ছা কৰিলে আমি
তোমালোকক পুলিচৰ হাতত গতাব
পাৰো আৰু তাৰ ফল হৈছে গোটেই
জীৱন জেল।

(... এজনে কয়) অ'ই কি চাই আছ
ধৰ ইহঁতক। আমাক পুলিচত দিয়ে।)

(গোটেইকেইটাকে ধৰি গছত বান্ধে।
ইমান জাকৰ মাজত সিহঁত দুটা
ল'ৰায়োনো কি কৰিব। কিন্তু তৰালী
তাত নাই ক'লে গ'ল। কথাটো মাত্ৰ
প্রশান্তয়েহে মন কৰিলে।)

প্রশান্ত: মৃগাংক তৰাজনী নাই, হয়তো
তাই পলাব পাৰিলে। সিহঁত অহালৈকে
একো টানকৈ নকৰি। ইহঁত বৰ
একাচেকা মানুহ। যেনে-তেনে
দমাবলে চা।

(সিহঁতে আৰু সহ্য নকৰে। আচলতে
সিহঁতৰ ভয় হৈছে। সিহঁতে অকল
খোৱায়ে নহয়। এইবোৰ বিক্ৰীও কৰে
আৰু পুলিচৰ নাম সিহঁতে বেছি
ভয় খাইছে।)

দ্বিতীয় ল'ৰা: ইয়াতে গুলিয়াই দে।

আকাশী: আমাক নামাৰিবা (কান্দি
কান্দি) আমি কোনো পুলিচ বিষয়া
নহয়।

প্রথম ল'ৰা: এতিয়া কান্দি লাভ নাই।
মৰিবই লাগিব।

(এনেতে সকলো আহি উপস্থিত হয়)

(দুয়ো দলৰ সাজতে এখন হতাহতি
যুঁজ হয়।)

(হাবিৰ ডেকাকেইটাক ধৰি গছত বান্ধি
পেলায়।)

তনয়: এতিয়া কি কৰিবি?

ল'ৰা: আমাক এৰি দিয়া, আমাৰ
সংসাৰ আছে।

পাৰ্থ: আমাক মাৰিবলৈ।

তৰালী: ইহঁতক পুলিচতে দি দিয়া।

ল'ৰা: নাই নাই তেনে নকৰিবা।
আচলতে আমি ইয়াৰ ব্যৱসায়ো কৰো।
আমাৰ ওপৰৰ মানুহে গম পালে
আমাক মাৰি পেলাব।

ছাৰ: শুনা তোমালোকক পুলিচত
নিদিওঁ, কিন্তু এইবোৰ এৰিব লাগিব।
পাৰিবা।

ল'ৰা: এৰিবতো আমিও বিচাৰো কিন্তু,
এতিয়া ইয়াক এৰি দিলে আমি মৰি
থাকিম।

ছাৰ: নমৰা, ৰাজ্যিক নিচায়ুক্ত আৰু
মাদকদ্রব্য নিবাৰণী পৰিষদৰ দ্বাৰা
তোমালোকৰ দৰে মানুহবোৰৰ
বিনামূলীয়াকৈ চিকিৎসা কৰা হয়।
তালৈ যদি যোৱা তোমালোকৰ ওপৰৰ
মানুহেও নাজানিব আৰু তোমালোক
সুৰক্ষিতও।

ল'ৰা: (সকলোৰে) হ'ব আমি তাকে
কৰিম।

ল'ৰা: (এজনে) আমি আচলতে এই

বিষয়ে নাজানিছিলোৰেই। এই বৰবিহ
মুখত দি আমি দোমোজাত পৰিছিলো।
সকলো ফালেই আমাৰ মৰণেই
আছিল। কিন্তু আপোনালোকে
আমাক ৰক্ষা কৰিলে।

(প্রশান্ত, মৃগাংক আৰু আকাশীৰ ভৰি
চুই) আমাক ক্ষমা কৰি দিয়া।

প্রশান্ত: হ'ব হ'ব উঠা।

(বিৰাট এক জয়ৰ ভাৱত সকলো
উভতিল। আহি কেম্প পালেহি।
কলাপাতৰ যোগাৰ ল'ৰাকিটোয়ে
কৰি দিলে। সকলো খাবলৈ বহিল।
আকাশীও আহি তৰালীৰ কাষতে
বহিছেহি। এনেতে তাইৰ মোবাইলটো
বাজি উঠিল।)

আকাশী: হেফ্ৰ'।

(সিফলৰ পৰা কোনোবানে ক'লে)

আকাশীৰ খোড়াক আৰু
নাই।

নিচা কৰি উভতি আহোতে
এক্সিডেণ্ট হৈছে। তাই সোনকালে যাব
লাগে।

(আকাশী যেন ভাগৰি পৰিল। তাইৰ
জীৱনৰ একমাত্ৰ আপোনজনো নিচাত
হেৰাই গ'ল।)

সকলোৰে যেন এই জয়
অৰ্থহীন কৰি মানুহজন গুচি গ'ল।
সকলো স্তব্ধ হৈ ৰ'ল। আকাশীক
সাস্থ্যনা দিবলে কোনেও সাহসে
নকৰিলে। মাত্ৰ ছাৰৰ কোলাতে মূৰ
গুজি তাই উছুপি থাকিল। ●

অমিয়া সুহ্মাণ

ড° মঞ্জু লস্কৰ

(ড° কেশৱানন্দ দেৱগোস্বামীৰ সমীপেষু)

বুকুত জ্বলি আছে ভোটাচাকি
উমাল হৈ মেলি দিয়ে তেওঁ
সুৰীয়া বাছ
বকৰাণিত ভুইচপা ফুলায়
সজাৰ দুৱাৰ খুলি মেলি দিয়ে আকাশলৈ
বন্দী বিহঙ্গ
অঁভজা হাতবোৰক দিয়ে
অভয়মুদ্ৰা
গভীৰৰ পৰা গভীৰলৈ
শাখাৰ পৰা শাখালৈ
বগুৱা বায় সৰীসৃপৰ দৰে।
পোহৰৰ পূজাৰী তেওঁ
প্ৰেমৰ কাড়
সবাক ফিৰিঙতি।
চোৱাচোন
কেনেকৈ গুজি লৈছে
দুচকুত ভূৰ্জপত্ৰ, সাঁচিপাতৰ পুথি।
ধুমুহাত হালি পৰিব খোজা
গছজোপাৰ শিপাই খামুচি ধৰিছে মাটি।

মাটি আখৰাৰ প্ৰতিটো কৌশলত
শৈশৱ-কৈশোৰ-যৌৱন।
অবিৰত গুণগুণায় বৰগীত, ঘোষা
খোল তালৰ স'তে
স্বপ্নিল সৰগ ৰচে।
তামোলৰ ৰাগি লগা
বৰণীয়া হাঁহিত যৌৱনৰ জয়জয়ন্তী
'এৰি অহা গাঁৱ'ৰ 'কাৰুণ্য-কেদাৰ'
'গৈল কোন দিশ'
হে সাৰস্বত!
চিৰায়ত সাধনাৰ তুমি
অম্লান মালা মুকুতাৰ
বিয়পি পৰিছে চৌদিশে
অমিয়া সুহ্মাণ। ●

(২০০৯-১০ চনৰ কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহ উপলক্ষে 'স্বৰচিত নাটক লিখা' প্ৰতিযোগিতাত বঁটা প্ৰাপ্ত নাটক)

সীমাৰ সিপাৰে

দিব্যজ্যোতি মহন্ত

পাতখিলা লুটিয়াই চালোঁ
বুকুৰে বগাই গ'ল এডাল সাপ
হত্যাৰ লালসাত
বিদ্যাহীন মস্তিষ্কত
ক'পি উঠিল
এখন চোকা তৰোৱাল।।

মোৰ, তোমাৰ, আমাৰ পৃথিৱীখন

ড° নমিতা কলিতা

'তোমাৰ পৃথিৱীত' সিদিনা তৰাবোৰে নাচিছিল
মনত আছেনে, তুমি যে লুকাই লুকাই চাইছিলি
আৰু সিহঁতে চকু টিপিয়াইছিল!
আমি ভালদৰেই জানো
তোমাৰ-মোৰ মনৰ সীমনা।
তুমি বিহু মৰা সময়ত
মই চাগে নতুন ৰূপ লৈছিলো,
একো নক'বা
চকুত চকু থ'ম
এটি নতুন সপোন দেখিম
তুমি নোহোৱাকৈয়ে
কাৰণ, তুমি যে সূত্ৰধাৰ!
তুমি নহ'লে যে স্তম্ভ হৈ যাব
মোৰ, তোমাৰ, আমাৰ পৃথিৱীখন! ●

সন্ধিক্ষণ

বিদিশা বুঢ়াগোঁহাই, স্নাতক ১ম বৰ্ষ

আচলতে আমি মানুহবোৰে
গা এৰাই চলিব খুজিছো
নিজৰ পৰা,
আমি ভাবে
এদিন সূৰ্য উদয় হ'ব
এজাক চৰাই উৰি আহিব
আকাশখন জোনাক হ'ব
সূৰ্যৰ তেজস্বীতাক স্বীকাৰ কৰাসকলেই
আন্ধাৰ কোঠাত সূৰ্যক
বন্দী কৰিব খুজিছো
নদীৰ পৰিত্ৰতাক স্বীকাৰ কৰা সকলেই
নদীক অপৰিত্ৰ কৰিব খুজিছো
চহৰৰ চুকত গাবলৈ বিচাৰিছো পথাৰৰ গান
আত্মশ্ৰেষ্ঠতাক বুজাবলৈ গৈ
প্ৰত্যেকেই প্ৰত্যেকৰ গালৈ
শিল দলিয়াইছো
বোকা ছটিয়াইছো
নামাজ পঢ়িছো
মন্দিৰ সাজিছো
চল পালে চাপৰি বজাইছো
দিনে দিনে বোবা হৈ পৰিছো
আমি জঠৰ হৈ পৰিছো
ভৰিৰ তলৰ মাটি হেৰুওৱাৰ ভয়ত
আমাৰ ডিঙি কটা যোৱাৰ ভয়ত
ধ্বংস সমদলত অংশ লৈছো
আৰু ভৱিষ্যতৰ বাবে
প্ৰশ্ন থৈ গৈছো
অলেখ...। ●

(২০০৯-১০ চনৰ কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহ উপলক্ষে হোৱা
ধিতাতে লিখা কবিতা প্ৰতিযোগিতাত প্ৰথম স্থান প্ৰাপ্ত কবিতা)

দেশ প্ৰেম

চম্পীয়া বেগম, উচ্চতৰ মাধ্যমিক, প্ৰথম বৰ্ষ

কনকলতাই স্বদেশৰ কাৰণে
দিলে প্ৰাণ আহুতি
মনিৰাম দেৱানে দেশৰ হকে
ললে চিপজৰী
লাচিত বৰফুকনে মোমাই তামুলীক
দেশৰ হকে বান্ধিব দিছিল গড়
ৰাতিৰ ভিতৰত গড় হৈ নুঠাত লাচিতে
মোমায়েকক কৰিলে দু-ডোখৰ
মহাত্মা গান্ধীয়ে স্বাধীনতাৰ কাৰণে
কৰিছিল কতনো কাম
নাথুৰামৰ গুলিত প্ৰাৰ্থনা সভাত
গান্ধীয়ে দিছিল প্ৰাণ
বলো সুঁত, ঠগি সুঁত
হেম কেওঁতে
খাইছিল পুলিচৰ মাৰ
তিনিও জনকে ইংৰাজ চাহাবে
খোৱালে জেলৰ ভাত।
তথাপিহে ভাই কোনেও
ভাৰতবৰ্ষক কৰি
ৰাখিব নোৱাৰিলে পৰাধীন
সকলো দেশপ্ৰেমী
লগ হৈ ভাৰতক
কৰিলে স্বাধীন। ●

তগৰ

পূবালী সন্দিকৈ, স্নাতক দ্বিতীয় বৰ্ষ

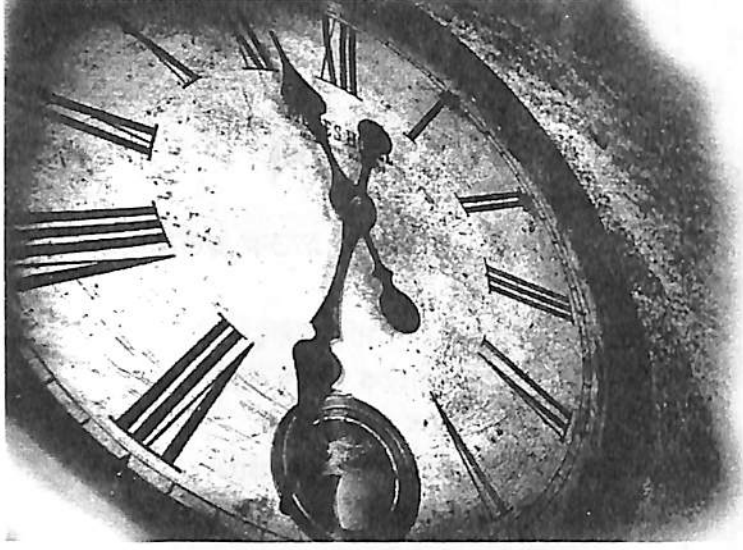
সপোনত যেন সৰি পৰিছিল
এপাহ, এপাহকৈ তগৰৰ পাহি
জিৰ্ জিৰ্কে গোন্ধবোৰ
বিয়পি পৰিছিল সকলো ফালে
আৰু মই ব্যাকুল হৈ পৰিছিলো
তাৰ সুবাস ল'বলৈ
যেতিয়া মই চাওঁ
সকলো সৰিগৈ শেষ.....

মা

ববিতা বৰা, উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বৰ্ষ

মা তুমি আমাৰ
বহু হেপাহঁৰ
তোমাৰ ছয়াত
আমি আছে জীয়াই
কেনেকৈ তোমাৰ
কোলাত ললোহি জনম
তোমাৰ মৰমক
পাহৰো কেনেকৈ
পাৰিম জানো তোমাক
পাহৰি জীয়াই থাকিবলৈ
আমাক জীৱন দিলা তুমি
এই পৃথিৱীক দেখুৱালা তুমি
সমাজত স্থান দিলা তুমি
তোমাক পাহৰো কেনেকৈ
মা তোমাক ধন্যবাদ
মা তুমি অনন্যা। ●

সময়ৰ অভাৱ

সাগৰিকা বৰুৱা, উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বৰ্ষ

বাইজক দেখিছো ইমানেই ব্যস্ত সময় কাৰোৱেই নাই,
গাড়ী চলোৱা যি দ্ৰুতগতি ট্ৰেফিক পইন্ট চাবলৈ সময় নাই।
নেভাৰে যে সি দ্ৰুত গতিয়ে মৃত্যুলৈ আগবাঢ়ি যায়,
হৰ্ণ দিলেই চাইদ লাগে ৰ'বৰ সময় নাই।
আজি-কালি দেখিছো বহু ড্ৰাইভাৰে সুৰাপান কৰে,
তাৰ বাবে নিৰ্দোষী কেইজনেও মৃত্যু মুখত পৰে।
আজি কালি স্কুল কলেজলৈ বাইক ম'বাইল লৈহে আহে।
গাৰ্জেন্টে গমেই নাপায় সিহঁত যে স্কুললৈ নাহে।
দিনৰে দিনটো সিহঁতে ৰেষ্টুৰেণ্ট পাৰ্কত কটাই,
ৰেষ্টুৰেণ্ট বিলাকত সোমাবই নোৱাৰি হাঁহি থিকিন্দালি।
ল'ৰা ছোৱালীহঁতক কিনোচাবা! সুৰাপান খাই
কথা পতাৰ চঙেই নাই, লাজ সিহঁতৰ নাই।
সৰু ডাঙৰৰ আগত চিগাৰেট খাই তেৰা কৰিহে চাই,
বুজি পাবলৈ আৰু বাকী নাই সিহঁতৰ নীতি শিক্ষা নাই,
বাইক চলোৱা কিনো চাবা লগৰ বন্ধু বান্ধৱক দেখুৱাই,
দ্ৰুতগতিত পাকৈত নিজক বাহাদুৰী দেখুৱাই।
এটা হাতত ম'বাইলত কথা পাতি, এটা হাতে চলাই,
কোনোবা আহি আগত পৰিলে সিহঁতে নিয়ন্ত্ৰণ হেৰুৱাই।
নিয়ন্ত্ৰণ হেৰুৱাই কি হ'ব, মৃত্যুমুখত পৰে,
তেতিয়াহে বাপেক-মাকৰ চেতন ঘূৰি আহে। ●

তিনিৰ মহত্ব

পম্পি বৰা, স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

তিনিটা বস্ত্ৰে জীৱনত কাকো অপেক্ষা নকৰে
জন্ম, মৃত্যু আৰু সময়।।
তিনিটা বস্ত্ৰ জীৱনত এবাৰহে পোৱা যায়
পিতৃ, মাতৃ আৰু যৌৱন।।
তিনিটা বস্ত্ৰ সদায় নিজৰ অধীনত ৰাখিব লাগে
কাম, ক্ৰোধ আৰু মোহ।।
তিনিজনক সদায় সন্মান কৰিব লাগে।
পিতৃ-মাতৃ আৰু গুৰু।।
তিনিটা বস্ত্ৰ সদায় স্মৰণ কৰি চলিব লাগে।
ঈশ্বৰ, মৃত্যু আৰু প্ৰেম।।
তিনিটা বস্ত্ৰৰ পৰা নিজকে বচাই চলিব লাগে
কুসংগ, আত্মস্বার্থ আৰু পৰনিন্দা।।
তিনিজনৰ প্ৰতি দয়াশীল হ'ব লাগে
নাবালক, ভোকাতুৰ আৰু পাগল।।
তিনিটা কথা, কেতিয়াওঁ পাহৰিব নালাগে
কৰ্তব্য, ঋণ আৰু আত্মসন্মান।।
তিনিটা বস্ত্ৰে জীৱন নষ্ট কৰে
কু-চৰিত্ৰ, অলস্য আৰু অহংকাৰ।।
তিনিটা বস্ত্ৰে আয়ুস কমায়
অসং চিন্তা, পৰৰ অনিষ্ট, পৰচৰ্চা।।
তিনিটা বস্ত্ৰে জীৱন মহৎ কৰি তোলে
সং চিন্তা, পৰিশ্ৰম আৰু অধ্যয়ন।। ●

তোমাক দেখিলে

জ্যোতিকা দেৱী, স্নাতক দ্বিতীয় বৰ্ষ

মৰম জাগি উঠে তোমাক দেখিলে
উলাহত মন-প্ৰাণ নাচি উঠে
তোমাৰ কাষলৈ গ'লে
কল্পনা জাগি উঠে মোৰ মনত
তোমাক দেখিলে
সপোন দেখো মই তোমাৰ সৈতে
জীয়াই থাকিবলৈ
কৰো মই আশা তোমাক পাবলৈ
একেলগে থাকিবলৈ
জীৱন কটাবলৈ। ●

মাৰ মৰম

শ্বাহিনা নাছৰিণ, উচ্চতৰ মাধ্যমিক দ্বিতীয় বৰ্ষ

মা! তুমি বাৰু জানানে?
সৰুতে সকলোৰে মা থকা দেখি
মই মনে মনে ভাবিছিলো
তুমিনো ক'ত থাকা?
সৰুতে কোনোবাই মোৰ আগত কৈছিল
মই হেনো মাউৰা
তোমাৰ হেনো মৃত্যু হৈছিল মোৰ জন্মৰ দিনা
মই মাথোন শুনিছিলো, বুজি পোৱা নাছিলো।
মই এতিয়া ডাঙৰ হলো
সকলো বুজি পাওঁ, জানো
তথাপি আজিও অবুজ শিশুৰ দৰে
মনে মনে তোমাৰ মৰম বিচাৰি ফুৰো। ●

বিষাদ

জোনমনি দেৱী, উচ্চতৰ মাধ্যমিক দ্বিতীয় বৰ্ষ

সেইদিনা আছিল পূৰ্ণিমাৰ নিশা
শিঙি ৰাতি জোনাকৰ বেলা
অসংখ্যা তৰাৰ তিমিৰ ধেমালি
জোনৰ লগত থাকে লুকা-ভাকু খেলি।
জোনাকী পৰুৱাৰ চিক্ মিক্ গান
প্ৰেম গীতৰ সুৰৰ টান
অচিনা এজাক বৰষুণ আহি
কৰিলে সকলো শেষ।
পূৰ্ণিমাৰ ৰাতি হ'ল আউসী
বেদনাৰ চকুলোৰে ভৰা
শিঙি ৰাতি দুখৰ বেলা
এয়াই আছিল বিষাদৰ মেলা। ●

উকা কাগজত নিলিখা কলম

শিখাজ্যোতি বৰা, স্নাতক দ্বিতীয় বৰ্ষ

এটা নিলিখা কলমেৰে
কেনেকৈ লিখিম
হৃদয়ৰ কথাবোৰ!
অনুমান যদি সঁচা হয়!
হয়তো তুমি কেতিয়াওঁ বুজি
নাপাবা
অপ্রকাশিত কিছুমান শব্দৰ
বাবেই মই কেনেকৈ জ্বলি জ্বলি,
দিন-নিশা;
বছৰবোৰ পাৰ কৰিছোঁ।
কি কৰিবা?
মই নিৰুপায়!
মোৰ কলমে যে নিলিখে।
কিমান দিন,
যুগৰ পাৰ হৈ গ'ল
তাৰ হিচাপ নাই মোৰ
মই মাথোঁ বৈ আছোঁ,
মোৰ বস্তু নুমাই নোযাৱা পৰ্যন্ত
এখিলা উকা কাগজ
আৰু এটা নিলিখা কলম
হাতত লৈ,
যিয়েই হৈ ব'ল প্ৰেমৰ
এটা নিলিখা স্বাক্ষৰ..... ॥

ফুট পাথৰ বেশ্যা মই

ৰুবি মনি কলিতা, স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

হা হা হা.....
মোৰ আজি নিজৰ ওপৰতে উঠিছে হাঁহি
চান্দা অৰ্ধনগ্ন যুগৰ নাঙঠ প্ৰতীক মই
চৌদিশে মাথো দেখো মই
বিশৃংখল, কোলাহল পূৰ্ণ, কলুষিত
ভগ্ন সমাজৰ ভগ্ন স্তম্ভবোৰ
তাৰ মাজতে নিসংকোচ বৰ্তি আছোঁ
ফুটপাথৰ বেশ্যা মই
কোনোবাই জানো বুজিব, শুনিব
মোৰ আধৰুৱা স্বপ্নৰ
অলিখিত হৃদয়ৰ গোপন ব্যথা
ইহঁতবোৰ
বুজিছে মই কি ক'ব খুজিছোঁ
আজিৰ সমাজৰ বৰমূৰীয়া
সকলো এক বৰ্বৰ, নিলাজ
আন্ধাৰৰ সুযোগত মোৰ মঙহৰ ওপৰত
জপিয়াই পৰা একোটা হঁত কামাতুৰ কুকুৰ
সিহঁতৰ বাবে মোৰ দেহৰ দাম আছে
মনৰ কথা শুনোতাৰ নাই কোনো
এই ভণ্ড সমাজৰ বাবে
আজি মই
ফুটপাথৰ বেশ্যা। ●

সমাজ কল্যাণ

নন্দিতা ৰায়, স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

আজি-কালি স্বাধীন ভাৰত
ৰাস্তাত খোজ কাঢ়িবা সদায় বাওঁ ফালত;
টেক্স ভৰিবা সদায় এপ্ৰিলৰ আগত
নহ'লে পৰিবা তুমি শান্তিৰ ফান্দত।
কষ্ট কৰি কৰিবা অৰ্থ উপাৰ্জন,
কেতিয়াও নকৰিবা সুখৰ গুঞ্জন।
যদি পাৰা কৰিবা হে ইয়াৰ প্ৰতিবাদ
তেলেহ'লে পাবা তুমি ডাঙৰ আশীৰ্বাদ।
ভিক্ষুকক ভিক্ষা দিবা,
সমাজত হ'বা তুমি প্ৰতিবাদৰ অস্ত্ৰ।
অনুভৱ কৰিবা সদায় দৰিদ্ৰৰ দুখ
পৃথিৱীতেই পাবা তুমি প্ৰকৃত সুখ। ●

প্ৰতীক্ষা

স্বাহিনা নাছৰিণ, উচ্চতৰ মাধ্যমিক দ্বিতীয় বৰ্ষ

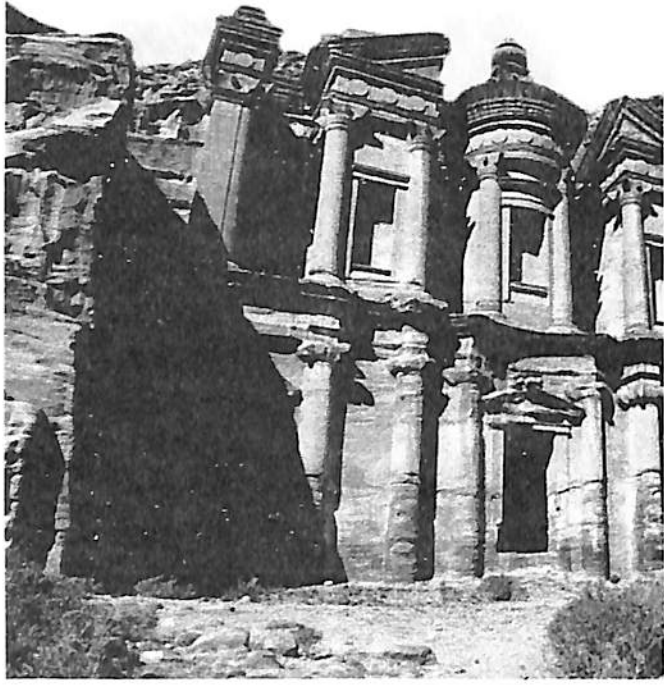
সপোনৰ সোণোৱালী কাৰেংখন
অকালতে জহি-খহি গ'ল;
সময়ৰ নিৰ্মম আঘাতত
চূৰমাৰ হৈ গ'ল
ক'ত ৰঙীন সপোন।
চকুলোৰে পূৰ্ণ আজি দুচকু
চাৰিওফালে কেৱল আন্ধাৰ
আৰু আন্ধাৰ.....
তথাপি জীয়াই আছে
আশাৰে জ্বলমল
এটি নতুন সূৰ্যোদয়ৰ প্ৰতীক্ষাত। ●

শ্ৰদ্ধাঞ্জলি

নন্দিতা ৰায়, স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষ

হে মোৰ শ্ৰদ্ধালয়,
'নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়'।
তোমাৰ কোলাত পাইছোঁ, আমি উচ্চ শিক্ষাৰ স্থান
উচ্চ-নীচ ভেদা-ভেদ কৰি,
জ্ঞানী-অজ্ঞানী বিচাৰ কৰি
দিয়া নাই কাকো ঠেলি
সকলোকে মাতিছা তুমি দুহাত মেলি।
তোমাৰ চেনেহৰ স্পৰ্শ পাই,
ভাবিব শিকিছোঁ আমি সকলোকে ভাই।
হিংসা, ঘৃণা নকৰাকৈ
আমি সকলোৰে এক ভবাকৈ
এনে মহান মনোভাৱ হৃদয়ত জগাই তুলিছা তুমি,
আমাক প্ৰকৃত মানুহ কৰি তুলিবা বুলি।
তোমাৰ জ্ঞানৰ পোহৰ পাই,
দেখিছোঁ আমি সুখৰ ঠাই।
তুমিয়েই 'ব্ৰহ্মা' তুমিয়েই 'বিষ্ণু'।
তুমিয়েই গুৰু 'মহেশ'।
তুমি বিনে নাই কোনো আমাৰ আশেষ
তোমাতেই শিক্ষা, তোমাতেই দীক্ষা,
তুমি এ দিছা আমাক জ্ঞান ভিক্ষা,
হে হৃদয়বতী আই,
জন্মে-জন্মান্তৰে যেন পাওঁ,
তব চৰণতে ঠাই। ●

ইতিহাস

কবিতা শইকীয়া, স্নাতক তৃতীয় বর্ষ

কালিদাস কি তোমাৰ পৰিচয়
উজ্জয়িনীৰ গৰাকী..... ?
অতীতৰ শুকান পাতখিলাক
চোৱাচোন দুচকু তুলি
কালিদাস, মল্লিকা, হিমালয়
নিবিড়, নিৰ্বিঘ্ন তান
আষাঢ় মাহৰ বৰষুণত
তৃপ্ত দুয়োৰে প্ৰাণ।
প্ৰেয়সীৰ তৰংগিত যৌৱনক
চাম্ফুৰে উপভোগ কৰি
ৰাজমহিষীক কৰিলা আপোন
ধিক্ এই প্ৰেম, ৰাহ কি প্ৰৰঞ্চনা
আৰু মল্লিকা.....
চিৰন্তন তোমাৰ প্ৰেমিকা
স্মৃতিৰ কজলা পাতত যুগমীয়া
হৃদয়ৰ নিভৃত কোণত
সযতনে সাঁচি থৈছে
তোমালৈ অশেষ শুভকামনা। ●

গুৰু শংকৰ

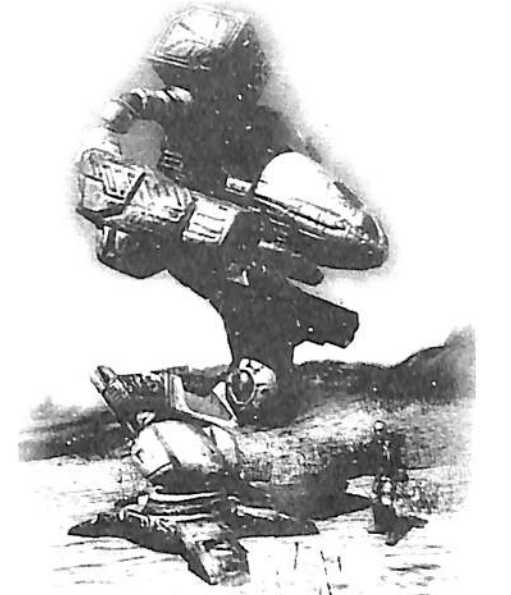
সাগৰিকা বৰুৱা, উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বর্ষ

কুসুম্বৰৰ ঘৰে সত্যসন্ধা গৰ্ভে
আহিন মাহৰ দশমী তিথিতে
শ্ৰীকৃষ্ণ ভগৱান
শংকৰ ৰূপে ভৈলা অৱতাৰ।
খেৰসুতী আইৰ যত্নে ডাঙৰ-দীঘল হৈলা,
ব্ৰহ্মপুত্ৰ সাঁতুৰি ইপাৰ-সিপাৰ ভৈলা।
মহেন্দ্ৰ কন্দলিৰ টোলত শিক্ষা লাভ কৰিলা
ক-খ শিকিয়ে তুমি কবিতা লিখিলা।
বাৰ বছৰ নানা ঠাইত তীৰ্থ দৰ্শন কৰিলা,
কীৰ্ত্তন, দশম, নাট ৰচনা কৰিলা।
গীত-নৃত্য, ভটিমা কি যে অমিয়া।
সৰ্বগুণাকৰ ৰূপে ভকতক মোহিলা।
নামধৰ্ম্মৰ অক্ষয় বন্তি তুমিয়েই জ্বলালা
অসমৰ অন্ধকাৰ তুমিয়েই নাশিলা।।
চতুৰ্দ্দিশে প্ৰচাৰিলা ঈশ্বৰ তত্ত্বৰ বাণী
দেৱতাৰ পূজা বিধান পৰি ৰ'ল ঢলি।।
তোমাৰ কৃপাত দেৱ জগত উদ্ধাৰ হ'ল,
হে গুৰু শংকৰ! তোমাক জনাওঁ প্ৰণিপাত
দেখুৱালা তুমিয়েই অমৃত সন্ধানৰ বাট।। ●

তোমাৰ কথা

বন্দিতা বৰা, স্নাতক প্ৰথম বর্ষ

কবিতা কবিতা তোমাৰ কথা
ভাষাৰে সিদ্ধিত অবুজ মৰমৰ
প্ৰেমত বলিয়া
মই তোমাৰ শব্দৰ প্ৰেমিকা।
পলাব খোজো
তোমাৰ অবুজ প্ৰেমৰ বহস্যময় অৰণ্যৰপৰা
পৰাজিত হ'ব খোজো
তোমাৰ প্ৰেমৰ ৰণত।
প্ৰেমৰ ধুমুহাই নেওচি মোক
বন্দী কৰে
ভালপোৱা অনুভূতিৰ
বন্দী শালত।
কবিতা মই তোমাৰ
প্ৰেমত বলিয়া
তোমাৰ কোমল অনুভূতিয়ে
জীপাল কৰি গ'ল
নৈ হৈ উটুৱাই লৈ গ'ল
প্ৰেমৰ সুদূৰ প্ৰান্তলৈ
য'ত, কেৱল থাকে
প্ৰেম আৰু প্ৰেম...।। ●

একবিংশ শতিকা

ডিম্পী শইকীয়া, উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বর্ষ

এয়া একবিংশ শতিকা, এয়া আমাৰ শতিকা
নাই আজি সচাঁ কতোৱেই নাই।
মিছিয়েই সকলোতে পাই আছে ঠাই
শুনিছানে নাই অ বুজিছানে নাই
মিছাই কিনিছে সচাঁক দেখিছানে নাই
ধোৱা উৰিছে এয়া আমাৰ শতিকাৰ,
এয়া একবিংশ শতিকাৰ,
নেদেখাৰ ভাও ধৰি আছে চৰকাৰ
বাঢ়িছে নিবনুৱা নাই কাম কাজ
নিজৰ ভড়াল নিজে কৰিছে চহকী
নোৱাৰে কৰিব একো মাথো তেওঁলোক কথকী
নাই আজি লিখা পঢ়াৰ মূল্য নাই
বিষয়ই ঘোঁচ খাই থাকে ৰং চাই
কৰিছানে নাই অ সাঁচিছানে নাই
সংস্থাপন বিচাৰি ঘূৰিছানে নাই
এয়া আমাৰ শতিকা
এয়া আমাৰ শতিকা
এয়াই একবিংশ শতিকা ●

কৰ্মফল

ছায়াময়ী দেৱী, স্নাতক ২য় বৰ্ষ

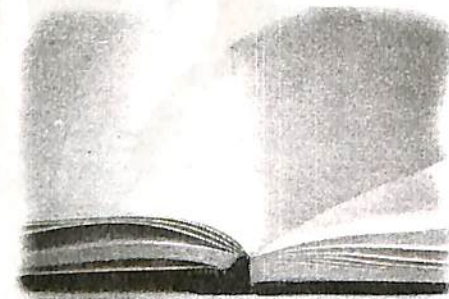
মানুহৰ অনাচাৰ
মানুহৰ অবিচাৰ
ধ্বংস হ'বই এদিন
মানুহে মানুহক
ভালপোৱাখিনি মাথোঁ
হৃদয়ত ৰ'ব চিৰদিন।
মানহে হাতে সজা ধ্বংস লীলাৰ
অন্ত পৰিব,
মানুহৰ শুভদিন
স্বার্থৰ দাবানল
নিজেই জ্বলি জ্বলি ছাই হৈ ৰ'ব চিৰদিন
মানুহৰ অশ্রু:
বিন্দু বিন্দু হৈ
বিষাদ সিন্ধুৰ নিতে
হৈছে বিলীন,
তাৰে বুকুত দেখোঁ
মানুহৰ ইতিহাস
কুঁৱলী কুঁৱলী হৈ
স্বৰূপ-বিহীন। ●

(২০০৯-১০ চনৰ কলেজ সপ্তাহ সমাৰোহ উপলক্ষে হোৱা
'ধিতাতে লিখা কবিতা' প্রতিযোগিতাত দ্বিতীয় স্থান প্ৰাপ্ত।)

এক অলিখিত পৃষ্ঠা

ববিতা বৰা, উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বৰ্ষ

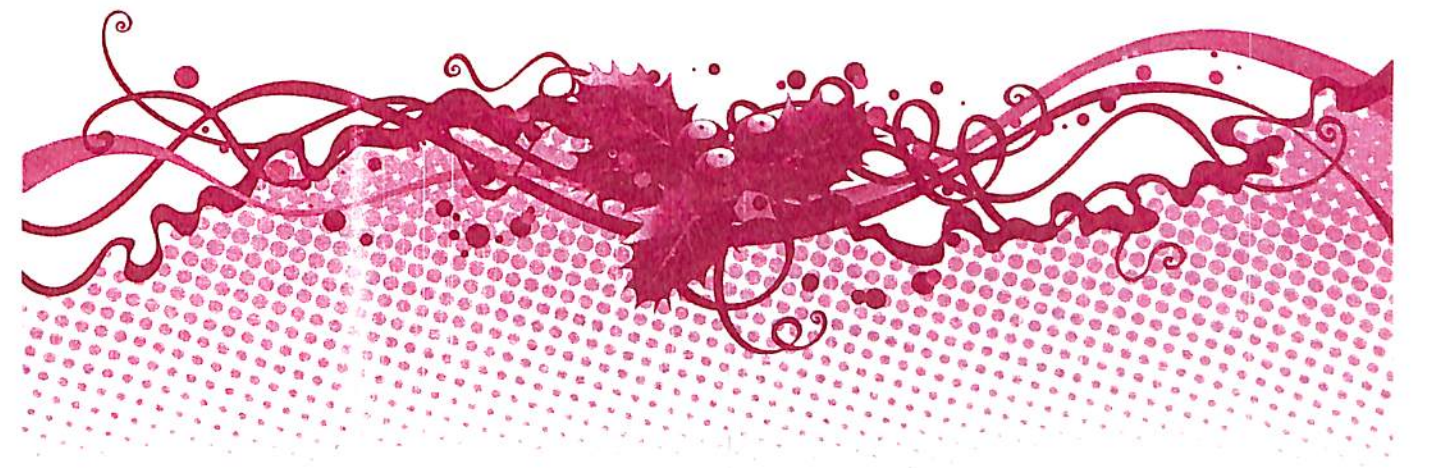
তেজ আৰু ধূলিৰে ধূসৰিত বাস্তৱৰ
কঙাল, কলুষিত, নগ্ন নায়ক মই
বিলাসী গাড়ীত উঠি
ফাইভষ্টাৰ হোটেলৰ মঙহৰ সোৱাদ লোৱা
অগণিত ক'লা টকাৰ পাছত দৌৰা হাবু ডুবু খোৱা
ফেশ্বনেৰল ড্ৰেছেৰে শুৱনি
নিজৰ মাজতে অপৰিচিত
বাস্তৱৰ এই সকল বজা-প্ৰজাৰ মাজতে
জীৱনটোৰ পাছে পাছে সময়ৰ টিকনি ডালত খামুচি
আগবঢ়া পাঁচ পইচাৰ দলিত মানুহটো মই
হ'ব পাৰো মই ধনৰ দুখীয়া মনৰ দুখীয়া নহও
এই জোৰা-টাপলি মৰা
ফটা পোছাকযোৰৰ মাজতে লুকাই আছে
মনুষ্যত্বৰ ধাজ, শোষিতাৰ হৃদয়ৰ গান
স-সন্মানে জীয়াই থকাৰ বাসনা
নাই য'ত অতিমাত্ৰা লোভৰ স্পৃহা
আমাক ভৰিৰে গচকি মোহাৰিব খোজা
দয়া, কৰুণা, মমতাহীন ইহঁতবোৰে জানো
শুনিব খোজে, বুজিব খোজে
মোৰ দৰে হাজাৰ দলিত শোষিতৰ হৃদয়ৰ ভাষা
টকাৰে সকলো জিনিব খোজা
ৰঙীন জীৱনৰ সোৱাদ লোৱা এইবোৰে
জানো বুজিব, দেখিব নে শুনিব
এখন পাঁচ পইচাৰ পৃথিৱীৰ অস্তিত্বৰ কথা। ●

বাংলা বিভাগ

“মৰিতে চাহি না আমি সুন্দৰ ভুবনে
মানবৰ মাঝে আমি বাঁচিবোৱে চাই।”

— ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰ।

শিক্ষা ও মানবাধিকার : দেশীয় ও আন্তর্জাতিক প্রেক্ষাপটে

রঞ্জয় সাহা

‘মানবাধিকার’ অভিব্যক্তিটি অপেক্ষাকৃত আধুনিক। প্রাত্যহিক কথোপকথনে এই বিষয়টির অবতারণা দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধের শেষের দিকে সম্মিলিত জাতিপুঞ্জ গঠনের পর বিশেষভাবে শুরু হয়। প্রাক আধুনিক কালে এবং তারও পূর্ববর্তী সময়ে মানবাধিকার সম্পর্কে ভাবনা মূলত স্বাভাবিক অধিকার (natural right) এবং স্বাভাবিক আইন (natural law) নিয়ে বিতর্কের জালে জড়িয়ে ছিল। অনেকেই প্রাচীন গ্রিসের দার্শনিক জেনোর মতবাদের (stoicism) মধ্যে স্বাভাবিক আইন সংক্রান্ত ধারণার উৎস খোঁজার চেষ্টা করেছেন।

আজকের বিশ্বসমাজে মানবাধিকার বিশেষ গুরুত্বপূর্ণ এবং প্রাসঙ্গিক বিষয়। মানবাধিকার প্রসঙ্গটি বিগত কয়েক বছর যাবৎ বিশেষভাবে আলোচিত হচ্ছে। মানবাধিকারের সংজ্ঞা এবং তার রূপ অত্যন্ত ব্যাপক। বিষয়টি সংক্ষেপে এভাবে ব্যাখ্যা করা যায়, সম্মান এবং মর্যাদার সঙ্গে বেঁচে থাকার অধিকারই সবচেয়ে বড়ো মানবাধিকার; আরো স্পষ্টভাবে

বলতে গেলে এটা বলতে হবে যে মানুষের মতো বেঁচে থাকার মৌলিক অধিকারই হচ্ছে মানবাধিকার। আমাদের দেশের মনীষীগণ অতীত কাল থেকে মানবাধিকারের প্রবক্তা। উপনিষদে বলা হয়েছে —

শৃঙ্খল বিধে অমৃতস্য পুত্রা:

.....

মানবিকতা তথা মনুষ্যত্ব সম্পর্কে এই সম্মানজনক বোধ এবং মর্যাদাপূর্ণ ধারণা ভারতীয় সংস্কৃতিরই অঙ্গ। আজ থেকে প্রায় ২৩০০ বছর পূর্বে চাণক্য বলেছিলেন —

অয়ং নিজঃ পরো বেতি গণনা লঘুচেতসাম্।

উদারচরিতানাঙ্ক বসুধৈব কুটুম্বকম্।।

অর্থাৎ এই ব্যক্তি আমার

আপন বা পর— এরূপ চিন্তা হীনচেতা ব্যক্তিরাই করে থাকে। কিন্তু যারা উদারচেতা, তাঁদের কাছে জগতের সকল জীবই আত্মীয়।

‘মিত্রকে যে ভালোবাসে, সকাম সে ভালোবাসা’ সুতরাং কেবল আত্মীয়কে ভালোবাসাই মানবধর্ম নয় শত্রু-মিত্র সকলের প্রতি ভালোবাসাই হ’ল মানব ধর্ম। এ প্রসঙ্গে শ্রীমদ্ভগবদ্গীতাতোও বলা

হয়েছে —

সর্বভূতস্থমাত্মানাং সর্বভূতানি চাত্মনি।
ঈক্ষতে যোগযুক্তাত্মা সর্বত্র সমদর্শনঃ।

অর্থাৎ ব্রহ্মদর্শী পুরুষ

আত্মাকে সকল ভূতে অবস্থিত এবং আত্মাতে সকল ভূতকে অভেদ দর্শন করেন। সুতরাং তাঁদের কাছে কেউই পর নন।

উনবিংশ শতাব্দীতে

ভারতবর্ষে নারীমুক্তি আন্দোলনের অগ্রণী নেতা ছিলেন রাজা রামমোহন রায় এবং ঈশ্বরচন্দ্র বিদ্যাসাগর। রাজা রামমোহন রায়ের আন্দোলনের ফলে সতীদাহ প্রথার অবসান হয়ে Sati Abolition Act আইন প্রবর্তন হল। রবীন্দ্রনাথ ছিলেন মানবতার পূজারী, গান্ধীজী তাঁকে গুরুজী বলে ডাকতেন। অন্যদিকে, রবীন্দ্রনাথ তাঁকে মহাত্মাজী বলে সম্বোধন করতেন। স্বাধীনতা আন্দোলনের সময়ে মহাত্মা গান্ধী তাঁর সত্যগ্রহ এবং অহিংসা আন্দোলনের মধ্যে দিয়ে স্বাধীনতা এবং মানবাধিকার রক্ষার এক বিশেষ দিক দেখিয়ে দিয়ে গেছেন বিশ্ববাসীকে। ভারতবর্ষের প্রথম প্রধান মন্ত্রী পণ্ডিত জওহরলাল নেহেরু শান্তি এবং বিশ্বভাতৃত্বের

বক্তব্য বিশ্ববাসীর কাছে তুলে ধরেছিলেন।

তথাপি দেখা যাচ্ছে যে অমানবিকতার অশুভ ছায়া মাঝে মাঝে মানবিকতা তথা মনুষ্যত্ব বোধের উপর আঘাত হানে। এমনই এক আঘাত দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ। যার পরিপ্রেক্ষিতে রাষ্ট্রসংঘ স্থাপিত হয় এবং ১০ই ডিসেম্বর ১৯৪৮ সালে রাষ্ট্রসংঘের সাধারণ সভাতে Universal Declaration of Human অর্থাৎ বিশ্বজনীন মানবাধিকার ঘোষিত হয়। এই ঘোষণা পত্রের মূল কথা হল — নারী-পুরুষ নির্বিশেষে মর্যাদাপূর্ণ জীবন ধারণের স্বাধীনতা, ব্যক্তি জীবনের নিরাপত্তার অধিকার, অন্য ব্যক্তির দাসত্ব এবং অত্যাচার থেকে রক্ষা পাওয়ার অধিকার, বিশ্রাম এবং অবসর যাপনের অধিকার, ধর্ম-পালন, বিবাহ এবং বিবাহ বিচ্ছেদের অধিকার। এছাড়া আছে রাজনৈতিক অধিকার, স্বাধীনভাবে গমনাগমনের অধিকার ইত্যাদি।

দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধের সময় চরম বিভৎসতা প্রত্যক্ষ করেছে মানুষ। হিংস্র পশুশক্তির কাছে সভ্যতার উজ্জ্বল দিকগুলো কি আত্মসমর্পণ করবে? কখনোই নয়। সত্যদ্রষ্টা রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর বলেছিলেন —

শুধু দুটি অন্ন খুঁটি কোনোমতে
কষ্টক্লিষ্ট প্রাণ
রেখে দেয় বাঁচাইয়া। সে অন্ন যখন
কেহ কাড়ে,
সে প্রাণে আঘাত দেয় গর্বাঙ্ক নিষ্ঠুর
অত্যাচারে,
নাহি জানে কার দ্বারে দাঁড়াইবে
বিচারের আশে
দরিদ্রের ভগবানে বারেক ডাকিয়া

দীর্ঘশ্বাসে
মরে সে নীরবে। (এবার ফিরাও
মোরে, চিত্রা, রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর)
এই লাঞ্ছনা-বঞ্চনার কাছে
আত্মসমর্পণ করে নীরবে মৃত্যুবরণ
করাটা শেষ কথা হতে পারে না।
তাই এইসব মুক মুখে ভাষা আর
ভগ্নবুকে আশা সঞ্চারণ করার আহ্বান
জানিয়েছেন পরের পঙ্ক্তিতে। সে
ভাষায় পাই প্রত্যয়দৃষ্ট সংঘবদ্ধ
প্রতিরোধের বাণী —

মুহূর্ত তুলিয়া শির একত্র দাঁড়াও দেখি
সবে,
যার ভয়ে তুমি ভীত যে অন্যায় ভীক
তোমা চেয়ে,
যখনি দাঁড়াবে তুমি সম্মুখে তাহার,
তখনি সে

পথ কুকুরের মতো সংকোচে সত্রাসে
যাবে মিশে। (ড. ঐ)
মানবাধিকার সনদের উদ্ধৃত অংশে
অত্যাচারিত মানুষের এই সম্ভাব্য
বিদ্রোহের (nebellion) আশঙ্কাই
ব্যক্ত হয়েছে।

যে ভাবনার ভিত্তিতে
সর্বজনীন মানবাধিকারের সূত্রায়ণ
হয়েছে তার তাৎপর্য অনুধাবন করা
প্রয়োজন। ঘোষণাপত্রের প্রথম
ধারাতেই বলা হয়েছে— ‘সব মানব
সন্তানই স্বাধীনভাবে এবং সমান
মর্যাদা ও অধিকার নিয়ে জন্মগ্রহণ
করে।’ (All human beings are
born free and equal in dignity
and rights – Art, 1) এই গুরুত্বপূর্ণ
ঘোষণা পত্রের তালিকাতেই যুক্ত
হয়েছে শিক্ষার অধিকার। ২৬নং
ধারার প্রথম অনুচ্ছেদ বলা হয়েছে—
‘Everyone has the right to
education’ অন্য অনেক বিষয়ের
মতোই শিক্ষার অধিকারের ধারণাকে

আরো বিশদ ও সুনির্দিষ্ট করার জন্য
এবং কার্যকরী কর্মপন্থা নির্ধারণের
লক্ষ্যে আন্তর্জাতিক ও আঞ্চলিক
স্তরে একাধিক সম্মেলন-সমাবেশ
অনুষ্ঠিত হয়েছে, চুক্তিপত্র স্বাক্ষরিত
হয়েছে যার মধ্যে বিশেষ
উল্লেখযোগ্য ১৯৯৩ সালের ভিয়েনা
কনভেনশন যেখানে সংস্কারাত্মক
বিশ্বাস নিয়ে ঘোষণা করা হয়েছে—
‘শিক্ষা হচ্ছে মানবাধিকার, গণতন্ত্র,
স্থায়ী উন্নয়ন ও শান্তির মূল স্তম্ভ।’
শিক্ষা অবিহনে মানুষের অন্যান্য
অধিকারবোধ দুর্বল হতে বাধ্য। তাই
অধিকার সম্পর্কে জানতে হলে,
বুঝতে হলে তাকে প্রথমে শিক্ষা লাভ
করতে হবে। শিক্ষা অবিহনে অন্যান্য
অধিকার এবং আইনি সুরক্ষা কেবল
কাগজ-কলমেই আবদ্ধ থাকবে
সাধারণ মানুষের কাছে আসবে না।

ইউনেস্কোর হিসাব
অনুসারে প্রায় ১০০ কোটি মানুষ
একবিংশ শতাব্দীতে প্রবেশ করতে
চলেছে যারা পড়তে বা নাম সই
করতে অক্ষম। এরা গভীরতর দারিদ্র
ও স্বাস্থ্যহীনতার মধ্যে জীবনযাপন
করবে। বিগত কয়েকটি দশকে
একাধিক আন্তর্জাতিক সমাবেশে
‘সকলের জন্য শিক্ষা’ (Education
for All), ‘সর্বজনীন প্রারম্ভিক শিক্ষা’
(Universal Elementary Educa-
tion) প্রভৃতি কর্মসূচি ঘোষিত
হয়েছে। তার সঙ্গে সুর মিলিয়ে
আমাদের দেশের কেন্দ্রীয় সরকার
মাঝে মাঝেই কিছু উদ্যোগ নিয়েছে।
তথাপিও নিরক্ষরতা দূর করা সম্ভব
হয় নি।

মানবাধিকার সংক্রান্ত
ঘোষণা পত্রটি রাষ্ট্রসংঘের মূল
দলিল। ১৯৬৬ সনের ১৬ ডিসেম্বর

গৃহীত হওয়া এবং ১৯৭৬ সনে ৩
জানুয়ারী থেকে কার্যকরী হওয়া
ঘোষণা পত্রের ১৩ নম্বর ধারাতে
শিক্ষার অধিকার এবং সেই ক্ষেত্রে
রাষ্ট্রের দায়িত্বকে স্থান দেওয়া হয়েছে।

ব্যাপকভাবে মানবাধিকারের
ধারণা সঞ্চারণের প্রক্ষেপে জাতীয়
মানবাধিকার কমিশনের পরামর্শ
‘প্রকাশনা, গণমাধ্যম, আলোচনা-
সভা প্রভৃতির মাধ্যমে সমাজের
বিভিন্ন অংশে মানবাধিকার
‘সাক্ষরতার’ প্রসার ঘটানো’ (To
spread Human Rights literacy
among various sections of
society... through publications,
media, seminars etc.)। সমাজ
পরিবর্তনের দায়বদ্ধ নির্ভীক সৈনিক
গড়ে তোলাই মানবাধিকার শিক্ষার
প্রকৃত লক্ষ্য। এতসব হওয়া সত্ত্বেও
ভারতবর্ষের এখনও ১০০ ভাগ
লোক স্বাক্ষরতা লাভ করে নি তার
অন্যতম কারণ আর্থিক দুরবস্থা,
পরম্পরাগত প্রথা (কু-সংস্কার), বাল্য
বিবাহ ইত্যাদি। এবং অন্য একটি হ’ল
যৌতুক প্রথা। কন্যাকে বিয়ের সময়
যৌতুক দিতে হবে বলে দরিদ্র পিতা
কন্যাকে পড়াশুনা না করিয়ে

যৌতুকের ধন সঞ্চয় করে। এবং
ভাবে যে কন্যাকে পড়িয়ে কি হবে
সে তো স্বপ্নের ঘরেই চলে যাবে,
কন্যা অন্যের ধন। জাত-পাতের
ভেদাভেদের জন্যও অনেক শিশু
বিদ্যালয়ের শিক্ষা লাভ থেকে বঞ্চিত
হচ্ছে। এই প্রসঙ্গে মনে পড়ে
সত্যকামের প্রতি ঋষি গৌতমের
উক্তি—

‘বৎস শুধু ব্রাহ্মণেরে আছে অধিকার
ব্রহ্ম বিদ্যাল্যাভে।’ (ব্রাহ্মণ, কথা ও
কাহিনী, রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর)

শুনলে আশ্চর্য হতে হয়
যখন কলকাতাতে নারী শিক্ষা
প্রসারের জন্য বেথুন স্কুল স্থাপিত হয়
তখন বেথুন স্কুলের সাম্মানিক
সম্পাদক হিসেবে মানবদরদী
বিদ্যাসাগর বলেছিলেন— ‘None
but the daughters of respectable
Hindus are taken it...’ অর্থাৎ
কেবল অভিজাত হিন্দু পরিবারের
মেয়েকে ভর্তি করা হবে — এই
আশ্বাস বাণী কলকাতার হিন্দু
অভিজাত মহলকে শোনানো
হয়েছিল।

আজ রাষ্ট্রসংঘ থেকে আরম্ভ
করে বিভিন্ন রাষ্ট্রের রাষ্ট্র নেতারা

মানবাধিকার তথা শিক্ষার
অধিকারকে বা শিক্ষার গুরুত্বকে
নিয়ে যেভাবে ভাবছেন হাজার হাজার
বছর আগেই আমাদের দেশের
মনীষীগণ ভেবেছিলেন। তাই পুনরায়
চাণক্যের দুটো শ্লোক উল্লেখ করে
আমার নিবন্ধ শেষ করবো—

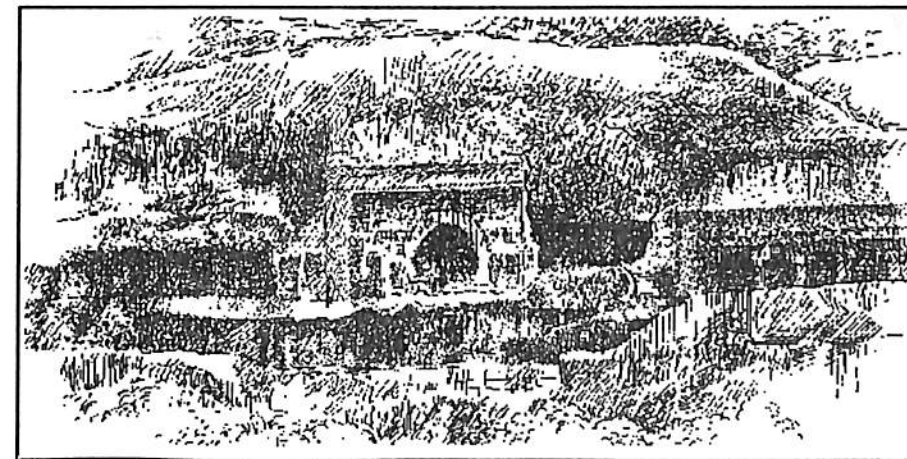
বিদ্যায়া পূজ্যতে লোকে বিদ্যায়া
সুখমশ্তুতে।
বিদ্যা শুভকরী কিন্তু স্বল্পা বিদ্যা
ভয়ংকরী।।

অর্থাৎ পৃথিবীতে মানুষ বিদ্যার দ্বারাই
পূজিত হন। বিদ্যার দ্বারাই সুখভোগ
করেন। বিদ্যা মঙ্গল সাধনই করে
থাকে। তবে অল্পবিদ্যা অতীব
ভয়ানক (যা অনর্থ ঘটায়)।

বিদ্বৎ চ নৃপত্বং চ নৈব তুল্যং
কদাচন।
স্বদেশে পূজ্যতে রাজা বিদ্বান্ সর্বত্র
পূজ্যতে।।

অর্থাৎ বিদ্বানের সঙ্গে রাজার
কখনই তুলনা করা যায় না। কারণ
রাজা কেবল নিজের রাজ্যেই পূজা
পান, বিদ্বান সর্বত্র পূজিত হন। ●

পরিচয় : শ্রীবিজয় সাহা নগাঁও ছোবালী কলেজের বাংলা বিভাগের সহকারী অধ্যাপক।

চিত্র-শিল্প আৰু ভাস্কৰ্য
শিল্পৰ ফৰ্ম
সম্পৰ্কীয় ঐশ্বৰ্যশালী
উপাদান বুকুত বান্ধি ৰখা

ইলোৰাৰ
গুহা চিত্র

জাগ্রত দেবতা

টিংকু পাল, স্নাতক ৩য় বর্ষ

কালী পূজোর দুদিন পর, রাত্রি প্রায় ১১টা। হঠাৎ পাড়ায় হলুস্বুল পড়ে গেল— পুটেদের শিব মন্দিরে শিব লিঙ্গের চারিদিকে ফুলের সাজি আপনি আপনি ঘুরছে! শোনা মাত্র দে দৌড়!

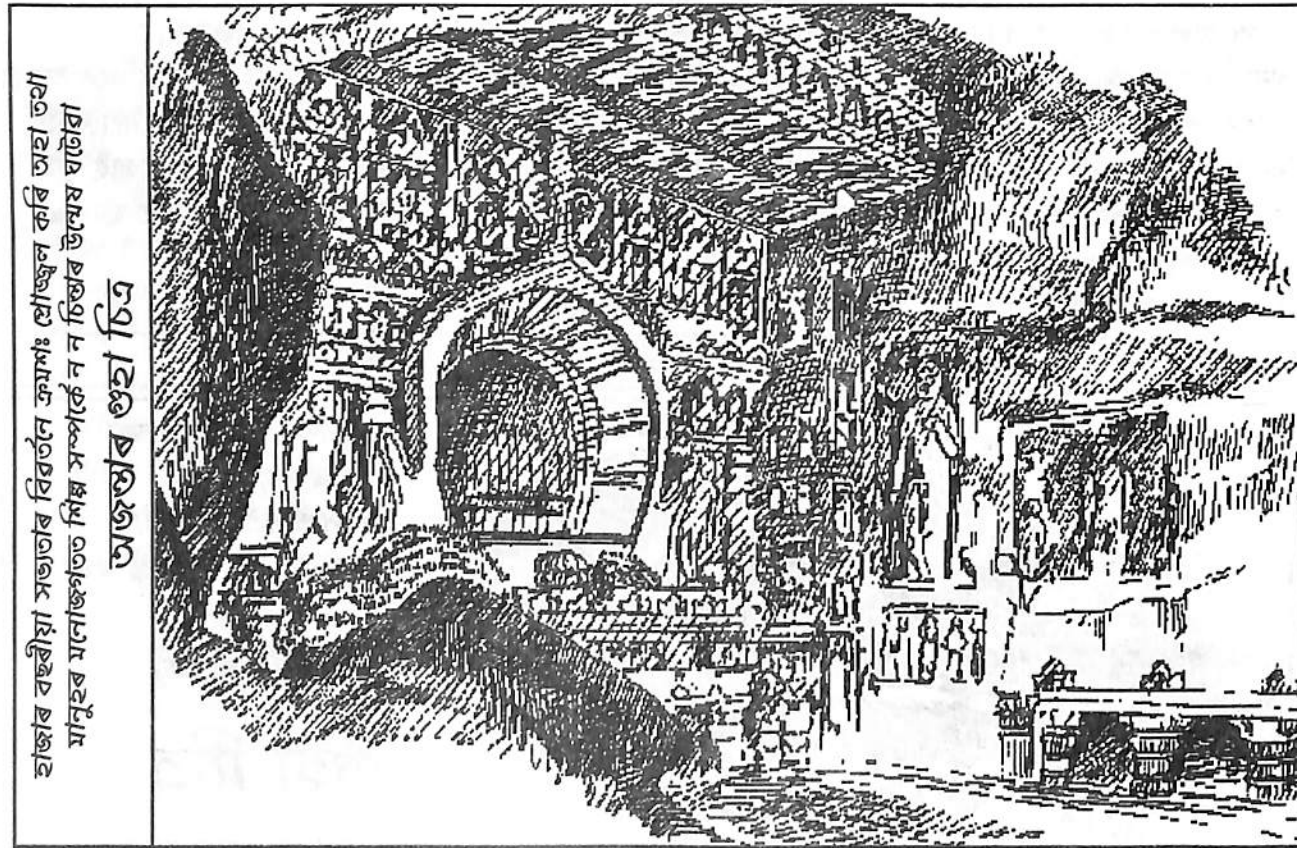
গিয়ে দেখি পুটেদের শিবমন্দিরে জানার, কেউ ওঁ নমঃ শিবায়ঃ বলছে, কেউ ধূপ দীপ জ্বালাচ্ছে। সবার দেখাদেখি আমিও টিপকরে প্রণাম

করলুম। সামনে এগিয়ে যেতেই দেখি অবাক কাণ্ড। বাঁশের ফুলের সাজিটি শিবলিঙ্গের চারদিকে একটু একটু করে ঘুরছে! দেবতার একি খেলা। চক্রবর্তী মশাই হারুকে বলছে 'দ্যাখ, তোকে বলেছিলাম না এ মন্দিরের দেবতা জাগ্রত, এখন বিশ্বাস হলতো?'

বুড়ো ভোলা মণ্ডল সকলের ভুলো দাদু এতক্ষণ চুপচাপ সবই শুনছিলেন। হঠাৎ কি হল, তিনিবার

দুই হাতের লাঠিটা ঠক ঠক করে টুক করে খোঁচা দিয়ে সাজিটি তুলে ফেললেন— সঙ্গে সঙ্গে সাজির তলা থেকে বড় একটি ভোমরা পোকা উড়ে গেল।

ফোকলা দাঁতে বুড়ো দাদু হেসে বলেন চক্রবর্তীকে— 'চক্রবর্তী মশাই, দ্যাখো তোমার জাগ্রত দেবতা উড়ে গেল অন্য জায়গায় খ্যালা দ্যাখাতে।' ●

হাজাৰ বছৰীয়া সভ্যতাৰ বিৰতনে ক্ৰমাৎ শোভিল কৰি অহা তথা মানুহৰ মনোজগতত শিথিল সম্পৰ্কে ন ন চিত্ৰৰ উল্লেখ ঘটোৱা

অজস্বাৰ গুহা চিত্ৰ

ৰবি প্রতিভা

নন্দিতা রায়, স্নাতক ১ম বর্ষ

হে কবি গুরু, প্রথমে জানাই,
চরণে তোমার শ্রদ্ধাভরা আন্তরিক প্রণাম।
ধন্য তুমি, ধন্য তোমার শিল্প প্রতিভা
বিশ্বনাথের জড় বিশ্বপ্রকৃতি যেন,
তোমার প্রতিভায় লাভ করে জীবন।
উদ্ভিদ বলে কথা, নিব্বরিণী করে প্রতিবাদ
রৌদ্র-ছায়া খেলা করে, মেঘ করে গান,
পাথর শিলাতেও যেন জেগে উঠে প্রাণ।
তোমার অসীম আশ্চর্য গুণে,
নেচে ওঠে প্রকৃতি রোমাঞ্চিত মনে।
উচ্চ-নীচ জ্ঞানে যে প্রভেদ বিরাজমান,
রচেছ প্রতিবাদে তুমি কত শত গান।
জনগণই দেশের শক্তি, জনগণই দেশের প্রাণ,
জনগণ দ্বারাই বাড়ে দেশের মান।
কী আৰ্য, কী অনাৰ্য, ইংরাজ —
কী হিন্দু, কী মুসলমান, কী খ্রিস্টান
সবাই পেয়েছে তোমার লেখায় স্থান।
এমন কোনো সুখ নেই,

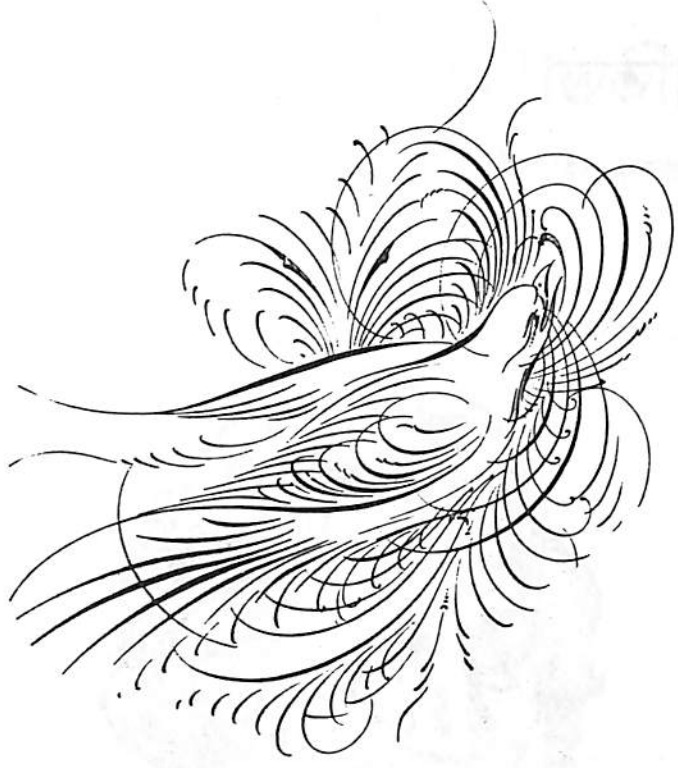
নেই এমন কোনো অনুভব

যা অগোচর তোমার, বলা অসম্ভব।

হে গুরুর গুরু কবিগুরু, তুমি তুলনাহীন,
তোমার তুলনীয় প্রতিভা বাস্তববিহীন।
সমতুল্য তুমি উদিত দিবাকরে,
চিরস্মরণীয় তুমি যুগ-যুগান্তরে।
রবিগুণে আলোকিত বিশ্ব সংসার,
রবিই আলোক শক্তির মূল।
সমস্ত উদ্ভিদ পুলকিত হয় রবির আলোয়,
সমস্ত জীব পায় নব জীবন।

রবিহীন জীবন যেমন অকল্পনীয়,
তেমনি তুমি ছাড়া সাহিত্যজগৎ প্রাণহীন।
সাহিত্যজগতের তুমি ধ্বংসাতারা,
অসম্পূর্ণ সাহিত্যজগৎ তুমি ছাড়া।
তোমার অসীম প্রতিভার বর্ণনা অসম্ভব,
স্বর্গ, মর্ত, পাতাল দর্শন, তোমার সম্ভব।
হে সাহিত্যগুরু, প্রতি বছরের মতো পুনরায়
জানাই দেড়শত বছরে,
প্রণাম করজোড়ে। ●

যাত্রা

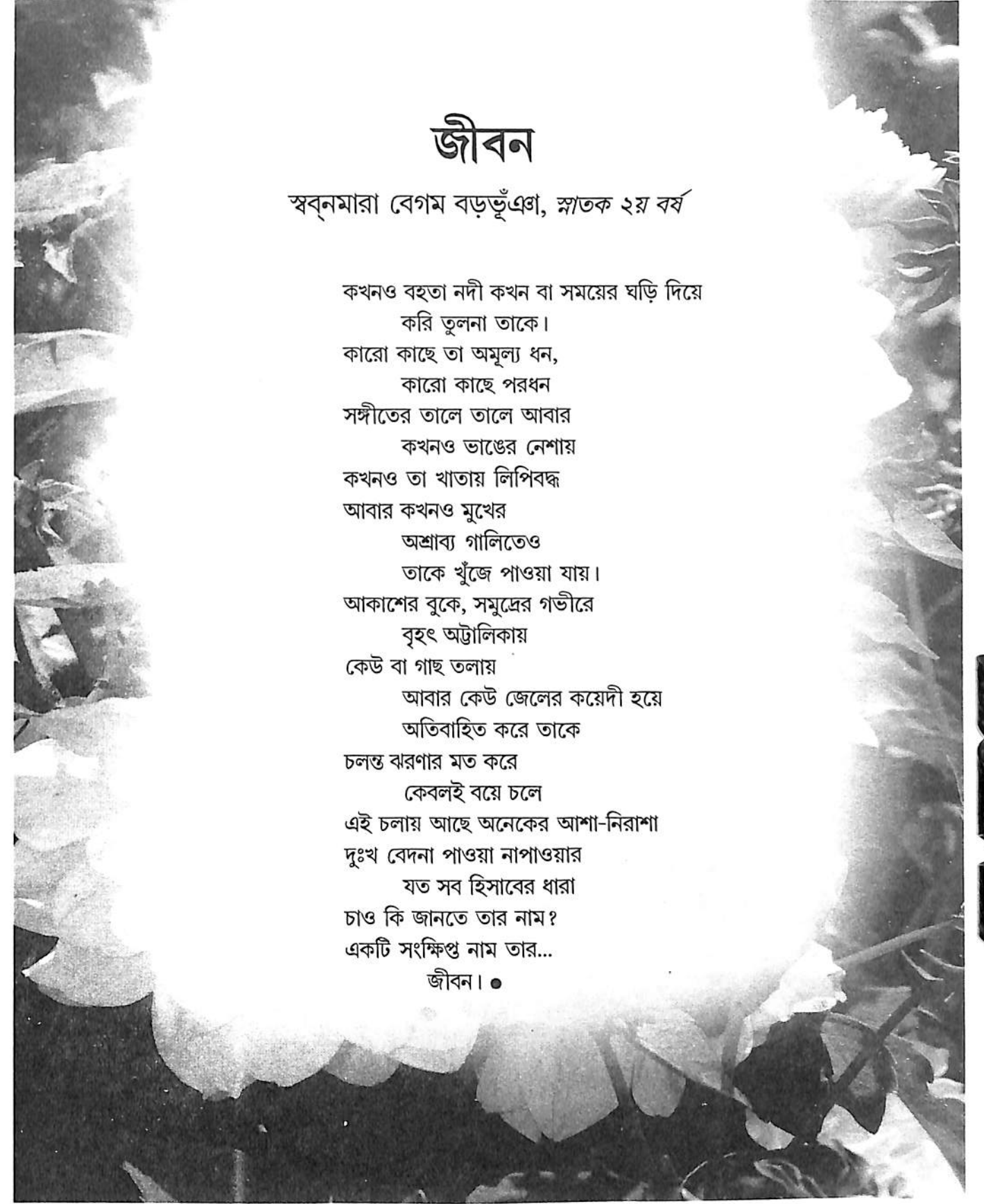
রীপা ঘোষ, স্নাতক ১ম বর্ষ

এক অজানা পথের যাত্রী আজ আমি,
জানি না কোথায় হবে শেষ এই যাত্রা।
জীবন নদীতে আমি ভেসে ভেসে ঘুরছি,
জীবনের প্রকৃত পথ হারিয়েছি!
নীরবে চালাচ্ছি এই যাত্রাকে,
সন্ধান করছি, হারিয়ে যাওয়া প্রকৃত পথকে
খুঁজছি জীবনের সংজ্ঞা
অবিরাম গতির এই যাত্রাতে —
জানি না পাব কিনা খুঁজে কোনোদিন
সন্ধানহীন পথটি আমার এবং জীবনের সংজ্ঞা?
চালিয়ে যাব, তবুও থামবো না কখনো —
চলছে, চলবে এই যাত্রা
জীবনের অন্তিম দিন পর্যন্ত। ●

বাবা

সরস্বতী বসাক, উচ্চতর মাধ্যমিক প্রথম বর্ষ

আমার জীবনের সবচেয়ে বড় বন্ধু হল বাবা।
যার সাথে আমি সুখ-দঃখের কথা বলি সর্বদা।।
হৃদয়ে থাকা ভালবাসার কথা —
বলি কত মানুষ ও জীব-জন্তুর
বলি কত ফুলের কথা, সুন্দর পৃথিবীর!
বাবা যে ছোট থেকে
মানুষের মত মানুষ করে তোলে
বাবা যে আমার বিদায়ের কথা ভেবে
মুখ ফুলিয়ে বসে থাকে!
বাবা যে সবাইকে কত বিপদ থেকে মুক্ত করে তোলে
এ কথা কেন সবাই এক পলে ভুলে? ●

জীবন

স্বপ্নমারা বেগম বড়ভূঁঞা, স্নাতক ২য় বর্ষ

কখনও বহুতা নদী কখন বা সময়ের ঘড়ি দিয়ে
করি তুলনা তাকে।
কারো কাছে তা অমূল্য ধন,
কারো কাছে পরধন
সঙ্গীতের তালে তালে আবার
কখনও ভাঙের নেশায়
কখনও তা খাতায় লিপিবদ্ধ
আবার কখনও মুখের
অশ্রাব্য গালিতেও
তাকে খুঁজে পাওয়া যায়।
আকাশের বৃকে, সমুদ্রের গভীরে
বৃহৎ অট্টালিকায়
কেউ বা গাছ তলায়
আবার কেউ জেলের কয়েদী হয়ে
অতিবাহিত করে তাকে
চলন্ত ঝরণার মত করে
কেবলই বয়ে চলে
এই চলায় আছে অনেকের আশা-নিরাশা
দুঃখ বেদনা পাওয়া নাপাওয়ার
যত সব হিসাবের ধারা
চাও কি জানতে তার নাম?
একটি সংক্ষিপ্ত নাম তার...
জীবন। ●

এই সুন্দর প্রকৃতি

সুইটি পাল, উচ্চতর মাধ্যমিক প্রথম বর্ষ

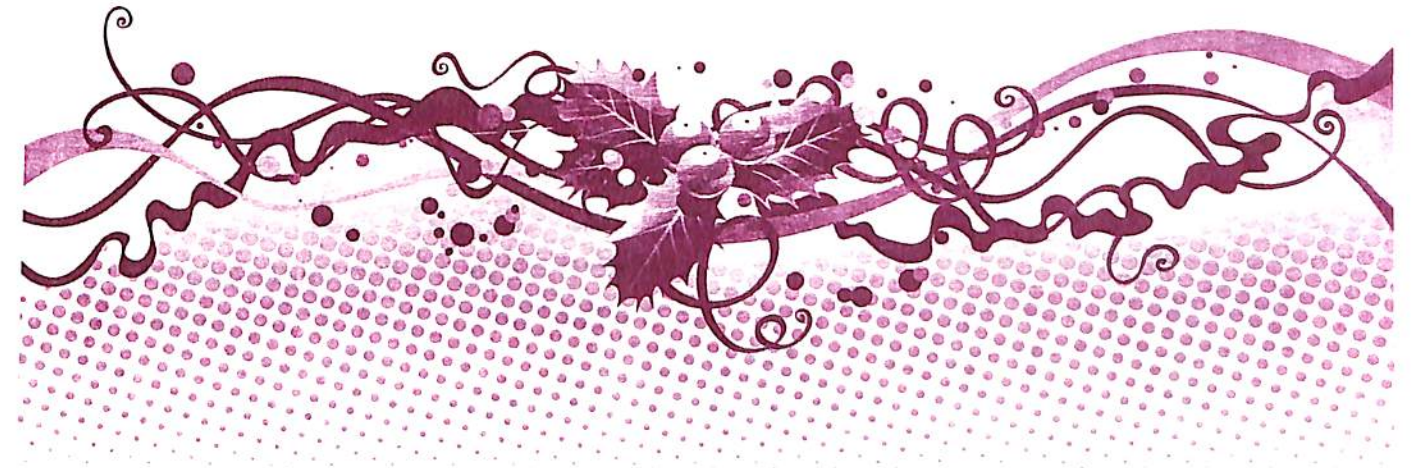
এই সুন্দর মায়া ভরা প্রকৃতি!
চিরদিনেই মনে হয়ে থাকবে স্মৃতি—
ঝর্ণার জল বয়ে যায় কলকল শব্দে
পাহাড় পর্বত সৃষ্টি হল কবে যে,
কবে যে সৃষ্টি হল এই আকাশ!
মধুর শব্দে বইছে বাতাস—
থোকা থোকা ফুল ফুটেছে গাছে,
মনের মানুষ মনেতেই আছে!
ফুটেছে গোলাপ মালতী শেফালী
এই দৃশ্য কি ভুলতে পারি! ●

हिन्दी विभाग

जैसे सूर्य आकाश में छिपकर नहीं रह सकता, वैसे ही मार्ग दिखलाने वाले महापुरुष छिपकर नहीं रह सकते।

- वेदव्यास (महाभारत, वन पर्व)

असमीया कविता में राष्ट्रीय चेतना

डॉ मनिका शङ्कीया

साहित्यकार अतन्द्र प्रहरी सदृश है। साहित्य- जो जाति का दर्पण है, उस दर्पण में जातीय संस्कृति, विचारधारा आदि को साहित्यकार ही हूबहू प्रतिफलित करता है। देश के समक्ष आयी भीषण परिस्थितियों में साहित्यकार ओज से भरी रचनाओं के द्वारा समाज को ऊर्जा प्रदान करते हैं। अंग्रेजी साहित्य में स्वच्छन्दतावादी युग में नेपोलियन द्वारा चलायी गयी विभीषिका के विरुद्ध वर्डस्वर्थ आदि कवियों ने देशप्रेममूलक कविता लिखकर यूरोप के विभिन्न देशों के देशवासियों को सतर्क किया था।

देशप्रेममूलक साहित्य में भारत समृद्ध है। भारत के मुक्ति आन्दोलन के विभिन्न स्तर पर राष्ट्रीय चेतना परक कविता रचना की गयी थी। इसके अतिरिक्त चीनी आक्रमण के खिलाफ हुए जन जागरण की पृष्ठभूमि में भी अनेक राष्ट्रीय चेतना परक कविताएँ लिखी जाने लगी थी।

असम के प्राचीन गौरव, कीर्तियाँ, जातीय प्रेम आदि को आधार बनाकर विभिन्न समयों में लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा, चन्द्रकुमार आगरवाला, अम्बिकागिरी रायचौधरी, नलिनीवाला देवी, पद्मधर चलिहा, विनन्द्र चन्द्र बरुवा, डिम्बेश्वर नेओग,

ज्योतिप्रसाद आगरवाला, आनन्द चन्द्र बरुवा, शैलधर राजखोवा, गणेश गगै, देवकांत बरुवा, प्रसन्नलाल चौधरी आदि ने अनेक कविताएँ लिखी। इन कवियों ने अपनी अमर कविताओं के जरिए जनजागरण का दायित्व निवाहने के साथ-साथ राष्ट्रीय चेतना परक साहित्य भण्डार को भी समृद्ध किया।

‘भारतरत्न’ कर्मवीर नवीनचन्द्र बरदलै, जो असम के प्रथम मुख्यमंत्री थे, उनकी कविताओं में उनकी राजनैतिक जागरुकता और संग्रामशील मनोभाव प्रस्फुटित हुआ है। असम तथा भारत की दासता का अवसान और स्वाधीनता की अम्लान आलोक में देशमातृ को आलोकित करना ही बरदलैजी का चरम लक्ष्य है। उसके लिए वीर-वीरांगनाओं, जवानों को सादर आह्वान करते हुए कहते हैं—

‘आमार विषम पण
पूर्ण स्वाधीनता लभिम लभिम
आगत थै मरण।’

(कवि आरु कविता /पृष्ठ 41)

अर्थात्, हमारा पण विषम है।
मरण को भी सामने रखकर पूर्ण
स्वाधीनता लाभ करेंगे।

पद्मनाथ गोहाईबरुवा
देशोद्धार का महान मंत्र उच्चारण करते

हुए नवचेतना सिंचन कर रहे हैं—
‘चेतना उदिछे चोवा बल बुद्धि साह लोवा
देशर दुर्गति
आजि समस्यार दिने दुर करा प्रतिक्षणे
स्थिर करा मति।’

(कवि आरु कविता/पृष्ठ 41)

अर्थात्, देखो, चेतना का उदय हो गया है। अब बल, बुद्धि, साहस के साथ देश की दुर्गति का नाश करो। अपनी बुद्धि को स्थिर करके आज की समास्याओं को दूर करो।

नलिनीवाला देवी तो जन्मभूमि की वायु-पानी से एकाकार ही हो जाना चाहती हैं। जन्म के प्रातः काल मे ही आँख खोलकर उन्होंने जन्मभूमि की जो शोभा देखी, वह उनके अंतःस्थल को गभीर तक छुआ है। उन्होंने कहा है—

‘मरिले पुनर आहि दुखिया देशते
लउँ येन पुनर जनम।’

(जनमभूमि)

अर्थात्, मरने के पश्चात् पुनः इस गरीब देश में ही मेरा जन्म हो, यही मेरी इच्छा है।

आध्यात्मिक प्रेरणा से भरपूर इस कवयित्री के हृदय के कण-कण में असम तथा भारतभूमि के प्रति अटूट आस्था है। अहिंस मंत्र में दीक्षित नलिनीवाला देवी जी मुक्ति

योद्धाओं के गुण-गरिमा तथा कार्यवाली की आलोचना करते हुए कहती है कि युवा वर्ग का सहयोग मिलने पर ही स्वाधीनता का स्वप्न पूरा हो सकता है।

यद्यपि गणेश गणै को प्रेम के कवि, रूप के पुजारी, सौन्दर्य के उपासक के नाम से ही जाना जाता है तथापि इस दरदी कवि के अन्तर्मन में देशमातृ के प्रति आकुल आह्वान भी सुनाई पड़ता है। अतीत इतिहास की कथा जितनी उन्हें याद आती है, उतना ही उनका हृदय फूल उठा है। युवाओं के प्रति आह्वान करते हुए वे कहते हैं—

‘क्षुद्र स्वार्थ त्याग करि त्याजि मान अभिमान
प्रेम क्षमा आग करो प्राप्य विचारत
जातित मानुह आमि नहउँ अधीन कारो
‘दास’ बुलि भाषा नाइ मानव भाषात।’
(कवि आरु कविता / पृष्ठ 45)
कवि देवकांत बरुवा को विश्वास है कि भारतीय युवाओं में आज भी शत्रु का सामना करने की शक्ति है। इन शक्तियों को पुनः उद्देलित करने मात्र की आवश्यकता है।

रूपकोंवर ज्योति प्रसाद आगरवाला की कविता तथा गीतों में राष्ट्रीय चेतना का स्वर तीव्र है। जाति भेद भुलाकर एकता-मंत्र में दीक्षित होकर परपदानता देशमातृ का अवनत शिर चिरउन्नत करने के लिए अभी वीर पुत्रों की शक्ति विलीन नहीं हुई है। ‘भारत जननी’ उसी का स्वतःस्फूर्त प्रकाश है। उन्होंने भारत संतान को आह्वान किया है—
‘आंधारत तइ थाकिवि कियनो जगत पोहर होल’— अर्थात् सारा संसार आलोकित हुआ। अब तू क्यों अंधेरे में रहोगे? ‘विश्वविजयी नव जोवान’ शीर्षक गीत में वे शक्तिशाली भारत के विप्लवी संतानों को सम्मुख समर में लड़ते हुए स्वाधीनता का द्वार उन्मुक्त करने का आह्वान कर रहे हैं।
असम केशरी अम्बिकागिरी रायचौधुरीजी सिर्फ भर्त्सना करके नहीं थकते; बल्कि असम के लोगों का अधःपतन दिखाकर उन्हें सच्चे पथ का संधान भी कराते हैं। उनकी कविताओं में राजनीतिक कर्मों का तीव्र वेदनाबोध प्रतिफलित हुआ है। “आजि बन्दो कि छन्देरे समागत

विराट नर नारायण रूप” से शुरुआत करके अपने अंतिम समय तक जातीय चेतना उद्बुद्ध करनेवाली कविताओं के रचयिता चौधुरी जी निराशा में न बहकर हमेशा आशा का दीप जलाये रखते हैं।

1826 ई में यांडाबु संधि के पश्चात् असम अंग्रेजों के अधीन हुआ। क्रमशः असमीया भाषा पर भी विपत्ति आ पड़ी। असम में असमीया भाषा के स्थान पर बंगाली भाषा को स्थान मिला। ‘अरुणोदय’, ‘जोनाकी’ आदि पत्रिकाओं के जरिए जातीय चेतना और देशप्रेम का प्रकृत रूप जागृत होने लगा।

‘जोनाकी’ युग से पहले ‘बरफुकनर गीत’ और ‘मणिराम देवानर गीत’ आदि में जिस जातीय चेतना का प्राण संचरित हुआ था, वही स्वाधीनता संग्राम तक आते आते राष्ट्रीय चेतना के रूप में पूर्ण प्रस्फुटित होने लगा। जातीयता की भावना ने व्यापक रूप ग्रहण किया और राष्ट्रीय धारा में सम्मिलित हुआ। यही राष्ट्र के हित के पक्ष में भी है।

संदर्भ ग्रंथ :

1. ‘कवि आरु कविता’— नंद तालुकदार।
2. अम्बिकागिरी रायचौधुरी रचनावली।
3. असमीया साहित्य का इतिहास— चित्र महंत।

परिचय : नौगाँव गर्ल्स कॉलेज की प्राक्तन छात्री डॉ मनिका शङ्कीया हिन्दी विभाग की सहकारी अध्यापिका हैं।

■ जीना भी एक कला है, बल्कि कला ही नहीं तपस्या है।

— हजारी प्रसाद द्विवेदी।

लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा के शिशु साहित्य पर एक अवलोकन

अभिनन्दा गोस्वामी, स्नातक, तृतीय वर्ष

“अ’ मोर आपोनार देश
अ’ मोर चिकुनिर देश,
एनेखन शुवला एनेखन सुफला
एनेखन मरमर देश।”

(बेजबरुवा द्वारा रचित: असम के जातीय संगीत)

जननी जन्मभूमि को बार-बार देखकर भी अपनी चाह की तृप्ति जिस व्यक्ति की पूर्ण नहीं हो पाती वही है असम के विख्यात कवि, साहित्यिक लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा जो साहित्यरथी के रूप में भी परिचित हैं।

लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा के पितृ दीननाथ बेजबरुवा अंग्रेजों के शासनकाल में मुन्सिफ की नौकरी करते थे। अपने नौकरी के सिलसिले में दीननाथ बेजबरुवा नगाँव से बरपेटा में स्थानान्तरण होने के कारण नाव से जा रहे थे। उस दिन कार्तिक महीने की लक्ष्मी पूर्णिमा की रात थी। दीननाथ बेजबरुवा का सम्पूर्ण परिवार जिस नाव में जा रहा था, उसी नाव में संध्या आँहतगुरि नामक स्थान पर दीननाथ बेजबरुवा की छोटी पत्नी थानेश्वरी देवी ने नाव में ही एक पुत्र

संतान को जन्म दिया। यह पुत्र संतान ही थे साहित्यरथी लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा। उस दिन ई^० 1868, 19 नवम्बर, लक्ष्मी पूर्णिमा की तिथि थी। लक्ष्मी पूर्णिमा में जन्म होने के कारण उनका नाम लक्ष्मीनाथ रखा गया।

सन् 1886 में शिवसागर हाईस्कूल से उत्तीर्ण होकर कलकत्ता के कॉलेज में पढ़ने गये और सन् 1908 में कलकत्ता विश्वविद्यालय से लक्ष्मीनाथ जी ने स्नातक डिग्री लाभ किया। लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा की चाह थी स्वाधीन भाव से अपना जीवन व्यतीत करना। इसलिए उन्होंने उस समय के असम के विख्यात व्यापारी भोलानाथ बरुवा के संग मिलकर व्यापार में उतरे और बाद में उड़ीसा के सम्बलपुर में अपनी खुद का कारबार आरम्भ किया। व्यापार में व्यस्त रहने के बावजूद भी उन्होंने अपने साहित्यिक प्रतिभा को खोने नहीं दिया। सन् 1891 में 23 वर्ष की आयु में बेजबरुवा ने कलकत्ता के विख्यात ठाकुर परिवार की प्रज्ञा सुन्दरी देवी के साथ विवाह किया।

उस समय असम में कॉलेज न होने के कारण उच्चशिक्षा के लिए

असम के छात्रों को कलकत्ता जाना पड़ता था। बेजबरुवा जब कलकत्ता में अध्ययनरत थे उसी समय चन्द्रकुमार आगरवाला और हेमचन्द्र गोस्वामी से मिले और उन लोगों के साथ मिलकर उन्होंने ‘असमीया भाषार उन्नति साधिनी सभा’ नाम से एक संस्था की स्थापना की। उन लोगों ने सन् 1889 में कलकत्ता से ‘जोनाकी’ नामक मासिक पत्रिका का प्रकाशन किया। इसी से एक नए युग का सूत्रपात हुआ। छात्रावस्था से ही बेजबरुवा जी ने साहित्य साधना आरम्भ की थी। उनका प्रथम ग्रंथ है ‘लितिकाई’। वह जोनाकी युग के त्रिमूर्ति में अन्यतम हैं। सन् 1924 के दिसम्बर महीने में गुवाहाटी में अनुष्ठित साहित्य सभा के सप्तम अधिवेशन के वे सभापति थे। काव्य, उपन्यास, नाटक, कहानी, जीवनी, प्रबन्ध, हास्य-रचना, संवादपत्र और शिशुसाहित्य द्वारा उन्होंने असमीया साहित्य भंडार को समृद्ध कर गए। उनकी रचनाएँ हैं—

उपन्यास— ‘पदुम कुँवरी’।

कहानी— ‘सुरभि’, ‘साधुकथार कुकि’, ‘जोनबिरि’, ‘केहोकलि’।

जीवनी— 'मोर जीवन सोवरण' आदि।

कविता— 'कदमकलि', 'पदुमकलि'।

आलोचना ग्रंथ— 'श्रीकृष्ण कथा', 'चैतन्यदेव', 'तत्वकथा', 'असमीया भाषा आरु साहित्य', 'बरबरुवार बुलनि', 'कृपावर बरबरुवार भावर बुरबुरणि', 'कृपावर बरुवार उभटनि', 'कृपावर बरबरुवार काकतर टोपोला'।

नाटक— 'नाटर कुकि', 'वेलिमार', 'चक्रध्वजसिंह', 'जयमती कुँवरी', 'पाचनि', 'नोमल', 'चिकरपति आरु निकरपति' आदि।

अन्यान्य ग्रंथ— भारतवर्ष के इतिहास आदि को असमीया भाषा साहित्य में दान देने के अलावा भी अंग्रेजी भाषा में— 'History of Vaishnavism in India' and 'Rasalila of Sri Krishna' दान दे गए हैं।

शिशु साहित्य— 'ककादेउता आरु नातिलरा', 'बूढ़ी आइर साधु', 'भगवत साधु', 'जुनुका', 'बाखर', 'कामत कृतित्व लभिवर संकेत'।

बेजबरुवा की अनुपम सृष्टि— 'बूढ़ी आइर साधु' :

'बूढ़ी आइर साधु' लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा की एक अनुपम सृष्टि है। इस सृष्टि के लिए बेजबरुवा का नाम सदा अविस्मरणीय रहेगा।

सभी प्रकार के 'साधु' (कहानी) के चरित्रों को ध्यान में रखकर चरित्र आधारित कहानी को दो भागों में भाग किया गया है— एक भाग मनुष्यविज्ञान और एक भाग जीव-जन्तु, पक्षी अथवा प्रकृति जगत विषयक। प्रायः सभीप्रकार के कहानी

में बेजबरुवा की उद्भावन और कल्पना शक्ति का अनुमान लगाया जाता है। जंतुविषयक कहानी में साधारणतः उन्होंने शारीरिक भाव से कम शक्तिशाली लेकिन चतुर प्राणियों के जीत को दिखाया है, उदाहरण के लिए— 'बान्दर आरु शियाल' कहानी में सियार ने बन्दर को जिस कायदे से प्रतिशोध लिया वह बहुत ही सुन्दर ढंग से दिखाया गया है और दोनों के बीच में हुए वार्तालाप बेजबरुवा की तुलिका में आकर्षक और रोचक बन गए हैं। बेजबरुवा की कुछ कहानियों में अलौकिक शक्ति का प्रादुर्भाव देखा जाता है। 'तेजीमला', 'तुला आरु तेजा', 'पानेशै', 'कांचनी' आदि कहानी को अलौकिक कहानी की श्रेणी में बाँट सकते हैं।

मानव केन्द्रीक कहानी में मनुष्य की प्रकृति, जैसे— लोभ, ईर्ष्या आदि के जरिए लेखक ने सभी कहानियों पर एक सार्वजनीन रूप दिया है। प्रत्येक कहानी के माध्यम से सदा प्रवाहमान सामाजिक मूल्यबोध की प्रतिष्ठा करने का प्रयास किया है। 'तेजीमला' कहानी में तेजीमला के प्रति विमाता की जो ईर्ष्या थी वह अंत तक पाठक के मन को प्रभावित करती है। ईर्ष्या का पराजय इस कहानी की नीतिकथा है। 'चिलनीर जीयेकर साधु', 'चम्पावती', 'तीखर आरु चुटिवाइ', 'लटकण', 'जरदगव् रजार उपाख्यान' आदि कहानियाँ बच्चे से बुजुर्ग तक सबके लिए श्रुति मधुर और पठन के लिए बहुत आकर्षणीय हैं।

बेजबरुवा की व्यतिक्रमी चिन्ता का आभास मिलता है उनके 'बूढ़ी आइर साधु' के 'ढोरा काउरी आरु

टिपची चराइ' और 'एजनी मालिनी आरु एजोपा फूल' इन दो कहानियों में। 'ढोरा काउरी और टिपची चराइ' कहानी में नीतिशिक्षा का पाठ है। उनकी सभी रचनाओं के अंत में एक विशेषता दृष्टिगत होती है। एक विशेष प्रकार की पंक्ति या वाक्य के जरिए उन्होंने प्रत्येक कहानी का अंत किया है, जैसे—

ढेकीयाइ मेलिले थोर

मोर कथार परिल उर।

तामोल मेलिले डावि।

कोन कलै जावि।

कंला मेकुरीर बगा काण

डाकि बोला राम-राम॥

'बूढ़ी आइर साधु' रचनाकाल से लेकर आज भी पाठकों के बीच नवीन और जनप्रिय हैं। इसका कारण है ग्रंथ की अनुकरणीय भाषा-शैली और मधुर गद्यरीति। सभी कहानियों में रस अनुभव किया जाता है। असमीया जातीय-जीवन के चिरपरिचित सभी उपादान, पुराने असमीया समाज की रीति-नीति और संस्कृति उनकी सभी कहानियों में (मानव केन्द्रीक) विद्यमान है। कहानी में श्रुतिमधुर काव्यांश के प्रयोग के कारण और भी आकर्षणीय दिखाई देती है। उदाहरण—

'आँहतर पात लरे कि चरे,
चिलनी आइ मोर आगते परे।'

(चिलनी जीयेकर साधु)।

बेजबरुवा की 'बूढ़ी आइर साधु' के अलावा 'ककादेउता आरु नातिलरा' और 'जुनुका' नामक दो कहानी ग्रंथ शिशुओं के बीच बहुत जनप्रिय हैं। 'ककादेउता आरु नातिलरा' मन को स्पर्श करनेवाली कहानी है। शिशु के नैतिक और

मानसिक विकास के लिए ये कहानी बहुत उपयोगी है।

लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा की रचना-शैली की विशेषता साधारण बात को भी रसाल बना देने में थी। इसलिए

उनको 'रसरज' उपाधि से विभूषित किया गया था। दोनों हाथ से समान रूप से अस्त्र चलाने के कारण अर्जुन का एक नाम था 'सव्यसाची'। बेजबरुवा ने साहित्य की सभी

विधाओं के ग्रंथ को सफल रूप से रचना करने के कारण उनको भी असमीया साहित्य का 'सव्यसाची' कहा जाता है। ●

सहायक ग्रंथ सूची

1) 'साहित्यरथी लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा' — वाजिदूर रहमान।

2) 'महान असमीया व्यक्ति सिरिज'— 'लक्ष्मीनाथ बेजबरुवा' — अभिजित शर्मा बरुवा।

हिन्दी सुभाषित सहस्र

- मनुष्य जीवन अनुभव का शास्त्र है। - विनोबा भावे।
- सुभाषितों की पुस्तक कभी पूरी नहीं हो सकती। - राबर्ट हेमिल्टन।
- जीवन का लम्बी यात्रा में, खोये भी हैं मिल जाते, जीवन है तो कभी मिलन है, कट जाती दुःख की रातें। - जयशंकर प्रसाद।
- जब तक जीवन है, तब तक जीवन कला सीखते रहो। - सेनेका।
- मौत जब तक नजर नहीं आती। जिन्दगी राह पर नहीं आती। - जिगर।
- आज ऐसे जियो जैसे यह अन्तिम दिन हो। - बिशप कैर।
- जीवन अपनी इच्छा अनुकूल चलना नहीं, ईश्वर की इच्छा के अनुकूल चलने में है। - ताल्सताय।
- जो दूसरों के जीवन के अंधकार में सुख का प्रकाश पहुंचाते हैं, उनका इस संसार से कभी नाशा न होगा, वे अमर हैं। - स्वेट मार्टिन।

महादेवी के काव्य में वेदना

प्रतिभा कुमारी जैन, स्नातक, तृतीय वर्ष

महादेवी वर्मा का परिचय:

महादेवी वर्मा छायावाद की रहस्यवादी काव्यधारा की विशिष्ट कवयित्री हैं। उनका जन्म सन् १९०७ ई० में फर्रुखाबाद (उ० प्र०) में होली के दिन हुआ था। महादेवी जी की प्रारम्भिक शिक्षा इन्द्रौर तथा उच्च शिक्षा प्रयाग विश्वविद्यालय में हुई। संस्कृत विषय में एम. ए. की परीक्षा उत्तीर्ण करने के पश्चात् वे प्रयाग महिला विद्यापीठ की प्रधानाचार्या पद पर अधिष्ठित हुईं। बचपन में महादेवी के अवचेतन मन पर आस्तिक, सहृदय एवं परदुःखकातर जननी तथा आस्थावाद और सहिष्णु पिता के सम्मिलित विचारों का प्रभाव पड़ा। महादेवी वर्मा की काव्य-रचना ब्रजभाषा से आरम्भ हुई, तदन्तर राष्ट्रकवि मैथिलीशरण गुप्त जी की प्रेरणा से इन्होंने खड़ीबोली को कविता का माध्यम बनाया। खड़ीबोली में इन्होंने सर्वप्रथम गीत 'दीया' शीर्षक से रचा था, जो इस प्रकार है :

'धूलि के जिन लघु कणों में है न
आभा-प्राण,
तू हमारी ही तरह उनसे हुआ
वपुमान।'
इनके पाँच काव्य संकलन

प्रकाशित हुए हैं— 'नीहार', 'रहिम', 'नीरजा, सांध्य गीत', 'दीपशिखा'। प्रथम चार काव्य संग्रहों के १८५ गीत 'यामा' शीर्षक से एक काव्य में प्रकाशित हुआ है।

महादेवी के काव्य में वेदना:

महादेवी वर्मा को पीड़ा और वेदना की गायिका कहा जाता है। यह एक तथ्य भी है कि उनके काव्य में वेदना, करुणा और दुःख की सघन अभिव्यक्ति हुई है। महादेवी की वेदना प्राणजन्य, करुणा, सांसारिक दुःखों से अनुप्रेरित एवं दुःख संभ्रान्त निजीभाव है जो वस्तुतः त्याग का सूचक एवं भोगवाद के अभाव से उत्प्रेरित भाव है।

उनके काव्य में भक्ति, स्थायी भाव वाला श्रंगार या भक्ति अथवा उज्ज्वलरस, करुण रस और निर्वेदजन्य शान्त रस की त्रिवेणी साथ-साथ, परस्पर अवरोधी रूप से प्रवाहित दिखाई देता है। प्रणयजन्य वेदना यहाँ भक्ति या उज्ज्वल रस का ही अन्ततोगत्वा परिपाक करती हुई दिखाई देती है। जब वे अपने काव्य में मधुर और मधुमय जैसे शब्दों का प्रयोग वेदना के साथ करती हैं, तो उसका वास्तविक अर्थ प्रणय-वेदना एवं प्रणय-निवेदन ही होता है :

'चाहता है यह पागल प्यार
वेदना मधु मदिरा की धार।'

सभी जानते हैं कि प्रणय-वेदना की टीस, कसक सभी कुछ अपने-आप में एक माधुर्य लिए रहा करता है। महादेवी अनेक प्रकार के आक्षेपों के बावजूद मिलन में इस-प्रणय-वेदना की अन्य अमर गायिका मीरा को अलगा भी कर देती है। मीरा मिलन चाहती है, जबकि महादेवी प्रणय-वेदना को अपने अन्तः बाह्य में अक्षुण्ण बनाये रखना चाहती हैं : 'पर शेष नहीं होगी यह मेरे प्राणों की क्रीड़ा।

तुम को पीड़ा में ढूँढ़ा तुम में ढूँढ़ूंगी
पीड़ा ॥'

इसप्रकार पीड़ा या वेदना का शब्द महादेवी के काव्य में कवयित्री के अमर प्रणय का पर्याय बनकर रह गया है। उनके प्रणय-वेदना का आलम्बन कौन है, यह स्पष्ट न होकर उनके काव्य में मात्र सांकेतिक रूप से ही व्यक्त हो पाता है।

आलम्बन यदि सांकेतिक है तो उद्दीपन प्रत्यक्ष प्रकृति में ही कवयित्री ने मनःस्थितियों में अनुकूल अपनी प्रणय-आकुलता या वेदना के यत्र-तत्र दर्शन किए हैं। कभी-कभी इस आकुलता में आशा-उल्लास का

संचार होता हुआ भी दिखाई देने लगता है और तब जैसे प्रणयिनी अपने प्रिय का स्वागत करने के लिए प्रस्तुत होने लगती है। प्रेम की यह वेदना समस्त रसानुभूतियों को अपने समस्त अंगो-उपांगों के साथ अपने अन्तराल में समेट-सहेजे हुए है।

करुणा का भाव महादेवी की एक जन्मजात वृत्ति-प्रवृत्ति कही जा सकती है। उनके काव्यों में करुणा का वास्तविक अभिप्राय करुणा की भावना, सहानुभूति एवं सहानुभूतियों की गहन संवेदनात्मक अनुभूतियों से है। उसे जीवन के प्रत्यक्ष दर्शन एवं बौद्ध-दर्शन के गहन अध्ययन का प्रभाव स्वीकार जा सकता है। अपनी आरम्भिक कविताओं में पुष्प का आलम्बन बनाकर कवयित्री ने अधिकाधिक आर्द्र स्वरो में जीवन की करुणा का गायन किया है। कोमल, कान्त और अन्तः बाह्य सुवासित, सरस, सौंदर्य का दाता पुष्प इस निष्ठुर संसार में अन्ततः अवमानित ही होता है— इस भाव को केन्द्र में रखकर कवयित्री ने फूल के माध्यम से इस प्रकार के जीवन की प्रवंचनाओं का अनेकशः वर्णन-व्याख्यान किया है, उसे अपनी रहस्यात्मक अनुभूतियों का भी करुण स्वरो में आधार बनाया है :

'कौन है वह सम्मोहन राग, खींच
लाया तुमको सुकुमार ?
तुम्हें भेजा जिसने इस देश, कौन है
वह निष्ठुर कर्तार ?'
वस्तुतः फूल के माध्यम से संसार की दयनीय स्थितियों में ही कवयित्री का करुणा का बोध समाया हुआ है। क्योंकि जीवन ऐसे ही अनादि काल से चलता आ रहा है,

अतः इस करुणा में भी कवयित्री फूल के माध्यम से मानवता को सान्त्वना देती हुई भी अनेकशः वर्णन किया है, जो इस प्रकार देखी जाती है:

'मत व्यथित हो फूल किस को सुख
दिया संसार ने,
स्वार्थमय सबको बनाया है यहाँ
करतार ने।'

कवयित्री ने प्रकृति के अन्य कई उपकरणों रूपों के माध्यम से भी यत्र-तत्र करुणा की अभिव्यक्ति की है। बादल आदि के चित्रणों में— 'मैं नीर भरी, दुःख की बदली' में भी करुणा का उज्ज्वल आन्तरिक रूप चित्रित देखा जा सकता है। यह करुणा अपने चरम विकास पर पहुँच कर महादेवी के स्वरो को दुःख एवं निर्वेद भाव से आर्द्र-सिक्त कर देती है, अतः उनका काव्य-स्वर अपनी आन्तरिकता या मानसिकता में दुःखवादी अन्तःश्रुतियों से भीग उठता है। वह जीवन के शाश्वत दुःख की एक 'स्वयं-स्वीकृति' बन जाती है। इसका कारण भी जन्मजात, स्वभावगत और कवयित्री का 'यामा' में व्यक्त यह विचार माना जा सकता है कि मनोवैज्ञानिक एवं आध्यात्मिक दृष्टि से दुःख के जीवन का समाज में सामंजस्यात्मक महत्व अधिक होता है।

हाँ, बौद्ध-दर्शन के प्रभाव में भी महादेवी की दुःखवादी चेतना के कारण अवश्य खोजे जा सकते हैं। तृष्णाओं को ही बुद्ध मत की दृष्टि से वे समस्त दुःखों का मूल कारण मानती हैं और मुक्ति या निर्वाण में उसका परिहार स्वीकार करती हैं। तृष्णा, जो बाहर से मधुवत रसीली

और अन्तर में विष संजोये रहा करती है, उससे मुँह फेर लेने को उन्होंने 'सुख की चिर पूर्ति' कहा है :

'सुख की चिर पूर्ति यही है
इस मधु से फिर जावे मन।'
× × ×
'है पीड़ा की सीमा यह
दुख का चिर सुख हो जाना।'
× × ×

'पाने में तुमके खोऊँ खोने में समझूँ
पाना।

यह चिर अतृप्ति हो जीवन चिर तृष्णा
हो मिट जाना ॥'

अतः कवयित्री प्रकृति में भी दुःखात्मक क्षणों-कणों का दर्शन करने लगती है। उन कणों को चुनने भी लगती है :

'कन-कन में बिखरा है निर्मम।
मेरे मानस का सूनापन ॥'

वे दुःख को भी अपनी साधना का एक सुघड़ अंग मानकर अपनी सघन मानसिकता में उसे भी साध्य-प्राप्ति का साधन या गन्तव्य का पथ स्वीकार लेती है :

'तुम दुःख बन इस पथ से आना।
शूलों में नित मृदु पाटल-सा,
खिलने देना मेरा जीवन,
क्या हार बनेगा वह जिसने सीखा न
हृदय को बिंधवाना।'

और तब ?— तब दुःख ही उनका साध्य या गन्तव्य प्रतीत होने लगता है। दुःख-सुख का तीतापन समान हो जाता है और विरह का युग भी 'मिलन के लघु पल सरीखा' प्रतीत होने लगता है और 'विरह-मिलने की प्रथा' बनकर साधना की चरम स्थिति का बोध कराने लगता है:

रूदन में सुख की कथा है

विरह मिलने की प्रथा है,
शलभ जल का दीप बन जाता निशा
के शेष में।

इस प्रकार कवियित्री की
मूल दार्शनिक एवं आध्यात्मिक
चेतनाओं की अन्तः परिधियों में पहुँच

कर वेदना, करुणा, दुःख आदि समूचे
उत्पीड़क भाव आत्मिक विकास की
सीढ़ियाँ बनकर मधुमय, निर्वाणमय
हो जाते हैं। कवियित्री की समूची
काव्य-साधना की सघन अन्तरात्मा
बनकर गन्तव्य का अश्रु-शीला, स्नेह-

सिंचित पथ बन जाते हैं। इस प्रकार
यह तत्व भी उनकी चिरन्तन
आध्यात्मिक साधना के अंगभूत ही
कहे जायेंगे। ●

संदर्भ ग्रंथ :

- 1) आधुनिक हिन्दी काव्य।
- 2) हिन्दी के आधुनिक प्रतिनिधि कवि।

■ जीवन विकास का सिद्धांत है, स्थिर रहने का नहीं।

- जवाहरलाल नेहरु।

■ आपने जीवन को सेवा, संतोष, स्वाध्याय, स्मरण, सत्यता, पुरुषार्थ और सहृदयता के
आभूषणों से सजा लीजिए।

जीवन का सच्चा आनन्द पाने के लिए उसे समय के किनारे पत्ते पर पड़ी ओस की
भांति हलके हलके नाचने दो।

जीवन एक इन्द्रधनुष की तरह है। आपको इसके रंगों को प्रस्तुत करने के लिए सूर्य और
बारिश दोनों की जरूरत है।

तैरते हुए बादल जब मेरे जीवन में प्रवेश करते हैं तो उनका उद्देश्य बारिश या टूफान नहीं
होता बल्कि मेरे सूरज ढले हुए आसमान में रंग भरना होता है।

- रविन्द्रनाथ टैगोर।

■ मैं उक्तियों से घृणा करता हूँ। वह कहो जो तुम जानते हो।

- इमर्सन।

प्रेमचन्द के उपन्यास

कविता शईकीया, स्नातक, तृतीय वर्ष

सामान्य परिचय:

प्रेमचन्द जी का जन्म सन
1880 को हुआ था। प्रेमचन्द सच्चे
अर्थों में हिन्दी के सर्वश्रेष्ठ
उपन्यासकार थे। इसी कारण जनता ने
उन्हें 'उपन्यास सम्राट' की पदवी
प्रदान की थी। उन्होंने ही हिन्दी
उपन्यास को तिलस्मी, जासूसी, प्रेम,
धर्म तथा उपदेश आदि के सीमित
क्षेत्रों से बाहर निकाल सबसे पहले
उसे जन-जीवन के साथ ला मिलाया
था। अर्थात् प्रेमचन्द ने अपने
उपन्यासों में समाज का यथार्थ चित्रण
कर उपन्यास को जनता में जागृति
उत्पन्न करने का एक शक्तिशाली
साधन बना दिया था।

प्रेमचन्द का दूसरा महत्व
यह है कि उन्होंने संस्कृत और
अरबी-फारसी के प्रभाव से भाषा को
युक्तकर उसे एक ऐसा रूप प्रदान
किया था जिसे जनता अच्छी तरह से
पढ़ और समझ सकती थी। अर्थात्
उन्होंने हिन्दी-उर्दू का मिश्रण कर उस
'हिन्दुस्तानी' भाषा को कथा-साहित्य
में प्रतिष्ठित किया था जो जनसाधारण
की भाषा थी।

उन्होंने तीसरा महत्वपूर्ण
कार्य यह किया था कि साहित्य का
मूल उद्देश्य जनता की भावनाओं और

समस्याओं का चित्रण करना घोषित
किया था। उनका कहना था कि
साहित्यकारों को जनता की बात
जनता की भाषा में कहनी चाहिए।
साथ ही उन्होंने साहित्यकारों में
निर्भीक भाव से अन्याय का विरोध
करने की भावना उत्पन्न कर राष्ट्रीय
चेतना को आगे बढ़ाया था।

साहित्यकार प्रेमचन्द:

साहित्य अपने युग का
प्रतिबिम्ब और उसका स्रष्टा। उससे
परिचालित तथा प्रभावित और उसे
गति देनेवाले— दोनों होते हैं। यह
उक्ति साहित्य की उपन्यास विधा पर
और विशेष रूप से प्रेमचन्द के
उपन्यास-साहित्य पर सबसे अधिक
चरितार्थ होती है। उनका साहित्य
उनके युग का प्रतिबिम्ब का स्पष्ट
चित्र है तो दूसरी ओर उन्होंने एक
युग का निर्माण भी किया है।

प्रेमचन्द जी ने अपने जीवन
में एक दर्जन उपन्यास की रचना की।
उनके उपन्यासों के नाम हैं— रूठी
रानी, वरदान, प्रतिज्ञा, सेवासदन,
प्रेमाश्रम, निर्मला, कायाकल्प, रंगभूमि,
गबन, कर्मभूमि, गोदान, मंगलसूत्र।

प्रेमचन्द जी के उपन्यासों में
तीन बातें देखी जाती हैं—

- (1) आदर्श और यथार्थ,
- (2) जनवादी,
- (3) सोद्देश्य।

प्रेमचन्द जी के उपन्यासों में आदर्श और यथार्थ:

उनकी कला का विकास
आदर्शवाद से यथार्थवाद की ओर रहा
है, यद्यपि वे अपने विशिष्ट आदर्श
अपने स्वप्नों को नहीं भूल सके हैं।
उनके अन्तिम उपन्यास 'गोदान' में
नायक होरी की हार और मृत्यु तथा
प्रेमचन्द का नितान्त यथार्थ दृष्टिकोण
उनके आदर्श पर यथार्थ की विजय
है। 'गोदान' से पूर्व प्रेमचन्द के
उपन्यासों की सबसे बड़ी कमजोरी
यही थी कि वे समस्याओं के कृत्रिम
समाधान की ओर दौड़ पड़ते थे।
गोदान में यह त्रुटि दूर हो गई है।
'गोदान' में प्रेमचन्द जी ने आदर्शवादी
जीवन-दर्शन की अभिव्यक्ति प्रोफेसर
मेहता के माध्यम से की है। वास्तव में
वे न तो शुद्ध आदर्शवाद को मानते हैं,
जो जीवन के कठोर यथार्थ से
पलायन करता है और न यथार्थ को
मानते हैं जो जीवन के कुरूप चित्र
लेकर चलता है। उन्होंने दोनों के
सुखद सामंजस्य का समर्थन किया है।

जनवादी उपन्यासकार के रूप में प्रेमचन्द:

प्रेमचन्द जी को साहित्य के सर्वप्रमुख विशेषता जनवादी भावना है। प्रेमचन्द जी भारत की पीड़ित जनता के चित्रकार हैं। उन्होंने ही पहली बार सामान्य जनता को साहित्य का आलम्बन स्वीकार किया और अपने उपन्यासों में उनकी जीवन गाथाएँ लिखी। उनके ग्रन्थों में आर्थिक शोषण और सामाजिक अत्याचार के विरुद्ध कृषक वर्ग की पूँजीभूत घृणा और कटुता की झलक मिलती है। थोड़े में कहना चाहे तो प्रेमचन्द जनता के वाणी वाहक हैं।

प्रेमचन्द जी के उपन्यास में सोदेश्य:

प्रेमचन्द जी के उपन्यासों में उनकी सोदेश्यता की और संकेत किया गया है। प्रेमचन्द के अनुसार

साहित्य जीवन की आलोचना है। उनके सारे उपन्यास समस्यामूलक हैं। अपने चार उपन्यासों— 'प्रतिज्ञा', 'निर्मला', 'गबन' और 'सेवासदन' में उन्होंने समाज की कुप्रथाओं को लिया है। 'प्रतिज्ञा' में विधवा विवाह, 'निर्मला' में बृद्ध विवाह, 'गबन' में नारी की आभूषण-प्रियता, 'सेवासदन' में अनमेल-विवाह, विधवा जीवन की ग्लानि और वेश्या जीवन की समस्याएँ विषय बनी हैं। उन्होंने अन्य उपन्यासों में कुछ दूसरी समस्याओं को भी लिया है। 'कर्मभूमि' में अछूत समस्या और चमारों के सुधार की समस्या, 'प्रेमाश्रम' में अनाथों की समस्या। किसानों के समस्याओं पर उन्होंने तीन बड़े उपन्यास लिखे हैं— 'प्रेमाश्रम', 'कायाकल्प' और 'गोदान'। इस प्रकार प्रेमचन्द जी के उपन्यास एक विशेष उद्देश्य के साधन हैं। उनका सोदेश्य जीवन के लिए है।

(सहायक ग्रन्थ-सूची— साहित्यिक निबंध)

केवल कला या मनोरंजन के लिए नहीं।

उपसंहार:

प्रेमचन्द जी के उपन्यासों के आधार पर उपन्यास साहित्य को उनकी देन का अनुमान लगा सकते हैं। उन्होंने पहली बार हिन्दी उपन्यासों को एक परिष्कृत तथा स्पष्ट रूप प्रदान किया था। उपन्यासों को कल्पना तथा अवास्तव से उतार कर यथार्थ भूमि पर खड़ा किया। उन्होंने साहित्य को एक नया मोड़ दिया। सामान्य जीवन से प्रेरणा लेकर सामान्य जनता को यथार्थ भूमि पर लाए और उनको एक पूर्ण मनोवैज्ञानिक विश्लेषण पद्धति सिखाकर उनमें एक क्रांति पैदा कर दी, जिसका युग परिणाम आज स्पष्टतया दृष्टिगोचर होता है। ●

- सही मायने में बुद्धिपूर्ण विचार हजारों दिमागों में आते रहे हैं। लेकिन उनको अपना बनाने के लिये हमको ही उनपर गहराई से तब तक विचार करना चाहिए जब तक कि वे हमारी अनुभूति में जड़ न जमा लें।

- गोथे।

अन्तर्द्वंद्व

विजय प्रसाद सिंह

मैं जब रास्ते से गुजरता हूँ
कुत्ता भौंकता ही जाता है-
न जाने वह
कौन सी भाषा में
इजहार करता
अपनी बौखलाहट, गुर्राहट
लाल-लाल आँखों में।
काश! मैं समझ पाता
उसकी भाषा।
तथापि
लगी होड़
रास्ते के कुत्ते
और मेरे मन के कुत्ते में
बन्धु मैं भौंकता ही नहीं
कथनी और करनी की
तलवार चलाता हूँ।
इनकी धारों पर तुम
चल सकोगे ?
समय और विवेक की
कसौटी पर खरा उतरोगे ?
ठठाकर हँसा और कहा
रास्ते के कुत्ते ने-
मित्र मैं तो छोटा कुत्ता हूँ
और तुम बड़े
मेरे पास तकनीकी मशीनरी नहीं
जो तुम्हारे पास है।
क्यों ढिंढोरा पीटते हो
संयम और विवेक का
जो शास्त्र के पन्नों में
चिपके हुए

चाट रहे हैं दीमक
ऊपर जमी हुई धूल ही
साफ कर रहे हो तुम।
जब चलती है कहीं
ए. के. ४७ की गोलियाँ
सुरंगी बारूदें बिछी जाती
जब राहों में-
और
उनके धमाके सुनते ही मैं
बौखला उठता हूँ
बौने पैरों पर दौड़ता और भौंकता हूँ।
पर तुम दुबक कर छिप जाते हो
घर के कोनों में।
काश! तुम समझ पाते
मेरी भाषा।
कितने लार्शें गिरी
कितने हुए लहू-लुहान
बता सकते हो ?
मार खा गयी तुम्हारी मशीनरी
जब तुम भीगी-बिल्ली बने
कोने में चिपक
साँसों की धौंकनी गिनते हो
और 'मीडिया' जब तक पहुँचे
आँकड़ा बटोरने हताहतों की-
मैं अपने बौने पैरों पर दौड़
आँकड़ा बटोर चुका होता हूँ।
बड़ा गरुर है तुम्हें
अपनी पारमाणविक शक्ति पर
हिरोशिमा साक्षी
तुम्हारी संयम और विवेकशीलता का।

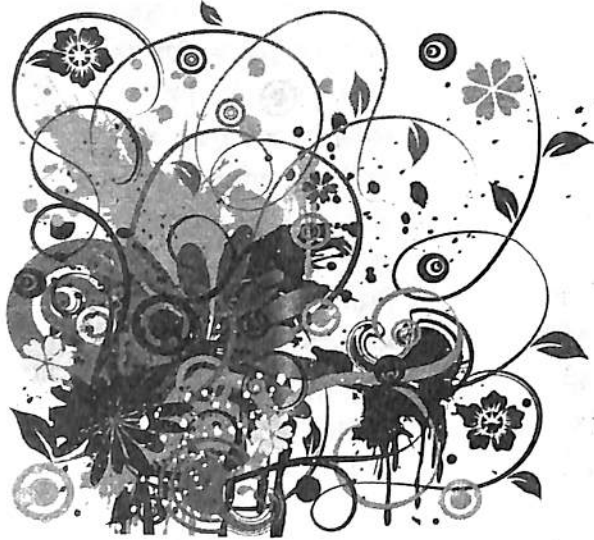
कहाँ पाया अधिकार तुमने ?
धरती को रेगिस्तान में तबदील
करने का-
जिसे तुम बना ही नहीं सकते
मिटाने का हक तुम्हें मिला कहाँ से ?
कितनी बार काटोगे
अपने नाखूनों को ?
आखिर ये इतना
निर्लज्ज और बे-हया
क्यों हैं ?
अपने गिरेबान में झाँककर देखो।
अगर तुम इन्हें काटोगे नहीं
तो ये इतने बढ़ेंगे कि
म्युजियम की दीवारों भी
बौनी पड़ जायेंगी
और तुम वाह-वाही
लूटते जाओगे।
निरुत्तर बन गया
मेरे अन्तर्मन का कुत्ता।
पर रास्ते के कुत्ते ने
जमकर ठोंका सवाल
मित्र मेरे बौने नाखूनों में
जो है
वह तुम्हारे नाखूनों से
किस मायने में
सबल या निर्बल है ? ●

परिचय : श्रीविजय प्रसाद सिंह नौगाँव गर्ल्स कॉलेज के हिन्दी विभागाध्यक्ष हैं।

याद

कविता कुमारी राय, स्नातक, तृतीय वर्ष

दिल में एक कसक छोड़ जायेंगे,
चाह कर भी पल को लौटा न सकेंगे
दिल की कसक को मिटा भी न सकेंगे।
जब याद आप की हमें आयेगी
आँख हमारी अश्रुओं से भर जायेंगी,
कहने को तो जिन्दगी चलती ही जायेगी
पर आप की कमी हमें हमेशा रुलायेगी।
याद करके हमें आप आँख नम न करना,
दिल में मिलने की तमन्ना रखना। ●

तितली

दीप्ति देवी, उच्चतर माध्यमिक (प्रथम वर्ष)

मैं तितली हूँ।

मुझे छूना मत
मुझे मत पकड़ना,
दूर से ही देखो मुझे
मुझे मत डराना।

मैं तितली हूँ।

वैसी ही नाजुक हूँ
वैसी ही प्यारी हूँ
माँ की मैं लाडली हूँ
पापा की मैं दुलारी हूँ।

मैं तितली हूँ।

फूलों की मैं सहेली हूँ
फूलों के रस पीती हूँ
मुझे कोई चिन्ता नहीं
मैं मस्तमौला जीती हूँ।

मैं तितली हूँ। ●

नारी

श्रद्धा रानी डेका, स्नातक द्वितीय वर्ष

आज मन से एक आवाज आई है
हे नारी! आज भी तुम पर शोषण जारी है।
तुम जैसा संसार में न कोई दूजा,
बिन तेरे यह संसार है अधूरा।
तुम ही हो जो सब का खयाल रखती हो,
तुम ही हो जो सब को ममता से भर देती हो,
माँ होकर अपने संतान की सदैव रक्षा करती हो,
बहन हो जो अपने भाईयों की मंगल कामना करती हो।
छोटी उम्र में ही कर देते हैं तुम्हारा विवाह,
सब सहकर भी माँगती हो हमारे लिए दुआ।
आखिर कहाँ से लाती हो तुम इतनी सहने की क्षमता,
दुख सहकर भी क्यों कम नहीं होती तुम्हारी ममता।
दुर्गा बनकर करती हो इस संसार में दुखों का नाश,
लक्ष्मी बनकर दूर करती हो सबकी धन की प्यास।
फिर भी आज तुम पर क्यों हो रहे इतने अत्याचार,
क्या सब भूल गये कि कैसे करते हैं तुमसे प्यार?
दहेज के नाम पर आज भी तुम्हें जलाया जाता है,
संतान न होने पर क्यों तुम्हें ही कुलक्षिणी माना जाता है?
अब समय आ गया है कुछ कर दिखाने का,
इस अत्याचारी समाज को मुँहतोड़ जवाब देने का।
अपने साहस और क्षमता से बनाओ दुनिया को प्यारी,
तभी लोग समझ पायेंगे आखिर क्या होती है नारी। ●

हमारा कॉलेज

अंचल कुमारी राय, स्नातक प्रथम वर्ष

कॉलेज हमारा बहुत है प्यार,
लगता है यह जग में न्यार,
बाहर से अन्दर तक यह,
भिन्न-भिन्न गुणों से है भर।

हरियाली इसकी सुन्दरता है,
जो कलंग नदी से बनता है,
शांति का सुरम्य वातावरण
यहाँ हमेशा पलता है।

पेड़-पौधे इसकी शान है,
हरियाली इसकी जान है,
इसलिए हम कहते हैं
हमारा कॉलेज महान है। •

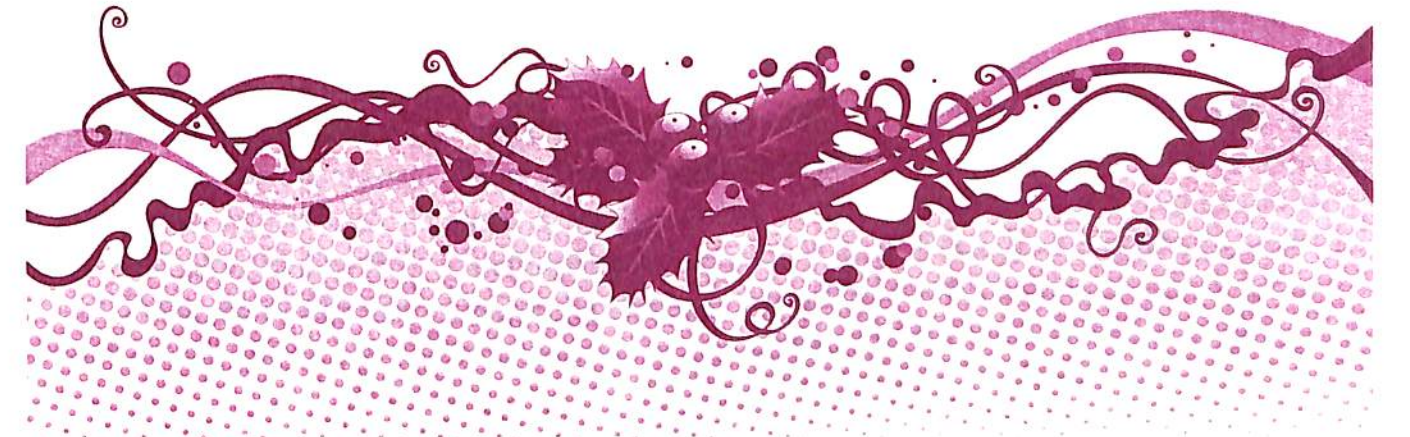

संस्कृत विभाग

विश्व के सर्वोत्कृष्ट कथनों और विचारों का ज्ञान ही
संस्कृत है।

— मैज्यू अर्नाल्ड।

कालिदासीय मेघदूत : एक विहङ्गम दृष्टि

मंजु जायसवाल

मेघदूत कालिदास की प्रौढ़ एवं परिष्कृत कृति है। इसमें कवि की प्रौढ़ कल्पना, उदात्त भावना, परिष्कृत शैली एवं कोमलकान्त पदावली का सामंजस्य दिखाई देता है। यह कवि की कल्पना का मनोरम प्रसून है, अतएव विश्व के सभी सहृदयों ने इसकी मुक्तकण्ठ से प्रशंसा की है। यह गीति काव्य का उज्ज्वल माणिक्य है।

मेघदूत में ११५ पद्य हैं। यह दो भागों में विभक्त है - पूर्वमेघ और उत्तरमेघ। पूर्वमेघ में ६३ श्लोक हैं और उत्तरमेघ में ५२। मेघदूत के श्लोकों की संख्या में पर्याप्त मतभेद है। मेघदूत की ५० से अधिक संस्कृत टीकाओं में मल्लिनाथ की टीका सबसे अधिक प्रामाणिक मानी जाती है।

मेघदूत में विरही यक्ष का वर्णन है। वह मेघ के द्वारा अपनी प्रिया यक्षिणी को सन्देश भेजता है। अलकापुरी स्वामी कुबेर ने अपना कार्य उत्तरदायित्व के साथ पालन न करने के अपराध में एक यक्ष को शाप दिया कि वह एक वर्ष तक अपनी पत्नी से अलग होकर मर्त्यलोक में रहे। शाप के आठ महीने व्यतीत होने पर आषाढ़ के प्रथम दिन उसे एक

मेघ दिखाई देता है। यक्ष अपनी प्रिया के विरह में व्याकुल है अतः यह विचार किये बिना कि बादल उसका सन्देश ले जाने के योग्य है या नहीं वह कुछ विशिष्ट स्थानों पर थोड़ा विश्राम करके अलका तक का मार्ग बताता है।

उत्तरमेघ में यक्ष मेघ को बताता है कि अलकापुरी में उसे गगनचुम्बी प्रासाद मिलेंगे। वहाँ सदा सुख, वैभव, आनन्द और विलास है। अलका में कुबेर का प्रासाद है। प्रासाद के उत्तर में यक्ष का घर है। वहाँ पर यक्ष की विरहिणी प्रियतमा उसे मिलेगी। विरहिणी यक्षिणी उदास कृशकाय और तुषारपात से म्लान पद्मिनी के तुल्य दिखाई देगी, उससे मेरा सन्देश कहना कि वह खिन्न न हो। सुख के दिन आने वाले हैं। सुख-दुःख का चन्द्र बदलता रहता है। वियोग के दिन पूरे होते ही शीघ्र मिलन होगा।

विद्वानों का मत है कि मेघदूत का आधार कालिदास के जीवन की कोई घटना है। वास्तविक घटना का पुष्ट प्रमाण न होने पर भी यह निःसंकोच कहा जा सकता है कि कालिदास ने जिस भाव-विह्वलता के साथ मेघदूत की रचना की है, वह

उनके जीवन से निःसन्देह सम्बद्ध है। किसी प्रियतमा के वियोग के उत्कट भावानुभूति के क्षणों में मेघदूत की रचना हुई है, अन्यथा वियोग की इतनी गहराई और प्रेम की तन्मयता दृष्टिगोचर न होती।

मेघदूत की कथा का बीज अवश्य ही वाल्मीकीय रामायण से प्राप्त हुआ है। राम-सीता का वियोग, मरुत्पुत्र हनुमान का वायुमार्ग से यात्रा करके दूतकार्य, हनुमान और सीता का संवाद और अंगूठी देना आदि घटनाएँ मेघदूत में यक्ष-यक्षिणी वियोग, मेघ का दूतकार्य, मेघ यक्षिणी संवाद आदि घटनाओं के रूप में वर्णित हैं। अनेक स्थानों पर भाषा व भाव का साम्य भी है। मेघदूत में राम-कथा का बार-बार संकेत है- जनकतनयास्नानपुण्यो दकेषु (1-1), रामगिर्याश्रमेषु (1-1), इत्यारव्याते पवनतनयं मैथिलीवोन्मुखी सा (2-40)। महाभारत के नलोपाख्यान में हंस-पक्षी को दूत बनाया गया है। सम्भवतः मानवेतर दूत की कल्पना नलोपाख्यान से ली हो।

मेघदूत कालिदास के हृदय का सरस निष्पन्द है। यह संस्कृत के गीतिकाव्य का मुकुटमणि है। इसमें भावों की गरिमा, विचारों की महिमा, कल्पना की कमनीयता, विप्रलम्भ

श्रृंगार की सात्विकता एवं सघनता और मन्दाक्रान्ता छन्द की मन्थर गति नवपरिणीता वधु का लावण्य सा प्रस्तुत करती है।

कालिदास की भाषा में प्रसाद व माधुर्य के साथ संगीतात्मकता भी है। इससे हृदय की वीणा तन्त्री सी झंस्कृत होती जाती है।

मेघदूत में कवि ने एक और कलापक्ष की उदात्तता के कारण कविता-कामिनी का बाह्य श्रृंगार किया है तो दूसरी ओर मनोभावों की मार्मिक विवेचना के द्वारा भावपक्ष को उससे अधिक संपुष्ट किया है। कालिदास व्यंजना वृत्ति के कवि हैं अतः पूरे काव्य में व्यङ्ग्यार्थ मुख्य है। अतएव मेघदूत उच्चकोटि का ध्वनिकाव्य है।

विरही यक्ष को पता है कि सन्देश व्यक्तियों के द्वारा भेजे जाते हैं। मेघ प्राणी नहीं है, वह तो धूम, ज्योति जल और वायु का संघात है। फिर भी यक्ष का सन्देश उसे ही ले जाना है, भाव विह्वल कामी व्यक्ति चेतन और अचेतन में अन्तर नहीं करता। उसकी भावना इतनी प्रदीप्त है कि उसे Radio Waves की सूक्ष्म तरङ्गे स्वयं प्रिया के पास पहुँचा देगी, मेघ तो नाम-मात्र के लिए दूत है।

धूमज्योतिः सलिल मरुतां संनिपातः क्व मेघः

सन्देशार्था क्व पटुकरणैः प्राणिभिः प्रापणीयाः।

इत्यौत्सुक्यादपरिगणयन् गुह्यकस्तं ययाचे

कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाश्चेतनाऽचेतनेषु (1.5) प्रेम के विषय में कवि ने नवीन अनुभवसिद्ध सिद्धान्त प्रस्तुत किया है। प्रेम विरह में घटता नहीं अपितु संपुष्ट होकर निरन्तर बढ़ता जाता है। Out of sight out of mind सिद्धान्त का सयुक्तिक खण्डन है।

यद्यपि मेघदूत में विप्रलम्भ श्रृंगार है परन्तु मेघ के सजीव दूत के रूप में चित्रण से कवि को संयोग श्रृंगार कामी वर्णन करने का अवसर मिल गया है। वेत्रवती नदी का जलपान मेघ के लिए भ्रूभङ्ग युक्त कामिनी के अधर पान के तुल्य सुखद होगा।

तीरोपान्तस्तनितसुभगं पास्यति स्वादु यस्मात्,

सभ्रुभङ्ग मुखमिव पयो वेत्रवत्याश्चलोमि ॥ (1.25)

विप्रलम्भ श्रृंगार मेघदूत का प्रतिपाद्य विषय है। मेघदूत शोकगीत या करुणगीत न होकर विरहगीत या विप्रलम्भ गीत है। विप्रलम्भ में प्रेमी-प्रमिका का विरह वर्णन होता है और फिर दोनों मिलते हैं। अतः मेघदूत विप्रलम्भ श्रृंगार का गीतिकाव्य है।

उदाहरणस्वरूप यक्षिणी विरह व्याथा से निर्बल है और शय्या पर उसी प्रकार कृशकाय पड़ी रहती है, जैसे पूर्व दिशा में कृष्णपक्ष में क्षीण चन्द्रकला-आधिक्षामां विरहशयने सन्निषण्णैकपाश्र्वा

प्राचीमूले तनुमिव

कलामात्रशेषां हिमांशोः (2-29) मेघदूत में प्रकृति केवल दृश्य प्रकृति न होकर मानवीय भावों, विचारों और अनुभूतियों से सम्पन्न एक अभिनेत्री है, जो अपने हाव-भाव, लास्य, प्रणय-व्यापार और कमनीयता से सभी सहृदयों को आकृष्ट करती है।

कालिदास का प्रकृति के साथ रागा मक सम्बन्ध है, अतः प्रकृति भी मानवीय हर्ष और शोक में हर्ष और शोक का अनुभव करती है। प्रकृति में मानवीय भावनाओं के आरोप का इस प्रकार वर्णन कवि ने किया है -

खिन्नः खिन्नः शिखरिषु पंद न्यस्य गन्तासि यत्र

क्षीणः क्षीणः परिलघु पयः स्रोतसां चोपभुज्य ॥

प्रकृति में भी होड़ है। अलका के भवन मेघ से कम सुन्दर नहीं है। मेघ में बिजली है, इन्द्रधनुष सी रम्यता है, मनोहर गर्जन है, जल है और उच्चता है तो अलका के भवनों में सुन्दरियाँ हैं, मनोहर चित्र है, संगीत की ध्वनि है, मणिजटित फर्श है और गगनचुम्बी अट्टालिकाएँ हैं।

मेघदूत की भाव-प्रवणता, भाषासौष्टव, रसाभिव्यक्ति, प्रणयानुभूति, विरह-वेदना मार्मिकता, कोमलता और मनोहरता आदि गुणों से उसे इतना लोकप्रिय बनाया है कि इस पर ५० से अधिक टीकाएँ हुई हैं। हिन्दी, मराठी, गुजराती, बांगला, तेलुगु, मलयालम और उर्दू आदि में इसके अनेक अनुवाद हुए हैं। ●

नीति झलोक

अनिता मंडल, उच्चतर माध्यमिक प्रथम वर्ष

1. पड़ दोषाः पुरुषेणैव हातव्या भूतिमिच्छता।
निद्रा तन्द्रा भय क्रीधं आलस्यं दीर्घसूत्रता ॥
अनुवादः जीवन्त उन्नति कबिबलै हलै मानूहे छयटा दोष एबिब लागिब एहैबोब हल— निद्रा, भागब, भय, खं, एनाह आरु दीर्घसूत्रता।
2. सत्यमेव जयते नानृतम् ॥
अनुवादः सतयैह जय लाड करे, मिथ्याइ नश्य।
3. अज्ञः सुखमाराध्य सुखतरमराध्यते विशेषज्ञः
ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्मपि नरं न रज्जयति ॥

- अनुवादः अज्ञजनक सहजे सञ्छुष्टे कबिब पाबि, ज्ञानीजनक तातकैओ सहजे सञ्छुष्टे कबिब पाबि। किञ्च अलप ज्ञान लाड करि पण्ठिताभिमान कबा लोकक ब्रह्मायो सञ्छुष्टे कबिब नोबाबे।
4. विद्या नाम नरस्य रुपमधिकं प्रच्छन्नगुप्तं धनं
विद्या भोगकरी यशः सुखकरी विद्या गुरुणां गुरुः।
विद्या बन्धुजनो बिदेशगमने विद्या पर दैवतं।
विद्या रत्न पूजिता न तु धने विद्याविहीनः पशुः ॥
अनुवादः विद्या मानूहब श्रेष्ठ रूप,

- अति सुबक्षित धन, विद्या भोग, यश आरु सुखकरी, विद्या शुकसकलबो शुक। बिदेशयात्रात विद्या बञ्चु। विद्या पबम देवता, विद्या बजाब ओचबत पूजित हय। किञ्च धन पूजित नश्य। एतेके पशुतुल्य। (विद्याविहीनजन)
5. विद्या ददाति विनयं, पात्रतम्।
पात्रत्वाह धनमाप्नोति, धनाद्धर्म ततः सुखम् ॥
अनुवादः विद्याइ मानूहक नश्यता दिये। मानूह नश्यताब द्वाबा सुपात्र हय। तेओ सुपात्र हलै धन प्राप्तिओ करे। मानूहे धनब द्वाबा धर्म पाय आरु सेइ धर्मब पबा सुख लाड करे। ●

Thought's

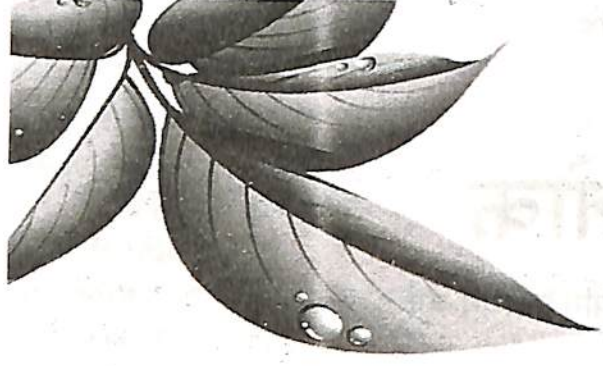
1. Necessiy can make even the imnid brave.
2. Man prays for a long life but fears and age.
3. All the flowers of omorrow are the seeds of oday.
4. Minds are no conquered by force bu by love.
5. The best place to find a helping hand is at the end of your arm.

हिन्दी सुभाषित सहस्र

- पृथ्वी पर तीन रत्न हैं - जल, अन्न और सुभाषित। लेकिन मुर्ख लोग के पत्थर के टुकड़ों को ही रत्न कहते हैं।

- संस्कृत सुभाषित।

परिचय : श्रीमंजु जयसवाल नौगाँव गर्ल्स कॉलेज के उपाध्यक्ष हैं।

सुप्रभातम्

अपर्णा शर्मा, उच्चतर माध्यमिक 1म वर्ष

गगने उदेनि मिहिरः
दरं प्रयाति तिमिरः ।
शाखासु खग-शिशुनाम्
चुं चुं स्वरध मधुरः ।
आयाति एष मिहिरः
ब्रूते च सुप्रभातम् ।
कालोस्ति एष रुचिरः
पश्येत् सुप्रभातम्
कथयेत् सुप्रभातम् ॥ ●

English Section

Education would be much more effective if its purpose was to ensure that by the time they leave school every boy and girl should know how much they do not know, and be imbued with a lifelong desire to know it.

– William Haley.

Globalisation and Its Impact on Nation-state System

Ranjit Barua

Globalisation, as a concept, is not very old. It is comparatively of recent origin. The term was used for the first time in 1960s. However, globalisation, as a process, is not new. It dates back to several centuries. Globalisation has become a catchword all over the world in last few decades.

Three waves of globalisation

Generally speaking, globalisation has passed through different phases. From historical perspective, three waves of globalisation can be identified. These are—the age of discovery (1450-1850), expansion of European Empires (1850-1945) and contemporary globalisation (1960 onwards).

The first phase can be said to have started when people came out of their territories to spread trade and their religious faith. The second phase was marked by the establishment of colonies and empires by the

Europeans. The third phase emerged in the post-War period, particularly in 1960s. The process of globalisation has been even more accelerated in last few decades since the collapse of the communist block.

Globalisation defined

Globalisation is easy to understand but difficult to conceptualise. Different scholars have attached different meaning to it. According to Robertson, globalisation is 'compression of the world and intensification of consciousness about it'. For Harvey, it is 'time-space compression'. In the words of Giplin, "Globalisation indicates the integration of the world economy." Albrow defines it as the process whereby the population of the world is increasingly bonded into a single society.

Globalisation is generally conceived as a historical process in which

national institutions, authorities, actors and so on are increasingly bypassed in the course of interactions around the world especially in economic sphere. It has initiated the process of integration of the whole world into a global village, a huge global market overcoming all types of barriers i.e. trade, political, geographical etc. It is noteworthy in international politics, in international trade and others. In simple economic terms, globalisation refers to the process of integration of the world into one huge market. The European Commission defines globalisation as the 'process by which markets and productions in different countries are becoming increasingly interdependent due to dynamics of trade in goods and services and flow of capital and technology.'

Impact on the nation-state system

Globalisation has

influenced nation-states and international politics in a variety of ways. Nation-state system which emerged from the Treaty of Westphalia (1648) has been gradually transformed. The Westphalian model of world politics has the following three elements :

- i) Territoriality : Humankind is organised principally into territorial (political) communities with fixed borders.
- ii) Sovereignty : Within the border, the state or the government has supreme power. It has exclusive political and legal authority over all individuals and groups.
- iii) Autonomy : Countries are autonomous containers of political, social and economic activities within their boundaries. Domestic sphere of each state is separate from the world outside.

All these elements of nation-states are influenced by the process of globalisation in some way or other. Certain significant changes are taking place in the state-centric international system due to globalisation. The traditional notion of state sovereignty has also been eroding.

A number of challenges are coming from transnational actors like MNCs, NGOs and

supranational organisations have made territorial national boundaries permeable by linking people together across the globe. Borders and territory do exist even today. But earlier restrictions have been relaxed gradually. Now there is free movement of goods and services across borders. Even the movement of people has become easier.

Autonomy of the state has also eroded a lot. The state is no longer the sole decision maker. In a more interdependent world, to achieve domestic objectives, national governments are forced to engage in extensive multilateral collaboration and cooperation. State has to share its authority in economic arena with transnational entities like WTO, IMF, World Bank etc. States are no longer in position to take independent decisions in economic matters.

Due to globalisation as well as information and communication revolution, even sovereignty is in strains. New technologies of disseminating information have revolutionized communication across national boundaries and have led to shrinkage of territorial space. In present situation, state no longer has monopoly over information and communication.

A number of transnational entities have emerged which function cutting across national boundaries and thereby threatening state sovereignty and limiting state activities. In recent decades, a plethora of International Non Governmental Organisations and citizens groups have emerged. These are playing a significant role in mobilizing, organizing and exercising political power across national boundaries. Some of these group have very wide networks and are powerful enough to influence the decision making process of individual states. The Green Peace, Amnesty International, Medicines Sans Frontier, WWF etc. are some such examples.

Proliferation of international and regional organizations has also moderated the idea of state sovereignty. Decisions of these supranational bodies have to be obeyed by the member states. Increasing international and regional cooperation has thus limits the process of independent decision making by any state.

Importance of international law has also increased a lot in recent years. These laws often subject the states to a new set of regulations. Of late there has been much

expansion of international laws relating to trade and business, ecology, human rights, gender justice and so on. All these have certainly posing challenge for state sovereignty.

Globalisation has, thus, influenced the nation-state system in a variety of ways and changed the course of

international politics. Despite all these challenges to the state system, the importance of the nation-state and its territorial independence and desire to maintain sovereignty has not diminished. An interesting aspect of nation-state is its resilience, its capacity to survive odds. No doubt

globalisation has transformed the nation-state system to a great extent. Even the concept of sovereignty is undergoing changes due to the forces of globalisation. But nation-state still remains the most important actor in international politics. ●

Mr. Ranjit Baruah, Asstt. Professor, Deptt. of Political Science, Nowgong Girls' College

Biography of Stephen William Hawking

Stephen William Hawking was born on 8 January 1942 (300 years after the death of Galileo) in Oxford, England. His parents' house was in north London, but during the second world war, Oxford was considered a safer place to have babies. When he was eight, his family moved to St. Albans, a town about 20 miles north of London. At the age of eleven, Stephen went to St. Albans School and then on to University College, Oxford; his father's old college. Stephen wanted to study Mathematics, although his father would have preferred medicine. Mathematics was not available at University College, so he pursued Physics instead. After three years and not very much work, he was awarded a first class honours degree in Natural Science.

Stephen then went on to Cambridge to do research in Cosmology, there being no one working in that area in Oxford at the time. His supervisor was Denis Sciama, although he had hoped to get Fred Hoyle who was working in Cambridge. After gaining his Ph.D. he became first a Research Fellow and later on a Professorial Fellow at Gonville and Caius College. After leaving the Institute of Astronomy in 1973, Stephen came to the Department of Applied Mathematics and Theoretical

Physics in 1979, and held the post of Lucasian Professor of Mathematics from 1979 until 2009. The chair was founded in 1663 with money left in the will of the Reverend Henry Lucas who had been the Member of Parliament for the University. It was first held by Isaac Barrow and then in 1669 by Isaac Newton. He is currently the Director of Research at the Centre for Theoretical Cosmology, at DAMTP in Cambridge.

Stephen Hawking has worked on the basic laws which govern the universe. With Roger Penrose he showed that Einstein's General Theory of Relativity implied space and time would have a beginning in the Big Bang and an end in black holes. These results indicated that it was necessary to unify General Relativity with Quantum Theory, the other great Scientific development of the first half of the 20th Century. One consequence of such a unification that he discovered was that black holes should not be completely black, but rather should emit radiation and eventually evaporate and disappear. Another conjecture is that the universe has no edge or boundary in imaginary time. This would imply that the way the universe began was completely determined by the laws of science.

His many publications include The Large Scale Structure of Spacetime with G F R Ellis, General Relativity: An Einstein Centenary Survey, with W Israel, and 300 Years of Gravity, with W Israel. Stephen Hawking has three popular books published; his best seller A Brief History of Time, Black Holes and Baby Universes and Other Essays, The Universe in a Nutshell, and most recently in 2010, The Grand Design. There are .pdf and .ps versions of his full [publication list](#).

Professor Hawking has twelve honorary degrees. He was awarded the CBE in 1982, and was made a Companion of Honour in 1989. He is the recipient of many awards, medals and prizes, is a Fellow of The Royal Society and a Member of the US National Academy of Sciences.

Stephen Hawking continues to combine family life (he has three children and three grandchildren), and his research into theoretical physics together with an extensive programme of travel and public lectures.

Collected by : Miss.....

The Changing Perspective of the Idea of Female Body

Neetu Gupta

Body is a concept or a set of ideas which are seen to be implicated in, and already in part constructed by ideology and history. As a consequence, women have always been associated with the 'body' which is conceptualized on the basis of masculine parameters. Various feminist theorists have revealed that it is social and cultural factors than constructs a 'woman' and objectify her as the 'other' and in terms of 'body'. The female body has almost always been perceived as evil and which leads her to immanence and thereby limits her in various ways. Throughout history women's association with the body has been integral and as expressed in many of the great writings. One fine classic example is Kalidas' 'Shakuntala' in which the heroine Shakuntala is described all in terms of body that can be 'possessed' and

'conquered'. Many of the Victorian poems presents woman in terms of 'body' and 'beauty' alone. Such associations of woman with the 'body' are very commonplace and a very old concept that has contaminated the essence of not only 'woman' but human beings as such.

"Humanity is male and man defines woman not in herself but as relative to him; she is not regarded as an autonomous being ... she is simply what man decrees; thus she is called 'the sex' which is meant that she appears to the male as a sexual being. For him she is sex— absolute sex, no less." (de Beauvoir)

These lines renders woman as all 'body'— the 'cultured body' who is the erotic ideal of male fantasy. That is— what appears to be their 'nature' is culturally constructed and is disguised.

Many feminist

theorists of the 20th century have speculated on the idea of the female body. One of the most prominent feminist Simone de Beauvoir in her book 'The Second Sex' (1949) explores the place of women in society and culture. She expresses the view that— "One is not born a woman, but becomes one."

Through this statement, she establishes that the idea of woman as 'woman' is purely a construction and a result of 'nurture'. Woman who is conceptualized primarily in terms of 'body' are actually a victim of socializing. She is the 'other' and the 'second sex'. For Simone de Beauvoir, the fundamental alienation of women derive in part from her body. She perceives the female body as inherently alienating that pulls her to immanence and as a source of oppression. She opines that the difference between male and female (except

biological) may be resolved to establish woman as equal to man. A new approach has to be adopted whereby these socio-cultural factors that make a woman could be done away with.

But by 1980s, there has been a 'resurrection of the body' in the social and philosophical theory as advocated by Helene Cixous and Lucy Irigaray. For them, the body is the basis for formulation of subjectivity and identity rather than an object of desire. Based on such ideas, Cixous formulated 'écriture feminine'—

'Write yourself. Your

body must be heard.'

This concept foregrounded female writing and have questioned the traditional Western separation of the mind and the body. The theory celebrates woman's association with the body to mind. Unlike Simone de Beauvoir, the body is no more a hindrance rather it complements the subjectivity and identity of woman.

The association of women with the 'body' has undergone a great change. However the fascination with the female body still persists and perhaps it is has been

enhanced because of the proliferation of images around us, from television to advertising hoardings, more than any previous generation. The female body is a commodified, 'beauty' that is used in buying and selling of products. That is to say that women's association with the 'body' can neither be overlooked nor underestimated. However there is a need to install a change in the perception of the female body that can actually establish women's faith and strength. ●

Shri Neetu Gupta, Asstt. Professor, Deptt. of English, Nowgong Girls' College

Do you know

General Knowledge

- There are more than 75 trillion cells in our body.
- The weight of our brain is 1400 gms.
- Our heart normally beats 72-75 times in a minute.
- Neuron (the nerve cell) is the longest cell in our body.
- The minimum distance for proper vision is 25 cm.
- The nearest distance between earth and sun is 747 million kms and the farthest distance between earth and sun is 152 kms.
- Earth's average orbital velocity 29.79 kms.
- Earth needs 23 hrs. 56 min and 4.09 sec. to spin on its imaginary axis.
- Hinduism is the first religion of the world.
- Uruguay is the first country to win the football world cup.

Sri Deepti Devi, H.S. 1st Year

Vishal Bharadwaj's adaptation of 'Omkaara' from Shakespeare's 'Othello'

Barsha Nandi, T.D.C. IInd Yaer

'Othello' has been described as a tragedy of passion and this description is certainly appropriate. Of all Shakespeare's tragedies 'Othello' is the most painfully exciting and the most terrible. In the same way Vishal Bharadwaj adapted his 'Omkaara' from Shakespeare's Othello, which is very horrific. Making a dark film like 'Omkaara', particularly when comedy seems to be ruling the roost, it surely requires courage. 'Omkaara' is basically looking into human psyche and it shows how reeds of suspicion can be easily shown in a person's mind.

Othello is one of the great heroes of Shakespearean drama. The intellectual and warlike energy of his mind, his tenderness of affection, his loftiness of spirit and the dark, fierce blood of boiling passion, polluting cum even

imagination, compose a character entirely original, Othello is undoubtedly black, black with the blackness of a negro. Othello is not merely a romantic figure, his nature is also romantic. There can be no doubt about Othello's profound love for Desdemona. Othello has a great admiration for the qualities of Desdemona. According to him she is fair, feeds well, loves company, sings, plays and dances well. But Othello has his weaknesses which are, in certain circumstances, dangerous. In 'Othello' the character of Cassio is similar to Emilia, a combination of excellences and defects. Cassio is a handsome, good, natural young fellow who takes life gaily. He stands high in Othello's esteem. He carried messages from Othello to Desdemona and from Desdemona to Othello.

He admires not only Othello but also Desdemona. In the play Cassio has an affair with a prostitute called Bianca. He is quite fond of her and she of him. In the play there is a character called Roderigo whose marriage had been arranged with Desdemona. Cassio like Roderigo and Othello, has full trust in Iago. But this trustfulness proves his undoing. Having confidence in Iago, he drinks a lot than he should because Iago forces him into doing so. He seeks Desdemona's intervention in his case because Iago forces him to do so. He pays heavily for his faults which are of a minor nature. He lost his lieutenant post for his drunkenness. He pays for his trustworthiness by falling into Iago's trap and by nearly losing his life.

In the movie 'Omkaara' produced by Kumar Mangat and directed by Vishal

Bharadwaj, all the characters are very nicely depicted by Vishal Bharadwaj. His story telling is very effective. He runs the story very well from a simple romantic love story to one with a shocking and tragic end. There are many outstanding scenes in Omkaara. The hair raising climax may disturb audiences.

Vishal Bharadwaj's adaptation of 'Omkaara' is so realistic that most of the characters strongly resemble their corresponding characters in Shakespeare's 'Othello'. In the movie, Othello's name is Omkaara or Omi which is played by Ajay Devgan who is initially the general of a political party, leading a group which includes Langda Tyagi (Saif Ali Khan) and the dashing Keshav Upadhyaya (Vivek Oberoi). The story begins when Omi appoints Kesu, not Langda, as his lieutenant. In jealousy Langda plans a plot in league with Raju to falsely implicate Omi's beautiful wife Dolly Mishra (Kareena Kapoor) in a love affair with Omkaara Shukla's lieutenant

Kesu. With the help of Indu (Konkona Sen Sharma), Raju and Langda succeeded in stealing Dolly's wrist ornament, which was given by Omi as his first gift to her. This plot turns into a very mournful tragedy. Langda keeps poisoning Omi's mind till Omi does not kill his wife Dolly (Kareena Kapoor).

The story 'Omkaara' presents the lifestyle of the people of U.P. and Bihar. Omi is a mafia chief of a gang of outlaws. Langda Tyagi (Saif-Ali-Khan) and Keshav Upadhaya (Vivek Oberoi) are his main men. Peace in his kingdom is disrupted as soon as Omi appoints Kesu instead of Langda as his chief lieutenant.

Advocate Raghunath Mishra has arranged his daughter Dolly's marriage with Rajan, knowing that Dolly loves Omkaara Shukla. Before the marriage takes place, Dolly elopes with Omi.

Saif-Ali-Khan as Langda Tyagi is truly different from his previously attempted characters. His brilliant portrayal of a negative character really takes one by

surprise. Bhaisaab (Naseeruddin Shah) is brilliant as usual in a brief role. Vivek Oberoi is good but doesn't get much scope to prove a lot. Indu (Konkona Sen Sharma) is outstanding and Billo (Bipasha Basu) is also attractive in a very special appearance and Kareena Kapoor also looks good in her Indian look. Vishal Bharadwaj's music also plays a very significant role in the success of the film.

The names of many characters in 'Omkaara' strongly resembled the names of their corresponding characters in 'Othello'. For instance, Othello's counterpart is Omkaara, Desdemona's counterpart is Dolly, Cassio's Kesu, Emilia's Indu, Bianca's Billo and Roderigo's Rajan. On the whole Vishal Bharadwaj's 'Omkaara' is a brilliantly made film in 2005 with superb performances. But it can not be watched with family. Finally, we can say that Vishal Bharadwaj has succeeded in adapting the film 'Omkaara' from Shakespeare's 'Othello'. ●

A NOTE ON MANUSCRIPTOLOGY

Sanjita Singha

Manuscriptology is defined to be a branch of knowledge which makes a systematic study of all the processes, through which a manuscript undergoes. When one says manuscript, in ordinary sense, it signifies a handwritten document. But in manuscriptology, manuscript signifies the texts which are prepared by the authors or the texts which are copied by scribes. A manuscript undergoes many processes like the preparation of the original text, its copying and recopying. After a considerable time there may be many recopying of the same text by different copyists at the same time. Manuscriptologists deal with all the stages of a manuscript. They also do the collections and preservations of the texts. In present context cataloguing of manuscripts, editing and publishing in book forms have also become parts of manuscriptology.

An important aspect of manuscriptology is scriptology.

A manuscriptologist must have a sound knowledge of the scripts in which manuscripts are prepared. Brahmi (the Asokan Brahmi) is one of the earliest form of recognised scripts and it has undergone so many phases of development. Without having an accurate knowledge of scripts one can not think of doing justice to the texts of the manuscripts.

The Vyasa-Ganesa story of the Mahabharata alludes Lord Ganesa as the first scribe, where krsna dvaipayana Vyasa requests Ganesa to scribe his epic and Mahabharata may be considered as the first manuscript. With the passage of time people started regarding Ganesa as the presiding deity of art of writing and accordingly the phrase *Sri Ganesaya Namah* began to be written on every piece of writing, keeping aside this Vyasa Ganesa story if one goes on exploring the time in which actually the preparation of manuscripts began, for obvious

reasons the time of vedasakhas and vedangas comes in mind. For centuries vedas have been transmitted orally through upadesas. But at a certain point of time, a need was felt to translate the vedic knowledge into writing.

Subsequently the art of writing was introduced and the vedic knowledge began to be recorded and imparted through writing. The materials, used for writing were – birch-bark, bark of Aloe-tree (sancipat), palm-leaves and cloth. The instruments, used for writing are – stylus (a metallic pen), reed and feathers of birds. ●

There were certain rules which were followed by the authors and scribes of manuscripts –

- (1) At the beginning, every scribe used to give some auspicious symbols like Om or svastika and then Obese Lord Ganesa.
 - (2) The scribes tried to make optimum use of the writing sheets.
 - (3) On both sides of the writing sheets lines were carved out without spoiling the sheets.
 - (4) Sometimes artistic taste of the scribes were displayed in the manuscripts.
- Assam has a rich tradition of preparing and preserving manuscripts.

Shri Sangita Sinha, Asstt. Professor, Deptt. of Sanskrit, Nowgong Girls' College

From Darkness to Light ...

SOME FASCINATING FACTS ABOUT LIFE

Sant Rajinder Singh
Collected from Internet
Submitted by: Rosy Deka

We face numerous challenges in life. We may have illness and financial or relationship problems. We may face dark spells but we donot have to be blinded by the darkness. The following story has an instructive message to help us through the dark patches of our life. There was once a cave that lived underground, as most of caves do. Since it spent its entire life in darkness, it had never seen any light. One day, a voice talked to the cave and said, "come into the light and enjoy sunlight." The cave replied, "I don't know what you mean by light. All I have ever known is darkness." "Come and see for yourself", said the voice. The cave mastered up enough courage and climbed slowly up from the depths of the earth. Suddenly it reached the top of the earth and was surrounded

by magnificent light, which the cave had never seen in its life.

"This is beautiful", said the cave. After enjoying the light for a while, the cave said to the sunlight". Now it is your turn to come with me and see the darkness. "What is darkness?" asked the sunlight. The cave answered, "come and see for yourself. So the sunlight decided to visit the cave's home. As the sunlight entered the cave, it said, "Now show me your darkness. But with the sunlight there, there was no darkness to be found. Where there is light, there can be no darkness.

Whenever we feel we are in dark phase, we need only tap into the light of our soul. Our true nature is light. If we would only identify with our true nature, we would find, there is no darkness. If

we would also bring our own innate goodness and light into our daily life, we would never be overcome by the darkness of life again.

We each have within us the light of the soul, which has been described by saints as being equal to the light of sixteen outer suns. But we are not aware of it because we identify ourselves with the outer world of darkness and illusion. If we would invert our attention within through meditation, we would discover that we are light. Then, whenever the dark spells of life threaten to bring us down, we could invert, find the light within and bring it forth into the darkness to dispel it, when we associate with the temporary illusions of the world, we feel pain. But when we realise that outer events are but a dream existence, a passing

show that is but temporary, we can rise above the pain and disappointment. When we find misfortune, let us count the numerous times we have experienced good fortune. When we fall, take

that as an opportunity to learn from our mistakes and try again. When we find ourselves in darkness let us close our eyes and focus within until we see the light that brings peace, joy and

love. If we bring that light into our lives, then like the cave in the story we will find that there is no more darkness. ●

Biography of Bill Gates

Bill Gates was born on October 28, 1955. He and his two sisters grew up in Seattle. Their father, William H. Gates II, is a Seattle attorney. Mary Gates, their late mother, was a schoolteacher, University of Washington regent and chairwoman of United Way International.

Gates attended public elementary school before moving on to the private Lakeside School in North Seattle. It was at Lakeside that Gates began his career in personal computer software, programming computers at age 13.

In 1973, Gates entered Harvard University as a freshman, where he lived down the hall from Steve Ballmer, who is now Microsoft's president. While at Harvard, Gates developed a version of the programming language BASIC for the first microcomputer - the MITS Altair. BASIC was first developed by John Kemeny and Thomas Kurtz at Dartmouth College in the mid-1960s. In his junior year, Gates dropped out of Harvard to devote his energies full-time to Microsoft, a company he had started in 1975 with his boyhood friend Paul Allen. Guided by a belief that the personal computer would be a valuable tool on every office desktop and in every home, they began

developing software for personal computers.

Under Gates' leadership, Microsoft's mission is continuously to advance and improve software technology, and to make it easier, more cost-effective and more enjoyable for people to use computers. The company is committed to a long-term view, which is reflected in its investment of some \$2.6 billion for research and development during the current fiscal year.

In 1995 Gates wrote The Road Ahead, his vision of where information technology will take society. Co-authored by Nathan Myhrvold, Microsoft's chief technology officer, and Peter Rinearson, The Road Ahead held the No. 1 spot on the New York Times' bestseller list for seven weeks, and remained on the list for a total of 18 weeks. Published in more than 20 countries, the book sold more than 400,000 copies in China alone.

In 1996, while strategically redeploying Microsoft to take advantage of the emerging opportunities created by the Internet, Gates thoroughly revised The Road Ahead to reflect his view that interactive networks are a major milestone in human communication. The paperback second edition also has become a bestseller. Gates is donating his proceeds from the book to a non-profit fund that supports teachers worldwide who are incorporating computers into their classrooms.

In addition to his passion for computers, Gates is interested in biotechnology. He sits on the board of the ICOS Corporation and is a shareholder in Chiroscience Group of the United Kingdom and its wholly owned subsidiary, Chiroscience R&D Inc. (formerly Darwin Molecular) of Bothell, Wash. He also founded Corbis Corporation, which is developing one of the largest resources of visual information in the world - a comprehensive digital archive of art and photography from public and private collections around the globe. Gates also has invested with cellular telephone pioneer Craig McCaw in Teledesic, a company that is working on an ambitious plan to launch hundreds of low-orbit satellites around the Earth to provide a worldwide two-way broadband telecommunications service.

Bill and Melinda French Gates were married on January 1, 1994. They have now three children, one is Jennifer Katharine Gates, who was born in 1996; and a son Rory John Gates, born in 1999 and a daughter, Phoebe Adelle Gates, born in 2002.

In 2000 Gates resigns as CEO of Microsoft to spend more on software architecture and less with running the company. 2-03-2005 Bill Gates knighted by Queen Elizabeth II for his contribution to the British economy. His title will be 'Knight Commander of the Order of the British Empire'. Though he is not allowed to call himself 'Sir' because of his USA citizenship but may suffix his name with KBE.

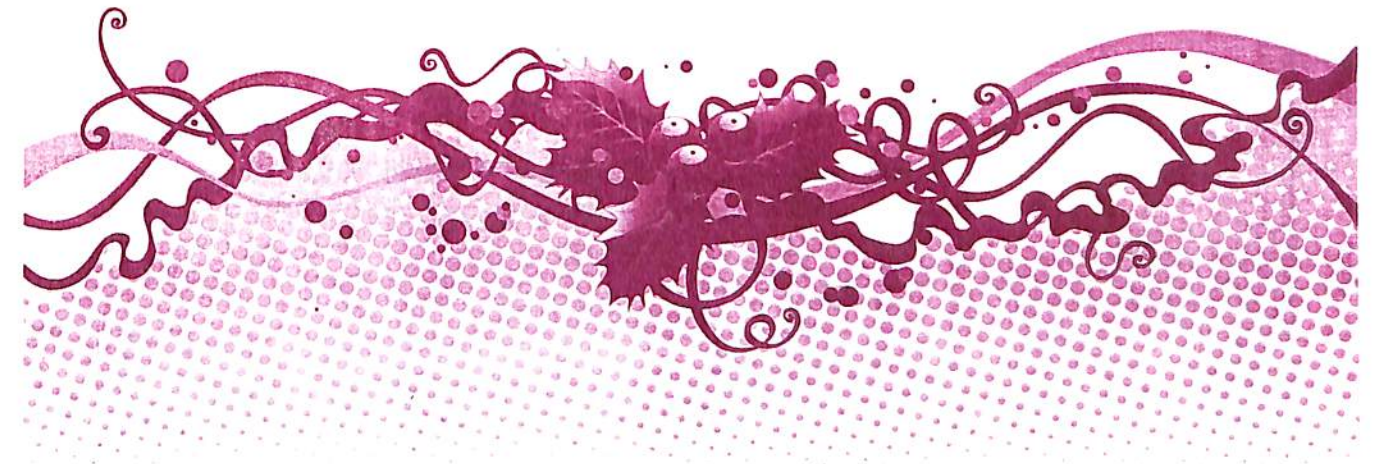
Collected by : Miss.....

প্রতিভা আৰু অন্যান্য

তুমি তোমাৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ হৃদয়ক সাহসী কৰি তোলা।
তেতিয়া দেখিবা যে তুমি কেতিয়াও অকৃতকাৰ্য নোহোৱা।

— শ্বেত্ৰপীয়েৰ।

A FEW MERITORIOUS STUDENTS OF THE COLLEGE

The following students are selected for the college award for securing Highest Marks in the examinations, 2009 :-

1. **Punyashri Bezbaruah**
Highest Marks in the H.S. 1st Year examination.
2. **Pakhi Bora**
Highest Marks in H.S. final year examination.
(She is awarded "Kuntala Hazarika memorial award" for the year 2009.)
3. **Pratibha Kumari Jain**
Highest Marks in T.D.C. 1st year examination.
(She is awarded "The Bhanu Padmabati Merit award" for the year 2009.)
4. **Tribeni Bora**
Highest marks in the T.D.C. 2nd year examination.
5. **Dharitree Borthakur**
Best graduate in T.D.C. 3rd years examination.
(She is awarded "Muktaram Gayan Merit award" for the year 2009)
6. **Jumli Sarma**
2nd best Graduate in T.D.C. 3rd year examination.
7. **Bipasha Bora**
*"The merit award" given by the family of Smti Maloti Bora, retired Lecturere,
Dept. of Education, Nowgong Girls' College.*

বিশ্বৰ কেইজনমান গুণীলোকৰ প্ৰথম জীৱনধাৰা

- XXX শ্যেঞ্জপীয়েৰ : প্ৰথম জীৱনত তেওঁ লণ্ডনৰ গ্লোব থিয়েটাৰত দৰ্শকৰ গাড়ী আৰু ঘোঁৰা ৰখীয়া হৈ জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিছিল। পৰৱৰ্তী কালত তেৱেঁই হয়গৈ ইংৰাজী সাহিত্যৰ এক অমৰ সাহিত্যিক, কবি আৰু নাট্যকাৰ।
- XXX হিটলাৰ : প্ৰথমতে তেওঁ ঠেলাগাড়ী এখন লৈ ৰাস্তাৰ আৱৰ্জনা পৰিষ্কাৰ কৰি জীৱিকা অৰ্জন কৰিছিল। পাছৰ জীৱনত তেৱেঁই হৈ পৰিছিল জাৰ্মানীৰ হৰ্তাকৰ্তা।
- XXX ষ্টেলিন : তেওঁ প্ৰথমতে জোতা চিলাই কৰি জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিছিল। পৰৱৰ্তী কালত তেওঁ ৰাছিয়াৰ সৰ্বময় কৰ্তা হৈছিল।
- XXX মুছেলিনী : প্ৰথমতে তেওঁ কাম কৰিছিল এজন মোছীৰ দোকানত। পাছৰ জীৱনত তেওঁ হৈ পৰিছিল ইটালীৰ হৰ্তাকৰ্তা।
- XXX মেকডোনাল্ড : প্ৰথম অৱস্থাত তেওঁ খেতিৰ পথাৰত মজুৰি কৰিছিল। পাছৰ কালত তেৱেঁই ইংলণ্ডত তিনিবাৰকৈ প্ৰধান মন্ত্ৰীৰ পদ শূৱনি কৰিছিল।
- XXX আলৰেভিং : তেওঁ প্ৰথমতে বৃটিছৰ এক জাহাজ কোম্পানীত চাকৰি কৰিছিল। পৰৱৰ্তী কালত তেৱেঁই লাভ কৰিছিল ভাৰতৰ বৰলাটৰ পদ।
- XXX ফেৰাডে : তেওঁ আছিল এখন কলেজৰ ভূত্য। পাছত তেওঁ হৈছিল 'ডায়নামো' আৱিষ্কাৰক এক প্ৰখ্যাত বিজ্ঞানী।
- XXX টমাচ আলভা এডিচন : প্ৰথমতে তেওঁ বাতৰি কাকতৰ ফেৰী কৰি জীৱন নিৰ্বাহ কৰিছিল। পাছৰ কালত তেৱেঁই হয়গৈ এজন ডাঙৰ বৈজ্ঞানিক।
- XXX নলিনীৰঞ্জন সৰকাৰ : প্ৰথমে তেওঁ কলকাতা চহৰত পুৰণা ফটা কাগজ বুটলি বিক্ৰী কৰিছিল। খাবলৈ নেপাই ফুটপাথতেই থাকিবলগা হৈছিল। পাছত তেৱেঁই এদিন কলকাতা কৰ্পৰেছনৰ মেয়ৰৰ পদ লাভ কৰাৰ উপৰি, পশ্চিমবঙ্গৰ মন্ত্ৰীত্বও লাভ কৰিছিল।
- XXX ডা° আৰ, আমেদ : প্ৰথম জীৱনত তেওঁ আছিল এখন হোটেলৰ বয় আৰু ভূত্য। পাছৰ জীৱনত তেওঁ লাভ কৰিছিল মন্ত্ৰীৰ পদ। আনহাতে তেওঁ আছিল প্ৰখ্যাত দন্ত চিকিৎসক।

সাধাৰণ সম্পাদিকাৰ
বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন

২০০৯-১০ শিক্ষাবৰ্ষ

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ ছাত্ৰীসকলে মোক সাধাৰণ সম্পাদিকা পদৰ বাবে যোগ্য বিবেচনা কৰি তেওঁলোকৰ সেৱা কৰিবলৈ সুবিধা দিয়াৰ বাবে আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছো।

মোৰ কাৰ্যকালত বিভাগীয় সম্পাদিকাসকলৰ সহায়-সহযোগত সৰস্বতী পূজা, শংকৰদেৱৰ তিথি আদি বহুৰেখীয়া উৎসৱবোৰ উৎসাহ-উদ্দীপনাৰে পালন কৰিছিলো। কলেজ সপ্তাহত প্ৰায়বোৰ ছাত্ৰীয়ে যোগদান কৰিছিল।

কলেজৰ আটাইতকৈ আদৰৰ নৱাগতা আদৰ্শী সভা উৎসাহ-উদ্দীপনাৰে পালন কৰা হৈছিল। ছাত্ৰ সমাজেই হৈছে ভৱিষ্যতৰ দেশ গঢ়োতা। নিজকে সু-নাগৰিক হিচাপে পৰিচয় দিবলৈ হ'লে তেওঁলোকে ছাত্ৰ অৱস্থাৰ পৰাই অনুশীলন কৰা উচিত। দেশ এখনক উন্নতিৰ পথত আগুৱাই নিবলৈ হ'লে আগুৱাই নিয়া সমাজখনো সুস্থ হ'ব লাগিব। জাতি তথা দেশ এখনক আগুৱাই নিবলৈ হ'লে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে অধ্যয়নৰ যোগেদিয়েই নিজকে পৰিপূৰ্ণ কৰি তুলিব লাগিব।

কাৰ্যকালৰ ভিতৰত ভুল-ত্রুটি হোৱাটো তেনেই স্বাভাৱিক। তাৰবাবে সকলোৰে ওচৰত ক্ষমা বিচাৰিছো।

কলেজৰ সমূহ ছাত্ৰীলৈ শুভেচ্ছা জ্ঞাপন কৰিছো। লগতে অধ্যক্ষা মহোদয়া, শিক্ষাগুৰু, কৰ্মচাৰীবৃন্দলৈ শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছো আৰু মোৰ কাৰ্যকালৰ ভিতৰত অজানিতে কৰা ত্ৰুটি-বিচ্যুতিৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰিছো।

ধন্যবাদেৰে—

পিংকীমনি ডেকাৰজা

সাংস্কৃতিক সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন

২০০৯-১০ শিক্ষাবৰ্ষ

“গুরু ব্ৰহ্মা গুরু বিষ্ণু গুরু দেৱ মহেশ্বৰ
গুরু পৰম সাক্ষাৎ ব্ৰহ্ম তস্মৈ শ্ৰীগুৰুৰে নমঃ।”

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে মহাবিদ্যালয়ৰ শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষ, বিভাগীয় মুৰব্বী তথা বিভাগীয় শিক্ষাগুৰুসকলক প্ৰণাম জনালোঁ। লগতে মোৰ সহপাঠী তথা বান্ধবীসকলৰ প্ৰতি আন্তৰিক মৰম যাচিছোঁ।

ঐতিহ্যমণ্ডিত নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ সাংস্কৃতিক প্ৰতিনিধি হিচাপে নিৰ্বাচিত হোৱাত মই সঁচাকৈ গৌৰৱান্বিত।

মোৰ কাৰ্যকালত বিভাগীয় সম্পাদিকাসকলৰ সহযোগত, বছৰেকীয়া উৎসৱবোৰ শংকৰদেৱৰ তিথি, সৰস্বতী পূজা, এই উৎসৱবোৰ উৎসাহ-উদ্দীপনাৰে পালন কৰিছিলোঁ। কলেজৰ আটাইতকৈ আদৰৰ নৱাগতা আদৰণি সভাখন সুকলমে তথা অতি উৎসাহেৰে অনুষ্ঠিত কৰা হ'ল। আদৰণি সভাৰ সভাপতি, নিৰ্দিষ্ট বক্তা আৰু সমজুৱা সকলৰ পৰা দিয়া বহুমূলীয়া ভাষণে সভাৰ সৌষ্ঠৱ বঢ়োৱাৰ লগতে শিক্ষাৰ্থীসকলক জ্ঞানৰ সমল যোগাইছিল। লগতে অধ্যক্ষ মহোদয়া, শিক্ষাগুৰুসকল আৰু কৰ্মচাৰীবৃন্দলৈ শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ আৰু মোৰ কাৰ্যকালৰ ভিতৰত কিবা যদি ভুল-ত্রুটি হৈছে তাৰবাবে ক্ষমা বিচাৰিছোঁ আৰু প্ৰত্যেকটো বিভাগতে প্ৰত্যেকজন নিৰ্দিষ্ট বিভাগীয় শিক্ষাগুৰুৱে যি সহযোগিতা আগবঢ়ালে তাৰবাবে আমি ছাত্ৰী একতা সভাৰ প্ৰত্যেকগৰাকী বিভাগীয় সম্পাদিকাৰ লগতে সাংস্কৃতিক সম্পাদিকা হিচাপে মই তেখেতসকলৰ ওচৰত কৃতজ্ঞ।

‘জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ’

ধন্যবাদেৰে—

ছায়াময়ী দেৱী

সংগীত সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন

২০০৯-১০ শিক্ষাবৰ্ষ

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে মোক সংগীত সম্পাদিকা পদৰ বাবে যোগ্য বিবেচনা কৰি গুৰু দায়িত্ব দিয়াৰ বাবে নগাঁও ছোৱালী কলেজৰ সহপাঠী বান্ধৱী প্ৰমুখ্যে সমূহ ছাত্ৰীকে মোৰ আন্তৰিক মৰম-চেনেহ তথা কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

বিগত ২০০৯-২০১০ চন অৰ্থাৎ দুটা বৰ্ষ সুকলমে কাৰ্য সম্পন্ন কৰাৰ নেপথ্যত থকা মোৰ অতিকৈ শ্ৰদ্ধাৰ বিভাগীয় তত্ত্বাবধায়ক সকল আৰু ছাত্ৰী একতা সভাৰ সমূহ সদস্যা বান্ধৱী তথা বিষয় ববীয়াগণ, লগতে মোৰ পৰম শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষ মহোদয়া, উপাধ্যক্ষ আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ শিক্ষাগুৰু সকলৰ প্ৰতিও শত সহস্ৰ কৃতজ্ঞতা যাচিলোঁ।

মোৰ যথাসাধ্য কৰ্ম দক্ষতাৰে কাৰ্যকালৰ সময়ছোৱাত সময়ে সময়ে আয়োজিত হোৱা মহাবিদ্যালয়ৰ অনুষ্ঠানসমূহ যৎপৰোনাস্তি চেষ্টাৰে সুন্দৰভাৱে চলাই নিয়াৰ প্ৰয়াস কৰিছিলোঁ।

সংগীত সম্পাদিকাৰ কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ কৰি সঁচায়ৈ পৰম কৃতার্থ হৈছোঁ লগতে গোটাইছিলোঁ নানা সৰু-বৰ অভিজ্ঞতা।

শেষত একান্ত শ্ৰদ্ধাৰে মোৰ প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিছোঁ।

জয়তু নগাঁও ছোৱালী কলেজ

ধন্যবাদেৰে—

মানালী কাশ্যপ

ছাত্ৰী জিৰণী কোঠা সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন ২০০৯-১০ শিক্ষাবৰ্ষ

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে মই পূজনীয় অধ্যক্ষা মহোদয়া মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ অধ্যাপক-অধ্যাপিকা আৰু কৰ্মচাৰীবৃন্দলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিলো।

২০০৯-২০১০ শিক্ষাবৰ্ষৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচনত মই বিনা প্ৰতিদ্বন্দিতাৰে নিৰ্বাচিত হৈছিলো মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী জিৰণী কোঠাৰ সম্পাদিকা হিচাপে। মোলৈ সহায়-সহযোগিতা আগবঢ়োৱা সকলো ছাত্ৰী তথা ছাত্ৰী একতা সভাৰ সমূহ সদস্যলৈ এই ছেগতে কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই আগবঢ়ালো।

ছাত্ৰী জিৰণী কোঠাৰ সম্পাদিকা হৈ মই সুচাৰুৰূপে মোৰ দায়িত্ব পালন কৰিব পাৰিম নে নোৱাৰিম ভাবিছিলো। জিৰণী কোঠাটো যথেষ্ট আহল বহল। কলেজ কৰ্তৃপক্ষই ছাত্ৰীসকলৰ বহুখিনি অভাৱ দূৰ কৰিছে। জিৰণী কোঠাত প্ৰয়োজন হোৱা সকলোখিনি বস্তু দি আমাক কলেজ কৰ্তৃপক্ষই সহায় কৰিছে আৰু আগলৈও তেনেদৰে সহায় কৰিব বুলি আশা থাকিল। তেওঁলোকৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ।

মোক সু-পৰামৰ্শ দি প্ৰতিটো কামত আগবঢ়াই নিয়া বিভাগীয় তত্ত্বাবধায়িকা শ্ৰীৰীতা ৰাণী দে আৰু শ্ৰীৰীতা কলিতা বাইদেউলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিলো।

শেষত মই মোৰ কাৰ্যকালত কৰা সেৱাৰ সফলতা বা বিফলতাক জীৱনৰ বিশেষ অভিজ্ঞতা বুলি বিবেচনা কৰি নগাঁও ছোৱালী কলেজ আৰু ইয়াৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ লগতে কলেজৰ প্ৰতিজনী ছাত্ৰীৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যতৰ শুভ কামনাৰে মোৰ প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিছো।

ধন্যবাদেৰে—

পলী হাজৰিকা

সমাজ সেৱা বিভাগৰ সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন ২০০৯-১০ শিক্ষাবৰ্ষ

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে মোৰ পৰম শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষা মহোদয়া, উপাধ্যক্ষা, মোৰ বিভাগৰ তত্ত্বাবধায়ক মহোদয় / মহোদয়া, আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ মণিমাণিক্য খচিত, প্ৰতিষ্ঠিত শিক্ষাগুৰুসকল আৰু সমূহ কৰ্মকৰ্তাগণৰ শ্ৰীচৰণ কমলত নৈবেদ্য বিহীন মোৰ এই অপূৰ্ণ শৰাই স্বৰূপ শিৰ অৰ্পণ কৰিলো। লগতে মোৰ অতিকৈ মৰমৰ বান্ধবী, সহপাঠী প্ৰমুখ্যে মহাবিদ্যালয়খনৰ সমূহ ছাত্ৰীকে মোৰ আন্তৰিক মৰম তথা কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো।

২০০৯-২০১০ চনৰ শিক্ষাবৰ্ষৰ বাবে ছাত্ৰী একতা সভাৰ সমাজ সেৱা বিভাগৰ সম্পাদিকা হিচাপে মনোনীত কৰি মোক অনুষ্ঠানটিলৈ কিঞ্চিত সেৱা আগবঢ়াবৰ বাবে যি সকলে সুযোগ দিলে সেই সকললৈ মই কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো।

এই গুৰু দায়িত্বভাৰ লৈ মহাবিদ্যালয়খনৰ উন্নতিৰ হকে কৰিম বুলি ভবা বহুখিনি কামেই কৰা নহ'ল। তথাপিও সাধ্যানুসৰি কিমানদূৰ কৃতকাৰ্য হ'ব পাৰিলো আৰু কিমানখিনি সন্তোষ দিব পাৰিলো, সেইয়া সকলোৰে জ্ঞাত। তথাপিও মোৰ কাৰ্যকালত হোৱা অনিচ্ছাকৃত ভুল-ত্রুটিৰ বাবে সকলোৰে ওচৰত ক্ষমা বিচাৰিছো।

শিক্ষিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ দ্বাৰা জনসাধাৰণৰ জাতীয় স্বার্থৰ হকে কিছুমান উন্নয়ন আৰু গঠনমূলক কাম কৰিবলৈ সচেতন কৰাটোৱেই হ'ল সমাজ সেৱাৰ মূল লক্ষ্য। কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ কৰিয়েই প্ৰথমে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ সমাৰোহত মই মোৰ দায়িত্বত থকা এটি চাফাই প্ৰতিযোগিতাৰ আয়োজন কৰিছিলো। ইয়াত বিভাগসমূহৰ মাজত চাফাই প্ৰতিযোগিতাখনৰ আয়োজন কৰা হৈছিল আৰু এই প্ৰতিযোগিতাত বিজয়ী বিভাগসমূহক বঁটা আৰু মানপত্ৰৰে পুৰস্কৃত কৰা হয়। লগতে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত কেইগৰাকীমান ছাত্ৰীৰ সহায়ত সমূহ শ্ৰেণীকোঠা, চৌহদ আৰু বাগিচাসমূহ পৰিষ্কাৰ কৰো। মোৰ সকলো কাৰ্যতে সহায়ৰ হাত আগবঢ়োৱা সেই ছাত্ৰীসকললৈ মই আন্তৰিক মৰম আৰু ধন্যবাদ যাচিলো।

মোৰ কাৰ্যকালত প্ৰত্যেক ক্ষেত্ৰতে সহায় আৰু পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱাৰ বাবে বিভাগীয় তত্ত্বাবধায়ক অধ্যাপক শ্ৰীযুত ৰঞ্জয় সাহা চাৰ আৰু তত্ত্বাবধায়িকা অধ্যাপিকা শ্ৰীমতী সঞ্জিতা সিংহ বাইদেউলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো।

সৰ্বশেষত মহাবিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যত কামনা কৰি বিগত দিনবোৰত অজানিতে কৰা ভুলৰ বাবে মাৰ্জনা বিচাৰিছো। লগতে ইয়াকো জনাও যে মোক বিভিন্ন দিশত সহায় সহযোগিতা আগবঢ়োৱা সকলোৰে ওচৰত মই চিৰ ঋণী।

শেষত একান্ত শ্ৰদ্ধাৰে মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰিছো।

জয়তু ছাত্ৰী একতা সভা

ধন্যবাদেৰে—

ৰহিমা বেগম

ক্ৰীড়া সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন

২০০৯-১০ শিক্ষাবৰ্ষ

জয় জয়তে মই মোৰ পৰম শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষা মহোদয়া, উপাধ্যক্ষা, মোৰ বিভাগৰ তত্ত্বাবধায়ক সকল, আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষাগুৰুসকল, সমূহ কৰ্মকৰ্তাগণৰ ওচৰত মই চিৰ কৃতজ্ঞ। মোৰ বান্ধৱী, সহপাঠী প্ৰমুখ্যে মহাবিদ্যালয়খনৰ সমূহ ছাত্ৰীকে মোৰ ক্ৰীড়া সম্পাদিকা পদৰ বাবে যোগ্য বিবেচনা কৰি তেওঁলোকৰ সেৱা কৰিবলৈ সুবিধা দিয়াৰ বাবে আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো।

মোৰ কাৰ্যকালৰ ২০০৯-১০ বৰ্ষৰ প্ৰথম পদক্ষেপতে সকলো ছাত্ৰীৰ সহযোগত মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক সপ্তাহ সমাৰোহ পতা হয়। সেই বাৰ্ষিক সপ্তাহ সমাৰোহত ক্ৰীড়া বিভাগৰ তৰফৰ পৰা বিভিন্ন ধৰণৰ খেলৰ আয়োজন কৰা হয়। আৰু খেলবোৰত যথেষ্টসংখ্যক ছাত্ৰীয়ে অংশ গ্ৰহণ কৰে। অকল খেলতেই নহয় আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীসকলে আন্তঃ জিলা ভিত্তিত অনুষ্ঠিত হোৱা সংগীত প্ৰতিযোগিতা, কুইজ প্ৰতিযোগিতা, পাঞ্জা খেলৰ প্ৰতিযোগিতাত সোণৰ পদক লাভ কৰি ছোৱালী মহাবিদ্যালয়লৈ গৌৰৱ কঢ়িয়াই আনে। অকল পাঞ্জা খেলতেই নহয়, বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত সুখ্যাতিৰে অংশ গ্ৰহণ কৰি মহাবিদ্যালয়খনলৈ গৌৰৱ কঢ়িয়াই আনিছে। তেওঁলোকে যাতে আৰু আগ্ৰহেৰে আগুৱাই যাব পাৰে তাৰবাবে ক্ৰীড়া সম্পাদিকাৰ তৰফৰ পৰা আৰু ক্ৰীড়া বিভাগৰ তত্ত্বাবধায়কৰ তৰফৰ পৰা শুভেচ্ছা জ্ঞাপন কৰিলো আৰু তেওঁলোকৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যত কামনা কৰিলো।

আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰীবৃন্দ আৰু কৰ্মচাৰীবৃন্দক তেওঁলোকৰ অকৃত্ৰিম সহায় সহযোগিতাৰ বাবে কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই আগবঢ়ালো। নিৰ্বাচনৰ সময়ত দিয়া প্ৰতিশ্ৰুতি নিষ্ঠাৰে পালন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলো যদিও সময় সুবিধাৰ অভাৱত যিখিনি অপূৰ্ণ থাকি গ'ল তাৰবাবে মই সকলোৰে ওচৰত ক্ষমা প্ৰাৰ্থী। সময় সুবিধাৰ অভাৱত যিখিনি অপূৰ্ণ কাম থাকি গ'ল সেইখিনি কাম যাতে মোৰ পিছৰ বৰ্ষৰ ক্ৰীড়া সম্পাদিকায়ে আমাৰ ক্ৰীড়া বিভাগৰ তত্ত্বাবধায়ক সকলৰ সহায় সহযোগত সম্পূৰ্ণ কৰে তাৰে কামনা কৰিলো।

ছাত্ৰী একতা সভাৰ সমূহ কাৰ্যসূচী সাফল্যমণ্ডিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ পৰামৰ্শদাতা আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষা ড° অজন্তা দত্ত বৰদলৈ বাইদেউ প্ৰমুখ্যে মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰীৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ। মই এনে এখন মহাবিদ্যালয়ৰ ক্ৰীড়া সম্পাদিকাৰ বিষয়বাব চলাবলৈ পায় সঁচায়ৈ পৰম কৃতার্থ হৈছে। মোৰ সপোন সফল হোৱা বাবেও নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষা মহোদয়, উপাধ্যক্ষ আৰু সমূহ শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰীলৈ মই শ্ৰদ্ধাৰে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো।

সৰ্বশেষত নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতি আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যত কামনা কৰি মোৰ প্ৰতিবেদন সামৰিলো।

জয়তু নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়।

ধন্যবাদেৰে—

এমি বেগম

কলেজ সঙ্গীত

ৰচনা আৰু সুৰ

অধ্যাপক ইন্দ্ৰিছ আলি

আমি এই কলঙৰ পাৰতে

পোহৰৰ কাৰেং সজাওঁ

ফুলৰ হাঁহিৰে আমি

জ্যোতিৰ শিখাৰে ৰচা

আশাভৰা কাহিনী শুনাওঁ।।

আমাৰ সপোনে চুমে বিশাল আকাশ

ইয়াত জীৱনে পালে অসীম আবাস

সুৰৰ সেনানী সাজি

জীৱন হবিৰে আমি

সাহসৰ আগনি জ্বলাওঁ

আমি মহাপুৰুষৰ আশিসেৰে মণ্ডিত

এই পৱিত্ৰ ভূমিতে

ৰচি যাওঁ জীৱনৰ যুগমীয়া ইতিহাস

ধৰণীৰ প্ৰতিকণা ধূলিতে।

নবীন প্ৰভাতে আহি

পোহৰৰ ধৰা খনি

আমি তাৰে আৱাহনী গাওঁ।।

*Here, on the bank of
river Kalong, we
bring the message of
light and hope to the
world. With our
dreams stretching to
the horizon, we march
forward to the reali-
ties of life with
courage and confi-
dence. Here, graced
by the blessings of the
Great Saint of our
land, we embrace the
whole universe. The
dawn of new hopes
enkindles our earth
and we greet it with
our morning song.*

নগাঁও ছোৱালী কলেজ

Published by the Principal, Nowgong Girls' College, Nagaon (Assam)
Printed by : Gigabytes Press & Publication, Milanpur, Nagaon (Assam)